

Xc. 52.

No. 349

COLLECTIO
OPVSCVLORVM
SELECTORVM

AD
MEDICINAM FORENSEM
SPECTANTIVM.

CVRANTE

DR. IOAN. CHRIST. TRAVGOTT
SCHLEGEL

MEDICO APVD LONGO-SALISSENSSES.

LIPSIAE
IMPENSIS CAR. FRIDER. SCHNEIDER

1784.

COLECTIO
OPUSCULORVM
SELECTORVM
IN
MUSEO MATH. FORSTNERI
D. JOH. FORSTNER
SCHUL. BOCH.
MEDIC. ATQ. PHYSIC. PRAEF.
LIT. LAT.
IMPRESS. CAR. FRIDER. SCHNEIDER
1784

**KOEN. FRIED.
UNIVERS.
ZU HALLE**

I.

EL. FRIDERICI HEISTERI

Dissertatio

*de principum cura circa sanitatem subdi-
torum.*

Helmstadii 1738.

P R O O E M I U M.

In societates coierunt homines, vt commu-
nem salutem et vitae commoditates iunctis
promouerent viribus, atque hostium insulti-
bus repellendis pares essent. Hic omnium so-
cietatum, ciuitatum, Rerumpublicarum verus et
vltimus finis est. Patet inde, membra illarum
cunctis instructa esse debere dotibus, huic scopo
A obti-

obtinendo, requisitis. Qui ergo curam rerum ad salutem publicam spectantium gerunt, siue qui imperant, his incumbere mihi videtur, ut eos, qui parent, siue subditi sunt, dotibus illiusmodi imbuere quouis modo allaborent. Quis igitur non perspicit, Imperantibus et Principibus ante omnia curae cordique esse oportere secundam civium valetudinem? Opera in Republica et pacis et belli tempore perficienda robur et firmam sanitatem deposcunt. Ager imbecillis et aegrotantibus haud colitur. Equi et tauri viris tantum robore pollentibus domantur ac reguntur. Qui aedibus exstruendis manus admove, qui ex intimis terrae visceribus lapides ac medalla effodere, qui noctes atque dies sylvas et loca deserta permeare, cum feris ac bestiis decertare debent, sine insigni corporis vigore nil agere valebunt. In rebus e longinquo arcessendis et commerciis faciendis tempestatis iniuriae, solis aestus, hyemis algor, niuis, pluviae, venti incommoda perferenda, maris horrescentis fluctibus corpora committenda, quibus exantlandis profecto firma requiritur valetudo. Belli vix opus est, ut mentionem faciam. Talpa caecior erit, qui haud cognoscet, hostes non nisi viris strenuis, fortibus, lacertosis fugandos esse et vincendos; ridiculum foret, ipsis infirmos, debiles, aegrotantes opponere.

PLATO,

PLATO, ^{a)} CICERO, ^{b)} ANTONINVS *Philosophus* ^{c)} et plures sapientum ^{d)} *beatam Rempublicam pronunciarunt, ubi philosophi imperant*; mihi vero ob iam indicatas rationes, tum demum ex omni parte beata praedicanda videtur. ubi imperantes Philosophi simul Medicorum subeunt munia et ciuium sanitatem tueri, robur eorum augere, morborum occasiones praescindere, aegritudines tollere omnibus nervis ac viribus student.

Quibus vero modis et auxiliis res tanti momenti a Principibus praestari queant, specimine hoc inaugurali, quantum per virium tenuitatem licuit, litteris mandare tentavi. Qua in re eo minus me operam oleumque perdidisse credo, quum tam nobile et bono publico perutile argumentum nondum ab alio ex instituto pertractatum sciam.

Tribus nostra dissertatio comprehensa capitibus est. Primo exposui, qua ratione pacis

A 2

tempore

a) Notissimum est PLATONIS effatum: *tum demum beatam fore Rempublicam, ubi aut Philosophi regnabunt, aut Reges philosophabuntur.*

b) CICERO Lib. I. de inuent. haec habet: *Ad Rempublicam plurima veniunt commoda, si moderatrix omnium rerum praesto est sapientia.*

c) Imperator hic, virtutis et sapientiae laudibus adeo conspicuus, dictum illud PLATONIS pro simbolo elegit.

d) conf. celeb. WOLFIUS de Rege Philosophante, et Philosopho regnante. In horis subseciuis Marburg. A. 1730. trimestr. autumn.

tempore ciuium sanitas praesens tuenda et robur promouendum sit; atque hoc loco potissimum edocui, quid eum in finem circa coniugia in-eunda, puerorum educationem instituendam, cibos et potus sanitati conuenientes parandos, aere salubrem reddendum et ab halitibus impuris defaecandum, aedificandi rationem, leges vestiarias, animos honestis et valetudini proficuis oblectationibus exhilarandos, vitia corpus eneruantia coercenda obseruari oporteat.

Altero disserui, quomodo curis publicis contra morbos pugnandum, atque ciuibz aegrotantibus subueniendum sit; vbi pluribus ostendi, in quauis Republica stabilienda esse Collegia Medica et Sanitatis, quibus potissimum harum rerum cura committenda: inprimis vero constitui debere Medicos, Chirurgos, Pharmacopoeos, Obstetrices in arte peritos; praegnantem mulieres demortuas nunquam sepeliendas, priusquam foetus illis exsecus fuerit, id quod quamprimum, post matris obitum faciendum est; publica erigenda nosocomia; medicastros autem in nulla ciuitate tolerandos; et aegritudinibus certis populis propriis seu endemiis eradicandis studendum esse: vltimo praecepi, quibus auxiliis morbi contagiosi et totas gentes inuadentes epidemici auertendi, vel tollendi sint.

Tertio denique disquisiui, quaenam ab Imperantibus officia tempore belli sanitatis et salutis publicae ergo praestanda; atque hac occasione

sione tradidi, quid in militibus legendis, in com-
meatu parando, in vestitu adornando, in itine-
ribus faciendis, in aegrotis et vulneratis castra
sequentibus curandis, in occisis aut alio modo
defunctis copiis terrae mandandis belli duces
agere deceat.

Quicquid his de rebus disputatum a me est,
desumptum inprimis profiteor ex attenta observa-
tione constitutionum, normarum, consuetudi-
num in Rebuspublicis bene cultis sanitatis caussa
traditarum et obuiarum, atque egregiorum
commodorum in populos exinde redundantium;
deinceps ex sedula animaduersione nozarum ac
errorum, qui propter harum rerum neglectum,
saepe integris gentibus funesti et sunt et fuerunt.
Vnde apparet, meditationes meas non ex inge-
nio tantum profectas, et, vt vulgus dicere amat,
cerebrinas esse, sed firmiter inniti fundamen-
tis. Dominus Dominorum hanc lucubrationem
in Sui gloriam et generis humani salutem cede-
re iubeat.

SECTIO I.

Qua ratione pacis tempore ciuium sanitas conseruanda et robur promouendum sit.

I.

Bata esse Respublica haud potest, nisi ciues habet, vegeta et firma valetudine gaudentes. Imbelles enim nec pacis, nec belli operibus idonei sunt. Principes igitur, sub quorum nomine omnes Magistratus et Imperantes comprehendo, summa ope niti decet, vt procurent, *quidquid subditos sanos, validos et robustos redere possit*, atque vt remoueant, *quidquid eos aegros, debiles ac infirmos efficere valeat.*

II. Dici vix potest, quantum ad corporis sanitatem atque robur *ortus* siue generatio eius faciat ^{a)}; nam, vt HORATIVVS canit ^{b)}:

*Fortes creantur fortibus et bonis,
Est in iuuenis, est in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.*

Curandum itaque, quantum fieri potest, vt a parentibus nihil eorum committatur, quae illos eneruent, debilitent et praepediant, vt ne vegetam

a) Secundum Cel. BOERHAVIUM *conceptus ex parentibus sanis, vegetis, plenae aetatis, rara, sed feruida venere utentibus*; firmam nascituris valetudinem promittit. Instit. Med. N. 885. I.

b) Odar, Lib. IV. oda IV.

tam procreare sobolem valeant. Quam ob rem, quum proceritas ac robur veterum Germanorum a sera parentum venere et illorum castitate potissimum ac recte quidem deriuatur: c) nostris quoque temporibus eo respiciendum est, vt praematura iuuenum venus et cumprimis scortationis crimen serio vindicetur, lupanaria ex Rebuspublicis omnino exterminentur, d) prostibula ex reliquorum consortio hominum remoueantur, atque coniugia ante imo et post iustam aetatem procreationi vegetae prolis aptam haud permittantur. His non neglectis, nullum est dubium, quin parentes vegeti, fortes et voluptatibus haud exhausti, liberos sibi pares et *patrum robora referentes sint relicturi* e).

A 4

III. Pro-

c) HERM. CONRINGIVS, summum aeternumque Academiae Iuliae decus, hoc multis grauiusque argumentis euicit libro de habitus corporum Germanicorum antiqui ac noui causis: quam cum doctis annotationibus haud adeo pridem rursus I. P. BURGGRAVIUS, Med. Francos. edidit, Francos. ad Moen. 1727. 8. vid. p. 142. seq.

d) Vid. GEORG. FRANCVS de FRANCKENAV diff: qua lupanaria ex principiis medicis improbantur: quae Heidelbergae primum prodit An. 1674. in 4. deinde vero recusa est in eius satyris medicis. Lipsiae. 1722. 8. euulgatis.

e) Hoc veterum Germanorum exemplo eleganter demonstrat TACITVS lib. de moribus veterum Germanorum cap. 20. quando ait: *sera iuuenum venus, eoque inexhausta pubertas. Nec virgines festi-*

III. Propagatum a parentibus in filios robur conseruandum, promouendum, excitandum est *educatione*. Animaduerto hic aliquam, eamque, me iudice, haud parui momenti, in libris Politicorum lacunam. Omnes enim, (quantum cognoscere potui,) de puerorum educatione differentes, hanc quidem primam atque praecipuam Principum curam esse debere vnanimi docent consensu, quia in eadem *fundamentum et principium beatæ Reipublicæ ac felicitatis humanæ* cum PLATONE, LYCVRGO et XENOPHONTE ponunt; f) sed quando praecepta eius tradunt, de animis tantum instituendis regulas proponunt, corporis vero, tanquam rei nullius pretii, plerique vix mentionem facere solent. Quum vero educationis vis non minor sit in corpora quam animos; g) non solum horum verum etiam illorum curam esse habendam existimo, atque

festinantur: eadem iuuenta, similis proceritas; pares validæque miscentur, ac robora parentum liberi referunt.

f) Vid. Anonymi liber, cui titulus est, *Ars bene viuendi et recte imperandi*, germanico idiomate exaratus et inscriptus: Kunst zu leben und zu herrschen cap. 8. § 3.

g) De noxis ex praua educatione in corpora puerorum redundantibus doctiss. PRIMEROSIVS iam dudum conquestus est, quando ait, *multa circa puerorum educationem peccari certum est, unde tam multis grauibuscque malis afficiuntur et tam multi moriuntur*, lib. de erroribus vulgi in Medicina L. 3. c. 17.

atque dandas quoque peculiares sanitatis normas parentibus, in pueris educandis, obseruandas arbitror. Praecipuas illarum et rationi convenientes et experientia suffultas nunc suppeditare annitar h).

1. *Infantibus minimum per integrum annum ubera praebere conuenit*, si mater vel nutrix bene valet, et nihil aliud est, quod hoc impediat aut dissuadeat: quia lac tenellis infantum corpusculis blandissimum, aptissimum et convenientissimum est nutrimentum, i) atque natura etiam animalibus robustissimis id pro prima destinauit alimonia, unde in firmissimos artus, quos miramur, excresecunt.

A 5

2. Po-

h) Mens mea non est, has normas ciuibus instar legum praescribendas esse, quippe quod commode fieri non poterit; sed tantum *instar consiliorum* cum publico communicandas esse, ut parentes, praesertim inferiorum ordinum, de salute tamen puerorum vere solliciti, exinde discere possint, quomodo filios secundum sanitatis praecepta rite educare oporteat.

i) De nutrimentis paruulorum generatim notandum est, ea ipsis maxime conuenire, quae acrimonia carent, virtute bene nutriendi instructa sunt, et tenero ventriculo parum negotii faciunt; quae vero acris sunt, exsiccant, constringunt, inimica infantibus censenda arbitror, idque eo magis, quo propiores sunt origini. Ex hoc rationes plurimarum regularum a me de alimentis puerorum hic propositarum peti poterunt.

2. Posteaquam ablactati fuere, vel etiam si adhuc lactantur, sed lac forte matris foetui alendo non sufficiat, lac vaccinum vel caprinum, variaque *lacticia*, ut pulticulæ ex lacte paratae, itemque sorbitiones siue iuscula omnis generis iis saluberrima exhibent alimenta: deinceps crescente aetate *panis* probe coctus, *fructus horaei* bene maturi, olera, aliaque vegetabilia et denique carnes recentes eaeque iuniores, optima sunt puerorum fercula: aromata autem, valde salita, saccharata multa, fumo saleue indorata, minus idonea sunt, eaque ferre sine noxa vix queunt.

3) *Aqua simplex*, bonae notae et pura, vel cum hordeo et aniso leniter decocta, vel cerevisia tenuis pro potu inseruiat quotidiano.

4. Nec esculentis nec potulentis vnquam obruantur; sed voracitati, communissimo puerorum vitio, et foecundissimae morborum puerilium matri in tempore obex ponatur, atque temperantiae ac sobrietati mature assuescant.

5. *Vinum* ante annum XIV vel XV ipsis vix porrigendum, et tunc quidem adhuc parcissime, recte ita iam monente GALENO, lib. de sanitate tuenda 1 et 5.

6. *Vino adusto* siue vini, ut vocant, spiritu, omnibusque inde praeparatis ita dictis aquis vitae, rore solis, ratafia etc. omnino interdican-
tur; nam instar veneni pueris est: quia fluida co-
git,

git, solida exsiccat, indurat, constringit et hoc modo corporis incrementum impedit, ^{k)} senectutem praematuram accersit, multos morbos inducit, mortemque accelerat. Neque *usus Tabaci* ipsis conuenit: quia siccatur atque tenerum eorum cerebrum et neruos laedit, in pueris natura imbecillioribus.

7. *Somnus* vero multus et frequens, praefertim primis in annis, eis est concedendus, ^{l)} adeoque nimis mature nunquam ab eodem excitandi.

8. *Corpora tenellorum thoracibus, calceis vel aliis vestimentorum generibus* non sunt vehementer coercenda et comprimenda; quia hac ratione aequabilis humorum circuitus turbatur, partes molles constringuntur, earum extensio atque incrementum impediuntur, et ita imbecillitati variisque aegritudinibus fenestra aperitur.

9. Ex-

k) Canes minores et iuniores deliciis nobiliorum feminarum destinatos, ne multum crescant et magni euadant, spiritu vini saepius lauari et eundem ipsis quoque saepius infundi solere, res in vulgus nota est.

l) TACITO teste veteres Germani *dediti fuerunt somno ciboque, quoties bella non iniuerunt, quin somnum in diem extraxerunt* l. c. cap. 15. et 22. exinde autem CONRINGIVS eleganter concludit: *Indubie multum ad proceritadinem iuuit isthaec quondam veterum Germanorum in somnum simul et cibum propensio.* l. c. p. 257.

9. Excitentur vero, firmioribus factis artubus, laboribus, ambulando, currendo, saltando, equitando, digladiando, venando, natando, pila aliisque ludis et exercitiis; sed non nimis fatigentur.

10. *Non semper cubiculis includantur*, sed potius variis aeris constitutionibus sensim exponantur, ut et caloris et frigoris et siccitatis et humiditatis patientes fiant, iisque sensim assuescant: hac enim ratione efficitur, ut deinceps a tempestatis iniuriis minus facile laedantur.

11. *Seuerioribus autem meditationibus et studiis* nimis mature non adstringantur; his enim corporis vires laeduntur et incrementum eius impeditur: quantum enim animi accedit viribus, tantum detrahitur corpori. Ideoque ante decimum annum non nisi leuiora cum ipsis tractentur, et quae ludendo quasi, sine aciori mentis contentione discere possunt, atque tunc demum ad difficiliora addiscenda sensim et pedetentim adigendi. Patet inde ratio cur praecocia ingenia plerumque parua corporis statura sint et imbecillia et rarissime longaeua?

12. Denique libido ac *praematura Venus*, ut iam dictum est, serio prohibeatur; siquidem tam incremento, quam robori corporis mirifice officit.

Tanto maiorem vim his praeceptis inesse prudentes confident, quando intelligent, pleraque

que eorum *ex more educandi ac viuendi veterum Germanorum* ob corporis molem et robur celebratissimorum deprompta, adeoque firma ac diuturna experientia probata atque suffulta esse; et sperandum est, si illa probe obseruantur, sanam et vegetam iuuentutem Rempublicam ornaturam fore ^m).

IV. Ostendendum nunc est, quomodo crescentibus annis et virili in aetate secunda valetudo tuenda et robur iuuenile conseruandum imo augendum adhuc sit. Ante omnia hic *tibi* et *potius* ratio habeatur, vt scilicet *salubres in Republica procurentur, minus salubres vero imo noxii proscribantur.* De potulentis et quidem primo de *AQVA* ordiemur. *Aqua* videtur maxime conueniens humano corpori potus genus, et est plurimorum tam esculentorum, quam potulentorum vehiculum, multorum basis. Hinc *prae omnibus aliis eius salubritas procuretur.* Saluberrima est fontana, saliens, *clara, coloris, odoris at saporis expers;* vel etiam pluuiialis, mundis vasis excepta et asseruata, vtpote leuissima et ab omni illuue repurgata. Indagandi igitur solliciti sunt fontes, nisi iam adsint in ciuitate, aquis his dotibus instructis scaturientes. Hi autem, qui iam adsunt, ab omnibus sordibus diligentissime defendantur, aut si quae illatae forte sint,

m) Conf. si placet, vberius hac de re *TACITVS*
et *CONRINGIVS* locis citatis.

sint, solerter repurgentur. Neque ferendum, ut linum aut canabis in fonte, stagno, aliove receptaculo aquarum publico macerentur, ubi pecudum greges et armenta solent aquari vel unde ipsi homines suos haurire potus suerunt; id quod apud Anglos sub graui poena cautum esse nouimus. ⁿ⁾ *Interdum aqua bona ex fontibus in alia loca deriuanda est*, atque tunc quidem illud ipsum per aptos ductus et canales, hunc in finem construendos, peragatur. Ut vero haec omnis, quae sane non parum ad communem sanitatem conferunt, probe administrentur, peculiare *fontibus constituantur praefecti*, qui eis, ubi opus, detegendis, eorumque detectorum munditiei, aquae ductuum et canalium curam gerant: Germanis dicuntur Röhremeister oder Brunnenmeister.

Quibus autem locis natura aquam fontanam negauit, ibi defectus ille naturalis arte refarciendus erit. *Aqua* scilicet *pluvialis* peculiaribus excipiatur vasis, receptaculis, siue cisternis et in usus vertatur; vel si etiam haec interdum recens non sit, aut deficiat, id quod nauigantes et beligerantes haud raro experiuntur, aqua impura et minus salubris coctione, quiete atque percolatione, optimis vitiosae aquae remediis corrigatur.

V. Si

n) ex Cel. LANCISIO de noxiis paludum effluuiis L. I. P. I. c. 8. et MANGETI Biblioth. Pharm. p. 47.

V. Si aqua salubris est, curandum quoque, ut bonae notae *cereuisia* coquatur, qui potus non solum antiquis Germanis, verum etiam multis aliis gentibus iam dudum familiaris fuit. TACITVS O) illum *humorem ex hordeo aut frumento in quandam similitudinem vini corruptam*; ATHE-
NAEVS P) vero et alii Q) *οἶνον κριθῶν*, hoc est, *vinum hordeaceum* appellarunt. Requiritur vero, ut sit clara, acoris expers, satis excocta et iisdem semper gaudeat bonis qualitatibus. Frequens enim harum variatio, quando scilicet nunc nimis recens ac turbida, nunc dulcis, nunc acida, multorum popularium morborum foecunda est mater. Hanc vero potissimum a coctione per varios variis in locis, licet in una eademque vrbe instituta, pendere obseruamus. Vnus enim ignorantia, alter negligentia, hic avaritia, ille arrogantia, *cereuisiam* mutat, alterat, corrumpit. Et ex aqua *diuersa* toto coelo *diuersa* confici solet *cereuisia*; atque aeris differentis vis ad mutandas illius conditiones insignis quoque existit. Quam ob rem publicae erigantur *cereuisiae officinae* (öffentliche Brauhäuser) in locis aquae et aeris salubritate conspicuis; iurati artis coquendi

o) Lib. de moribus Germanorum cap. 23.

p) Δειπνοσοφιστών Lib. X. cap. 13.

q) HERODOTVS Lib. II. ait, Aegyptios *οἶνον ἐκ κριθῶν διακρίναι*, vino ex hordeo uti, THEOPHRASTVS lib. 6. de caussis plantarum cap. 15. meminit *τῶν οἶνους ποιοῦντων ἐκ τῶν κριθῶν* eorum qui vina ex hordeo conficiunt.

quendi hunc potum magistri (geschworne Braumeister) constituantur, atque his peculiares adhuc praeponantur inspectores, (Bierschäzer) ut omnia tanto rectius perficiantur. Siquidem a multis cordatis medicis animaduersum est, solas saepe prauas cereuisiae conditiones inter alios morbos, potissimum aestate, horrendas produxisse dysenterias et saeuas in magnis urbibus ac regionibus strages edidisse. Ultimo adhuc monendum restat, diuersi generis cereuisias in ciuitatibus coqui oportere, debiliores scilicet et fortiores, albas et fuscas: ut aestate, hyeme, calidiores, frigidiores, vinum bibentes et eo non utentes, iuuenes ac senes, potus sibi optime convenientes in promptu habeant.

VI. *Vinis* quoque generosis carere ciuitas bene instituta vix potest. Esse autem debent salubria, pura, et nullis *mangoniis* adulterata. Mangonia dicuntur illae res, quarum admistione vinis conditionis vilioris, acidis et subinde iam corruptis, species et fucus conciliatur, ut se semet ipsis aetate, colore, odore, sapore praestantiora mentiantur. Artificia vero, quibus hunc in finem utuntur, pleraque ita sunt comparata, ut non nisi cum insigni et euidente sanitatis, imo etiam vitae dispendio adhiberi possint. Si quidem in eorum censum potissimum veniunt, sulphuris et resinae fumus plus iusto admixtus, calx, gypsus, bismuthum, cerussa, saccharum, faturni et lithargyrium; quae omnia ingesta sanitati

nitati insensibilissima sunt. Inprimis autem ex plumbi profapia oriunda et maxime *lithargyrium*, diros producunt effectus: febres scilicet, cephalalgias enormes, deliria, furores; summas praecordiorum anxietates, tussim, respirationem difficillimam, halitum stercoraceum; atroces hypochondrii sinistri dolores, ventriculi inflationes, colicas convulsivas, pertinaces alui obstructiones, convulsiones, paralyses et mortem, nisi cito et strenue expellantur ^r). Seculo decimo quinto et sexto auri sacra fames nonnullos nefandos oenopolas commouit, ut adulterando

mango-

- ^r) conf. ephem. nat. curios. decad. III. An. IV. obs. 30. 92. 100. An. V. VI. obs. 261. Adeo funesti fuerunt huius doli effectus, ut doctissimi viri variis scriptis illum debellare necessum habuerint. Inter hos EBERH. GOKELIVS, Archiater quondam Ducis Würtembergensis, ea de re libellum edidit, quem inscripsit: Beschreibung des a. 1694. 95. und 96. durch das Silberglett versülten Weins und der davon entstandnen Wein Kranckheit, welche graufahme symptomata nach sich gezogen, wodurch viel hohe und niedre Standes Personen entweder eine lange Zeit heftig angefochten worden, oder gar das Leben-eingebüßet haben, samt den Arzeney Mitteln die dagegen zu gebrauchen, und Bericht wie der verfälschte Wein zu erkennen. Vlm 1697. 8. Eodem de argumento scripsit etiam 10. VICTOR IAEGERSCHMIDT, Medicus Vlmensis. Vlm 1698. referenda quoque huc est ZELLERI dissert. de docimasia, signis, causis et noxa vini lithargyrio mangonitati; Tubingae 1707. 4.

B

mangoniis, praesertim lithargyrio, vina, multos homines vita, plures adhuc fanitate priuaerint. Imperatores igitur mandatis publicis iisdemque feuerissimis facinus istud iam Anno 1487. 1498. 1500. 1548. 1577. prohibere coacti fuerunt. ^{s)} Nihilo tamen secius sub fine praecedentis et initio huius seculi annis scilicet 1695 et 1705 idem scelus in Franconia, Sueuia, Austria, ad tractum Rheni, in Lotharingia atque Gallia, cui artificium istud in exitium generis humani inuentum natales suos debere dicitur, ^{t)} iterum tristissimos edidit effectus; quo vero tempore et Galliae Regis et Ducis Würtembergensis iussu, pessimi vini et sanitatis, imo vitae humanae corruptores atque destructores, suam nequitiam sanguine et capite luerunt. ^{u)} Omnes igitur imperantes decet, vt horum ad exemplum, nefandos homines, qui artibus istiusmodi atque fraudibus horrenda committere moliantur scelestia et homicidia, poenis coerceant grauissimis.

Si de selectu vinorum dicendum, quid res est, profiteri debemus, ea praestantissima esse ac saluberrima, quae iuxta tritum vocabulum Cor, colore odore et sapore, se plurimum commendant, et simul caput non grauant, neque diu in
ven-

^{s)} Vid. IO. PHIL. DATTII, Consiliarii Wurtemberg. Volum. rerum Germanicar. nouiss. de pace publica L. III. c. 14.

^{t)} Conf. ZELLERI dissertatio modo allegata.

^{u)} Vid. ZELLERVS loc. cit.

ventriculo et corpore haerent ac ibidem molestias creant; sed quae cito per urinam aut perspirationem rursus eliminantur. Praeterea Germaniae Germanica maxime conducunt, et ex his *Nierana*, *Franconica*, *Mosellana* ac *Rhenana*, reliquis palmam praeripiunt. *Gallica* quoque varii generis et alba et rubra, si bonae notae sunt, neque corrupta, item *Hungarica*, multis admodum sunt proficua, si modice hauriuntur. Notandum tamen haec frigidiores et seniores; illa calidiores et iuniores facilius ferre.

VII. Profectus arte Hermetica liquor, quem *spiritum vini* appellant, uti ab adultis, imbecillis et senibus modice ac recte usurpatus magnos usus praestat, sic immodice haustus noxas parit maximas. Recte autem adhibetur, quando eodem raro et tantum instar medicamenti utuntur homines, praesertim modo nominati. Abusus vero eius committitur, non solum, si ad ebrietatem usque potatur; verum etiam si in potum frequentem et fere quotidianum transit. Similes enim tunc cum venenis lentam mortem inferentibus (*les poudres des successions*) edit effectus. Rara quidem sunt exempla eorum, quos per ebrietatem uno quasi impetu enecavit; innumerales autem sunt ii, quibus sensim et pedetentim lethalis imo stygius factus est, ille vitae perpetuandae dicatus liquor. Quando enim nimis frequenter et quasi pro potu quotidiano siue familiari bibitur, fieri haud potest, quin humores

res vehementer commoueat, mobiliiores et fluidiores dissipet, crassiores relictos cogat, solidas partes constringat, et induret, *) saepe autem disrumpat; etenim hi eius solent esse in corpus humanum visitationes effectus. Et inde potatorum illius variarum partium et viscerum inflammationes, phthisis, hydrops, apoplexia, podagra, paralyxis et sexcenta alia mala dependent. Quam ob rem quum, his non obstantibus, plerisque in regionibus enormes potus huius adurentis excessus committantur, et eodem tam multorum sanitas corrumpatur atque mors inuitetur praematura; ad eius pestiferum abusum tollendum vires neruique omnes intendi debent. Hoc autem optime fieri poterit, interdicens conuenticula in cauponis hoc potus genus praebentibus. Haec enim homines, praesertim plebeios et potissimum iuuenes ad hauriendum illud alliciunt, viros in prava consuetudine firmant, utrosque perdunt; obferuatur enim illos, qui semel ei assueti, ab ipso vix rursus desistere posse. Deinde vix alibi, quam in pharmacopolis, inter medicamenta profleret, et ibi quoque talis determinetur portio, vnico praebenda homini, quae nocere ipsi haud facile queat. Denique nec huius, nec reliquorum inebriantium potuum vis inducendi morbos et destruendi corpora tanta erit, si *crimen ebrietatis*

x) Ita enim videmus molles nostri corporis partes, in ipso ipsum cerebrum, spiritui vini aliquamdiu immixtas, indurari.

tatis haud impune perpetrabitur. Prudentissimo nuper consilio Angli, vt noua publica docuerunt, huius potus excessibus obicem ponere allaborarunt; id quod pariter *Rex Augustissimus et Sapientissimus* magnae Britanniae GEORGIVS II. in terris suis Germanicis fecit, y) optandumque esset, vt in omnibus aliis regionibus z) instituta haec laudibus nunquam satis efferenda imitarentur, ea tamen adiuncta cautela, vt illius vsus frigidarum terrarum incolis paullo magis, calidarum vero minus concederetur: dum his plus, illis minus nocere obseruatur.

VIII. Magna quidem est abusus potus *Theae et Caffee*, vsus tamen longe maior mihi videtur. Posteaquam enim inter Europae gentes et praecipue Germanos ac Belgas in potus familiares transferunt, varii morbi minus frequentes, quam antea vbi non nisi cereuisia, vino et spiritu vini utebantur, esse ceperunt. Nam quod hodie ma-

B 3

lum

y) Vid. Verordnung gegen das Brandtewein trinken und Trunckenheit. Hannover den 5 Dec. 1736.

z) Rex quoque potentissimus Prussiae milites suos, praesertim eos, quos Pozdami, ob corporum pulchritudinem, magnitudinem et in armis faciendis alacritatem miratur orbis, vsu spiritus vini interdixit: vt pessimo ebrietatis crimini, quod multorum litigiorum, turbarum, vulnerationum imo homicidiorum fomes est, resisteret, et simul infinitorum morborum radicem extirparet, hominumque illorum robur ac sanitatem tueretur.

lum hypochondriacum, pertinaces, praesertim apud eruditos, vitaeque sedentariae deditos, alvi obstructions, febres acutae malignae, podagra, calculus, scorbutus etc. rarius quam olim, saltem in Germania nostra, occurrunt, magis partem horum potum vlti tribuendum esse arbitror: quippe qui diluendo, temperando, et attenuando humores, obtundendo acrimoniam, demulcendo ac blande relaxando solida, illiusmodi affectus praecauent, factosue pellunt atque profligant. Cauendus tamen excessus, quia omne nimium, ut in proverbio est, in vitium vertitur. Nec *Chocoladae* effectus tam prauis sunt censendi, ut haec cum Thea et Coffee prescriptionem e Republica mereatur, quam nonnulli exoptant. Attamen magis loco medicamenti, quam potus ordinarii ea utendum esse ab imbecillis ac senioribus, minus vero a iuuenibus arbitror: quia ad libidinem et intempestiuam venere, ad quam plurimi per se satis proclives sunt, stimulare solet. De *Tabaci* usu, quem nonnulli ad coelum usque extollere non verentur, alii ad inferos relegare haud dubitant, lubens profiteor, me neutri horum prorsus assentiri. Quamuis enim persuasus sim, sine insigni noxa carere nos eodem posse, omnino tamen illum damnare nollem, quia dum modice usurpatur, nemini facile nocet, multis vero in salutem cedit, quando nimirum certis in casibus et tempestatibus instar medicaminis adhibetur.

IX. Praecipua potionis genera breuiter, quantum fieri potuit, pertractauimus; transeundum ad *esculenta*. Quantum victus et potissimum antiqua *cibariorum simplicitas atque frugalitas* ad sanitatem firmam conseruandam, vitamque pro-rogandam facit, tantum ad robur corporis im-minuendum ac destruendum, morbosque indu-cendos et mortem accelerandam enormis harum rerum varietas, copia et lusus confert, qui hodie ad summum ubique fastigium peruenisse videtur. Egregie HORATIVS commoda ex victu tenui, parco ac modico redundantia et multiplices noxas, *quas lusus eius secum fert*, profecutus est, Lib. 2. ferm. 2. dicens:

Accipe nunc, victus tenuis, quae quantaque
secum

Afferat: inprimis valeas bene; nam variae res
Vt noceant homini, credas, memor illius escae,
Quae simplex olim tibi sederit: at simul assis

Miscueris elixa, simul conchylia turdis:
Dulcia se in bilem uertent, stomachoque tumultum

Lenta feret pituita. Vides ut pallidus omnis
Coena desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitiis, animum quoque praegravat
ona,

Atque affigit humo diuinae particulam aerae.
Alter ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus praescripta ad munia
surgit.

Principes igitur, si salus ciuium ipsis cara est, summa ope, perniciosos eiusmodi mores abrogare

gare laborent. Olim leges *sumptuariae* Orchia et Fannia, quam Lucilius centuissim vocat, quod ultra 100. asses in conuiuio insumere vetaret, sanctitae erant; hodie autem de frugalitate et temperantia altum ubique propemodum apud legislatores est silentium. Sed quot et quantae inde eueniunt noxae? *latius semper se diffundit luxuria, quo longius a censura abest: teste ARNISAEO*, a) Medico et Politico quondam Academiae nostrae Iuliae praestantissimo; ex quo duplex iactura, cum sanitate enim pecunia, nervus rerum gerendarum profunditur. Haec, si priuatam Medicorum vtilitatem respicimus, silentio premenda fuissent: *quum intemperantia sine luxuria Medicorum nutrix sit, ac recte dicatur*; verum quia publica salus priuatis commodis semper praefenda est, ea hic monere mei esse officii existimaui. Sed longe adhuc maiori cura victus defectus est auertendus et potissimum cauendum, ne anoniae caritas regiones diuexet: si quidem hanc urgentem morbi et strages populorum pressio pede sequuntur. Nam quos famae haud perimit, hos aegritudines ex ingurgitatione ciborum prauorum et inulteriorum oriundae trucidare suerunt. Conuenit ergo Diui ad exemplum IOSEPHI b), anona abundante, horrea replere: ut ex his publicis frumenti promptuariis, rei necessitate id exigente, subsidia ad ciues

a) Lib. Polit. cap. 16. p. 162.

b) Genes. cap. 41. v. 33. 36.

ciues seruandos peti, iisdemque ab interitu gentes vindicari queant. Quod vero ad ipsam cibariorum salubritatem attinet, vigilantia attendendum oculo est, ut ea, quae multiplex observatio salutifera deprehendit, concedantur et parentur: quae autem nocentia animaduertit, ex Republica proscribantur. Ast speciatim curandum est, ut farina nullis alienis rebus, praesertim noxiis, ut lolio temulento, calce vel similibus commisceatur; panis sit probe coctus; c) carnes animalium morbis affectorum, vel iis defunctorum, venales non sint; fructus horaci nondum maturi, aut valde insalubres, certis potissimum in annis, emptoribus haud exponantur, et alia huius commatis. Neque vanum mihi videtur illorum consilium, qui plantas veneno diras, in terris quibusdam largius progerminantes, sollicite eradicandas suadent. Siquidem illarum imprudus et temerarius usus, saepe iam tristissimorum causa effectuum fuit. d) Nec mirum est her-

B 5

bam

e) Hinc variis in locis publica auctoritate viri sunt constituti, qui non solum de legitimo panis pondere, verum etiam reliquis bonis qualitatibus, ipsi conuenientibus, solliciti esse debent: vernacula nostra, Brodtbesichtiger, oder Brodtbeschauer, audiunt.

d) Tragicas istiusmodi historias permultas reperies descriptas in IO. MATTH. FABRI Strychnomania seu lib. de solano furioso. Augult. Vin-
del. 1677. 4. edit. et IO. IAC. WEPFERTI Historia cicutae aquaticae Basil. 1679. 4. publicat.
et

bam cicutae interdum pro *Chaerefolio* aut *Petrofelino*, radicem vero pro *Pastinaca* ab imperitis adhiberi; *Bellae donnae fructus* blandiente sua elegantia ignaros, cum primis incautos, temerarios, gulae ac palato indulgentes pueros ad illos, simulque mortem ingerendam inuitare; *Hyoſcyami radix* pro Cichorii allata Helmſtadii ante aliquot annos conſpicuae cuidam familiae fatalis facile fuiſſet, niſi Parens venerandus mortiferum detexiſſet errorem et homines, quibus epulae iſtae deſtinatae erant, ex orci quaſi faucibus eripuifſet.

X. *Aeris* vim in corpus humanum magnam quoque eſſe, nullus prudens facile inſicias ibit. Serenus autem, motu exercitus, ab halitibus putridis deſoecatus, ſanitati conſeruandae maxime idoneus eſt. Quicquid igitur ad has conditiones ipſi conciliandas arte praeſtari poteſt, praecſtandum; quicquid vero ad eas corrumpendas facit, ſollicite remouendum eſſe arbitror. In primis *aeris in urbibus et quidem maioribus cura erit habenda*: quia ob vaporum et exhalationum varietatem et copiam in corruptionem atque putredinem maxime prout exiſtit. Quam ob rem, ne is facile corrumpatur, vrbes ab omni imunditie liberae ſeruentur: *) plateae pauimento firmo

et reuſa ib. 1716. 4. nec non MARDORFII diſſ. de *Maniacis Giſſenſibus a ſolano furioſo*, Giſſſae habita 1691.

*) Vid. PLATTNERI Med. D. et Prof. Lipſienſis cele-

mo probe ornentur, sedulo euerrantur, et for-
des ac fimeta extra urbem deferantur. Laudi-
bus hinc a LANCISIO celebratur LUDOVICVS
XIV, Galliarum Rex, cuius iussu hodie
Lucretianae viae, a luto exsuperante, quod anti-
quitus urbi nomen dedisse videtur, longe dili-
gentius quam olim purgantur. f) Aedes et con-
clauia quauis illuue sollerter liberentur; cau-
endum praesertim, ne exsurgens ex latrinis foetor
noxas creet. Aquae pluuia, niue, glacie, vel
quouis modo in urbem illatae, aliisque sordibus
per canales et ductus exitus parandus: ne quie-
scendo in putredinem ruant. Artificum officinae
grauae, insalubres, tetrosque spirantes hali-
tus, intra moenia non tolerantur; minimum lo-
ca a reliquis longe separata teneant. g) Ex ho-
rum numero sunt coriarii, fullones, cetarii, sal-
famentarii, calsarii, olearii, saponarii, figuli et
lanio-

celeberrimi, praceptoris et patroni aetatem co-
lendi, diss. elegantissimam et doctissimam de mor-
bis ex immunditiis Lipsiae 1731. 4.

f) de noxiis paludum effluuiis L. I. P. I. cap. IV.

g) *Olim apud Romanos olivae merces, officinaeque
sordidiores transiberinam regionem occupabant,
propter pestiferam et putentem auram infamem;
quam regionem Romani ideo Iudaeis, victis hos-
tibus omnibusque quibus infensi erant, incolendam
dederunt: v. Cel. PLATTNERVS l. c. §. VII.
et BARTHOL. MARLIANI urbis Romae To-
pograph. L. V. c. 19. in Thesauro GRAEVII
T. III p. 186. et ALEX. DONATVS de vr-
be Roma L. III. c. 21. eodem Tom. p. 779.*

laniones: quorum omnium officinae et tabernae viciniam nidore infestant foetidissimo, aduersissimo et infestissimo.

Publica atque magna nosocomia sint ab vrbe aliquo modo remota; vel illas saltem occupent plagas, vbi minimum nocere valent: quod olim diligenter in domibus, leprosis destinatis, obseruauit in Germania, quae plerumque extra vrbes conspiciuntur. Inprimis vero idem de illis moneo et inculco aedibus, in quibus ex peregrinis et quidem *propter luem contagiosam* suspectis regionibus aduentantes moram agere quadragenariam (*la quarantaine*) solent. *Exuviae denatorum* haud ita multo post mortem terrae mandentur, et quidem satis profunde, praesertim quando morbis perierunt contagiosis, aut tempore actiuo. *In templis vero nulla sepeliuntur cadauera*; imo et coemeteria extra urbem, si fieri potest, collocentur. Id quod a gentibus veterum cultioribus sancte iam obseruatum fuisse EHRLICHIUS perdocte ostendit, quando ait: h) Antiquiore tempore extra vrbes posita fuerunt coemeteria, graece *κοιμητεια*, quae proprie dormitoria et loca ad quietem et somnum comparata significant, sicut apud Patriarchas Gen. c. 23. it. 35, v. 19. Ios. 24.; quod Iudaei quoque

h) conf. tractat. cui titulus: *Mors ex sepulchris*, vbi noxas ex sepultura in templis facta, et coemeteriis intra moenia toleratis oriundas, copiose exponit. Halae Magd. 1729. 4. p. 11. 12.

que in more habuerunt, vti patet ex *sepultura Lazari* et filii Naimitanae viduae, item ex *sepulchro a Iosepho condito*, quo Seruator conditus est, quod quoque extra urbem positum fuit. Romani vero ab initio in domibus, quas singuli incolebant, suos sepeliebant; postea vero lege XII. Tabular. fuit sancitum: *in urbe ne sepelito*; ad auertendum pessimum cadauerum foetorem et noxia inde pronata sanitati effluuia. Quare Romae coemeterium *Priscillae* extra urbem erat, vti et apud alios gentiles. Laudatissimum PLATONIS institutum fuit, *ut in agro vel alio quodam loco infocundo et sterili sepulchra constituerentur, ne viuentibus officiant*. SERVIUS SULPICIVS ad CICERONEM scribit sequentibus verbis: *Ab Atheniensibus locum sepulturae intra urbem, ut darent, implorare non potui, quod religione se impediri dicerent; nec tamen id antea unquam concesserunt*. Alexandriae quoque coemeteria extra urbem fuisse historia constat. Apud christianos quoque prioribus temporibus hoc stricte obseruatum fuit, vti seculum V testatur. CHRYSOSTOMVS enim ait, *omnem ciuitatem, omne castellum, ante ingressum habere sepulchra*. Serm. de fide. Rationem cur hoc strictae obseruationi fuit subiectum, gentiles suppeditant: *ut urbibus mundities seruaretur et aer minus inficeretur ex cadauerum putrescentium foetore*. Hactenus EHRLICHVS.

XI. Non parum praeterea ad aerem salubriorem efficiendum confert, si plateae, et viae publicae arboribus, gratos et resicientes odores spirantibus, condecorantur: in quem censum potissimum veniunt Tiliae, Castaneae equinae, Pseudo-Acaciae, nec non variae ex fructiferarum familia. Belgium, si quae alia regio, his ornamentis et sanitatis praesidiis superbit. Vbi vero lacus, stagna vel paludes in vicinia sita, auram putridis inquinant vaporibus, haec sunt vel in alia loca, vbi nocere haud possunt, deriuanda, vel si fieri potest, prorsus exsiccanda et in agros, prata, hortos aut sylvas mutanda. Cedro digna sunt, quae praestantiss. LANCISIVS hac de re litteris mandauit lib. de noxiis paludum effluuiis: siquidem aureo hoc scripto non solum noxas a paludibus sanitati imminentes, copiose ostendit, et commoda, quae ex harum exsiccatione in ciuium corpora redundant, docte demonstrauit; verum etiam remedia effluuiis palustribus corrigendis, paludibus exsiccandis et in fertiles terras mutandis accommodata, ingeniosissime proposuit. Duobus exemplis ab illustri hoc viro commemoratis meas nunc ornare pagellas liceat, quippe quae egregie confirmabunt, auram certarum regionum aut urbium, paludum exsiccatione atque correctione salubriorem reddi et emendari posse. „Principum ait, „beneficentiam experti Pisaurenses puriorem aerem, exsiccatis paludibus, ducere coeperunt; „atque vbi olim paucissimi mortales annum 50 „vel

„vel attingebant, vel superabant, testimonio *Leon-
dri Alberti*, i) hodie quam plurimos ultra il-
lam aetatem alit: inter quos amitam S. S. D.
N. CLEMENTIS XI, Iuliam Albanam de Oli-
veriiis, honoris gratia commemoramus, quae
decrepita ultra annum 85 mentem sanam,
acrem ac sapientissimam servat.

Hoc in Italia gestum est. Idem vero Ger-
manis quoque nostris experiri licuit, quod ex lit-
teris ROSINI LENTILII, Consiliarii quondam
et Archiatri Ducis Würtembergensis ad LANCI-
SIUM perscriptis patet. Verba eius ita se ha-
bent:

„De noxiis paludum effluviis, quae medi-
tariis, non possunt non esse pulchra et vtilia.
„Magnum in ea re situm esse momentum, ne-
„mo facile dubitat. Unica iam observatione
„rem declarabo; *Stutgardia* quae est Serenissi-
„mi mei Principis sedes, circumquaque monti-
„bus cingitur, excepta sola plaga orientali, qua
„versus Nicrum fluvium, vnius horae intercape-
„dine illinc distitum, patet nonnulla planities.
„Ad moenia civitatis orientem et planitiem il-
„lam versus, olim fuit, piscina, seu stagnum
„amplissimum plurium iugerum. Infamis au-
„tem a multis annis fuit eadem nostra *Stutgar-
dia* febribus intermittentibus, ferme non am-
„plius epidemicis, sed endemicis, valde rebelli-
„bus,

i) *descript. Italiae de Pisauro* p. 292.

bus, ac diuturnis, quae proinde nomen tulerunt, quod vocarentur *Stutgardianae febres*, Accidit autem ante hos quindecim annos, ut stagnum illud certo fine exsiccatum, in pratum amoenissimum conuerteretur, et ab eo tempore febres intermittentes adeo rarae sunt factae, ut ne semel quidem epidemiarum nomen meruerint; sed sporadicae saltem nunc hunc nunc illum inuaserint, etiam haecenus curatu faciliores. Apparet inde febres ab effluuiis illius stagni putridis extitisse, quae flante euro sublata ciuitati inuecta fuerunt, eo quod ventus, alisione ad montes facta quasi repereussus effluvia dicta longinquius prouehere non posset. k) Vides exinde quid et quantum ad prauas aëris conditiones emendandas atque temperiem eius salubriorem efficiendam, arte et studio Principis in salutem subditorum praestari possit.

XII. *In ipsa aedificandi ratione* haud exiguum quoque salubritatis aëreae momentum positum est. Quo magis enim aër in domiciliis, praefertim humilibus, inclusus atque compressus, quo minus luci et libero aeri ad aedes et conclauia siue cameras patet aditus, eo facilius vapores putridi atque excrementitii cumulantur, et contagiosis halitibus fomes paratur. Patet hinc ratio, cur, huc quadam epidemica saeuiente, maxi-

k) LANCISIUS de noxiis paludum effluuiis.
Lib. I. Part. I. cap. III.

ma ut plurimum strages per infimam plebem populique faciem edatur? quippe quae casae depressas, paruas, angustas; cubicula humilia ac humida inhabitare solet. Quam ob rem plateae, latae, aedes amplae, conclauium spatiosa, alta, fenestrae magnae, tantum profecto ad sanitatem, quantum ad decus et ornamentum conferunt. Adeoque etiam ad has res Imperantes ac Magistratus imo et architectos vigilantes advertere oculos oportet.

XIII. Nouas si Princeps condere *urbes, pagos, villas suburbanas* velit, imprimis prospiciat, ut loca iis seligantur aeris salubritate conspicua. Praestant autem plana vel elatiora profundis, remota sint a paludibus, propinqua fluminibus. VITRUVIUS, praestantissimus veterum Architectus, refert, *veteres Romanos oppida et statim castra condituros inspexisse iecinora pecorum, quae pascebantur in his locis, (ubi oppida sua erigere vellent): quae si liuida et vitiosa deprehendebant, solum vertebant, alio commigrantes.* Tantopere isti de coeli temperatione, sub quo degere volebant, solliciti fuerunt!

XIV. Contra aeris iniurias *vestimentis* teguntur corpora. Quorum luxur et splendor eorumque variis in locis euagatus est, ut Principes illum legibus coercendum necesse habuerint ¹⁾.
Vellem

1) Vid. leges vestiariae variis in locis editae, die Kleider-Ordnungen.

Vellem his legibus quaedam adderentur sanitatem respicientes. Ita enim nonnulla vestitus genera hodie comparata deprehenduntur, ut non possint non valetudini esse insensissima. Mos vehementer comprimendi corpora per thoraces, calceos, ocreas et alia inter omnes propemodum cultiores Europae gentes hodie invaluit. Quantopere vero is angustando vasa, compellendo sine constringendo viscera, impediendo atque turbando liberum sanguinis circuitum, incrementum, robori et secundae valetudini noceat, in apri-
co mihi positum esse videtur. Inprimis tenellorum et mollioris sexus corpora his anguntur carceribus, quibus tamen illud ipsum perniciosissimum est. In tenellos enim propter molli-
tatem, subtilitatem atque infirmitatem partium tanto maiori vi suas exercet vires, quanto minorem inuenit renixum. In sexum amabilem vero duplicem edit noxam. Enimvero et mulierculas ipsas iunceas, debiles atque infirmas reddit; et in matres infirmas firmam prolem generare prohibet. Deinde in media bruma feminae collum et praetordia denudata ventis ac frigori exponunt, multae sine dubio hoc consilio, ut spectatorum oculis pateant et his voluptatum illecebris ignes accendant illicitos. Haec autem consuetudo, quam rerum sacrarum interpretes toties ex religionis dogmatibus improbant, mihi ex medicis taxanda videtur principiis. Frigus enim vi pol-
lere cogendi fluida et constringendi solida neminem fugit: quis igitur dubitet, illud ad par-
tes

tes corporis tam teneras atque subtiles, quales in collo et praecordiis resident, admissum effectus edere pessimos, tollere perspirationem Sanctorianam, motum humorum sistere, tumores et inflammationes producere, glandulas colli, parotides, maxillares, sublinguales, thyroideas, mammarum indurare, tonsillas, vuulam, laryngem, pharyngem, pleuram, pulmones inflammere, raucedines, tusses, anginas, pleuritides, peripneumonias, tabes siue phthises et sexcenta alia mala excitare? Sed prauos istiusmodi mores illustres in Republica personae melius exemplis, quam legibus emendabunt, coercerunt. Denique adhuc monendum restat, non solum nocere corpora minus tecta et quasi denudata frigori exponere; sed et hoc sanitati aduersari, quando aestiuo tempore pellibus aut aliis vestimentis nimis calefacientibus utuntur: si quidem hoc modo nimis sudando debilitantur, et ad frigus postea hyemali tempore perferendum ineptiores redduntur homines. Cui plura hac de re scire volupe est, is euoluat doctissimas dissertationes IO. IAC. BAIERI de vestitu Altorffii 1704. et AVG. QVIR. RIVINI de morbis a vestitu Lipsiae 1721. publicatas.

XV. *Corporis sanitatem ac robur a mentis serenitate* mirum quantum dependere nemo ignorat, atque hanc ob causam animos ciuium innocentibus exhilarare oblectationibus decet. Inprimis autem conuenit easdem cum corporis exercita-

citationibus coniungere. Hunc in finem porticus, ambulacra amoena, horti publici floribus, plantis, arboribus gratos spirantibus odores, et visu pulchris ornati statuis, cryptoporticibus, (*Grottes*) aquis artificiose salientibus, (*Fontaines*) cadentibus (*castades*) illustres et ambulationibus adaptati exstruantur. *Magistrorum artium saltandi, equitandi, digladiandi* nullus sit defectus. Ea ludorum genera, quae corporis vires excitant, mentem exhilarant, neque virtuti repugnant, libere permittantur: ut *pila minor, maior ventoque distenta, (ballone) plumis ornata, eburnea, (billiard) conus et alia* huius generis. Interdum etiam publicis et solemnibus oblectamentis populo Imperantes laetos hilaresque pariant dies. Instituantur *venationes solemnes* et celebrentur *certamina taurorum, vrsorum, leonum* aliarumque ferocium bestiarum. Huc quoque referendus mos ille in plurimis Germaniae urbibus receptus, quo ciues quotannis orbem vel aues ex ligno conditas globulis plumbeis petendo de privilegiis quibusdam et immunitatibus ab oneribus publicis decertant, idque in ciuitatibus maioribus multa cum pompa peragunt: atque hoc instituto non solum in armis exercentur, verum etiam animi eorum reficiuntur, et praeterlapsis hilaritatis diebus tanto alacriores ad pristinos redeunt labores. Ante omnia vero insignem mihi laudem promereri videntur *ludi scenici, a quibus obscenitas abest, et dramata musica;* quippe quae oculos spectaculo,

aures,

gures musica, animum fabulis mirifice demulcent. Denique quum natura hominis ita sit comparata, vt etiam ex sola cum aliis societate voluptatem hauriat, ad hanc perfruendam aptissimae sunt cauponae vinum, cereuisiam, potum Thee et Coffee porrigentes, in quibus ciues, peractis negotiis, conuenire et requiescere; attamen simul animum gratis et de rebus nouis vtilibusque institutis colloquiis reficere possunt, vt *alii labores iucundi fiant.*

XVI. Vti imperantibus incumbit animos ciuium innocentibus et sanitatem promouentibus exhilarare oblectamentis; sic quoque illorum est officium, vt *voluptates et scelera, quae corpora laedunt, debilitant, enervant et praematuram mortem inducunt, serio coerceant.* ^{m)} Nullum vulgatius vitium est *crapula*, nullum etiam funestius hoc ipso. ⁿ⁾ Nam et corpus et mentem corrumpit teste HORATIO Lib. 2. serm. 2.

C. 3

quin

m) Senex quidam optime adhuc valens, interrogatus aliquando,

Cur tibi tam facilis cur tam iucunda senectus?
respondebat:

Libera quod vitiis tota iuuentia fuit,

et hoc ipso ingeniose docebat, quantum ad vitam longaeuam et senectutem iucundam reddendam vitae genus vitiorum et scelerum in iuuentute expers faciat.

n) Hanc ob causam varii Principes istud publicis reprimere mandatis tentarunt: Vid. Verordnung

*quin corpus onustum,
Hesternis vitiis, animum quoque praegravat una,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ.*

Parit humorum abundantiam atque sic ad omnes a *πλεθoρa* oriundos, qui sane quam plurimi sunt, disponit morbos; fluida omnia vehementer commouet, in tranquillo ac moderato motu turbat; ventriculum, intestina, cunctaque vasa nimis, quam par est distendit, suo robore priuat, ad agendum in contenta inepta reddit, imo saepe eadem disruptit. Inde autem heluonum siue potatorum appetitus prostratus, vomitus matutinus, pallor faciei, pedes oedematosi, leucophlegmatia, *ἀνασᾶρα*, *ἀσχυρίς*, podagra, arthritis, phthisis, febres acutae, inflammatoriae et infinitae aliae calamitates pendent, ita ut recte poëta scripserit:

Ense cadunt multi, sed plures crapula sternit.

Quamobrem, quum crimen istud tam vulgare sit et eodem tot homines deplorandas sibi pariant aerumnas, se ipsos ingulent et in *αὐτοχειρίας* scelus incidant, tolerari illud nullo modo debet. In aulis Principum, in Academiis, in nuptiarum, baptismorum et funerum solemnitatibus, in artificum et opificum conuentibus ac ceremoniis perpotationes enormes, hucusque multis adhuc in locis consuetae et licitae, abrogentur.

Ciues

nung gegen die Trunckenheit und das Brandwein trincken. Hannover d. 5. Dec. 1736.

Ciues quotidiana ebrietate delirantes minis et poenis in ordinem redigantur. Ebrii delinquentes secundum PITTACVM bis puniantur, quia bis peccarunt. o) Athenienses in ebrios actionem instituebant. p) Rex MINOS lege prohibuit, ne ad ebrietatem vsque computationibus indulgerent. q) Russorum BASILIDES, qui in aliis, vt multi volunt, Tyrannum, in hoc optimum ac prudentissimum Principem se praefiit, quod, qui publice ebrii conspicerentur, in carceres coniciendos iusserit, non depromendos inde, nisi triduo ante Pascha. r) Imperator MAXIMILIANVS s) crapulae indulgentes cum ignominia a suis exclusit officiis. De GEORGIO WILHELMO, Duce quondam Brunsvic. et Luneburg. sapientissimo, atque Cellensi ultimo, referunt, quod hoc genus hominum ipsi maximo exosum fuerit; quia, vt dicere amabat, veneri, ludo et aliis quibusdam vitiis dediti tandem cum tempore a pravis desistunt moribus: qui vero Baccho addicti eiusque moneipia facti, nunquam se corrigunt. Et verum omnino est illud:

Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae.

C 4

Ipsa

o) Vid. ARISTOT. 3. ethic. c. 5. Polit. L. 2. cap. ult. LAERT. in vita PITTACI.

p) ARNISAEVUS oper. polit. cap. XV.

q) PLAT. in Min.

r) ODERBORN in vit. Basilidis.

s) ARNISAEVUS l. c.

Ipse *Mahumedes* suos sectatores omni potu inebriante sub grauib. poeais interdixit; dubio procul hoc consilio, vt mentem sanam in corpore sano conseruaret. Cur igitur hodie inter multas Christianas et ceterum bene moratas gentes crimen illud impune adhuc perpetratur?

XVII. Venus cum Baccho coniunctim in generis humani exitium furit et quibus hic perpercit, hos illa nouit perdere. Tantopere enim antiqua seueritas in desuetudinem abiit, vt iam adulescentia virorum peccatis se contaminare neutiquam vereatur. *Corrumperet et corrumpi ludus* (eine galanterie) *consentur hodie, et a seculi moribus non veniam tantum, sed ferme applausum inuenit.* ^{t)} Permultae magnarum ciuitatum foedis scadent lupanaribus, et lasciuis abundant prostibulis. Sed quid inde? *Florida iuuentus in vitium cerea, flectitur* ^{u)} facile his malorum illecebris ad perpetrandas abominandas libidines; eo ipso autem succos optimos firmo et robusto corpori constituendo aptos consumit, fit elumbis ac languida, et virili aetate appropinquante, consuetudo facta est altera natura, prauos deserere mores haud possunt, feminalem laticem inutiliter profundunt, nullam vel debilem procreant sobolem, et semet ipsos miris obnoxios reddunt

t) CONRING. de habitus corpor. Germ. antiqui et noui causis, §. 88.

u) HORATIVS in arte poetica.

dunt aegritudinibus. Hoc enim amoris igne humores quasi aduruntur, corpora exsiccantur, languor, tabes, febres hecticae, et multi alii morbi inducuntur. Quid dicam de horrendo scortatorum flagello, *lue venera*? Ante hos trecentos annos, quemadmodum plerique sentiunt, adhuc erat incognita; *) hodie vix alius morbus medicos frequentius exercet. Olim inter res infames adhuc ponebatur, nunc inter ornamenta et decora a nonnullis referri solet. Exinde autem evenit, quod tam multi se nobis cum horrore spectandos praebeant, qui curtato naso, perdita vuula, perforato palato, raucifona voce, scelera etiam in occulto et tenebris perpetrata inuiti produnt adque propalant. Sed non sufficit tetris libidinibus deditos tetra hac puniri lue; sed ita malum istud comparatum est, quemadmodum medicinam facientes quotidie experiunt, ut infamis nebulo honestissimum virum, nefandus maritus castissimam thori sociam, lasciviens vxor optimum maritum poenarum, sceleribus suis acquisitarum, participem reddere valeat; imo ad innocentes vsque infantes haec mi-

C 5

feria

- *) Sunt quidam, qui *luem veneream antiquissimum morbum atque ipsam lepram veterum esse volunt*, hocque comprimis nuper adhuc enuncere magnam cum verisimilitudine voluit Anglus quidam eruditus, cui nomen BECKETVS, in docta diss. Actis suae Transactionibus philos. Acad. Reg. Londinensis inserta N. 365. p. 47. et in Epitome eorum a MARTYNIO edita Part. III. p. 652.

feria per haereditatem transit, et saepe contingit, ut parentes suis filiis post funera nihil aliud relinquant, praeter morbos, qui vitam ab illis proterue transactam manifestant. Tanta est blandientis veneris saevitia!

Sed non solum corporis robur, verum etiam animi vigor et fortitudo turpium exercitio libidinum prosterntur. Id CYRVS probe agnovit, utpote qui sola hac arte Lydios aliquoties ante rebellantes domare sciuit: *is enim, teste IUSTINO Y), arma et equos ademit, iussitque lenocinia exercere: et sic gens industria quondam potens et manu strenua effoeminata mollium luxuriaeque virtutem pristinam perdidit, et quos ante CYRVM inuictos bella praestiterant, in luxuriam lapsos otium et desidia superavit.* Persas vero eosdem, qui antea, quum durum et agreste vitae genus gererent, Lydios et Babylonios molles et meretricios vicerant, luxuria et voluptate postea enervatos Macedonum superavit durities; illos Romani nondum vulgatis libidinibus imbecilles; hos ex Martis filiis Bacchi et Veneris mancipia factos Heruli, Gothi, Hunni aliique Barbarorum. Hae ergo quum ita sint, facile perspicitur, quod omni cura et opera veneris saevitiae repugnandum sit. Inprimis vero *lupanaria ex Rebus publicis extirminanda*; sicut iam dudum magnus ille Medicus et Philosophus GE. FRAN-

CVS

y) Lib. I. cap. 7.

CVS de FRANKENAV suavit²⁾; deinde prostituta ex reliquorum confortio hominum releganda. Ast non in alia loca transmitti debent, ubi eadem crimina rursus committerent; sed in custodias carceresque sunt includenda: neve Imperantibus nimio sint oneri, curandum, ut ibi nendo, fila dacendo, tibialia fabricando aliisque operibus victum sibi acquirant; quemadmodum eiusmodi instituta variis in locis haud sine laude conspiciuntur. Demtis his malorum illecebris, et animi civium fortiores et corpora vegetiora remanebunt.

SECTIO II.

Quibus auxiliis civibus aegrotantibus succurrendum et sanitas illorum amissa restituenda sit.

I.

Hactenus rationem consideravimus, qua Imperantes secundam subditorum valetudinem tueri, robur promouere, frequentiores morborum occasiones praescindere deceat. Nunc vero perferutandum est, *quomodo aegrotantibus civibus succurrendum et sanitas eorum amissa restituenda sit.* Ad hunc finem assequendum ante omnia necessum erit, ut in quovis Imperio, Regno, Ducatu, Principatu et Republica boni Medici, Chirurghi, Pharmacopoei, Obste-

²⁾ in dissertatione medica, iam supra indicata, *qua lupanaria ex principis medicis improbantur.*

Obstetrices constituentur. Quia vero Politici soli neque de horum scientia aut peritia, neque de aliis rebus huc spectantibus satis iudicare possunt, stabilienda sunt *Collegia Medica vel Sanitaria*, quibus cura earum rerum omnis committatur: qualia variis in locis, instituto summis profecto laudibus celebrando, iam condita novimus. Inprimis talia inter Germanos Norimbergae, Augustae Vindelicorum et Berolini non sine insigni civium emolumento florent.

Composita autem haec esse solent ac debent, ex certo quodam Medicorum numero, scientiae, peritiae et integritatis laude inclutorum. Quorum unus Praefidis, Senioris, Decani, vel quocunque illum titulo insignire placet, locum teneat. Hic reliquis praest, eos convocat, necessaria proponit, dirigit, et quicquid e re collegii est, observat atque procurat. Medicis adiuncti sint Iure consulti et Politici, qui eorum consilia, quoties opus est et rei gravitas id postulat, auctoritate sua ad effectum perducere debent.

Collegii autem talis eiusque membrorum officia flagitant, ut 1) Medicos Chirurgos et Pharmacopoeos, qui in aliquo regni aut Reipublicae loco artem suam exercere, vel castra sequi, militumque curam gerere volunt, examiniibus tentent et inquirant, num ea polleant peritia, scientia atque aliis virtutibus ac qualitatibus, ut salus hominum curae illorum tuto committi queat;

2) ut

2) vt certis describant libris modum optime parandi et conficiendi medicamenta; ne cui libet Pharmacopoeo ea pro arbitrio praeparare aut immutare liceat, et vt Medici exactissime medicamentorum praeparationes cognitae habeant. Hi libri *dispensatoria* seu *Pharmatopoeiae* vulgo dicuntur. Quos collegium Medicum Berolinense atque Augustanum euulgauit, praeteris hodie in Germania excellunt, eosque pluri etiam pharmacopoei aliis quoque in locis sequuntur.

3) Medicamentis aequa imponant *pretia*.
(*sie müssen apotheker taxen setzen.*)

4) In morbos *endemicos*, si quidam dominantur, sollerter inquirent, eorum causas et occasiones rimentur, has quantum fieri potest, remouendas et praescindendas curent, atque si radicatus exterminari haud queunt, optimae morbo sanando inueniendae methodo studeant, inuentam vero cum aliis medicis communicent.

5) Si in ipsius regionis. siue Reipublicae alicuius visceribus *lues quaedam epidemica* saeuir, causam eius expiscantur, et tam auertendae a bene valentibus, quam tollendae in aegrotis optima publicanda curent remedia. Sin vero in vicinia furit, Principi vel Magistratui consilia suppeditent, quibus auxiliis a suis arceri possit finibus, aut si iam intrauit, qua ratione suppressi, vel in herba, vt aiunt, suffocari mox rursus queat. *Contagiorum* denique *inter pecora grassantur*.

santium curam quoque habeant, quia regionibus ingens saepe damnum inde imminet; atque doceant, quomodo his optime, perspecta prius mali natura, indole et causa, obuiam ire oporteat, quaque potissimum ratione renitendum sit, ne virus, belluas prosterbens ad genus quoque humanum serpat. ^{a)}

6) Quum vi officii tenentur, *Reipublicae bonis Medicis, chirurgis et pharmacopoeis prospiciendi*, summa quoque ope eos niti decet, ut *artis Machaoniae cultoribus* omnia in promptu sint subsidia, quae ad hanc disciplinam addiscendam pertinent, et ut nulla re, huic scopo necessaria, destituantur. Maxime autem Magnates et Principes inducere allaborent, ut in academiis professores Medicinae solida eruditione, indefessa industria, animoque iuuentuti studiosae interveniendi paratissimo, praeditos constituent; theatra anatomica, hortos botanicos, officinas chemicas exstraenda curent et iubeant; et ut neque cadauerum pro arte anatomica et chirurgica addiscenda, neque aliorum sumptuum ad hos fines obtinendos impendendorum ullum esse defectum patiantur.

7) *Nosodochia* pariter eorum curae subiecta sint. Adeoque eo respicere debent, ut tot idonea erigantur, quotquot ad miseros egestare et morbis

a) Vid. hac de re, si lubet, LANCISTII libellus de peste bouilla.

morbis pressos sustinendos et servandos sufficiunt. Haec vero magno studio ita sunt adaptanda, ut simul in Medicæ et Chirurgicæ arti addictorum usum cedant. Quod optime fiet, si talia aegrotantium hospitia cumprimis in academiis stabilientur.

8) *Medicastro, agyrta, circumforaneos, hisiones* et alios huius farinae homunciones, qui artem, quam faciunt, vel saepe prorsus non, vel saltem haud rite didicerunt, adeoque flagella sunt et pestes Rēipublicæ, cives auro, sanitate et saepe vita priuantes nullo modo tolerant. Ceterum ad omnes quoque res, priori capite expositas, vigilantī attendant animo, cunctaque suis consiliis atque studiis ita dirigere allaborent, ut in publicam civium salutem vergant.

II. Quae breuiter attigimus momenta numero præcedenti, nunc pleraque dilucidius et vberius pertractaturi sumus. *Officia, qualitates et virtutes Medicorum* agmen ducant. Qui igitur tanquam Medici in Republica suscipi et artem suam exercere volunt, coram Collegio Medico appareant, testimoniis probent, quod in Academiis rite studiis incubuerint, sint doctores legitime promoti, atque peculiaribus adhuc examini- bus a Collegii illius membris tententur, num scilicet salutī vitæque humanæ salua conscientia præfici queant. Sed non tantum doctrinae atque peritiæ, verum etiam vitæ habeatur ratio. Oportet enim eos, ut HIPPOCRATES in iure,

iureiurando suo voluit, esse sobrios, castos, pios et conscientiosos. *Vt enim Medico ignorante nihil periculosius, sic Medico irreligioso nihil funestius est.*

Iuxta eundem HIPPOCRATEM ἐν ἡγεμῶνι ἀφιλαργυρίῃ, ἐντροπῇ, καταστολῇ, κρείττις, ἡσυχίῃ, ἀπανησίῃ, κατὰφροντι, γνώμολογίῃ, αἰδουσίδαιμονίῃ, ὑπεροχῇ θείᾳ. *In Medico esse debet pecuniae contentus, pudor, modestia in vestitu, iudicium, lenitas, urbanitas, mundities, recta elocutio, superstitionis auersatio, praestantia summa L. de decenti habitu.*

Nullus alterius fortunae inuideat, quod idem diuus senex praecipit, οὐδεποτε ἡγεμῶν λογισμὸς φθονήσειεν ἂν ἑτέρῳ, ἀκιδνὸς γὰρ ἂν φανεῖν: *nunquam Medicus alterius bonam famam denigret vel corrumpat: sic enim propriam animi impotentiam proderet.* Neque aegris de nimio quaestu conquerendi occasionem praebeant. Vt vero hoc non fiat, attamen labor et studium eorum praemio haud careat, dum inde viuere, pretiosos libros et instrumenta sibi comparare, remque familiarem sustentare coguntur, normae quaedam in compensandis illorum laboribus observandae praescribantur, quae vero tantum medicorum ordinis ac facultatum hominibus scriptae sint. Aequum enim et iustum est, ut maioribus fortunae opibus beati, restituta sanitate, thesauro omnium pretiosissimo, cum primis post morbos difficiliores imo difficillimos, Medicorum operam

ram et studium liberaliori folsro remunerentur : quia illi toties pauperibus suis subuenire consiliis debent; a quibus saepe, praeter grati animi significationem et bona vota, nil sperare licet: *Praeterea Chirurgi, Pharmacopoei et obstetrices eorum curae subiiciantur.* Pharmacopolia a Poliatis singulis annis minimum semel, vel etiam, ubi opus, aliquoties visitentur, et peruestigentur, medicamentis necessariis instructa sint, nec ne, et an bene omnia comparata. Denique etiam illud monendum est, si doctos, peritos et virtutibus enumeratis pollentes Medicos Imperantes exoptant; illos, praesertim vero constitutos Poliatros, quos *Physicos* vulgo appellant, dignitatibus et honoribus ornent; iisque larga concedant stipendia. Honoribus enim atque praemiis ad magna et audenda et perficienda excitantur ingenia; negatis vero illis, negliguntur etiam virtutes; atque ubi non defunt Mecaenates non deerunt quoque boni Medici. Denique etiam numero eorum limites et termini ponantur, ut neque pauciores adsint, quam ad faciandos aegros requiruntur; neque plures, quam Respublica alere possit. Vid. constitutio Medicis terrarum Prussicarum et Brandenburgicarum praescripta:

III. Medicis prudentes atque exercitati iungantur Chirurgi. Hi pariter Collegio Medico se sistant et coram illo suam aperiant peritiam. Neque sat erit scire artem coquendi emplastrâ;

vel vnguenta, quemadmodum multis in locis existimant; sed oportet eos callere anatomen siue corporis humani fabricam, nosse situm viscerum, maiorum arteriarum, venarum, nervorum, tendinum, perspectam habere ossium figuram, numerum, nexum, structuram, vt eo felicius fractis, luxatis, vulneratis aliisque laesionibus et morbis mederi valeant. Qui praeterea curationibus et actionibus chirurgicis difficilioribus, quas *operationes* vocant, exercendis animum inducunt, vbi chirurgus non vulnera accipit, sed facit, hi felici cum successu illaesaque conscientia agere haud poterunt, nisi anatomes non solum vulgaris et rudioris, verum etiam subtilioris cognitione probe sint imbuti. b) Sed in his aequae, vt in Medicis, *sobrietas, temperantia et pietas* maxime desideratur: cum primis etiam *lenitas et humanitas* summopere ipsis necessaria est, quippe quae ad leniendos atrocissimos aegrorum dolores, quos saepe suis excitare coguntur actionibus, multum conducit. A morborum internorum curatione, nisi ab eruditis praeceptoribus eas rite prius didicerint, prorsus abstineant, et in laesionibus externis grauioribus, quae sine remediis internis non sanantur, Medicum peritum in auxilium aduocent. Nec abs re erit

b) Vid. Parentis dissert. *de subtilioris Anatomes necessitate*, Respondente HAHNIO itemque *de maiori anatomes necessitate in Chirurgia quam Medicina*, Respondente G. WAGNERO editae,

erit in casibus saepe obuiis certis sancire legibus, quid aegri chirurgis soluere teneantur, vt et horum et illorum querelae hac ratione tollantur. *Vellem chirurgos a tonsoribus separatos esse; vt illi, praesertim discipuli, tempus non radendis barbis, sed lectione bonorum scriptorum, sectionibus cadauerum frequentibus, vilitando nosocomia aliosque aegros, vnde proficere possunt, consumant, sicque ad artem, quam profiteri aliquando volunt, non illotis, vt aiunt, manibus, sed omni, quae a bono chirurgus exspectari potest, scientia et peritia instructi accedant, eamque in salutem atque emolumentum generis humani exercere aliquando valeant. conf. constitut. Chirurgis Region. Brunsvicens., Pruss. et Brandenb. praescript.*

IV. Neque defectus esse debet Medicamentariorum siue *Pharmazopoeorum* artis suae peritorum. Antequam vero ipsis priuilegia conficiendi medicamenta et dispensandi conferuntur, examini Collegii Medici etiam se submittant, et de sua, huic arti exercendae requisita, scientia respondeant. Deinde illis inculcetur, vt *simplicia*, tam indigena, quam exotica, intemerata sibi comparent, solliciti in locis conuenientibus ac vasis idoneis asseruent. *Composita* vero ex probis atque selectis simplicibus summa cura conficiant, ad ductum certi alicuius dispensatorii, vt Brandenburgici vel Augustanorum vel alius, quod pro norma a Collegio Medico ipsis proponitur.

nitur. Inprimis autem in praeparatione emeticorum, purgantium, mercurialium, opiatorum; aliorumque vehementiorum medicaminum ingredientia, proportionem et reliqua, huc pertinentia, exactissime obseruent. *Formulas remedium*, sic uti a Medicis praescriptae fuerunt, parent; nil praeter eorum voluntatem in illis commutent, omitant, vel substituunt. Si vero lapsum quendam pennae, vel errorem in formula deprehendunt, vel aliquid legere aut intelligere nequeunt, Medico, qui eam scripsit, id modeste indicent, atque illius ea de re sententiam exquirant. Schedulas ab ignotis et haud probatae auctoritatis Medicis ne quidem assument, multo minus medelas iuxta illarum praescriptum parent. Praecipue vero medicamenta efficaciora et fortiora, heroica dicta, ut emetica, purgantia, opiata, mercurialia, maxime etiam menstrua et partum pellentia, nemini propinent; nisi a legitimo Medico ordinata fuerint. Idem de *venenis* cuiuscunque generis dictum sit: praeterea autem haec exacte seclusa et a reliquis medicaminibus separata esse debent; peculiare quoque balances, marmora, pistilla, mortaria, cirbra pro eorum tractatione seruentur, ne damnum hisce inferatur.

Curatio autem morborum, et internorum et externorum, quam in pharmacopoliis non addiscere, atque hinc rite callere haud solent, ipsis prohibita sit. Praeterea eadem *virtutes*, quas
Medi-

Medicis et Chirurgis necessarias iudicavi, a Pharmacopoeis pariter abesse nullo modo posse arbitror. *Sobrie, pie, temperanter vivant*; cum primis etiam munditie sint studiosi, summaque ope nitantur, ut famulos atque discipulos his qualitatibus instructos sibi associent. Si *pharmacopolia* a Medicis, publica auctoritate constitutis, *visitantur*, eos humaniter excipiant, omnia simplicia et composita, quae desiderantur, ostendant, nihilque abscondant. Si quid iners, inutile, aut corruptum censetur, illud aboleant, abijciant, et praestantissima mox in eius locum substituant. Multo minus vilia, parum efficacia aut corrupta simplicia levi pretio coemant; sed, his neglectis, recentia semper et optima in officinas suas inferre studeant, ut quaesitum effectum consueta dosi praestent. Denique pretia remedium a Collegio Medico stabilita sancte observent. Nam ita ubique fere constituta sunt, ut praestantissima remedia pro iis aegrotantibus tradere ac vendere possint, nec opus sit, aegros et medicos corruptis aut inertibus fallere remediis, vid. constitut: Pharmacopol. region. Brunsvicens. Pruss. et Brandenb.

V. *Ostetricibus* quoque prudentibus Respublicae haud careant. Priusquam vero cura parturientium et nascendorum harum manibus traditur, earum non solum in arte obstetricia, quae profecto difficillima est, ^{c)} verum etiam in re

D 3

ana-

c) Quemadmodum hoc quum ex libris de arte obstetricia,

anatomica scientia, vel a Collegio Medico, vel a Poliatrix exploranda est. Si quid enim iis scitu necessarium, certo id est partium generationi in mulieribus dicatarum notitia. Praesertim vero nosse debent, quomodo hae in gravidis et parturientibus se habeant; imo situs praecipui foetus in utero, potissimum partus tempore, ipsas haud lateant. Ut vero haec omnia rite addiscere possint, Medici his in rebus probe experti sunt constituendi, a quibus erudiantur: id quod plerisque in locis neglectum hucusque fuit. Quamvis enim quilibet fere de imperitia obstetricum, deque erroribus, quos saepe committunt, conqueratur; pauci tamen inter Politicos, imo paucissimi sunt, qui vel cogitant quomodo hoc emendari et eiusmodi feminae ad munus suum idoneae reddi queant; quasi scientia haec ipse pontem in mentem ac manus involaret, aut inter ideas mulieribus innatas pertineret. Parisiis, Amstelodami, Argentorati et Lipsiae huic malo mederi studuerunt, scholas condentes, in quibus ars obstetricia docetur; quorum exempla, ut aliis quoque in locis sequerentur, optandum est. Sed mulieres, quae huic operi exercendo se dare cupiunt, non solum artis peritae sint, verum etiam *piae, sobriae ac christianae vitae*

tricia, MAVRICAEI, obstetricis Brandenburgicae, DEVENTERI, HOORNII, WIDEMANNIAE, tum ex chirurgia Parentis cognosci potest.

tae laudem prae se ferant. Enimvero tam matris quam infantis, duorum hominum salus atque vita in earum potestate sita est. Innumeras calamitates atque tristissimos euentus ex bonarum obstetricum defectu necessario oriundos DEVENTERVS, Medicus Belga, in arte obstetricia versatissimus, Principibus et Magistratibus ante oculos ponere eosque ad has noxas declinandas exhortari, summa studeuit industria: libro qui inscribitur *artis obstetricandi novum lumen* Part. II. enim, in praef. haec habet: Magistratus in breui hoc specimine videre poterunt, et percipere magna incommoda et calamitates, quibus exponuntur subditi, necessaria opis pœnuria in illis angustiis, quando illorum filiae vel uxores parturientes vel negliguntur, vel malis adeo modis mulctantur, quibus hactenus nihil aliud fuit praesidii, nisi in solis lacrimis, quibus necessarii subsidii penuriam deplorabant. conf. constitut. obstetric. Brunsvic, et Brandenburg.

VI. Interdum mulieres praegnantēs, vel per morbum, vel in partu intereunt, vel per vim externam emoriuntur. Foetui tunc, nisi mature ipsi succurritur, breui simul pereundum est, vel viuis vna cum matre, quod vel ipsi ethnici summum nefas et peccatum esse crediderunt, miserrime sepelitur. Quamobrem atrum istiusmodi et horrendum facinus abhorrens prudentissimus legis *Regiae* auctor sancivit atque praecipit,

pit, d) *ne mulier praegnans demortua unquam sepeliatur, antequam foetus illi (quia alio modo succurri non potest) exsectus fuerit; imo illum necis reum iudicavit, qui contra fecerit, quoniam spem amantis, cum matre peremisse videtur.* Sed lex haec omni laude maior, ab ethnico lata, a christianis postea, quod mirandum ac dolendum, obliuione propemodum deleta fuit, ita, ut plerique Theologi, Iureconsulti, Politici, et Medici de ea colenda atque obseruanda vix cogitauerint. Qua propter fieri etiam aliter non potuit, quam ut saepe illiusmodi infantes, qui matura defunctae matris sectione seruari potuissent, neglecta eadem, certae morti relictæ miserandum in modum interierint. Quam impium, crudele et abominandum vero illud ipsum sit, venerandus Parens iam dudum peculiari hoc de argumento scripta dissertatione, e) multis gravibus edocuit rationibus; cum quo etiam nunc per Deum et omnia sacra rogatos esse volumus Principes et Magistratus quoscunque, ut rem tanti momenti curae cordique habere velint, et non solum ex amore christiano misereantur talium infantum, quorum ipsi etiam ethnici, ut ex laudata Lege Regia constat, serio miserti fuerunt; sed etiam

d) Digestor. L. XI. Tit. VIII.

e) Quae sub titulo prodiit dissert. Medico-forensis, qua rationibus theologicis, legalibus et medicis ostenditur, foetum ex utero matris mortuae mature exscindendum esse, Altorfii 1720. 4.

etiam ob quintum *S. Decalogi* praeceptum, omnibus praefectis, aliisque iustitiae atque rerum publicarum administratoribus itemque sacerdotibus et obstetricibus serio praecipiant, ne tales infantes negligant, sed summam adhibeant curam, quo eiusmodi in casibus, ubi parturientibus vitae periculum imminere percipiunt, mox Medicos et Chirurgos expertos in auxilium aduocent, ut hi tales mulieres, ob crimen culpamue horrendi infanticidii ab urbe vel integra regione auertendum, poenamue diuinam praecauendam, in tempore aperiant, ipsumque infantem ex certo mortis periculo eripere studeant. Vid. diss. modo citat. §. XIII.

VII. Nihil funestius ciuium saluti *medicastrois*, nihil autem in plerisque Rebuspublicis his ipsis frequentius. Agyrtae, circumforanei, iudaei, vetulae, carnifices, gregum pastores, balneatores et sexcenti alii Hygeae sacra illotis aggredi manibus, atque in eius messem falces immittere non erubescunt; quemadmodum hoc rectissime tritum illud sermone prouerbum testatur:

*Fingit se Medicum quinis idiota, sacerdos,
Iudaeus, vates, bistrio, raser, anus.*

Quot vero et quantae in genus humanum noxae redundant, si eiusmodi homines aegris medendis manus admovent, qui nec corporis structuram intelligunt, nec morbos cognoscunt, multo minus eius sedem aut causas tenent, simulque remedium vires, doses, praeparationes et usus

D 5

igno-

ignorant? Profecto cum HIPPOCRATE f) prudentissimi Medici in hunc usque diem agnovērunt, artem medicam artem esse longam seu difficillimam, eiusque exercitium illis etiam, qui omnem aetatem et omne studium in ea colenda consumserunt, multum negotii facessere, multas noctes insomnes, diesque sollicitos creare, quando vere salutem aegrorum quaerunt, et intemerata conscientia artem suam, non in detrimentum aut interitum, sed in emolumentum et conservationem mortalium exercere volunt. Saepe enim casus incidere solent, ubi sagacissimis etiam aqua haeret, et ii vix omni sua prudentia, scientia, experientia satis cavere possunt, ne aut committendo, aut omittendo peccent. Quid igitur de his exspectandum esse putas, qui ne primis quidem, ut aiunt, labris medicinae praecepta degustarunt? Horrenda facinora, necesse est strages saeva nebulonum istorum temeritate perpetrari oportere, res ipsa loquitur. Quantopere autem abominanda horum nequitia increpanda et damnanda, tantopere coeca illorum amentia deridenda aut dolenda potius est, qui se, sanitatem, vitamque huius generis homuncionibus confidunt. Nullus facile horologium, annulos gemmis ornatos, aut alia pretiosa, si aliquid detrimenti passa sunt, homini harum rerum rudi reparanda committit. Quam multi vero sunt, qui sanitatem pretiosissimum thesaurum et divitiis

f) Aphor. I. Sect. I. ubi ait: *Ars longa, vita brevis.*

tiis maiorem regalibus, cuius sine haesitatione reparandam offerunt! sed ipsimet plerumque temeritatis suae poenas luunt, et sero, sed damno saepe irreparabili, sapiunt. Lepide et ingeniose istiusmodi homines inter veteres iam perstinxit PHAEDRVS sequenti fabula, inquiens: S)

*Malus quum furor inopia deperditus,
Medicinam ignota facere coepisset loco,
Et venditaret falso antidorum nomine,
Verbosis adquisiuit sibi famam strophis.
Hic quum iaceret, morbo confectus graui,
Rex urbis eius, experiendi gratia,
Scyphum poposcit, fusa dein simulans aqua
Antidoto miscere illius se toxicum,
Hoc bibere iussit ipsum posito praemio.
Timore mortis ille tum confessus est,
Non artis ulla Medicum se prudentia,
Verum stupore vulgi factum nobilem.
Rex advocata concione haec addidit;
Quantae putatis esse vos dementiae,
Qui capita vestra non dubitatis credere,
Cui calceandos nemo commisit pedes.*

Quae quum ita sint, non possum non cum HIL-
DANO, Manu et ingenio praestantissimo, ex-
optare: „Vtinam Reges et Principes, quos Deus
„veluti patres familias constituit, impostores il-
„los imperitissimos, qui vbiq[ue] fere tam arro-
„ganter ludunt de corio humano, ex officio re-
„primant; ex officio inquam, quemadmodum
„enim paterfamilias infantibus suis, vt ignem et
„venena tractent, non permittit, ne sibi et ip[s]is
„et aliis damnum inferant: sic quoque huiusmo-
„di

g) Fabul. Lib. I, XV,

„di impositores et imperiti homines, qui suam
 „ipforum animam et salutem, aliorum vero cor-
 „pora et sanitatem tot periculis exponunt; in Re-
 „publica bene constituta, minime tolerandi es-
 „sent. Neque unicuique, quod nonnulli obiice-
 „re solent, licitum esse deberet, corium suum,
 „cuiuslibet libuerit, venale offerre. Hic enim
 „non de corio humano, sed vita et valetudine
 „hominum, de quibus magistratus, curam quo-
 „que habere debet, agitur. conf. eius opera lati-
 na p. 916.

VIII. Nunc ad *Nosocomia* se vertit oratio no-
 stra. Haec sunt hospitia, in quibus miseri, ege-
 state et morbis pressi, excipiuntur, atque tam-
 diu alimentis ac remediis, sumptibus tractantur
 publicis, donec pristinam recuperarunt valetudi-
 nem. Quamobrem, ea in qualibet Republica
 summe necessaria esse, patet. Nulla enim est
 ciuitas, quae non propemodum, praesertim si
 vicinia loca, pagos et villas simul consideraue-
 ris, abundet hominibus, quorum paupertatem
 morbi duriores, imo durissimam, reddunt.
 Sed in exstruendis his aedificiis ante omnia situs
 habeatur ratio: in ea enim loca sunt collocan-
 da, quae aere puro, sincero, libero gaudent; ne
 prauis huius halitus efficiant, ut medentes et me-
 dicamenta in cassum laborent; remota tamen
 paullulum, si fieri potest, esse debent ab vrbi-
 bus, aut saltem certis suis cancellis inclusa et ab
 aliis aedibus separata. Etenim multitudo vapo-
 rum

rum noxiorum, ex tot et tam variis morborum generibus aegrotis exurgens, facile in vicinia habitantibus nocere posset. Deinde nullus sit defectus eorum, qui decumbentibus opem ferant. Doctis igitur *Medicis*, exercitatis *Chirurgis*, peritis denique *Pharmacopœis*, Nosodochia destituta esse nullo modo possunt. Neque *ministri*, qui munditiei, alimentorum, verbo omnium rerum ad sustentationem pertinentium curam gerunt, deficient. Multo minus adminicula, tam alendo, quam curando necessaria, abesse debent. *Lignum* calefaciendis cubiculis sufficiat; lecti et calorem praebentes et quieti apti adsint; cibi atque potus salubres morbisque convenientes rite praeparentur, et iusto tempore porrigantur; ultimo *medicamenta*, quaecunque a medicis praescribuntur, comparentur atque adhibeantur. Et quando *chirurgicae curationes instituuntur*, ut trepanationes, cataractarum ac suppressiones, sectiones fistularum, herniarum, calculorum, amputationes artuum, mammarum, cancerorum, sarcomatum aliorumue tumorum, ac similes, sedulo prospiciendum est, ut hae operationes rite peragantur, aegri postea debito tempore deligentur, cibentur, et quam diligentissime rursus sanentur. Tandem adhuc monendum duxi, in academiis, si vllibi, Nosocomia exstrui oportere. Hac enim ratione quamplurimis inferuiunt, varioque modo. Nam non illud solum inde commodum euenit, quod pauperes aegroti ibi recipiantur et a malis saepe gra-
vis-

vissimis curentur, quibus alias prae egestate aut inopia, ut saepius fieri solet, moriendum esset; sed hoc etiam accedit, quod ibidem scientiae salutiferae cultores optime in ipso artis exercitio institui queant, ut tanto felicius postea aliis in locis curationes aegrorum suscipere valeant. Porro, si qui his in aedibus emoriuntur, non tantum morborum natura et sedes egregie per cadauerum sectiones explorari potest, quo ad ipsam artem perficiendam nihil praestabilius; verum etiam hac ratione discendi cupidis desideratissima patet occasio, ipsam corporis humani fabricam cognoscendi. Praeterea in operationibus chirurgicis grauioribus et instrui et se ipsos etiam exercere possunt. Quae commoda profecto tanta sunt, ut nihil maius ad incrementum ac perfectionem Medicinae atque Chirurgiae, adeoque etiam ad commoda vniuersae Reipublicae conferri queat.

IX. Dantur morbi certis regionibus et populis vel solis proprii, vel iis adeo familiares, ut nulli frequentius obseruentur. Hos dixerunt *endemios*. Annotarunt solertes artis salutaris professores in Anglos tabem pulmonalem et rhachitidem; in Belgas, scorbutum ac calculum; in Tyrolenses, Salisburgenses et Heluetios, strumas; Hispanos, melancholiam hypochondriacam; Polonos, plicam; Gallos cum Belgis et Anglis, cataractam maiorem, quam in reliquis nationes, exercere tyrannidem. Nee Germani a
talium

talium morborum labe immunes sunt pronuntiandi. Qui enim septentrionales inhabitant plagas, scabie vel scorbuto maxime diuexantur; qui autem versus austrum sedes sibi fixerunt, febribus acutis, haemorrhagiis et arthriticis affectibus magis tentantur. Praecipue autem Saxoniae superiori periculosissimum illud febrium exanthematicarum genus, quod *purpuram* siue *febrem miliarem* appellant, incunabula sua debet, ubi etiam in hunc usque diem frequentissime grassatur. ^{h)} Quid vero maius, quid excellentius praestari posset, quam mala istiusmodi funditus extirpare et integras gentes ab illis liberare? Excitent itaque Imperantes rerum naturalium ac salubrium cultores, vtiliorum fontes, origines, causas sedulo inquirent. Hos autem vix alibi quam in aere, victu, aqua, vino, cereuisia, consuetudinibus, viuendi genere, certis populis peculiaribus, quaerere conuenit. Detectis causis, modos et artes illis tollendis aptos, excogitandi indefesso allaborent studio. Ad haec autem strenue tentanda, licet magni laboris et haud leuium saepe sumtuum opera sint, non solum ipsius rei praestantia; sed felicissimi multis in locis successus, variaeque gentes hac ratione a diris eiusmodi malis liberatae, vehementer exhortantur. *Stutgardia*, sedes Ducis Wurtembergensis, febribus pessimi moris, *Stutgardianae* dictis,

^{h)} Vid. HOFFMANNI diss. de morbis certis regionibus et populis propriis, Halae 1703.

dictis, olim afflicta, has ipsas, stagno quodam vicino in pratum conuerso, vix amplius agnoscit: *Pisaurum*, antè exsiccatas paludes, vix vnum vel alterum nouerat ciuem decem lustra attingentem; hodie vero ibidem permulti octogesimum aetatis annum supergressi viuunt; vigentque. ⁱ⁾ Fortè pulmonum tabe tot Britanni non consumerentur, si alia ratione; quam lithantracum ope frigus pellerent ac alimènta pararent. ^{k)} Fortè *calculus Belgas* non frequentius; quam alias excruciarèt gentes, si ab immoderato lacticiuorum cum acetariis vsu abstinerent. ^{l)} Fortè Gallorum, Anglorum, Belgarum oculi rarius chirurgorum manus ad ctaractas supprimendas exercerent, *si loco caminorum fornacibus, vt Germani, vterentur*. Interdum vero morborum endemiorum causae adeo absconditae latent, vt nulla cognosci opera possit. Interdum, si etiam oculis istae patent, ita sunt comparatae, vt tolli nullo modo queant. Rebus ita se habentibus; omnem mouere lapidem decet, ad optimam methodum et praestantissima auxilia morbis eiusmodi curandis excogitanda. Sed ad haec tam inueniènda, quam ad illa eruenda remedia; quibus mala endemia radicitus exterminantur, magna ingenia

i) Vid. supra Sect. I. N. XI. pag. 30. seq.

k) Tertia fere pars hominum hoc malo Londini rapitur, asseuerante HOFFMANNO, l. c.

l) HOFFMANNVS l. c; et DENISIVS obseruat, de calculo.

ingenia mirifice excitabuntur, si hunc in finem adhibiti labores a Principe aut Magistratu honoribus et proemiis compensantur. Laudibus itaque celebrandus hic est Amstelodamensium senatus, qui IACOBVM BEAVLIEV (vulgo *Frere Jacques*) inuentorem nouae cuiusdam methodi calculum ex vesica excindendi, praeter plures alias grati animi tesseras exhibitas, instrumento aureo ad artem pertinente honorauit, cui inscriptum erat: OB CIVES SERVATOS. Vide Parentis chirurgia latina proxime proditura, Part. II. cap. 143. de sectione laterali.

X. Tandem accedimus ad exponenda Imperantium officia *morbis grassantibus epidemicis praestanda*. Inter hos *dysenteria, febres malignae, petechialis, Hungarica* et ipsa denique *pestilentia* praecipui sunt. *Pestis* tamen omnium saeuissima est: hinc potissimum quoque dispiendum erit, quomodo huic furenti optime resisti possit. *Sed alia sunt agenda, si lues ista in ipsis terrae alicuius visceribus iam saevit; alia, si in vicinia tantum tragicos suos adhuc edit effectus.* Si adhuc extra fines alicuius imperii, regionis vel urbis, tunc omnem curam adhibere Magistratum oportet, vt illam a suis arceat limitibus. Nam,

Turpius eiicitur, quam non admitritur hostis.

Tollendum igitur mox erit omne cum infectis locis commercium. Nullae merces, cumprimis

E

ex

ex lana aut gossypio confectae, pecunia, litterae, bestiae, homines, sub gravissima, imo ipsius mortis poena, ex illis plagis venientes admittantur, donec necare desierit. Hac enim ratione iam saepius integrae eaeque magnae regiones a peste immunes conservatae sunt; quamvis in vicinia vehementissime saevierit. Atque tunc quidem, si iam desit, per aliquod adhuc tempus certis in locis extra vrbes quadragenariam agere moram debent, (*quarantaine* appellant) quicumque ex terris illis aduentantes regiones, quas lues pestifera non diuexauit, intrare cupiunt. Litterae quoque ac merces, inde recens aduectae, ibidem aeri prius libero aliquamdiu exponantur, atque fumo aceti, vel vapore baccarum aut ligni iuniperi etc. suffumigentur. Ast ne per solum aera virus illud propagetur, repugnandum est, consilio et remedio diui HIPPOCRATIS, igne. Exstruantur rogi ex ligno abietis, pini, quercus, iuniperi, variisque aliis plantis aut stirpibus, praesertim e regione locorum pestifera lue infectorum, et aliquoties in die concrementur. Neque vana tunc est frequens maiorum explosio tormentorum bellicorum. Non solum quia aer hoc ipso vehementer commouetur ac contremiscit, quo purior redditur; verum etiam quia spiritus sulphuris et nitri, in pulvere pyrio contenti acidi, malignos vapores egregie corrigere atque potenter destruere valent. Minor quoque vis erit veneni suum propagandi contagium, quando illud nullum inuenit

nit

nit fomitem, aerem scilicet putridis inquinatum halitibus. Omnes igitur causae et occasiones, quaecunque eum impurum efficere queunt, summa cura praescindendae. Vrbes, pagi, villae a quibusvis sordibus, in putredinem facile pronis, diligentissime repurgentur. Demortua animalia in profundis cryptis terrae mandentur; minime autem cadavera eorum, ut alias saepe, sed more pessimo, fieri solet, iuxta vias publicas insepulta eiiciantur. Tenendum praeterea est, quod iam illo tempore, quo nondum feralis iste generi humano morbus, regionis alicuius terminos transiit, aut hoc fieri facile posse, haud vana praesagia metuere iubent, quod, inquam iam tum Medici, Chirurghi ac Pharmacopoei assumendi, et omnia, quaecunque tam ad victum, quam ad medicamenta pertinent, larga satis copia comparanda sint. Praecipue curandum, ut sufficiens copia vini, aceti, pomorum citreorum, tanquam efficacissimorum contra pestilentiam remedium, praesto sit. Haec enim postea, praesente iam peste, obtineri amplius nequeunt: dum nemo aliquid in eiusmodi regiones inferre vult. Vnde relatum legimus, quod ex harum rerum defectu interdum plures, quam ex ipsa vi morbi, interierint.

XI. *Quando in ipsis regionis alicuius visceribus pestilentia furit, ante omnia ortus siue causae eius indagandae; simulac vero detectae, si fieri potest, extemplo tollendae. Deinceps ad*

E 2

pestem

pestem fugandam constitutis Medicis, Chirurgis, Pharmacopoeis, ministri ex utroque sexu selecti iungantur, qui aegrotantibus alimenta afferant, et ad opem ipsis ferendam, officiaque praestanda prompti sint atque parati. Hi tamen aequae, ut medentes, peculiaribus notis a reliquis distinguendi hominibus, quo bene valentes, praecipue pusillanimes, eorum fugere confortium possint; si quidem illis propter quotidianam cum aegris consuetudinem, vel ipsismet, vel vestimentis tantum semper fere aliquid veneni contagiosi adhaerere solet. *Nec oger aut pagi inopes relinquendi*: sed Medicis, Chirurgis, Pharmacopoeis, omnibusque praesidiis, pellendo morbo necessariis, prospiciendum ipsis est. Praeterea *aedes contagio affectorum suis quoque signis notentur*, ut eadem cognosci ac evitari possint: *exuviae defunctorum citissime, extra moenia sepeliantur*, atque hoc quidem noctu, sine pompa; ne meticulosi terror horrore, affectus tunc temporis periculosissimi, crebris funeribus incutiantur. *Aer interim quoque solertissime repurgandus est*, excitato fumo per acetum, superfusum lateribus aut laminis ferri candentibus, pulvere pyrio, explodingo tormenta, accendendo ignes, comburendo, ubi ligni copia est, rogos, remouendo sordes quascunque in putredinem pronas. Peculiaribus insuper scriptis et constitutionibus publicis manifestandum erit, quomodo quilibet contra pestis virus optime se munire queat, vel corpus suum ita disponere,

nere, ut si forte eadem corripiatur, illius vis maiorem inueniat renixum, adeoque minori sacvire vehementia valeat. Iisdem libellis iussu Principum siue summorum Imperantium exponendum quoque est, quibus curis quouis in loco, magistratus atroci huic morbo obuiam ire debeat. ^{m)} *Aliis quoque contagiosis et epidemicis grassantibus morbis*, diligentissime eorum causa erit indaganda, atque si reperta, et id fieri potest, in tempore remouenda; ceterum omnia

m) Huius generis libelli permulti typis expressi sunt, ex quibus prae ceteris commendari merentur, qui de peste Polonica, Prussica, Danica, Hungarica, Austriaca, Hamburgensi et Ratisbonensi in lucem prodierunt. Egregia quoque sunt illa praecepta, quae cura et iussu Ducum Brunsvic. et Luneb. RVDOLPHI AVGVSTI et ANTONI VLRICI 1680. ad pestem a suis regionibus auertendam et fugandam publicata fuerunt, quibus, iisdem Principibus gloriosissimis prospicientibus, annexa est appendix de dysenteria profliganda, eodem tempore funesta. Atque hoc etiam in loco depraedicare debemus, Sereniss. Ducis Brunsv. ac Luneb. nunc regnantis, CAROLI, Domini nostri clementissimi, mirificam pro salute publica sollicitudinem: qua effectum est, ut, quum anno 1736. in terris suae potestati subiectis, dysenteria vehementer grassaretur, consilia euulgarentur, quomodo illo tempore bene valentes sanitatem praesentem conseruare et ab ista lue sibi cauere deberent; decumbentes vero morbum istum optime pellere ac sanitatem amissam recuperare possent.

nia pariter remedia adhibenda, quae a bene valentibus luem auertere, in aegrotis vero tollere cito, tuto et optime valeant.

SECTIO III.

Quaenam sint imperantium officia sanitatis publicae causa tempore belli praestanda.

I.

Exposuimus nunc Principum curas, circa valetudinem civium tempore pacis versantes; restat adhuc, ut illorum *officia sanitatis publicae causa, tempore belli praestanda*, breuiter pertractemus. Hic potissimum ipsorum ratio est habenda *militum*. Vbi praecipua belli Ducis cura mihi in eo versari videtur, *ut iuvenes seu viros seligat fortes, vegetos, robustos*. Ipsi enim non solum cum hoste, verum etiam tempestatis iniuriis, cibi et potus inopia, ac prauis qualitatibus, quietis sufficientis defectu, aliisque sexcentis calamitatibus saepissime decertandum est. *Imbecilles igitur, debiles, infirmos, inter milites, ne suscipi quidem multo minus ad arma gerenda cogi oportere, patet; nisi forte summa necessitas illud iubeat*. Composito ex manu selecta exercitu, et eodem contra hostem educto, Imperatores, summo studio atque opera curare debent, ut nunquam *commeatus* deficiat. Vti enim *Venus, sic etiam Mars, sine Baccho et Cerere friget*. Imo *rerum gestarum annales* docent, quod saepe,

saepe, hoc neglecto, vastae copiae non ferro, sed inedia et morbis inde oriundis interierint. Memorabile, ast horrendum exemplum in HERODOTO relatum legitur: ubi commemoratur, exercitum a CAMBYSE Persarum Rege contra Aethiopes, longaeuos dictos, missum, propter neglectum rei frumentariae apparatus, in tantas redactum fuisse angustias, ut consumtis omnibus alimentis, iumentis quoque et equis, milites tandem sortiti, ex se ipsis decimum quemque comederint. Lib. III. c. 5. n) Sed non tantum de victu parando, ast quoque de eius salubritate sint solliciti. Adeoque sedulo operam nauent, ut cibus et potus, sanitati conueniens, in castra

E 4

adue-

- n) Propter huius rei incuriam grauitur etiam aliquando ALEXANDRI M. copiis fame et pestilentia luctandum fuisse, CVRTIVS memoriae prodidit. Consumtis, inquit, alimentis, Macedones primo inopiam, deinde ad vltimum famem sentire coeperunt, radices palmarum, namque sola ea arbor gignitur, rimantes. Sed quum haec quoque alimenta defecerant, iumenta caedere aggressi, ne equis quidem abstinebant. Famem deinde pestilentia sequuta est: quippe insalubrium ciborum noui succi, ad hoc itineris labor, et aegritudo animi vulgauerant morbos; et nec manere sine elade, nec progredi poterant: manentes fames; progressos acrior pestilentia urgebat. Ergo strati erant campi pene pluribus seminiuis, quam cadaveribus Lib. IX. cap. X. Quae ex recentiori historia huc peti possent exempla, silentio praetermittere conuenit.

aduehatur, valetudini autem aduersans, ab iis arceatur. Praeterea quia milites variae tempestati expositi, *vestitu* contra eius iniurias sufficiente, corpus tamen non grauante, muniantur, vt tam Syrium vrentem, quam Iani frigora perferre valeant. In castris *munditiei* gnaniter studendum; ne aer vaporibus putridis refertus, morbos gignat contagiosos. Illicita et impura *Venus*, quae vt plurimum Marti associare solet, superioribus coerceatur legibus; quia hac ipsa viri militantes effoeminantur, o) eneruantur et tetricis saepe morbis inficiuntur. Hoc bellum Neapolitanum inter Hispanos et Gallos sub fine seculi decimi quinti gestum declarauit. Vnde Galli turpissimum morbum, qui laes venerea seu morbus gallicus vulgo solet vocari, reportauerunt; a quibus deinceps ad ceteras Europae gentes propagatus fuit. Concedendum pariter non est, vt *ebrietati* impune indulgeant. Eos enim debilitat ac elumbes reddit; et saepe iam, quemadmodum historiarum monumenta probant,

o) Gens Lydia industria quondam potens et manu strenua, effoeminata mollitie luxuriaque virtutem pristinam perdidit, et quos ante Cyrum inuictos bella praestiterant, in luxuriam lapsos otium et desidia superauit. IUSTINVS Lib. I. c. 7. Secundum CVRTIVM nullus locus disciplinae militari magis nocuit Babylone. Quia nihil urbis eius corruptius moribus nec ad irritandas irritandasque immodicas voluptates instructius. Lib. V. c. I.

bant, in culpa fuit, ut hostis truces edere strages atque insignes adipisci victorias potuerit. Ita enim vastus Scytharum exercitus, qui per viginti octo annos Asiae imperium obtinuerat, inebriatus aliquando tenui Medorum manu ad interuersionem usque caesus est, teste HERODOTO Lib. I. cap. 106. *In itineribus faciendis* cavendum quoque sollicitè est, ne exercitus nimis longis ac continuis, sine interiecta mora aut quiete, institutis migrationibus fatigetur. Delassatus enim hosti vix resistendo, multo minus vincendo et fugando par erit.

II. Haec omnia, quanta fieri potest sollicitudine, observanda sunt. Ea tamen accurate semper observare, propter ipsam belli rationem impossibile est. Quamobrem variae et multiplices castra sequentibus inevitabiles sunt aegritudines. Hae igitur, omnium tamen maxime vulnera, quae in praeliis committendis, in viribus oppugnandis, in excursionibus faciendis, vario modo, punctim, caesim, per sclopeta, tormenta vel alia ratione belligerantibus infliguntur, petunt medelas et auxilia. Quae quum ita sint, opus, quin imo necesse est, ut Principes curent, *ne milites aegrotantes, aut vulnerati inopes relinquantur.* Constituuntur hunc in finem periti *Medici, Pharmacopoei et Chirurghi*, qui decumbentibus subueniant. Hi vero omnibus arti exercendae requisitis medicaminibus ac instrumentis abundare potius, quam carere debent. *Erigantur*

*tur quoque Nosocomia castraensia, ubi cuncta, quae tam ad curandos, quam alendos aegros necessaria, praesto sint. Quibus rebus si probe militibus prospectum est, non dubitandum, quin tanto maiori animo castra sequentur, et cum hoste congregientur; dum omnia in promptu vident auxilia, quibus, si forte vulnerantur, sanari atque servari poterunt. Denique etiam hoc tacere non possum, quod non tantum ius et decorum belli, verum etiam propria victoris atque multorum aliorum hominum salus a victore semper flagitet, caesas in pugnis, certaminibus, praeliis, urbium oppugnationibus et expugnationibus vel alio modo trucidatas aut *desunctas copias cito profundeque sepeliendi*. Etenim neglecta vel retardata horum cadaverum sepultura, ea breui putrescunt; et tetri ex iis exsurgentes halitus saepe tantopere aera inquinaverunt, ut pestilentiam, vel saltem huic quam proximos morbos induxerint, longeque maiores, quam ipse hostis strages ediderint. Post cruentum ad Arbela proelium gravissimos morbos odor cadaverum totis iacentium campis vulgavit, teste C. CURTIO. Lib. V. c. 1. Id quod ultima Philippurgi obsidio, recentissimum exemplum, egregie confirmat: ubi pessimae indolis febres ex foetore, a tardiori occisorum sepultura producto, exortae, plures adhuc Gallos, quam ipsa Germanorum, arma interfecerunt.*

III. Calamum hic figere liceat, quum ex
hactenus dictis potiores Imperantium curas pro
ciuium sanitate conseruanda, robore promo-
uendo, morbis auertendis, pacis et belli tempo-
re suscipiendas satis patere existimem. Si Nu-
men supremum vitam ac sanitatem concedet,
eas aliquando vberiori illustrare commentario
meditabor.

II.

BVRCARD. DAVID. MAVCHARTI

Dissertatio

*de inspectione et sectione legali, harum-
que exemplo speciali.*

Tubingae, 1736.

Respond.

IO. MICHAEL SALZER.

P R A E F A T I O.

*Segnius irritant animos immissa per aures,
Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus, et
quae*

Ipsæ sibi tradit spectator.

Horatianum hocce dictum longe se diffun-
dit lateque per totum studii physici at-
que medici ambitum. Physicae, quam
vocant, specialissimæ partes, Botanica, Chemia,
Anatome sexcenta profecto suppeditant in hanc
rem specimina. Segnius autem non modo ir-
ritant afficiuntque animos, quæ vel libris saltem,
vel viva etiam voce traduntur in hac doctrina,
sed

sed tardius quoque arripiuntur, obscurius concipiuntur atque difficilius retinentur: Cum e contratio physicum quoduis obiectum, sub sensu cadens, vno obtutu saepe rectius intelligatur, quam exquisitissima atque amplissima descriptione.

Quanti pariter intersit medici, haustis quidem antea debitis principiis, in rem praesentem descendere, affectus p. n. les inspicere ac rimari actu, illi maxime inter Practicos novitios, experiuntur, qui sine praevia manuductione, in praxin irruunt clinicam, et illotis manibus accedunt ad lectus aegrotantium. Vfus ergo etiam hic facit artificem!

Quamobrem vel solum hoc argumentum mihi sufficere videtur pro reddenda thematis electi ratione. Cum enim plenissima nuperime cunctis medicinae studiosis facta sit copia, occasione quidem homicidii tristissima, methodum instituendae inspectionis atque sectionis legalis oculis auribusque hauriendi, illam ipsam pro specimine inaugurali proponere, atque sic non modo clariss. Dom. commilitonibus amplissimam dubiorum materiem, sed et Venerandis, qui pariter opponendi spartam benevole suscipient, Dominis Professoribus exoptatissimam tam suppleendi, quam emendandi, si opus videatur, praebere occasionem, operae praetium duxi.

Memori certe teneo mente, quod toties nobis inculcavit Dom. Praeses: *Anglistar* anatomicam

78 *De inspectione et sectione legali,*

micam esse primum medicinae cimelium. Et quamvis communiter illa magis de Professore, quam Practico requiratur Medico, vel solus tamen rite instituendi sectionem legalem rigor et dependens inde iudicium medicum satis superque testantur, quam prope summum anatomiae studium et triviales, ut ita loquar, tangat medicos, tantoque magis devinciat illos qui solitarii in singulis provinciis, sine consortio et adiumento versatorum, gravissimo tali insudant obiecto, cuius dextra, vel inepta excussione et administratione vel infons capitali poena plectitur, vel maxime fons absolvitur.

Quam inscite, quam imprudenter, quam proterve grassantur cheu saepius inepti Medici atque Chirurgi in viscera mortuorum! quam audacter ludunt de corio humano! Quam certam, quam deplorandam ex incertissima, falsa atque insulsa observatione ac hypothese viuis facile afferunt internecionem!

Vtinam et hoc sibi capiant nonnulli Iure Consulti, qui communi principio: Artifici in sua arte credendum esse, seducti, quasvis subinde renunciationes medicas, dummodo sint clarae et positivae, pro norma suarum decisionum simpliciter acceptant, neque ad lapidem lydium expertiorum atque plurium medicorum reuocant! Minima enim circumstantia variat etiam hic totum ius,

Inpraes.

Inpraesentarium itaque breui primum perstringam potiora de rite instituenda inspectione ac sectione legali praecepta, deinde vero ipsum qui huic dissertationi ansam praebuit, casum subnectam atque scholiis nonnullis illustrabo. Faxit DEVS feliciter!

Insp^{ectionis} atque sect^{ionis} notionem adeo communem facilemque puto, ut noctuas ferre Athenas videri posset, qui circa horum terminorum explicationem desudare voluerit: Nihilo tamen fecius pauca erunt de illa praelebenda. Quamuis enim inspectio et sectio legales pari ut plurimum passu ambulent, neque sectio possit debeatque sine inspectione administrari, male tamen confundi solent hi termini et pro aequi polentibus sinistre haberi. Nec confusioni parie excusationem limitatio inter vivi et mortui inspectionem. Siue enim corpus vivum, s. exanimē subiiciatur medico tali scrutinio, quamdiu solo stat oculorum iudicio, nec cultro examinatur anatomico, nonnisi simplicis nomen inspectionis mereri, quamprimum vero creentae inferuntur manus, et partes corporis diuiduntur anatomicis instrumentis, tum demum sectionem posse adpellari, nec solo inspectionis titulo inscribi debere per ipsam rei naturam abunde patet.

Praedicatum vero, quod hisce additur, *legisimum*, statim innuit, non hic sermonem esse de quavis

80 *De inspectione et sectione legali*

quavis et priuata inspectione ac sectione, quas Medicus et Chirurgus sua sponte, vel amicorum rogatu suscipiunt in viuis mortisue, vt sufficientem hauriant notitiam tum morbi atque symptomatum, tum praecipue causarum morbificarum: sed agi potius de tali, quae per leges atque magistratum imperatur.

Sunt vero quam plurima *medicinae huius forensis obiecta*: Graviditas, vera, legitima, partus legitimi, clandestini diiudicatio, partus caesareus, abortus, monstra, aetas foetus ac adultorum, sexus dubius, potentia l. impotentia virilis, sterilitas mulierum, infectio venerea, aut alia impuritas foeda, contagiosa, fluor albus, malignus, epilepsia, atretae etc. diuortii causae medicae: melancholiae, maniae, delirii iudicium, virginitas integra l. laesa, sodomia, morborum simulatio, veneni assumptio, propinatio, fascinum, sinistrae malaeque curationes, damnum permanens, homicidium variaeque corporis humani laesiones violentae etc. etc.

Horum quidem alia simplicem deposcunt ocularem inspectionem, alia in mortuis scilicet coniunctam sectionem. De altera hac classe mihi erit sermo potissimum, adeoque de *Inspectione et sectione legali rite instituenda iudicioque medico*, quod renunciationem vocant, debite formando. Quanto enim inspectio vulnerum in viuis, momento Bohnio, est incertior et coniecturalis magis, tanto debet esse in mortuis euidentior, atque certior.

Cum

Cum autem in eo maxime cardo rei tum
vertatur, ut adhibito acri studio atque iudicio cau-
sa mortis eruatur, per firma stabiliatur argumen-
ta et clavis atque positivis verbis declaretur, at-
que sic *mixtura* quaedam *diagnosis* ac *pathologiae*
sit pro fundamento, in aliis vero quam plurimis
casibus, ubi de sola viutorum inspectione agitur,
ipsa *prognosis* sit *pars* primaria et *essentialis* me-
dicinae renuntiationis, ipseque finis, propter quem
suscipitur inspectio, non video, quo iure cele-
berr. Bohnius, in suo de renuntiatione vulne-
rum tractatu, hanc medicinae partem soli vindica-
verit pathologiae.

Neque enim quae illustre medicorum decus,
Frid. Hoffmannus medicinae suae rationalis sy-
stematicae statim in praelegomenis contra se-
miotica in genere assert, eamque numero par-
tium medicinae, separatim et distincte tradenda-
rum expungit, stringere videntur. Ratio, cer-
te quam assert, quod scil. symptomata morbo-
rum, quae in pathologicis tradi debeant, signa
et dignoscendi et diiudicandi aegritudines simul
ministrant, nondum euincit, quod probare de-
bebat, quod pace quidem tanti Viri dixerim. Si
enim vel maxime sola morborum symptomata
sint ipsissimum Semioticae fundamentum, in pa-
thologia tradendum, hinc tamen haud conse-
quitur, ergo Semiotica specialiter et distincte
non est tractanda; Imo potius, quia solidae et
rationali curae medicae locus esse non potest,

82 *De inspectione et sectione legali,*

nisi agnitis prius morbi, subiecti et causarum signis, illaque ipsa morborum Symptomata, quorum indagare causas iubet pathologia, constituuntur et examinantur tanquam harum causarum signa, in medicis institutionibus haec pars, quae de signis agit, per sua generalia et specialia praecepta distincte doceri meretur: Quid sit signum, quotuplex, qui fontes, quae cautelae etc. Et tum demum haec recte in pathologia ad quosvis Speciales affectus morbificos applicantur propius.

Sed neque Symptomata morborum sola constituere Signa dignoscendi atque diiudicandi multis facile patet exemplis: Res, medicis sic dictas naturales et non naturales, aetatem, temperamentum, sexum, dispositionem haereditariam, influxum astrorum, aerem, cibum, potum, somnum, vigilias, excreta, retenta, animi pathemata, motum, quietem, nec non iuuantia et nocentia, quae omnia scil. phaenomena fontes constituent signorum anamnesicorum, diagnosticorum atque prognosticorum, quis ad Symptomata morborum indiscriminatim referre audeat? Taceo, quae nonnullis lubrica videntur, genethliaces, physiognomiae, chiromantiae, antropometriae principia, vnde futuros e longinquo prospicere morbos satagunt et praesentium diuinare euentum. Hinc, tenui meo iudicio, praestat veterum medicorum insilere vestigiis et nonnullorum e recentioribus aemulari studium,

studium, qui Semioticam, eiusque praesertim prognosticam partem ex professo tradiderunt.

Sed redeundum est e diverticulo in viam, atque nunc progrediendum ad illas quibus inspectionis et sectionis legalis *proximitas demandari* solet, *personas*. Primariae procul dubio sunt *medicus* atque *bini chirurgi*; in casibus sexum femininum praecise respicientibus, subinde etiam obstetrix, eaeque, vel iuramento olim iam praefinito ad eiusmodi munia obeunda, vel tum deum obstrictae et legitime ad hunc actum vocatae a Magistratu; quibus iuxta leges et morem huius ducatus duo adiunguntur Scabini s. testes, atque Actuarius, quorum omnium officium est, partim solcite et prudenter inquirere ac diiudicare partes laesas, partim viso reperto fidem oculis manibusque tellari, partim observata fideliter statim annotare.

Lubens hic mitto varias quaestiones et cautelas in foro iuridico ventilandas; Id tamen facile concessero, palmam, et ipsum maxime *sectionis negotium* illi rectius deferri et iniungi, qui arte secandi et scientia anatomica magis est imbutus, id vix dolens, quod subinde coecus coecum ducat, neque in Germania multi reperiantur Chirurgi qui de hac praerogativa certare possint cum Medicis. Obstetrices vero ut plurimum in tam spissis ignorantiae tenebris caligant, ut supra sexum potiore in eiusmodi sententiis atque iudiciis minime possint exsplendere.

84 *De inspectione et sectione legali,*

scere. Quaesivit aliquando Dn. Praefes ex obstetrica quadam veterana, inter reliquas genitalium muliebrium partes, quid tubae sint fallopianae, hasce res, respondit simplicissima mulier, nos quidem foeminae, filuam nigram inhabitantes non possidemus. Sufficiat vnicum, loco mille aliorum, simplicitatis et ignorantiae specimen.

Ante Sectionem, vel sub illa ipsa caueat sibi medicus, ne praecoci iudicio aut fluctuante haesitantia, aut tumultuaria confusione Rabulis nonnullis vel excipiendi, vel et cauillandi praebeat ansum, neque etiam thrasonica ostentatione et intempestiua, praesentes anatomen docendi, sedulitate gloriolam captando tempus inutiliter terat, το εγγον vero tractet perfunctorie.

Tempus Sectionis, si arbitrio medici relinquatur, varium est. Sectio, quae per legem, sic dictam, regiam praecipitur, nullam admittit moram; mox enim, vel quam minimo fieri potest interuallo, ab obitu grauidae matris liberare suo ergastulo embryonem oportet. Tempestate etiam calida atque humida in genere citius cultro anatomico subiicere cadauera decet, illorum praecipue, qui inflammatione, gangraena, sphacelo et similibus putredinem fomentibus morbis sunt defuncti. Vnde pro circumstantiarum varietate, 12. vel 24. a morte horis ordinario solet institui sectio. Ne tamen foetidissima putridorum effluuiorum nebula suffocentur sectores

res atque adstantes, reponi cadauer (nisi commotionem aliae prohibeant circumstantiae) potest in locum frigidum, aut glacie obregi, spirituque vini irrorari, inter secandum vero aerē libero ventilari hypocaustum, aut variis imbui medicatis fumis, tabaci praesertim.

Sunt vero subinde casus, qui *cadauerum commotionem* atque *translationem* non aequè admittunt, quibus scil. vel distrahi vulnus et fractura vel in vase infarctus interno liquor exprimi et diffundi, vel haerens alicubi singularis causa mortis dimoueri, vel tensae partes membranaceae mollioresque rumpi, vel alia mala possent induci.

Quanto igitur minus in *cadaueribus* iam *putrescentibus* et diu a morte *effossis* iterum, distinctae et plenae inquisitioni medico-legali ordinario locus superest, tanto maiori etiam iure naufragandum, *inutilem noxiumque* hunc *laborem deprecantur* atque respuunt *medici*, vel saltem in extrema talis officii necessitate largiore praemio sunt digniores.

Ad manus sunt *adaequata instrumenta*, Cultri anatomici varii, vossella, tubulus, forfex, specilla, ferra, cunei, spongiae, acus, filum, vasa fictilia maiora atque minora, aqua repleta. *Locus sectionis* ipso partim lumine solis, candelarum cereorumque flexilium sufficienter sit illustratus, et cadauer super asseres, vel tabulam, aut alias, in iusta altitudine supinum collocetur,

86 *De inspectione et sectione legali,*

atque linteis vestibusque suis exuatur, obseruato tamen et hoc medici decoro, vt ne vltra necessitatem verendas partes nudo adstantium adspiciui perpetuo prostituat. In variis tamen casibus, e. g. contusionis, calcitrationis et aliarum laesionum externarum, herniae incarceratae, veneni accepti, *partes externae virorum genitales* solícite non minus *inquiri debent*, ac *muliebres* in suspicione laesae virginitatis, abortus, puerperii, grauioris prosidentiae vel haemorrhagiae vteri. Tum inspicitur omnium primo totum vndique corpus et inquiritur, annon *ruboris, livoris, sugillationis, contusionis, tumoris, solutae unitatis, depressiois, luxationis, fracturae, neglectae* in foetibus *ligationis funiculi umbilicalis* et similibus occurrant vestigia? quam sagacem tum dispicere medicum oporteat et vel *leuiusculas laesiones* externas *studiose rimari*, in fraudem et necem callidae gentis, maxime infanticidarum variae docent historiae: e. g. adactae per tenellam foetus fontanellam acus in cerebrum vsque, impulsæ fili orichalcei acutioris per narium alterutram et os cibiforme, it. alius in abdomen vsque, probabiliter per anum et intestinum rectum, intrusi, quale horrendum affert exemplam celeberr. b. Harpprecht ^{a)}. Vnde dispalescit in casibus variis intricatis *attendendum esse porro ad omnia*, quibus humanum corpus patet, *ossia: Narium foramina*, num obturata, obstructa, aut violentae

^{a)} Consil. Tubing. Vol. I. Cons. XVI.

violentae compressionis indicium praebentia?
Oris, an sanguine, spuma, cibis regurgitantibus
 aut aliis heterogeneis infarcta? *aurium*, num san-
 guine, pure etc. persuant.

Etiam si vero nulla *laesionis externae vestigia*
 compareant, ideo tamen non semper euincitur,
 nullam talem esse illatam; hinc neque sectionis
 labore medico licet superfedere b). Alias vero
 detractis fasciis, compressis, emplastris, pluma-
 ceolis, turundis, si quae talia e chirurgica tracta-
 tione praecedanea occurrunt, *specialissimum* ex-
 terni loci affecti *scrutinium* instituitur, atque *lae-*
SIONIS regio, magnitudo, directio, profunditas ali-
 aeque qualitates examinantur, terminisque techni-
 cis describuntur. In limine huius operis grauif-
 sime mox impingunt illi qui anatomiae minus
 gnari regiones corporis externas, varia denomi-
 natione distinctas, misere confundunt. Quam-
 uis enim Bohnio facile largiar, non esse de ab-
 soluta necessitate, omnium integumentorum, per
 quae traiecit vulnus, sollicitam semper instituere
 vel sectionem, vel enumerationem; subinde ta-
 men et haec cura non est superflua, et *technica*
singularum partium appellatio de sectoris et eru-
 ditione et diligentia non vanum exhibet testi-
 monium.

F 4

In

b) Conferatur Bohnius de renunciat. Vuln. pag.
 24. 25.

88 *De inspectione et sectione legali,*

In *vulnere* porro rite determinando attendendum est, an *inflammatum*, *gangraenosum*, *liquidum*, *ficum*, *suppurans*, *ichorosum*, *cruentans*, siue sanguinem, et qualem, an sincerum, spumofum, grumofum aut aliud eructet liquidum? an *tumidum*, *emphysematicum*? an aliis *heterogeneis*, laciniis vestium, indusii, aut solidis aliis *obturatum*? quatenam fuerint *immissae turundae*, plus minus durae. longae, cauae? Quatenam *epithemata*, *unguenta*, *balsama*, *TRae ischaemae*, *illitae*?

Cadaver in eum situm, quo vulnus fuit inflictum, *restituatur*, quantum fieri potest, vel saltem in relatione indigitetur. Quantum enim differat situs internarum atque externarum partium, pro diuersitate situs totius corporis erecti, inclinati, iacentis et varie conuersi hominis, autopsia facile docet, et Celeberr. Winsloui^{us} passim in suis scriptis anatomicis inculcat,

Vulnus specillis mollioribus, flexilibus, et minoribus cereis, vel plumbeis filis, aut aliis, suspensa manu, et ne quid nimis, *exploretur*, sollicite cauendo, ne vel hac opera vulneris dimensio et directio peruertantur, vel intus molliores et laceratae partes pertundantur ulterius. Vnde statim patebit, an cutaneum saltem, et nonnisi corporis integumenta, an vero profundius musculos aliasque partes molles durasue et in ipsam usque cauitatem aliquam traiecerit s. ventrem? Vbicunque ergo vulneris vel vnius, vel plurium
mani-

manifestum habetur vestigium, ibi oculos manusque figit Sector, illamque corporis partem omnium primo scrutatur ac separatis detractisque integumentis variisque adiacentium impedimentis, ab externis ad interiora prouide pergit.

In apertione vero abdominis communem illam Chirurgorum methodum iure meritoque damnauerim, quae valida maiore acu incurua filum robustum traiecit per umbilicum, ut suspensio et eleuato hoc, eo tutius adornari possit sectio integumentorum abdominis, citra laesionem intestinorum, quae scalpelli in cauum penetrantis se statim obiciunt apici. Incidit sic incautus facile in scillam, qui vult vitare charybdin, et hac encheiresi plus semel effectum est, ut acu filoque traiectis, ipsum subtus iacens aliquod intestinum fuerit comprehensum, et ex hoc vulnusculo subsederit.

Non leue profecto negotium facessit et periculum laesionis, summa *inflatio et turgescientia abdominis*, ex intestinis flatu distentis: Cui ergo sic caute obuiam eundum, puto, ut, horizontali directione, vel saltem leuiter inclinata cultri anatomici, minime acuminati, successiua fiat incisio longitudinalis inter musculos rectos abdominis supra vel infra umbilicum, vsque in peritoneum, et vulnusculo huic postmodum vel ingeratur altera manu specillum sulcatum, apicis obtusi, inque huius sulco recondatur altera manu culter, vel forficis brachium inferius, vel ipsa

90 *De inspectione et sectione legali,*

forfex, cuius alter apex obtusus in globulum effictus est, hac parte immittatur, quodcunque vero horum instrumentorum, peritoneao leniter appressum vltro citroque commoueatur, vt intestinum ab eo incisionis loco placide remoueatur, tumque sectionis elongatio facile et tuto perficiatur.

Diductis cruciatim integumentis libere se praebent conspicienda *abdominis contenta*, quae nimis festinante et incauta manu peruolare solent nonnulli, detento semper anatomico cultro in alterutra manu, satis esse rati, si auersum, et ad carpum directo apice, eum teneant et quasi abscondant, quorsum vero turgidi et fluctuantestestuinorum gyri, aut ventriculus, facile impingunt vulnusque accipiunt, et grauissima alia sequuntur incommoda. Cum enim naturaliter, hi canales sint plus minus distenti, et eorundem collapsus s. subsidencia, primo statim obtutu, solutionis continui s. vulneris inferant suspicionem; itaque plurimi interest, haec caua viscera relinquere illibata.

Antequam ergo ad speciale loci affecti examen pergatur, nisi quidem ille peculiari e ratione Sectoris attentionem primus sibi vindicet, *cauum abdominis* inquiritur, annon hic ibi, maxime in pelui, fero, sanguine, chylo, lympa, bile, vrina, alimentis, fecibus, vermibus, aut aliis heterogeneis p. n. sit repletum? *an viscera abdominis colorem, figuram, situm, connexionem,*

nem, substantiam, qui naturaliter ipsis competunt, feruent, an *ventriculus* et *intestina* sint vacua et collapsa, aut praeter modum turgida et infarcta, flatibus, ingestis, fecibus, sanguine etc.

Ex hoc intestinorum labyrintho vt se facilius extricare possit Sector, filo hoc opus est ariadnaeo: Vel enim a ventriculo incipiens duodenum, ieiunum, illum ordine sic prosequitur, vt altera manu semper contineat partem intestini iam exploratam, altera vero per totum canalis intestinalis tractum, sine violenta tractione pergat: vel in regione illaca dextra, vbi intestinum ileum inseritur colo, tanquam in biuio adscendat partim per omnia tenuia versus ventriculum, partim per crassa ad anum vsque deferatur.

Ipsa de cetero *viscera* sunt *incidenda*, *vesica* tam *urinaria*, quam *fellea* aperiendae, vel tactu saltim explorandae, annon p. n. le quoddam contentum solidum alant? *Vasa sanguinea* *maiora* sunt inuestiganda, num integra, num venae debito sanguine repletae? Nulla, vno verbo, pars nobilior et extantior sicco est praetereunda pede, vt in renuntiatione liquido possit determinari, illas vel naturaliter in vniuersum constitutas fuisse, vel hoc illoue vitio laborasse.

Neque enim tum agitur solum de partibus extrinseca violentia laesis, sed et de omni qualicumque alia, s. externa, s. interna causa mortis, s. primaria, s. secundaria et socia, s. lethali-
per

92 *De inspectione et sectione legali,*

per se s. per accidens fundauerit? Maxima profecto interest differentia, num vulnus, aut quaecunque grauior alia iniuria externa in hominem inciderit sanum, robustum, consiliis medicis obediens, num vero in valetudinarium, debilem, refractarium, intemperantem. Nec minus importat et percusso et percussori, num cura medico - chirurgica dextre geratur?

Plurima, quae hactenus circa sectionem abdominis monui, ad *pectoris* quoque *apertionem* redundant. *Specialia* tamen haec paucis videntur annectenda: Separatis, qui sterni costis atque claviculis adhaerent vtriusque musculis pectoralibus, appendices costarum cartilagineae in extremo costae proximo, discinduntur, una cum interpositis musculis intercostalibus et subiacente pleura ex utroque latere, summa sterni pars, s. manubrium a claviculis musculisque affixis caute soluitur, ne vasa subius incedentia maiora lacerentur: Tum ex utroque latere alternatim elevatur attolliturque sternum, medicusque intropiscit oblique, atque sic de mediastini situ, connexione et statu in genere vel naturali, vel p. n. li iudicat. Quo facto, ipsum hoc mediastinum ab interna sterni et costarum, quibus affigitur, superficie liberat; sic totum sternum versus inferiora et diaphragma reclinat, aut, si impedimento sit, resecat. Alii sternum ab infimis suis vinculis liberant, supra vero claviculis affixum seruant et versus collum reclinant.

Abun-

Abundet per me suo quisque ingenio, nemini dicam scribo, nec diffiteor posse casus obuenire, qui ipsam hanc sibi postulent methodum; Priorem tamen abs me commendatam sua etiam habere commoda, certum habeo ac exploratum.

Aperto sic thoracis utroque cauo *pulmones* se mox oculis sistunt. Ad variegatum, maculisque liuidis et nigricantibus conspicuum eorundem in adultis *colorem*, tanquam ad scopulos statim allidunt plurimi medici atque chirurgi, pyxide nautica in vasto hoc anatomiae oceano non instructi, et mirabundi declamant contra foedum hoc coloris portentum. Quasi vero hic adultis non sit aeque naturalissimus, ac roseus ille et grate rubellus infantibus! Seriam vero attentionem merentur aliae coloris mutationes in *rubrum*, *purpureum*, *coccineum*, *liuidum*, *atrum*; *inflammatorium*, *gangraenosum*, *sphacelosum*, vel *totalem*, vel *partialem*, vel *superficialem* vel *profundiorum*. Nec non *substantiae* *vasculosae* *spongiosae* l. *naturalis mollities*, l. *durities*, *callositas*, *scirrhus*: *Tabercularum*, *vomicarum exulcerationis*, *haemoptysis*, *bronchiorum* et *tracheae obstructionis* et *infarctus*, *vasorum* *maiorum* *polyposae interceptionis* et reliquis grauior status quicumque morbosus.

E primariis phaenomenis attentione dignis solet et illud recte annotari, num scil. *pulmones* vel *naturaliter inflati*, vel *supra modum aere* in *vesiculis expanso turgidi*, an plane *collapsi* et *iubsi*.

subsidentes? Quale scil. pro lapide lydio solet esse, quo, in suspitione infanticidii examinetur probeturque, vivus ne an mortuus in lucem editus sit foetus? Quantae vero hoc criterium cautioni subiectum sit, solidissime iamdudum eiecit Celeberr. B. Dn. D. *Zellerus* in disputatione de subsidencia pulmonum etc. Haec vero, in aliis casibus medico-forensibus, vulneribus scil. pectoris obuia pulmonum subsidencia meum thema alio adhuc respectu tangit, quatenus mox indigitat fauciatam esse alicubi pulmonis substantiam, cuius vulneris ingressus et egressus, si sponte non pateat, facile detegitur facta insufflatione aëris in tracheam vel ramos bronchiorum maiores mediante tubulo maiore, vel et ipso folle. Hinc sua luce radiat cautela, quam in disseccandis costarum appendicibus cartilagineis, disseccandis et pulmonibus subinde tenaciter pleurae adhaerentibus cautissime, et cum dispendio pleurae potius, quam tunicae et substantiae pulmonum, ope digitorum l. cultri liberandis, solícite debet observare; vel leuissima enim membranae pulmonum illata excoriatione et vulnuscule omnis statim illo pulmonis lobo evadit aër.

Vtrumque *cauum pectoris*, praecipue versus suum fundum ellipticum super diaphragmate, antequam pulmonalis substantiae incisionem et sectionem molliatur, dehinc excutit medicus, an *vacuum*, vel *repletum sero, sanguine, pure, chylis* etc.? quorum tum quantitas, qualitas atque loci

eus annotantur. Vna eademque hac opera facile simul inquiritur in *vasa sanguinea maiora*, aortam, venam cauam, azygam, subclauia, carotides, art: venamque pulmonalem. An *venae maiores sanguine turgidae* (arterias enim vacuas, aut paucissima saltem purpura ordinario refertas nouimus) an vero *inanes*? an *substantiam*, *diametrum* et *permeabilitatem* seruarint illibatas? an vero *aneurysmate* dilatata, *pute erosae*, in osseam duritiem *condensati eorum parietes*, aut *polyposis* et *grumosis* infarcti sint concretis.

In memoriam incidit hac occasione Domino Praesidi biga obseruationum anatomico-praecliarum: *alterius de vulnere ductus thoracici*, quod e relatione et autopsia B. Eiusdem socii D. D. Ioh. Zelleri, supra laudati, in proelio ad Hochstadium famoso acceperat olim Illustriss. Dn. Comes et Generalis de Styrum, lenta morte et inedia confectus, quoniam nutricius ille ros chylosus e thoracico ductu iugiter exstillans in cauum pectoris et vulnere huius expulsus foras, maximum et omne tandem corpori nutrimentum subtraheret. Alterius vero de iuvene quodam studioso, phthysi vlcerosa mortuo, quemque ipse secuit Altorsii Anno 1718. studio medico incumbens Dominus Praeses, celeberr. Heistero tum praesente et dirigente. Cautate scil. pectoris vtraque referata eundem vlcerosae depauperatae foetorem oppertus, qualem paucis antea

tea septimanis in alio expertus est tantum, ut manus suas, foedo liquamine contaminatas, quadrado vix ab illis foetidissimis purgare valuerit atomis, exhalantem e copiosa colluie potius gratissimam sensit fragrantiam, insolito hoc phaenomeno mirifice percutus. Re penitus perspecta deprehensus est *oesophagus*, adhaerente ulceroso pulmone, ultimis procul dubio morbi vitaeque diebus, *exesus* et *perforatus* huc reddidisse ingestorum, maxime potionum analepticarum suaveolentium copiam.

Vnde patet, in variis medii ventris vulneribus non modo respiciendum esse ad variam liquidi extravasati conditionem, sed ad fontes quoque diuersos, vnde haec emanauerit, ipsumque adeo sectorem requiri exercitatum in ductus thoracici, aliorumque artificiosa inuestigatione, quam quidem encheiresin hic potius supponere, quam tradere oportet, ne videar extra aleas nimium vagari.

Ultra iam progressuro in viscerum partiumque pectoris exploratione *pericardium* cum suo se offert incluso corde. Illius in sanissimis occurrens lympa, *aqua pericardii* dicta, ignaros nonnullos in admirationem rapit intempestiuam. Nisi ergo vel quantitate, vel qualitate notabiliter peccet inter phaenomena p. n. minime referri meretur. Superest *Cor*, iuxta prius allegatas regulas examinandum et recta sectione a suo apice versus basin vtrinque in suis ventriculis

lis ita aperiendum, ut ne valvulae, quae eiusdem quatuor maioribus vasis antistant, discendantur. Perspectis hisce causis digitoque per valvulas in auriculas et vasa illa maiora immisso, vel de libertate naturali horum comineatum, vel de obstructione grumosa, polyposa, aut variis aliis, quae occurrere solent, impedimentis deciditur.

Amplissima hic foret occasio, in doctrinam de polypis excurrendi, sed substiam in solo hoc monito, ut nec turpiter haec phaenomena in sectione praeteruideat medicus, nec citra rationem et necessitatem nimis exaggeret et eiusmodi *cordis polypum* maiorem pro causa mortis primaria in vulneratis atque violenta morte peremptis facile venditet, caeterum vero in descriptione eiusdem meminerit, cuiusnam substantiae, dimensionis, coloris et adhaesionis fuerit.

Diaphragma, tanquam pars maximi momenti, ab utraque superficie, in peripheria centroque suo tendineo-vasculoso probe lustrandum est: nec omittenda *pleurae*, adeo sensilis et vasculosae, *oesophagi*, atque *thymi* denique, inquisitio, quos quidem pariter ac pancreas in abdomine, sicco plerumque pede solent praeterire.

Ad supremum ventrem, *Caput* iam adscendentem in omni anatomia versatissimum supposito sectorem, qui varias laesiones eius intricatas et profundas scite timari et aptis describere terminis noverit. *Cutis capillatae* incisionem non
profunde

profunde nimis in frontem extendat citra necessitatem, ne postea hominum conspectui, quod solet, exposita cadaueris facies defoedata necessariorum indignationem atque nauseam commoveat. In *cranii* circulari sectione et detractione sibi caueat, quantum fieri potest, a meningum ipsiusque cerebri laceratione, nec inter phaenomena p. n. referat, quod saepe factum noni, tenacem undique durae matris adhaesionem ad internam cranii superficiem. Ad laesiones *officium cranii varias* probe attendat, imprimis capillaceas alterutrius, vel utriusque tabulae fissuras, depressiones, festucas etc. quasnam illae membranas, vasa, partes cerebri ac cerebelli, quosue nervos praecise affecerint. An nulla liquidi extravasati, abscessus, vomicae vestigia? *Sinus* durae matris, *longitudinalis* potissimum binique *laterales* inquirantur, an polyposis aut grumosis referti sint concrementis; reliquae *venae*, an turgidae, vacuae? *Carotidum* atque *Vertebralium* arteriarum trunci pariter sunt inspiciendi separatim et incidendi. Caeterum quomodo cerebri ac cerebelli sectionem adornare deceat, ad Willisium, Vieussienium, Winsloniumque prouoco et aliqua saltem momenta, renunciationem medicam spectantia, superaddo.

In *ventriculis cerebri*, eisque anterioribus potissimum, nec non ad medullam oblongatam obuium subinde liquidum, ratione quantitatis et qualitatis recte examinandum est et describendum;

dum; *glandulae* vero *pinealis*, quam animae cogitantis metropolin fecit Cartesius satis inepte, occurrentia vitia, et vel ipsam indurationem calculosam, quemadmodum et *plexum choroideorum* per hydatides conformationem laesam, tanquam cardinale phaenomenon, quod percussio necem vel attulerit, l. festinauerit, minime est extollendum, cum per anatomen practicam constet, eiusmodi morbos sine vitae periculo diu et constanter latitasse.

Cranii vero substantia et fornix, quoad crassitiam solícite debent considerari, num in loco laesionis extraordinariam exhibeant et quasi foliaceam tenuitatem, quae leui etiam percussioni tanto maiorem conciliauerit energiam, non vi externae, sed extraordinariae ossis debilitati tribuendam Obueniunt passim crania, quae in frontali, occipitali atque parietalibus ossibus, licet regulariter valde crassis, hic ibi tamen quasi papyraceam habent tenuitatem, quam vel acu paulo validiore liceat perfodere. De *fontanella* infantum supra iam memorata, specialius et attentissime examinanda, ceu loco, quo membranaceum hoc cranii interstitium leui acicula in cerebrum vsque pertundere possint soleantque maleficae mulieres, paucis hisce memoriam reficere necesse duxi.

Si *partes εννεΦαλs* laesionem, s. extusillatam, s. ab interna causa conceptam prae se ferunt, oportet illam ipsam, atque partes cohaerentes, in *situ suo naturali* relictas, primum perlustrare

100 *De inspectione et sectione legali,*

lustrare et postea demum, si maior sectionis commoditas vel *ἀνεύθεια* id exigant, exemptas ulteriori subiicere scrutinio, quod de cunctis etiam reliquis partibus ac visceribus corporis est tenendum.

Quamvis autem una et simplex occurrat saltem occisi laesio in una alteraque corporis parte, tres tamen hocce *ventres incidere* et percurrere, si non de absoluta semper est necessitate, tutius tamen et conscientioso ac diligenti medico convenientius iudico, quum reuera multae in corpore graues delitescere possint mortis causae, quae data per externam causam occasione demum euigilent et in actum deducantur. Summi Viri, Tulpii ^{c)} aureum de legali inspectione monitum huc mutuari licebit: scil. abditorum morborum causa, inquit Ille, haud satis fuerit inquisiuisse in naturam vulneris, nisi simul perscruteris corpus vniuersum, ne inconsiderate adseueres quenquam subiisse speciem eius ut occisi, quem fors sua peremit.

Rariores enim sunt illi casus, ubi vel iuxta I. I. Waldschmidii assertum ^{d)} absque inspectione, ex solis circumstantiis, lethalitas vulneris pronuntiari possit, ut hoc iudicio medico stare teneatur Iuris Consultus, in casu sc. notorio et
vbi

c) Tulp. Obs. med. L. 4. C. 7.

d) Waldschmid in Coroll. I. disp. chirurg. Cartes; oppos. P. 2. p. 21.

vbi nulla morbi alius signa apparuerunt. Neque simpliciter puto ad stipulandum Zittmanno ^{e)} qui praetendit, in capitis laesione inspectionem nihilominus esse legalem, vtut medius et infimus venter non aperiuntur.

Quam itaque hactenus in trium ventrium examen solícite collocaui, nec penitus exhaustisse tamen praesumo, operam, ad reliquas etiam corporis laesi partes, *collum* atque *artus* iam oportet extendere. Paucis vero res huc redit: vt accurate pariter et distincte pars laesa dissecetur et suo quaeque nomine denotetur, grauiore *musculorum*, *membranarum* laesiones, vulnera, contusiones, inflammationes, gangraena, sphacellus, tumores, vlcera designentur: *neruorum tendinumque* puncturae, dissectiones omnimodae, l. dimidiae, aliquae corruptiones, nec non *vasorum* vulnera clare definiantur, an trunci aut his vicini maiores rami in totum, l. in tantum discissi fuerint. In *laesionibus articulorum* status ligamentorum, tendinum, cartilaginum, glandularum mucilaginosarum Haueri, synoviae, vasorum, ossiumque est percontandus. *Ossium* de reliquo fissurae, fracturae, depressiones etc. indigendae.

Hoc omni, tanquam primario, defunctus officio medicus iam porro inter obseruanda, et partim renunciationi suae inferenda refert *occisi*
G 3 *sexum*,

e) Zittmann, med. forens. C. 4, obs. 38. p. 919.

102 *De inspectione et sectione legali,*

sexum, aetatem, temperamentum, vitae genus, idiosyncrasiam, valetudinem, it. an ieiunus, aut bene passus et fortassis obrutus vino, vel graui percitus ira fuerit, an praeceptis medicorum durante cura morem gesserit, quatenus statim ab accepta iniuria externa et per decursum morbi expertus sit notabiliora symptomata? In quo situ et adione corporis, sub ipsa laesione accepta, fuerit constitutus? an dehinc conciderit et graui lapsu se ipsum offenderit? Quis modus quaeque vis fuerit percutientis? Isti, iactu, caesim, punctum, scilopeto, contusione. Vnde comparatione et impetus et instrumenti et vulneris inuicem facta, de magnitudine, profunditate ac grauitate laesionis tanto facilius iudicatur.

Denique ipsam medico-chirurgicam talem occisi, si quae praecessit, tractationem subinde debet executere, et bene gestam confirmare, male et negligenter vero administratam libere et absque omni partium studio indicare ac refellere. Commendari meretur omnibus medicis atque chirurgis pro obseruationis et tractationis aegrorum atque vulneratorum regula, instar omnium, Pechlini Ephemeris vulneris thoracici et celeberr. Boerhauii descriptio noui morbi. Imo exoptandum esset, vt nonnulli medici atque chirurgi, qui sibi solis sapere videntur, tempestiue plures alios expertos atque doctos adsciscerent collegas, vt quidem per leges patrias id chirurgis serio iniungitur. Plus enim vident oculi, quam oculus.

Super-

Superessent pro colophone iam quoque *laesiones* mortiferae ab acceptis haustisue medicamentis *drastrictis, philtis, venenis, causis magicis, idu fulminis* etc. quorum effectus in vivo mortuoque subiecto curiose colligendi et e principiis non saltem anatomicis atque medicis, sed etiam chymicis sunt metiendi. Verum enim vero arduum atque prolixum hocce thema in praesentiarum sepono, ac Dno. Praefidi alia forsan occasione absoluendum relinquo.

Id tamen et ingenue fateor, et pro iusta medicorum excusatione, modo non abutantur illa, praetendo, tum in his ipsis modo allegatis mortis causis, tum et e censu reliquarum externarum, magno conatu, pertinaci studio et indefessa diligentia Medicum nihilominus *evidentem certamque mortis causam* inspectione ac sectione non semper eruere posse; cuius quidem difficultatis, aut impossibilitatis cum plures esse possint causae, specificam allegare et rationibus stabilire tenetur ^{f)}. Si forte laesionum diuersarum neutra pro mortalitate inferenda sufficiat, num earum binae vel trinae, collectivae sumptae idem praesent, dispice iubet modo laudatus Bohnius ^{g)}.

Agmen claudit ipsum iudicium medico-chirurgicum s. renunciatio, per quam Iudici clare

G 4

et

f) Confer. Bohn. de renunc. vuln. p. 155.

g) - - - de offic. med. P. 2. C. 4. p. 589.

104 *De inspectione et sectione legali,*

et certo conslet de medici sententia, de laesionis vi, vel absolute-vel-per se-vel per accidens lethali, apposita pro more clausula salutari: Salvo rectius sentientium iudicio.

Neque tamen hic sufficit illud *αυτοσ εφα*. Non aequè attenditur authoritatis ratio, ac rationum pondus. Ideo, si gravis sit casus, si iudicium demorsos vngues sapere debeat, inspectoribus postquam opera inspectionis et sectionis defuncti sunt, et per Actuarium omnia phaenomena consignari curauerunt, non est deneganda temporis otiiue venia, vt cuncta phaenomena domi trutinare, optimos quosque autores euoluere ac consulere atque sic maturum magistratui demum tradere iudicium valeant, subscriptionibus medici, chirurgorum, actuarii atque testium munitum.

Quibusnam vero fundamentis superexstruere debeant suam de lethalitate sententiam, breui hoc specimine academico nec tradendum nec cramben a dignioribus coctam hic recoquendam existimo. Quare iam ad ipsum *casum specialem*, cuius in praefatione facta est mentio progredior, illumque prout per inspectionem et sectionem legalem repertus, descriptus atque iudicatus est, tanquam specimen actuale eorum, quae hactenus theoretice transegi ipsius etiam formulae renunciationis, propono, additis ultra nonnullis scholiis:

Cum nobis infra subscriptis abs T. Iudice commissi sit sparta, demortui heri circa septimam

nam vespertinam iuuenis Christophori Matthiae inspectionem et sectionem suscipiendi atque earundem non modo plenam adornandi pro conscientia historiam, sed et nostrum de ratione vulneris occisi, mediante cultro d. 29. modo elapsi mensis Februarii, insicci iudicium fideliter exhibendi; Itaque hora pomeridiana prima hodie nos contulimus in defuncti hypocaustum, atque sequentia obseruauimus:

- 1) Defuncti corpus exanime in suo lecto et ab obitu immotum ac intactum, hinc demum in proximum quoddam stratum, sectioni commode inferniens transferri curatum.
- 2) Eiusdem abdomen valde turgidum tensumque.
- 3) Detractis indusio, fasciis, quae rite applicitae erant, atque epithematibus, vino aromatico imbutis,
- 4) Totum non modo dorsum et vtrumque femur, sugillatione notabili, linefcentia, sed etiam
- 5) In sinistra regione hypochondriaca impositum emplastrum, cui, dum remouebatur, adhaerebat
- 6) Turunda, e lineo carpto, dimidii fere pollicis longitudine, efficta, sero potius cruento; quam ipso vel sanguine, vel pure impraegnata,

106 *De inspectione et sectione legali,*

- 7) Dehinc vulnus in hypochondrio sinistro, spithamæ longitudine ab axilla, et quinque pollicum supra marginem ossis ilii obuium.
- 8) Idem hic vulnus nec tumidum, nec emphysematicum,
- 9) Nec p. n. rubens, vel inflammatum, multo minus instar dorsi, (n. 4.) liuidum; aliqualis tamen liuescentiae vestigia versus anteriora et inferiora sesquipollicem a labiis vulneris distabant.
- 10) Sub actu et exploratione externa neque pus, neque sanguis vel aliud quidpiam exsiliuit:
- 11) Longitudine ad $\frac{2}{3}$ pollicis accedens exacte respondit ferali cultro illi, qui tamen omnium cum admiratione nullum fere apicis atque aciei exhibuit acumen.
- 12) Cutis externa vulneris hians aliquantisper, et oualis figurae, sic tamen vt respectu extremorum et anguli anterioris paulo acutius esset, atque subinuere sic videretur, cultri dorsum in vulneratione directum fuisse versus vulnerati dorsum, aciem vero in anteriora impulsam.
- 13) Vulnus penetrauit inter tertiam et quartam costam superiam, propius tamen ad marginem superiorem quartae, quam ad inferiorem tertiae. non statim recta in cauum abdominis, sed nonnihil oblique sub musculis, obliquo nimir. externo abdominis et intercostali-

flatibus, versus dorsum progrediens in cauum abdominis demum hiauit, directione tamen et via cum costis parallela, non transuersa.

- 14) Arteria atque vena intercostalis vna cum neruo sub margine costae superiacentis tertiae emergentes, deprehendebantur, exquisita sectione ac exploratione, immediate supra vulnus illaefae.
- 15) Per accuratum hoc vulneris examen, et solite factam musculosae carnis, ibidem obuiae, separationem clare patuit, quod supra (n. 9.) memorata liuescentia sit profecta a superficiali sugillatione musculi abdominis obliqui externi; insimul vero
- 16) Molecula quaedam pinguedinis, nuclei auellanae minoris dimensione, nec inflammata, nec alias corrupta e vulnere prospiciat,
- 17) Aperto abdomine emanauit vndique, notabili quantitate, sanguis, satis fluxilis, sed ad atrum potius colorem vergens, quam pulchre rubellus floridusue?
- 18) Intestina omnia atque singula cum ventriculo flatibus admodum distenta ac turgida.
- 19) Vtrumque intestinorum tenuium latus, quo se mutuo exceperunt contactu, stria conspiciebatur oblonga, rubra, inflammatoria notatum.
- 20) In ileo autem, atque praecipue colo, vbi in latere sinistro connectitur cum peritonaeo, proxi-

proximeque sub vulnere, occurrebat gravis inflammatio, quae duas palmas super intestini ambitum se diffuderat.

21) Sub hoc intestinorum, plane non collapsorum, et cultri ictu nullibi laesorum, examine et varia vltro citroque facta conversione, ac coli in latere sinistro separatione

22) Porro deteximus vltiorem extravasatum sanguinem, partim fluidum, partim vero fuscum, feculentum, vti et in regione pelvis atque lumborum.

Facto ita successiue spatio circa vulneris interiora nostro se conspectui obiecit clarius.

23) Illa (n. 16. indigitata) portiuncula pinguedinis, tanquam extremitas folliculi adiposi singularis a vicino rene adscendentis et cum peritoneo vndique connexi (quales renibus frequenter, subinde etiam satis copiose circumfunduntur) quae tamen nullam a cultro subiit laesionem.

24) Lien e contrario apparuit non modo iusto minor et contractior, pallidior et rugosus, sed etiam

25) Vulneratus atque sic perfoffus in latere sinistro, vt, pollicis latitudine, supra marginem eius infimum funestus ille culter totam traiecerit substantiam, ac vniuscuiusque digito facile permisset transitum.

26) Vul.

- 26) *Vulnus hoc lienis quasi collapsum et conni-
vens fuit in parte illius gibba, patens vero at-
que hians in superficie auersa, s. sima*
- 27) *Illud ipsum tamen vulnus nulla prae-
buit signa nec inflammationis, nec intumescen-
tiae, nec suppurationis, nec alieni a reliquo liene
coloris*
- 28) *Sub ipsa lienis facta post exsectione et va-
ria de manu in manum commotione ne gut-
tula quidem sanguinis serue exstillavit, imo,
qui per illud imissus fuerat digitus, post extra-
ctionem vix tantillum rubore tinctus com-
paruit.*
- 29) *Ille solum margo s. limbus inferior lienis,
n. 25. allegatus, ab infarctu quodam sangui-
neo duriusculus turgebat, totum vero de reli-
quo parenchyma molle flaccescebat.*
- 30) *Quemadmodum vero ex magnitudine et
profunditate huius vulneris facilis erat conie-
ectura progressae sine dubio ultra puncturae,
sic facta quoque ulteriore, digitorum adhuc
ope, absque cultro, diductione ac separatio-
ne, emicuit insuper sub plurimo sanguine gru-
moso circumfuso*
- 31) *Renis sinistri vulnus, qui ergo a vicinis par-
tibus suaeque tunica adiposa, quae, maiore
sanguinis suffusi quam pinguedinis quantitate
circumdatus, primum renalis vulneris impe-
tum excepit, separatus, nec non adhaerente
anterius copiosa sanguinis purpura undiqua-
que*

110 *De inspectione et sectione legali,*

que liberatus, ostendit cultri per medium renem in anteriore huius parte ingressum atque versus dorsum defuncti et musculum psoam egressum vix latum vnguem a vasis sanguineis maioribus, ad limen concauae renis superficiei positus.

32) Quo ipso vel tandem loco uti finis laesionis et terminus ad quem extitit, ita neque substrata hic tunica adiposa perfossa, sed integra et illaesa fuit reperta, iam ante separationem renis; Hinc quoque specillum, per anterius vulneris orificium immissum, in inferioribus substitit: et dicta illa tunica adiposa obtectum manifeste se praebuit tangendum, ultima etiam huius vulnusculi minima fuit dimensio, et apice cultri conformis.

33) Quamvis autem hoc renale vulnus oblique deorsum totam renis substantiam transversim proxime ad pelvis fornicem traiecerit, ipsam tamen pelvim nec attigit, nec penetrauit; unde ne guttulam quidem cruoris haec ipsa continuit.

34) Neque hoc vulnus renis, aequae ac lienare illud vel minimum tumoris, aut inflammationis, aut gangraenae praebuit indicium.

Quae porro phaenomena exhibuit abdomen, paucis huc redeunt.

35) Ventriculus atque hepar a statu naturali nihil quicquam recedebant, nisi quod ille, sicut n. 28, iam monitum est, statibus esset distensus.

36. Ve.

- 36) Vena caua sanguine, et vesica vrinaria suo latice penitus erant inanes. Exigua pinguedinis copia tam omento, quam reni dextro adhaesit.
- 37) Pancreatis dimidia superficies sinistra et superior magna obsidebatur inflammatione, qualem n. 26. de colo atque ileo retulimus.
- Ad thoracis iam inquisitionem accinctis, sternumque ideo in cartilagineo suo collarum interstitio separantibus
- 38) Oculis se nostris mox obiecit in sinistro thoracis cauo contentus, dimidiaae librae copia, sanguis fluidus, diaphragmate interim intacto penitus ac illibato relicto.
- 39) Vnde adhibita seria inquisitione, et alterna immisione accensi cerei in canum pectoris atque abdominis, tandem deprehensum est foraminulum rotundum, pisum vix admit-tens, quod supra dicto sanguini aditum in pectoris cauitatem aequae concessit, ac specillo immisso commeatum liberum a pectore in abdomen.
- 40) Ceterum extra ordinem parum exhibuit thorax. Pulmonum lobi erant sani, nisi quod in dextro latere sanguine spumoso infarcti essent; cor autem, latice vitali tanto magis orbum, concretionem potius in utroque ventriculo aleret polyposam veram.

41) Post

112 *De inspectione et sectione legali,*

41) Post cranii resectionem nihil quicquam p.
n. le sed cerebrum omnibus partibus absolu-
tum est repertum.

Quemadmodum ergo e descripta hucusque spe-
cifica verissimaque vulneris conditione nos In-
spectores illud pro absolute lethali declarare ac
renunciare tanto minus dubitauimus, quo magis
omnia hactenus enarrata ex ordine phaenomena
et omnium atque singulorum medicinae forensis
auctorum classicorum testimonia pro nostra mi-
litant sententia, imo quo euidentiora fuerunt vbi-
que indicia, quod vulneris consolidationem ne
quidem inceperit vel meditata sit natura, sed,
quasi omnem eius spem abiiciens, suamque fla-
tionem derelinquens, tristi se fato submiserit:

Ita non saltem nos Inspectores atque Secto-
res viso huic reperto, qua potuimus euidentia et
claritate exhibito, cum annexo iudicio Medico-
Chirurgico; sed nos reliqui etiam abs Tit. Iu-
dice ad hunc actum legalem deputati Testes al-
legatorum phaenomenorum, ex ipsa attentiore
autopsia plenissimam adstruimus fidem: Egoque
etiam Actuarius omnia statim in ipso sectionis et
inspectionis actu fideliter calamo excepta, pro
gravi officiorum et conscientiae obligatione no-
stris subscriptionibus atque sigillis impositis asse-
rimus atque confirmamus Tubingae d. 4. Mart.
1736.

(L. S.) Inspectores.	(L. S.) Deputati Testes
• • Medicus.	• • bini.
• • Chirurgi bini.	• • Actuarius.

Spe.

Speciminis loco hunc casum nonnullis illustratu-
ro annotationibus praemittenda videtur succincta
symptomatum potiorum historia: quibus laboravit
vulneratus, nec non *curae Medico-Chirurgicae*
historia, prout illam ipsi mihi observare partim,
partim vero ex authentica haurire licuit rela-
tione.

Statim ab inflicto vulnere, quod flans et im-
motus acceperat, per plura crassaque vestimenta
penetrans, abs sodali, gravissima percito ira, lar-
gissima successit e vulnere *haemorrhagia*, subse-
quentibus *lipothymia* et *summa virium* per ali-
quod tempus *exhaustione* ac *vomitibus* aliquot in-
gestorum, non sanguineis.

Feces alvinae, nec *vrina*, cruore fuerunt
tinctae, illae tamen segnius succedentes elys-
mate carminativo-emolliente feliciter sunt pro-
motae, et *vrina*, quae primo die pallidior, se-
cundo autem turbida simul et cum sedimento li-
moso conspiciebatur, tertio demum die, quo
mortuus est aeger, rubello magis et sanguineo
colore, absque sedimento coepit imbui, neque ta-
men sincero sanguine ipso misceri. *Vrinae* etiam
excretio fuit libera, et assumptis et sudori, quo
iugiter madebat aegrotus, proportionata.

Calor atque *fitis* ad extremum usque, et cir-
ca vesperam maxime, vrgebant molestissime.
Dolor in et a vulnere quasi nullus, nisi a conta-
ctu duriore, i. decubitu in latus affectum. Vi-

H

res

114 De inspectione et sectione legali,

res restituta nonnihil, *vomitibus* cessantes, nisi medicamentis, quae summe nauseabat aeger, prouocati, tanto autem molestiores *singultiosi ructus*, toto triduo morbi decursu, crebro recurrentes, ad ingesta maxime s. alimentosa, s. medicamentosa: *Pulsus* a potiori magnus atque celer, *respiratio* primo die satis libera, altero magis subinde anhelosa.

Abdomen ab initio non tumidum, secundo autem die nonnihil inflatum et in hypogastrio tensum; *Vulnus* post detractam primam deligationem vix sanguinis $\frac{3}{8}$ exstillauit et in subsequis plane nullum amplius reddidit, nec inflammationis, nec alia mala praebuit indicia, quin potius in secunda et tertia deligatione iam iam incipientis bonae suppurationis vestigia monstrauit.

Somnus binis a vulnere noctibus paucus et interruptus, absque tendinum subsultibus, sed cum perpetua corporis iactatione, quae tamen vltima s. tertia nocte fuit pacatior. Toto hoc triduo non *delirauit* nisi secunda nocte per interualla. Circa vesperam tertii diei *pulsus* in celerem et tremulum conuerti, *motus conuulsui* superuenire, et, post breues harum inducias, sana compositaque mentē diem obire suum aeger.

Therapiae haec fuit summa: Temperantia-antispasmodica, cordialia, traumatica, diacta, tenuis,

tenuis, abstinentia, regimen exquisitum serio, praefertim inculcatum externi caloris moderamen: Acidularum et cereuisiae potum, quem summis precibus iugiter efflagitauit vulneratus, non admiscere medici. Vulneri primum moderata ischaema, dehinc balsamica, digestiua applicita, iniectio vulneraria e blandis traumaticis, sed e vulnere vt plurimum tota regurgitans, turunda mollis, semel per nycthemeron cata, immissa: Epithemata e sacculis in vino decoctis specierum resoluentium et inflammationi resistentium vulneris amplissime contexerunt calida. Abdomini tenso vnguentum emolliens carminatiuum et largiter camphoratum: epigastrio litus stomachici destinati. Decubitum in latus affectum, quem pro facilitando sanguinis extrauasi effluxu suaserant, ferre non potuit aeger. Clysmata carminatiuo. emolliens semel iniectum.

Iam ergo ad ipsa *scholia*, numeris suis respondens inspectionis articulis, supra recensitis. Ad

- 1) Haec obseruatio non est superflua, sicuti inter praecepta inspectionis supra iam indicavi, imo, quae hoc in casu insuper adhibita est cautio, vt scil. statim ab obitu corpus exanimae certis custodibus fideliter et perpetuo vsque ad sectionis legalis tempus fuerit stipatum, frequenter imitanda foret. Quid enim malefario percussoris hosti facilius est, quam gladium, cultrum aliudue instrumentum, quo

H 2

partes

116 *De inspectione et sectione legali,*

partes internas grauius laedere posset, denuo in vulnus defuncti clam insinuare, ac dolose? quemadmodum et ex imprudentia facile peccant subinde chirurgi alique, qui vulnera in cadaueribus instrumentis digitisue intempesstive et inepte gestiunt explorare.

- 2) Turgida abdominis tensio in qualicumque abdominis vulnere non est neglectum habenda. Quamuis enim a flatibus et fecibus accumulatis, aliisue non magni momenti causis oriri queat, metum tamen incutit non vanum imminens inflammationis et gangraenae intestinorum, praesertim si febris iuncta sit vulneraria inflammatoria.
- 3) Examinari debet non modo, quae medicamenta, quisque apparatus chirurgicus incumbant vulnere, sed et ex ordine et distincte debent a vulnere detrahi. Peccant hic quamplurimi tumultuaria praecipitantia et peruerfione in vulnere deligationibus.
- 4) Vulgi iudicio eiusmodi subiecta vel suffocationis, vel apoplexiae, vel conuulsionum morbo periisse statim ex hac liuescentia arguuntur. Vera causa est sanguis stagnans, fermentans, in putrefactionem ruens. Vnde livor in horas augetur, quo diutius asseruatur cadauer, per sectionem vero et exenterationem magis l. praeuenitur, l. sistitur.

5) Quam

5) Quam vana eheu spes emplastrorum, in quibus tamen nostri chirurgi sacram ponunt anchoram, in vulneribus profundis! Sunt verius in tali casu opercula, et simpliciter continendis turundis, plumaceolis, applicitisque medicamentis inseruiunt. Risui sane merito exponuntur, qui luxata fractave ossa similibus quoque emplastrorum repagulis continere satagunt.

6) Turundarum inepto vsui grauiter se opposuere varii sapientiores chirurgi praesertim Bellosse; Ab antiquo tamen praeiudicio nondum ad se redierunt quamplurimi ex hodiernis. Stolidissimus aequae ac perniciosissimus est ille vulnere infarctus per lintea carpta et turundas. Sic enim consolidatio impeditur protrahiturque, dolores vel excitantur, vel augentur et febris accenditur vulneraria etc. Neque his incommodis ex asse satisfaciunt turundarum excauationes, quae puri, sanguini, fero, e vulnere effluxuris viam debite pandant. Sed haec de abusu valent. In hoc vulnere turunda et mollis et curta et caua fuit recte adhibita, post mortem vulnerati non amplius laudabili pure imbuta deprehensa, cum tamen altero decubitus die incipientis iamiam suppurationis adparuerint vestigia. Ratio est in promptu: Febre acuta, calore crescente, spasmis atque conuulsionibus imminetibus canaliculi lympham suppurabilem plorantes

H 3

strin-

118 *De inspectione et sectione legali,*

stringuntur, specifica fermentatio suppuratoria supprimitur et appulsus humorum ad vulnus arceatur, vt etiam hoc casu nonnisi tenuis ichor peruasisse sit obseruatus. Sanguis vero e lienari atque renali vulnere potius et facilius in cauum abdominis exundauit, quam per vulnus abdominis, naturali ex lege grauium, quae non ascendunt.

7) Regio vulneris in abdomine facile prodebat, quae partes subtus laedi potuerint. Cum tamen nec directio s. via infixi cultri, nec profunditas penetrationis semper innotescant, iudicium suspendere praestat, et autopsia in interioribus reseruare.

8) Ad emphysema respiciendum hic erat ideo, quod e vulneris externi conditione suspicio poterat subnasci, ipsius caui pectoris vulnere referati: In tali enim non infrequens esse solet.

9) Status hic vulneris album adiecit calculum curae medico-chirurgicae. Obuia vero aliquis liuescentia in vulneris peripheria putredinosae fermentationi sanguinis post mortem magis magisque inualescenti debetur.

10) Quod omne, quicquid extravasatum erat, in cauum abdominis facilius deplueret.

11) Vulnus abdominis cum latitudine cultri commensuratum innuere videbatur, in vivo maxime adhuc subiecto, cultrum non latissima mediaque sui parte, adeoque non adeo profun-

profunde penetrasse. Symptomata vero et sectio aliud docuere. Stringunt se ante supurationem vulnera cutanea, atque sic minorem mentiuntur extensionem primitivam.

12) Coniecturale in medico requiri ingenium demonstrat, clauem abstrusarum morbi mortisque causarum.

13) Ad descriptionem marginum costarum attendenti patebit, numerum costarum quinque spuriarum iniri a sternum ad inferiora. Sed et haec exactitudo in respectu propinquitatis vulneris ad margines costarum non est de lanx caprina, nam

14) In vulneribus, quae costarum s. verarum, s. spuriarum interstitia pervadunt, imo et in paracentesi pectoris, attendi meretur incessus primo venae intercostalis immediate in ipso sulco, qui margini, s. labro inferiori costarum, exceptis prima vera et duabus ordinario ultimis spuriis, insculptus est, dehinc adiacentis arteriae et ad extremum nervi, quae vero quo magis ad extremitates costarum anteriores accedunt, eo magis ab ipsa costa recedunt, et in interstitiis ultimarum spuriarum versus mediam eius partem magis diriguntur. Horum vasorum vulnera et puncturae turbas subinde satis molestas dare solent.

15) Refero ad ea, quae paulo supra commentatus sum in n. 9.

120 *De inspectione et sectione legali,*

- 16) Portiunculam hanc pinguedinis, omento solidiorem, huic non debere facile concluderetur; alit ex appendiculis coli adiposis esse, probabilius videbatur. Vulnus enim ipsum quoque renem perfodisse nondum constabat, ipsaque yrina, vere nunquam cruenta toto decubitus triduo, contrarium persuadere poterat.
- 17) Itaque nec arteriosus nec mere venosus, sed statim parenchymaticus declaratus adhuc ante conspectum vel lienis vel renis vulnus.
- 18) Phaenomenon sub strictiore diaeta et inflammatione intestinorum valde ordinarium etiam in vulneribus abdominis. Affectat aer internus, in cavo intestinorum calore inflammatorio et fermentatione, putredinosa rarefactus, spatium magis magisque amplius, atque sic intestina valide distendit.
- 19) et 20) Intestina omnium viscerum partiumque internarum citissime ac facillime incurrun inflammationem. Cur? Verosimiliter ob vasorum sanguineorum, copiam, substantiae membranaceae tenuitatem, contentorum fermentescientiam, quibus et aer suum addit symbolum. Sed gravis agitur quaestio in anatome practica et forensi: Num talis inflammatio ante mortem praeextiterit, an vero demum secuta sit? Tempestas, morbus defuncti, sectionis tempus, breui, l. diu post mortem susceptae, lucem accendunt huic controuersiae,

22) T. n.

- 22) Tantam sanguinis quantitatem non miratur, qui lienem renemque cultro perfoscos attendit, utpote viscera, sanguine refertissima. Nisi ipsa tunica adiposa, sanguine grumoso undiquaque infarcta et tensa ipsi vulneri et haemorrhagiae aliqualem posuisset obicem, et maior sine dubio sanguinis quantitas rene effluxisset, et largior sic haemorrhagia, vulnere lienari aucta, mortem attulisset citius.
- 23) Curiosa est eiusmodi particulae pinguedinis se sponte in vulnus illiacae venae immergentis, sicque terminum lethalitatis absolutae brevissimum prolongantis ad decimum usque tertium diem, historia, quam recenset Bohnius de Renunc. vuln. p. 43. In nostro autem casu miraculum hoc, vel aliud simile, e. g. a grumo sanguinis obturante vulnus, tanto minus sperare licebat, quod nec simplex, nec superficiale, sed profundum bini visceris adeo vasculosi fuerat.
- 24) Quod tantum non omni sanguine, per vulnus emanante, orbus esset.
- 26) Vnde ab initio superius s. anticum vulnus adspicientibus videbatur saltem superficiale et instar rimae.
- 27) Accessisset procul dubio vel tandem inflammatio, vel gangraena in funesto tardiori euentu, vel suppuratio levis ad salutem et vitam aegri, nisi grauiiores mortis aliae causae praevenissent.

122 *De inspectione et sectione legali,*

31) Ita scilicet - - - lateri capulo-tenus abdidit ensem!

quis detritum per tot impedimenta, facilitate adeo perniciosissima, tam profunde adigi posse cultrum credidisset?

32) Ita saepe terminum ad quem et finem vulneri facit non ahenus, qui valide resistat, murus, sed alia in anterioribus impedimenta et ipsa vis motus tandem elanguescens. Meminit Dom. Praeses, se in vulnere sclopetario, per dorsum, hepatis gibbam partem atque diaphragma traiectum globulum, diu quaesitum, inuenisse tandem e tenui membrana mediaastini pendentem.

33) Vnde non statim mictus cruentus nec vrinae difficultas subsequebantur, illius tamen prodromi tertio demum emortuali die se prodiderunt in vrina prius per biduum pallida, post vero rubella, sanguinea. Ipsa renis irritatio et constrictio spasmodica tenue modo serum pallidamque transmiserunt vrinam ab initio, his nonnihil cessantibus portiones sanguinis crassiores, purpurae globuli successiue faciliorem quoque transitum inuenissent. Ex hoc renali vulnere pependerunt plurimum quoque illi vomitus atque ructus singultiosi, ob communicationem nempe plexus renalis, qui intercostalis nervi eiusdemque ganglii semilunaris soboles est, cum plexu stomachico coronario, qui vagi paris nervorum est progenies; quamvis in ordine ad singultum specia-

liter

liter diaphragma quoque, leui quidem perforatione saltem laesum attendi mereatur.

- 36) Venae, maxima sanguinis copia per haemorrhagiam depletæ, vesica vrinaria lotio exonerata vel voluntarie pauco ante agonem tempore, vel sub motibus conuulsivis præter voluntatem. Ren dexter incolumis sanissimusque demonstrabat, cum grano falis esse accipienda, quæ Forestus aliique de consensu renis sani cum vulnerato l. inflammato altero tradunt.
- 38) Hinc suborta mox suspicio vulnerati alicubi diaphragmatis, cuius postea quoque vulnuscum in cauum pectoris transiisse comperitum est.
- 40) Sanguis spumofus talis sub vltimis anhelosæ ac per conuulsiones etiam agitatae respirationis reciprocationibus ortus videtur. Polypum vero non adeo notabilem pulsui nullam intulisse intermissionem, quæ polyporum cordis alias habetur signum pathognomonicum, tanto minus miratur Dominus Praeses, quo magis recenti tenet memoria obseruationem, Stuttgartiæ olim in viro catarrhis suffocativis diu ante manifestatam phthisin, ex qua mortuus est, frequenter subiecto, factam, suspendi aneurysmatis trunci aortae, in quo delituit polypus, substantiae lardeae solidus, latusque, pendens $\frac{3}{4}$ v. In quo tamen per plures

124 *De inspectione et sectione legali.*

res annos variosque morbos nullam vnquam
pulsus obseruauit intermissionem.

Quod denique *rationes absolutae lethalitatis*
attinet, cardo rei vertitur in eo, quod bino e vi-
scere, admodum sanguineo et vasculoso, copio-
se ac iugiter effluens sanguis penum vitalem ni-
mis depauperauit, inflammationem adeo late pa-
tentem, et hic ibi profundam, produxerit et
conuulsiones ab exhaustione s. inanitione, vt ter-
mino vtat Hippocratico, effecerit tandemque et
materiam causam circuli sanguinis, et vires
cordi subtraxerit, nulla inter haec apparente,
nec possibili, tantorum malorum medela.

III.

PHILIPP. CONRADI FABRICII

Differtatio

*exhibens praecipuas cautiones in sectionibus
et perquisitionibus cadauerum humano-
rum pro usu fori obseruandas.*

Helmstadii 1750.

Respond.

VRBAN. FRID. BENED. BRÜCKMANN.

P R A E F A T I O.

Habitum vulnera corporis humani pro usu
fori rite inuestigandi, et lethalityatem
eorum solide diiudicandi, vnam ex prae-
cipuis illarum virtutum esse, quibus Medicus in
quocunque dignitatis gradu constitutus absolute
carere nequit, si laude viri, salutis rei publicae
in suo studiorum genere promouendae idonei,
ex merito ornari cupiat, apud omnes hodie in
confesso est. Eundem vero etiam nostro adhuc
aetate in tanta rei Anatomicae et Medicae luce in
permultis desiderari, tot imperfectae de statu
eiusmodi laesionum relationes Medicae Dicasteriis
superioribus oblatae, propter quarum obscu-
ritatem et insufficientiam tota saepe criminalis
causa,

caussa, de qua agitur, in suspenso relinquenda est, vberimam fidem faciunt. Ad causam huius mali quod attinet, illa non semper in defectu cognitionis principiorum Medicorum quaerenda est, sed vt plurimum nimia quaedam animi festinatio, et curatae inuestigationis singularum rerum circumstantium neglectus, ac vt minime inficiari volumus, aliqualis interdum Anatomiae practicae imperitia, hic potiores partes occupant. Dignum itaque hoc doctrinae genus nobis visum fuit in quo vberius explicando, et constantibus agendi regulis vbique confirmando, praesenti hoc Schediasmate occuparemur. Eum in finem post Theoriam vulnorum absolute et per se lethaliu, ad quae omnia reliqua se referunt; sollicite et succincte exhibitam, et tum rationibus Anatomicis indubitatis, tum responsis et Auctoritatibus inclytorum Ordinum Medicorum superstructam, methodum, qua eiusmodi vulnera commode indaganda sint, et facilius diiudicari queant, plurium annorum autopsia cognitam cum ingenuis artis salutiferae cultoribus hic communicandam duximus. Praecipue quum ea, quae celeberrimus quondam WELSCHIVS peregre suo libello, *Rationale vulnorum lethaliu iudicium* inscripto, hac de re olim inseruit, pro hodierno Anatomiae et Medicinae forensis statu haud amplius sufficere queant. Faxit DEVS, vt scopum nobis in hoc labore praefixum ex toto assequamur!

I.

Antequam ad tractationem *Thematis nostri* ipsam nos accingamus, conducet praecipua capita *Anatomes forensis* in compendio tradere, et illas corporis humani partes cum cura recensere, quarum laesio mortem inenitabili modo inferre vel crebriori experientia, vel demonstrationibus *Anatomicis* et *Physiologicis* omni exceptione maioribus comperta fuit, ut exinde fundamentum axiomatum nostrorum postea indicandorum eo evidentius in oculos *Lectorum* incurrat. Id quod nobis eo magis necessarium videtur, quo minus accurate haec vulnera apud plerosque *Medicinae forensis* Auctores annotata occurrunt, in gravissima hac doctrina mire dissentientes, et enunciata sua utplurimum nimis vage et minus *Anatomicè* proferentes, si *BOHNIVM* et paucos ei similes excipiamus, post quorum praestantissimorum virorum tempora tamen hoc studium ob artem *Anatomicam* et *Chirurgicam* magis excultam insignia incrementa cepit.

II. Est scilicet *Anatome Forensis* nihil aliud, quam scientia gradum lethalitatis laesionum partes corporis humani affligentium ex earum situ, structura, figura, connexione, functione et conditione vulneris eis inflictis sufficienter explorata, rite determinandi.

III. Quum vero omnia laesionum genera mortem vel absolute et simpliciter; vel per se
et

et sibi relicta tamen; vel per accidens demum ex praestantissimorum Medicorum obseruatione inferant, quoduis corporis humani vulnus quoque ad vnā alteramue harum trium classium nunquam non referendum erit, vbi itaque illis, quae ad duas priores pertinent, debite indicatis, tertiae classis vulnera vnicuique postea per se patebunt.

IV. Praeterea, quum singulae corporis humani partes ad ligamenta, cartilagine, ossa, musculos, vasa, nervos, viscera, quo et pleraeque glandulae et integumenta communia pertinent, numerandae sint, omnes laesiones, quae homini accidere queunt, quoque semper vnā alteramue vel plures simul harum partium attingent.

V. Quod iam ad ligamenta ossium spectat, si omnia eorum prout ab accuratissimis Syndesmologiae Auctoribus WINSLOWIO ^{a)} et WEITBRECHTO ^{b)} recensentur, et in corpore humano adsint, consideremus, facile cognoscimus, quod nullum ex illorum numero quocunque modo vulneratum mortem absolute vel per se vi strueturae aut functionis suae adferre queat, quia ossibus musculisque et aliis partibus in situ continen-

a) Exposition Anatomique Tom. I. Traité des Os frais.

b) Syndesmologia siue Historia ligamentorum corporis humani Petropoli An. 1742. edita.

tinendis et colligandis tantummodo inferiunt, ad actiones vero vitales et naturales machinae humanae minime concurrunt, et ad pleraque eorum satis promptus in edelae aditus conceditur.

VI. Interea dum ea aequae ac reliquae membranae et aponeuroses, quibuscum ipsis ratione structurae magna similitudo intercedit, insigni sensibilitatis gradu pollent, et compuncta vel dilacerata aut conquassata satis ominola symptomata excitant, ac nonnulla eorum vix sine nobiliorum partium funesta laesione vulnerari queunt, in doctrina vulnerum absolute lethalium interdum magni sane momenti sunt. Sic verbi gratia ligamenta ^{c)}; quae processum odontoidum epistrophaei seu secundae vertebrae colli atlanti seu primae vertebrae et occipiti adnectunt, disrupta absolutam lethalitatem ^{d)} ex hac ratione inferunt, quia eorum laesio absque grati principii medullae spinalis concussionem, compressione et conquassatione eo minus contingere potest,

quo

c) Scilicet occipitale et transversale WINSLOWIO §. 326. dicta confer WEITBRECHT: Syndesmolog. Sect. III. p. 88. et Sect. IV. p. 92. Tab. IX. Fig. 34. 35. 36. qui ea ex diversis portionibus composita demonstrat. Consulatur quoque ill. MAUCHART Disp. de capitis articulatione cum prima et secunda vertebra.

d) tunc quoque facile oritur completa luxatio huiusmodi vertebrarum, de cuius absoluta lethalitate istae praecipue corporis regione inter Auctores artis chirurgicae constat.

quo tenerior ibi locorum huius medullae Structura existit e) et quo minus huic laesioni debita medela adhiberi potest, ut de ingenti vi externa ad haec fortissima ligamenta rumpenda necessaria iam nihil proferam.

VII. Cartilagine laesae nullam quoque lethali-
tatem inferre ex sua Natura valent, plerae-
que ad solas articulationes ossium perficiendas
et musculis nonnullis³ insertionem praebendam
destinatae sint, vitaeque humana absque pleris-
que ex eis continuari possit. Solae hic carti-
lagines asperam arteriem et bronchia compo-
nentes ob situm et functionem respirationis,
quam adiuuant, exceptionem patiuntur, id quod
in causa est, cur abscissiones asperae arteriae
propius ad thoracem, vel profundae tantum
eius incisiones intra cavitatem pectoris factae et
bronchiorum vulnera penetrantia absolute lethali-
a sint f).

VIII. Idem de ossibus sentiendum, utpote
quorum laesiones ex se nullam quoque lethali-
tatem adferunt, quia tantum reliquis partibus
continendis et firmandis et ad motum localem
perficiendum pleraque eorum destinantur. Dum
vero ad nonnulla eorum laesa arti Chirurgicae adi-

e) ill. HEISTER Compend. Anat. de medulla
spinali §. 274.

f) cl. TROPFANNEGER Decis. Medic. Fo-
rensis, Dec. II. Caf. II.

aditus vix conceditur, haud pauca ex eis quoque ad actionem vitalem respirationis exercendam concurrunt, vel absque aliarum nobiliorum partium damno vulnerari nequeunt, rationem hoc suppeditat, cur fissurae et fracturae baseos cranii g) cum vel absque fossiculis sed cum extravasatione sanguinis aut puris coniunctae, aut gravioribus contrafissurae h) violentae fractionis et comminutiones sterni i) et corporum vertebrarum praecipue superiorum k) costarumque, cumprimis si plures earum simul destructae sint, aut fluctuae ab illis separatae partes molliores circumiectas graviter pungant, nulla arte eximendae l) classi vulnerum absolute lethalium ab Auctoribus Medicinae Forensis inferantur.

IX. Ad musculos quod refert, sunt illi instrumenta motus voluntarii, qui dissecti paralytici partis, quam trahunt, quidem involunt, et

I 2

quorum

g) ZITTMANN Med. Forens. Cent. I. Cas. XXIV. celeb. ALBERTI Iurisprud. Med. Tom. VI. Cas. XVI. TROPFANNENGER Dec. I. Cas. VIII.

h) VALENTINI Nouell. Medic. legal. Cas. XXXIX. et Cas. XLII. ALBERTI Iurisprud. Med. Tom. III. Cas. XXXIV.

i) utpote quibus motus costarum ei annexarum statim suffaminatur.

k) TROPFANNENGER Cent. V. Cas. XXX. VALENTINI Pand. Med. leg. P. II. S. II, C. XXXIX.

l) ZITTMANN Cent. IV. Cas. XCIII.

quorum tendines compuncti, incisi vel conquis-
 faci plura quidem periculosa symptomata exci-
 tant, mortem vero absolute minime adferunt,
 nisi plurium musculorum totius alicuius regionis
 corporis grauissima contusio simul infligatur ^{m)}.
 Solum Diaphragma tanquam vnum ex organis
 respirationis primariis sub classem vulnerum ab-
 solute lethaliū cadit, si vel portio eius carnea
 insigniori modo, et per contusionem praeci-
 pue ⁿ⁾, vel neruea seu tendinea laedatur.

X. Secus se res habet cum vulneribus vaso-
 rum sanguiferorum, utpote quorum plura ab-
 solute vel per se lethalia non solum fiunt, sed
 quorum laesiones in vulneribus viscerum quo-
 que in lethalitate eorum determinanda semper
 potissimum respici debent, siue illa penitus dis-
 secta, siue, quod in arteriis saepe maiorem hae-
 morrhagiam excitat, incisa tantum sint.

XI. Ad classem itaque vulnerum arteriarum
 et venarum quae ob enormem, et nullo modo
 sanabilem haemorrhagiam, vel sanguinis in caua,
 ad quae aditus manibus Chirurghi haud patet, ef-
 fusionem, simpliciter et absolute mortifera sunt,
 pertinent Vulnera trunci arteriae aortae per to-
 tum

m) ALBERTI Iurispr. Med. Tom. I. Caf. XXVI.
 RICHTER Digest. Med. Dec. III. Caf. V.

n) ALBERTI Tom. I. Append. Caf. XXV.
 HOFFMAN Medic. Consult. Part. I. Dec. I.
 Caf. VIII.

tum illius decursum ubicunque inflicta o) arteriarum coronariarum cordis, subclaviarum p) carotidum primariarum et internarum q) mammariarum internarum r) mediastinarum, thymicarum et pericardinarum cervicaliumque prope exortum resectorum s) vertebraliū t) axillarium u) bron-

I 3

o) Siquis de his dubitet, euoluat ZITTMAN Centur. III. Caf. LXXV. Cent. IV. Caf. VI. Cent. VI. Caf. I. ALBERTI I. M. T. III. Caf. XL.

p) ALBERTI I. M. T. I. Caf. XXIX.

q) ZITTMAN. Cent. I. Caf. XLIX. VALENTINI P. M. L. Part. II. S. VI. Caf. II. et III.

r) TROPFANNEGER Dec. II. Caf. II.

s) his enim propius ad arterias subclauias incis, non solum ligatura pro sanguinis fluxu sistendo necessaria eis iniici nequit, sed etiam ob fortissimum aortae impulsū totidem successu temporis sanguinis effluit, ac si ipsa subclauia simili laesione aperta fuerit. Idem de intercostalibus, diaphragmaticis inferioribus aliisque infra nominatis in thoracis vel abdominis cauo immediate ex aorta vel aliis arteriis principibus orientibus valet, quarum laesiones proxime ad exortum inflictae ob adynamiam artis iure pro absolute lethali bus habentur, praecipue, si omni cognita medela adhibita exitus funestus illud confirmer. De laesionibus vero venarum sociarum et eiusdem nominis, quominus idem sustineri queat, prohibent valvulae ad insertionem earum in truncos maiores plerumque praesentes, et motus sanguinis in eis contrarius illi, quo sanguis per arterias fertur. Interea ex omnibus hisce patet, quod in lethali-

tate

bronchialium, intercostalium prope principia laesarum, principiorum diaphragmaticarum inferiorum, coeliacae, coronariae stomachicae, hepaticae, pyloricae, gastricae dextrae, duodenalis, proxime ad exortum fauciatae, epiploiarum et cysticarum ad exortum abscissarum, splenicarum, pancreaticarum, gastricae sinistrae, arteriarum brevium x), mesentericae superioris et ramorum eius insigniorum per mesenterium distributorum, renalium, atrabiliarium proxime ad ortum abscissarum, spermaticarum, mesentericae inferioris et ramorum eius insigniorum, lumbarium proxime ad aortam resectorum, sacrarum, iliacarum internarum et ramorum maiorum ab eis per pelvium distributorum, iliacarum externarum y), epigastricarum propius ad ortum abscissarum, cruralium propius ad inguina vulneratarum z). Vulnera arteriae pulmonalis et ramorum eius insigniorum. Vulnera venae pulmonalis et ramorum eius insigniorum a).

XII.

tate vasorum laesorum determinanda non semper ad solam eorum capacitatem respiciendum fit.

t) conferatur Casus in Sciagraphia Historiae Physico-Medicæ Butisbaci eiusque viciniae descriptus.

u) VALENTINI Pand. Med. leg. p. II, S. VI. Caf. I.

x) ZITTMAN, Cent. II. Caf. XC.

y) ZITTMAN, Caf. XCVI. Cent. II.

z) ALBERTI I. M. T. III. Caf. XXXIII. ZITTMAN, Cent. III. Caf. XI.

a) ALBERTI I. M. T. III. Caf. XXX.

XII. Porro ad hanc laesionum absolute lethalium Classem referenda sunt: vulnera trunci venae cauae tam superioris quam inferioris ^{b)} venarum coronariarum, subclaviarum ^{c)} mammariae internae, azygae, iugularis internae ^{d)} vertebralis et axillaris utriusque, hepaticarum maiorum ^{e)} renalium, spermaticarum, iliacarum internarum et ramorum maiorum intra pelvim distributorum, iliacarum externarum, cruralium propius ad inguina laesarum ^{f)}. Vulnera sinus venae portae ^{g)} ramorum eius maiorum tam hepaticorum quam ventralium, mesaraicae maioris, splenicae et haemorrhoidalis internae aequae ac ramificationum maiorum ad viscera abdominis tendentium. Omnia enim haec vasa laesa funestam breui temporis spatio sanguinis iacturam inducunt. Idem de vasis umbilicalibus in foetu non deligatis dicendum occurrit.

XIII. Ex nervorum vulneribus discissiones octavi paris et intercostalium nec non plexus cardiaci et pulmonalis ob respirationem et circuitum sanguinis ab eis potiori parte dependentes vulneribus absolute lethalibus optima ratione ac-

I 4

cen-

b) VALENTINI P. M. L. P. II. S. IV. Caf. XIX.

c) ALBERTI I. M. T. III. Caf. XXVI.

d) VALENTINI P. M. L. P. II. S. VI. Caf. IV.

e) HOFFMAN Med. Consult. Part. III. Caf. VII.

f) ALBERTI I. M. T. III. Caf. XXXIII.

g) ZITTMANN Centur. III. Caf. XCIV.

136 *Exhibens praecipuas cautiones*

cententur. Idem de plexibus intercostalium maioribus circa initia arteriarum in mesenterio formatis eo certius verum est, quo minus eorum vulneratio absque arteriarum vicinarum laesione coniuncta accidere solet, id quod de plexibus vtrumque neruum ischiadicum intra peluim formantibus grauitur vulneratis pariter statuendum erit. Trunci quoque neruorum phrenicorum vtrinque abscissi mortem absolute inferunt et actum respirationis vitalem in continenti sufflaminant ^{h)}.

XIV. Quod iam ad viscerum vulnera absolute lethalia attinet, pertinent huc laesiones et aperturae sinuum durae matris tum maiorem tum minorem, vtpote quorum priores haemorrhagiam funestam ⁱ⁾ statim excitant, posteriores vero circa basin cranii locati plurimum sanguinis quoque fundunt, nulla arte educendi. Contrarupturae durae et piaae matris. Grauis commotio

^{h)} miror de his nervis eorumque laesionibus apud praestantissimos Medicinae Forensis Scriptores v. gr. TEICHMEYERVM ALBERTVM aliosque nihil speciatim proflare, quum tamen, vt ex Physiologicis notum est, vel solae ligaturae eorum in canibus aliisque animalibus institutae motum diaphragmatis statim tollant, qui eis dissecsis eo certius perire et finem vitae imponere debet, confer. ORTLOB. Praefat. ad TAYRY Anat. ration.

ⁱ⁾ ALBERTI I. M. T. III. Caf. XLI. ZITTMANN Med. For. Cent. I. Caf. LVI. VALENTINI P. M. L. P. II. S. II, Caf. XIII.

motio ^{k)} et conquassatio cerebri. Laesiones partis medullaris cerebri profundiores ^{l)} praefertim si ad ventriculos usque penetrent, vulnera plexuum choroideorum, baseos cerebri et ramorum carotidum internarum et arteriarum vertebraliū per eam distributorum paulo insigniorum ^{m)} medullae oblongatae, initiorum nervorum intercostalium ⁿ⁾ et paris vagi. Vulne-

I 5

ra

k) RICHTER Dig. Med. Caf. V. Dec. I. de hac tamen verissimum est, quod BOHNIVS de Offic. Med. duplic. Clinic. et forens. Part. II. Cap. VI. p. 661. scribit, quod illa rarissime individualiter seu in hypothese per autopsiam demonstrari queat, id quod etiam in causa est, cur tot mortes subitaneae, allisiones capitis sine eius laesionibus conspicuis accidentes infecutae, ob defectum indiciorum et ex lege humanitatis insultui apoplectico subito ingruenti in Medicinae Forensis usu adscribendae sint, de quibus alias iusta saepe suspicio foret, quod illae in hominibus antea nullo morbo afflictis vehementi eiusmodi cerebri et delicatissimi omnium nervorum principii commotioni praegressae originem suam debeant.

l) VALENTINI P. M. L. P. II. S. II. Caf. XIII. etc.

m) ZITTMANN Cent. V. Caf. XCVI.

n) si vero ex PETITI et WINSLOWII Expos. Anatom. Tom. III. Traité des nerfs. §. 359. 360. et celeberr. a BERGEN Diss. de nerv. intercostali §. XXX. XXXI. XXXII. sententia nervi intercostales non tam ex cerebro oriuntur, quam potius illuc reuertentur, primo intuitu contrarium statuendum esset. Sed illorum senten-

ra cerebelli pleraque praecipue paulo maiora, ruptura vasorum in superficie eius sub tentorio a dura matre formato distributorum o) principii medullae spinalis, laesiones reliquae medullae spinalis paulo profundiores, praesertim si transversim infligantur. Abscissiones oesophagi, et aliae eius laesiones graues in cavitate thoracis factae. Vulnere pericardii insigniora, Vulnere cordis et auricularum grauiora et in caua eorum penetrantia p), mediastini, pleurae in vitroque thoracis

tentiam eversam legimus in ill. HALLERI Comm. ad Praelection. Boerhavianas Vol. IV. §. DXVI. not. p. confer. quoque Ill. WALTHER Programmat. prim. de pari intercostali et vago. Vicunque tamen hic res sese habeat, de absoluta lethaliitate huius nervi intercostalis intra cavitatem cranii laesi eo minus dubitare licet, quo certius eiusmodi vulnus ob situm huius nervi absque cerebri et carotidis internae balcosue cranii mortifera fauciatione accidere nequit. Interea vel ex solo capite praestantia Anatomes subtilioris non in partibus Medicinae theoreticis tantum, sed in ipso Forensi eius usu cognoscitur, quam latius ostendit illustris HEISTERVS Disp. de Anatomes subtilioris vtilitate.

o) RICHTER Digesta Med. Caf. IV. Dec. I.

p) RICHTER Digest. Med. Dec. II. Caf. III. Dec. VII. Caf. VIII. Dec. VIII. Caf. II. ALBERTI I. M. T. I. App. Caf. XXIV. T. III. Caf. XLIII. AMMAN. Prax. vuln. lethal. p. 180. WELSCH Rational. vulner. lethal. iudic. Cap. 4. p. 41. G. W. WEDEL. Dissert. de vulner. lethaliitate p. 13. Vulnus cordis septimo demum die ob partu-

racis latere simul laesione latiore apertae q).
Vulnera pulmonum profundiora insignes vel
copiosos ramos vasorum sanguiferorum laeden-
tia r) ductus thoracici s). Vulnera ventriculi
insigniora utrumque latus perforantia aut orifi-
cia vel fundum vasaque sanguifera maiora et ner-
vos eius offendentia t), ut et graues arrosiones,
spha-

ticulam substantiae eius rescissam aperturam fa-
ciam obstruentem lethale exhibet ZITTMANN
Med. For. Centur. III. Caf. LX. Aliud vero die
XVI. demum mortiferum cordis vulnus vide in
Petri PETITI Commentar. in 3. priores Are-
taei Cappadocis libros. pag. 52. Conferatur quo-
que Ill. VAN SWITEN Commentar. in Apho-
rism. Boerhaau. Tom. I. p. 256.

q) VAN SWITEN Comment. in Boerhauii
Aphorism. Tom. I. p. 269. 70. 72.

r) ALBERTI I. M. T. III. Caf. XLV. TROP-
PANNIGER Decis. Med. Forens. Dec. I. Caf.
III. ZITTMANN Med. For. Cent. I. Caf. XX.
Cent. III. Caf. LXXXII.

s) TEICHMEYER Instit. Med. For. Cap. XXIII.
VAN SWITEN p. 218. Comment. Boerh.
Aphor. Vol. I. p. 276.

t) VALENTINI P. M. L. P. II. S. IV. Caf. X.
ALBERTI I. M. T. V. Caf. XIX. Tom. III.
Caf. XXXI. Caf. XLIV. Lethalitem vulnerum
ventriculi ab Ordine Medico Gieffensi et Fran-
cofurtensi erudite discussam vid. in VALEN-
TINI Chirurg. p. 278. et seqq. RICHTER
Digest. Med. Dec. IV. Caf. VIII. Dec. VI. Caf.
I. Dec. VI. Caf. VI. Rarissimum vero oesopha-
gi prope diaphragma post maximos vomendi co-
natus inelyto Architalasso Belgico de Wassenae
abru-

sphacelationes et perforationes ipsius aequae ac oesophagi a veneno caustico arsenicali u) alione inductae. Vulnera intestinorum tenuium, inprimis si maiora sint, et transversim vel ingenti contusione aut dilaceratione inslicta x) intestinorum crassorum maiora, gravi contusione et dilaceratione facta y). Mesenterii maiora ramos insignes vel copiosos vasorum sanguiferorum et lacteorum aperientia, Cisternae leu receptaculi chyli, pancreatis et hepatis profundiora, magna vel multa simul vasa sanguifera laedentia z), vesiculae felleae a) et abscissiones ductuum hepatici,

abrupti casum refert illust. VAN SWITEN comment. in Aphor. Boerh. T. I. p. 274.

u) ALBERTI I. M. T. I. Append. Caf. V. Caf. VII. Caf. XXVIII. Tom. II. Caf. XXXIX. Tom. III. Caf. X.

x) ALBERTI I. M. T. II. Caf. XXXII. et XXXIII. ZITTMANN Caf. XLV. Cent. II. item Caf. XCVIII. VALENTINI P. M. L. P. II. S. IV. Caf. XIV. XV. XVI. XVII.

y) RICHTER Dec. VIII. Caf. IV.

z) ZITTMANN. Cent. II. Caf. LXXXI. RICHTER Digest. Med. Dec. III. Caf. II. Dec. VI. Caf. VII. Incisiones autem hepatis minus profundas et absque maiorum vasorum laesione factas haud lethales esse probat notatu dignissima operatio Chirurgica ab illustri HEISTERO aliquando hic loci in Medicinae Candidato WEISSIO, qui abscessu hepatis laborabat, instituta.

a) AMMAN Prax vulner. lethal. Dec. III. Histor. X. pag. 252. RICHTER Digest. Med. Dec. IV. Caf. VI.

ei, cystici et choledochi, lienis profundiora vulnera cum graui vasorum sanguiferorum laesione coniuncta b). Vulnera renum vtrinque et ad cauum peritoneaei vsque penetrantia, fundi vesicae c), et denique vulnera uteri grauiora, vasa sanguifera per superficiem eius distributa insignia simul afficientia. Omnia vero haec vulnera hucusque recensita eo citius et inuitabilius mortem adferunt, quo plura eorum in vno eodemque indiuiduo complicata occurrunt, pariter ac e pluribus laesionibus illethalibus coniunctis lethalias absoluta subinde resultat, aut vulnera quaedam vasorum colli et artuum illethalia, si ab omni auxilio Chirurgico excludantur, per se lethalia sunt d).

XV. His praemissis ad tractationem thematicis nostri propius accedere licebit. Scopus scilicet incisionis cadauerum auctoritate iudicis in delicta inquirentis institutae est cognitio totius illius status praeter Naturam, qui mortem in quolibet indiuiduo induxit, quo aptum exiit iudicium Medicum formari possit. Ut igitur ad illam

b) VALENTINI Nouell. Med. Leg. Caf. XLIV.
ALBERTI I. M. T. I. App. Caf. XXXIII.
Tom. II. Caf. XVI. ZITTMANN Cent. III.
Caf. IV. et LIX.

c) ZITTMANN Cent. III. Caf. XLIII.

d) illustr. HEISTER Instit. Chirurg. de lethali-
tate vulnerum. HOFFMANN Praefation. ad
TROPPANNEGER Decis. Med. Forens.

illum perueniatur, hic aequè imò magis fere, quam in Sectionibus pro demonstranda constitutione naturali partium susceptis opus est cadauera quam citissime post obitum rimari, ne putrefactio circuitum sanguinis sublatum immediate insequens, et eo celeriori gradu incrementum capiens, quo magis viuente adhuc homine humores ad putredinem dispositi fuerunt, vel in eam iamdiu abierunt, hanc inuestigationem difficiliorem aut plane irritam reddat, et ob foetorem adauctum abominandam ^{e)} periculosamque.

XVI. Sunt vero corpora, quae cultro Anatomico sublicienda Medico a Iudice offeruntur vel adultorum hominum, vel recens natorum, eorumque vel morte naturali vtut suspecta defunctorum, vel violento modo peremtorum, quorum posteriorum alii ob vim et noxam externam diem suum obierunt, alii autem a veneno propinato necati fuerunt.

XVII.

^{e)} accedit hoc potissimum in puerperis defunctis nec non in iis, qui febribus epidemicis malignis, cholera morbo aut veneno propinato mortui, vel tempore aestiuo aquis submersi diu fuerunt, in quibus hinc distinctio effectuum mortis ab eius causa huiusque adcurata determinatio saepe impossibilis fere est. Exempla eiusmodi complurafactionum nimis fere institutarum adeoque irritarum vide sis apud cel. ALBERTVM ZITTMANNVM VALENTINVM etc.

XVII. Mors autem naturalis aequae ac violenta semper fere f) quaedam sui in cadauere vestigia relinquit, notabilia, quorum adcurata exploratio et a se inuicem distinctio vtramque in hoc negotio paginam absoluit. Comparent ea vel in externa cadaueris superficie, vel ad ipsa conspicienda apertura cadaueris necessaria est. Suntque vtpurimum moles et amplitudo aucta vel imminuta, tumor particularis, inflammatio, color totius superficiei vel regionis alicuius corporis mutatus, macula, liuor, fugillatio, contusio cum vel sine compressione, quae ab instrumento laedente super partem laesam remanente vel a fragmento partis cuiusdam vicinae durioris simul laesione affectae e. gr. a festuca cranii duram meningem premente efficitur, combustio, contorsio, luxatio, erosio, punctura, scissura, dilata-

f) in iis vero, in quibus causa morbi et mortis in solo fluido nervorum et sanguine haesit, vel qui narcotico propinato obierunt, talia signa non semper manifesta occurrunt, licet aliquando ab opio largius propinato ventriculus vt in ve eficio arsenicali arrosus et sphacelatus observatus fuerit Vid. FRITSCHIVS *Seltzam. Beobacht.* log. Jurist. Medic. Geschichte Tom. IV. C. 1. III. p. 679 et seqq. in quo tamen casu utiq. adhuc aliquid dubii remanet, an simplex opium et solum propinatum fuerit? licet inquisitus illud sub fide iuris iurandi adfirmaverit. Prout in infantibus variolis et morbillis defunctis quoque pulmones et reliqua viscera saepe sanissima deprehenduntur, nec semper inflammatione correpta,

dilaceratio, ruptura, vlcus, putredo, foetor, vesica, fractura, fissura, fragmentum, vulnus ossium, atque caries, quod ad partes firmas spectat. In humoribus vero occurrunt peccans abundantia vel defectus, vt et locus ac situs, nec non color consistentia seu qualitas vitata.

XVIII. Contingunt haec speciatim in cute et reliquis integumentis, musculis, vasis, nervis, glandulis, ossibus, cartilaginibus, ligamentis, chylo, sanguine, fero, bile, muco, liquore saliali, pancreatico, gastrico, vrina, excrementis que intestinorum. Singularum harum alteratio num indicari debet color, situs, directio, longitudo, latitudo, profunditas, crassities, figura, numerus, copia et pondus, qualitas, consistentia, gradus foetoris.

XIX. Instrumenta necessaria sunt: Serra maior in Demonstrationibus Anatomicis pro aperiendo cranio adhiberi solita, vel in eius defectu ea, quam Chirurghi ad membra amputanda adhibent, culter incisori maior manubrio ferreo praeditus, cultri incisorii minores, culter 2. vel 3. digitos latus pro cerebro dissecando, hamulus, volsella, forfex in alterius cruris extremo globulo munita, setae, tubuli, sili variae magnitudinis, scalprum, malleus, spatulae, aciculae maiores, filum, lintea, succinatorium et brachialia, vasa stannea aut fictilia capacia 2) vel lignea,

2) Haec et sufficiens aquae copia eis indita praefertim requiruntur in experimento illo notissimo quo;

lignea, aqua frigida et calida, spongia, acus, tabula vel asseres aliquot 2 scammis altioribus suffulti, aliquot trunci lignei et fasciculi straminis. Locus vero, in quo sit Sectio, sit satis lucidus et spatiosus, adeoque hypocaustum amplum, vel potius atrium aut horreum, imo ipsa aula vel hortus. Personae necessariae sunt Judex cum 2. Scabinis et actuario, Medicusque et vnus vel plures chirurgi, et qui horum a manibus sunt.

XX. Monita autem in vniuersum in hoc negotio sequentia observanda sunt. Tota operatio alacri quidem manu instituat, rem tamen minime obiter tractando, sed singula curate inuestigando, quum hic de corio humano nunquam non ludatur. Tres ventres, vt vocant, in quolibet casu^{b)} et cadauere aperiantur ac peruesti-

quo in causa infanticidii ad explorandum, num respiratio inchoata fuerit, primum integri pulmones cum corde et aspera arteria adhaerente, deinde vero vnus pulmonum lobus post alterum, et denique iidem in partes scissi aquae iniiciuntur. Cel. ALBERTI Praefation. ad Tom. VI. Jurispr. Med.

- b) Probe nouimus, dari Scriptores Medicinae Forensis ex optimis, qui lethaltate vulneris alicuius absoluta aperte cognita et explorata, reliquarum corporis cavitatum peruestigationem superuacaneam esse statuunt. Interea quum res circumstantes in talibus casibus mire saepe variant et intricatae sint, melius et sibi et totius causae cognitioni Medicus semper consulit, si reliquorum quoque viscerum indagationem simul suscipiat.

K

piat.

uestigentur, id quod eo magis necesse est, si in vno vel altero eorum causa mortis adaequata reperiri nequeat. Munditiei sedulo studendum, hinc partes exemptae mundis et capacibus satis vasis reponantur, totaque operatione absoluta, in pristinum locum restituantur: manus cruentatae quoque diligenter detergeantur, et sordes a Chirurgis tolli iubeantur, praecipue, dum vasa sanguifera laesa inuestiganda sunt. Non enim quidem hic omnia adeo accurate praeparare licet, sicut in Sectionibus pro demonstratione Anatomica Academica, quum pro usu fori partes vulneratae vtplurimum inuestigentur in vna serie, et prout sibi subiacent vel adiacent, interea totum hoc negotium, quoad eius fieri poterit, peragatur nitide, ne adstantibus praeter necessitatem nausea creetur.

XXI. Operatio et sectio manu suspensa praecipue in partibus vulneratis potioris momenti a Medico ipso instituatur. Iudicii et adstantibus singularum partium conditio, praecipue vero earum, in quibus cardo rei et punctum lethalitatis, ut vocant, versatur, ordinate et ad oculum monstretur et enumeretur. Alterationes a manu Chirurgi vulnerato, dum vivebat, opitulantis et ab auxiliis Chirurgicis, exempli gratia trepanatione vel

piat. Potest v. gr. in vno eodemque individuo complicari vulnus absolute lethale cum suffocatione, veneficio, aliaue causa mortem post vulnus acceptum demum inferente.

vel medicaminibus acrioribus et corrosiuis induta, follicite ab eis distinguantur, quae a violentia externa, morbo vel veneno prouenerunt.

XXII. Multo magis cauendum, ne errores Sectoris minus periti et vulnera noua ab eo durante Sectione demum facta cum laesionibus a percussore inflictis confundantur. Ab earum regionum et partium sectione semper opus inchoandum, in quibus signa externa violentiae perpessae et status praeter Naturam adsunt, vel vim admotam fuisse constat, nullis vero talibus indiciis prostantibus, sectio capitis aperturae thoracis et abdominis ad euitandam nimis diuturnam foetoris molestiam commode praemittitur.

XXIII. Ordo etiam, quo partes interiores secantur, saepe maximi momenti est, eoque neglecto, periculi pleni et pudendi errores committi possunt. Sic si verbi gratia in infante in vtero materno defuncto a puerpera vero, nemine adstante in lucem edito, cuius funiculus umbilicalis abruptus et haud deligatus conspicitur, quique obinde haemorrhagia lethifera post partum demum defunctus praesumitur, cordis, pulmonum, hepatis, aliorumque viscerum maiorum sectionem prius instituas, quam vasa maiora et primitiua examinata fuerint, ingens copia cruoris durante sectione et agitatione corpusculi effluat necesse est, vasaque capitalia dein maximam partem vacua reperies, quae antea tamen repleta erant, forsanque puerperam innocentem

tem postea infanticidii ream in tua relatione reddes.

XXIV. Ob similem respectum conuenit cruorem extrauafatum, qui in quadam corporis cavitare occurrit, prius mensuram expendere, et spongia absorptum remouere, quam viscerum vicinarum sectio instituatur, ne sanguis ex vasis eorum resectis demum profluens, cum priore, utpote qui non semper adeo coagulatus est, ut ab illo, qui recens e vasis effluxit, discerni queat, commisceatur, sicque deinde huius quantitas iusto maior in viso reperto adnotetur. Immissiones filii in vulnera cadaueris nondum aperti sedulo quoque ad nouam partium perforationem evitandam prohibeantur.

XXV. Dimensiones alterationum et laesionum vero in partibus firmis obuiarum desumuntur commode a magnitudine capitis infantilis, pugni, nucis etc. et a latitudine vnus vel plurimum palmarum, pollicum, digitorum, culmi straminis, calami scriptorii, filii, pilique; fluida vero aestimantur ad pondera ciuilia consueta et ad plures vel vnam mensurarum, eamque integram, dimidiam, vel quartam eius partem huiusque dimidium, ad cochlearia, digitale vel guttas, idque si commode fieri potest, non sola mentis aestimatione, sed curata semper ponderatione et mensuratione.

XXVI. Laesiones autem et alterationes omnium primae in oculos incurrunt, quae in cute adsunt,

adsunt, quarum conditiones supra recensitas quilibet per se facile determinare poterit, praeter situm, de cuius in ea ut et in reliquis corporis partibus indicandi ratione quaedam dicenda occurrunt.

XXVII. In superficie scilicet externa corporis situs et locus alterationis vel laesionis describendae determinatur pro distantia eius a partibus vicinis et regionibus Anatomicorum consensu nominibus donatis; in musculis vero pro distantia illius a principio vel insertione et marginibus eorum, vel a vicinis musculis aliisque partibus; in nervis pro distantia ab exortu e medulla oblongata vel spinali aut truncis primitiis et a partibus, quibus inferuntur, aliisque vicinis.

XXVIII. In vasis laesionis locus determinatur pro distantia ab exortu e corde vel truncis primitiis, et a partibus, quibus sanguinem aduehant, vel detrahunt, aliisque proxime adiectis; in visceribus pro distantia a vicinis partibus, et a regionibus Anatomicorum consensu in ipsis stabilitis, e. gr. in aspera arteria et oesophago pro distantia a larynge et pharynge vel a pulmonibus et ventriculo, in ventriculo ipso pro distantia ab alterutro eius orificiorum, fundo, lateribus etc. Simili modo res in ossibus conficitur.

XXIX. Quod iam ad vulnera speciatim spectat, notandum est, quod quodlibet vulnus in

vnuerfum, et quaelibet pars laesa speciatim exterius adcurate et vndiqueque examinari debeat, antequam culter adhibeatur, et ipsa pars laesa leuetur. Tunc in subsequētibz simili modo procedendum, id quod tanto magis necesse est, si ex situ vulneris vel sanguine extrauaso praesente aut haemorrhagia aliusue symptomatibus praegressis, insignia vasa sanguifera et nervi laesi praesumuntur, vtpote qui non adeo promte in oculos incurrunt, sed adcuratiore indagine opus habent, et improvida manu sectoris facile alterantur, quam ob rem quoque vulnera cruentata praecedentibus paragraphis spongia diligenter abstergenda diximus, vt scilicet partes laesae eo curatius perscrutari et facilius inueniri queant.

XXX. Ob eandem rationem in partium interiorum perscrutatione cuiuslibet visceris laesi conditio prius in situ adcuratissime examinanda, quam illud eximatur, si plura viscera simul laesa sint, eadem loco suo relinquendo, vsque dum singulorum examen absolutum fuerit, si quidem illud commode fieri poterit, non nunquam enim necessario eximenda sunt, ad vulnera eorum exacte perspicienda.

XXXI. Extranea quoque exempli gratia globulos plumbeos, fragmenta gladii etc. in vulneribus reperia, cum cura ratione figurae, situs, magnitudinisque notare oportet, itemque inquirere, an eximi commode potuerint a Chirurgo vulnerati curam gerente. Interdum pars vulnerata

rata instrumento, quo laesio inflicta fuit, cum magnitudine et figura ipsius collato distinctius cognoscitur. Idem emolumentum haud raro capitur, si amictus e. gr. pileus, indusium et tunica simul laesa cum illa comparetur.

XXXII. Dum vero sectio instituitur, notandum, quod incisio cutis aliarumque membrarum ita dirigenda sit, ne in ipsum vulnus cadat, sicque huius figura destruat, et postea minus commode cum interiorum partium laesione comparari queat. Musculi vulnerati omnimode denudentur, ut accurate determinari et ab adstantibus perspicui laesio eorum queat, praecipue autem hic inquirendum, an ipsa carnem vel tendinem eorum attigerit, anque hic praesertim compunctus, secundum longitudinem vel transversum incisus, aut plane abscissus et dissectus vel dilaceratus fuerit?

XXXIII. Imo ut omnis error evitetur, si plures musculi iuxta et infra se invicem siti vulnera acceperint, facile confundenda, e. gr. in artubus, collo, aut dorso, usque ad exortum et insertionem liberi a circumiacentibus partibus reddantur, et si lubet, illudque ad subiectos musculos conspicendos opus sit, in alterutra vel utraque extremitate abscindantur ab ossibus, quibus adhaerent. Idem fieri debet, si aliae subiectae partes e. gr. vasa sanguifera, nervi, viscera et ossa simul laesae sint, ad quas nonnisi exterioribus, et quae incumbunt, remotis, aditus pateat.

K 4

XXXIV.

XXXIV. Quodsi vero muscoli vulnerati iam ex situ indubitate noti sint, sicut abdominales et intercostales, tunc non requiritur, ut omnimode denudentur, indicari tamen cum singulis reliquis partibus vulneratis ordine, quo vis externa eos attigit, in relatione semper debet, ut nihil ad lethalityatem conferant, quo Iudex et collegia Medica de statu vulneris non minus, quam de sufficiente scientia et diligentia Medici fecantis et inquirentis adhibita instruantur arque conuincantur.

XXXV. In contusionibus vero partium exteriorum minus grauib. et minus vniuersalibus aliisque alterationibus cum nullo vulnere aperto complicatis, ex quarum situ quoque iamdum constat, quod nihil ad lethalityatem contribuant, sufficit primo cutem tantum super eas incidere et subiectas partes perspicere, si vero tunc anguis in herba latere comperiat, tota regio methodo suo loco indicata denudetur, et examinetur. Idem de vulneribus leuioribus earundem partium in tantum valet, ut solum oculis et stilo tubuloue examinentur et ab omni sectione ablineatur, si hac ratione illa satis cognosci queant.

XXXVI. Nervi notabiles laesi consueque denudandi sunt, partes eos obtegentes separando et remouendo, ut eorum exortus e medulla oblongata spinaliue vel e truncis primitiuis et insignioribus, nec non decursus usque ad insertionem in partes vicinas in oculos incurrat, adeoque de Natura et effectu laesionis, numero scilicet et magnitu-

gnitudine ramorum laesorum ut et de profunditate vulnerum, utrum illi compuncti, conquassati et incisi solum, an vero penitus discissi fuerint, curate indicare liceat.

XXXVII. Vasa sanguifera vulnerata itidem consue a partibus vicinis liberari debent, ut eorum exortus e corde vel truncis aut ramis maioribus nec non decursis et insertio in proximas partes pateat, accurateque cognoscatur, qui et quot trunci vel rami minores laesi fuerint, qua amplitudine inde in loco laesionis gaudeant, utrum solum contusi, cum vel sine penetratione in cauum eorum incisi, aut transversim discissi fuerint? Qui modi laesionis in aliis quoque corporis humani ductibus e. gr. ductu choledochi, hepatico, cystico, pancreatico, nec non in intestinis, oesophago, aspera arteria etc. contingentes debite adnotandi veniunt.

XXXVIII. Quod vero ad vasa sanguifera attinet, porro tenendum est, quod in casu vulnerationis in cauum eorum penetrantis seta vel stilus vulnere immissus versus exortum vel finem vasis laesi dirigendus sicque adstantibus ad oculos monstrandum sit, illud reuera eam esse venam vel arteriam, pro qua illud venditur. Vel si hoc commode fieri nequeat, vas vulneratum, quod ex situ et principiis Anatomicis Sectori iamdem notum esse debet, prope exortum vel finem incidatur vel abscindatur, stilusque ei immissus tali modo versus vulnus dirigatur, ut ex isto iterum egrediens rem

manifestet. Vel etiam mediante tubulo in vas vulneratum inflando eius communicatio cum reliquis ostendatur. Denique notandum, quod in quolibet vulnere, si eius fieri potest, vasa laesa omnium prima inuelliganda sint. Experietur tamen quilibet effatum celeb. et in hoc negotio versatissimi BOHNII de offic. Med. P. II. Cap. IV. p. 600. hic verissimum, et longe aliam rem esse vasa cera colorata dissenta in Theatro Anatomico profacienda demonstratione Anatomica denudare, aliam vero eadem exinanita et collapsa inuelligare et vulnera eorum reperire.

XXXIX. In omnibus vero cadaveribus haemorrhagia defunctis, siue illa hominum adultorum, siue infantum sint, semper cordis ventriculi et trunci vasorum maiorum vtut illaesi secundum longitudinem aperiri, et quantitas sanguinis in eis residui sollicito determinari debent.

XL. Ossa laesa a partibus quoque mollibus sufficienter liberentur, sique fragmenta adsint, in his ratione magnitudinis, figurae, situs et numeri curate expensis insuper obseruetur, vtrum quaedam e partibus vicinis ab eis laesae fuerint, anque vndique libera sint et a Chirurgo vulneratum tractante eximi commode potuerint vel secus? Fracturae et fissurae vero in toto decursu per singula ossa curate notentur.

XLI. Denique in caussa veneficii nunquam negligatur contentorum in ventriculo reperi-
rum

rum debita examinatio, partem eorum animalibus comedendam praebendo, vel si arsenicum adhuc ibi reperitur, illud in prunas iniiciendo, vt ex insequente morte talium bestiarum vel odore alliaceo et flammula coerulefcente prodeunte de vero corpore delicti iudex eo magis conuincatur i).

XLII. His rite obseruatis, et omnibus reliquis rebus circumstantibus simul cum iudicio annotatis, in arduo hoc negotio inoffenso pede progredi licebit, et veritas in aprium poni demum poterit.

i) BOHN, VS de Offic. Med, Part, II, p. 601, 602. 603.

IV.

IOANN. TRAVGOTT ADOLPHI

Differtatio

*de infanticidii notis sectione legali dete-
gendis.*

Helmst. 1764.

Respond. et Auct.

HENRIC. CHRISTOPH. DREYER.

I.

In tanta iurisprudentiae dignitate et magistra-
tuum auctoritate, glórian- tur medicorum
nonnulli: secum saepius consilia ante confe-
renda, quam iustitiae vindices statu- ant de rebus,
attingentibus hominem, qua vitam viuit anima-
lem. Aequitatis id ipsum laudabile documen-
tum, dum submittitur Hippocrati, quod Hip-
pocratis est. Atque omni ope enitendum vicif-
sim, quo confirmemus et expleamus fiduciam
ita quidem rogantium sententiam medicam, vt
credant, quia cuius in arte sua credendum. Ne-
que dolendum habent Aesculapii filii, quod prae-
uideant, rarius de sententia sua tum interroga-
tum iri, quando quaestiones forenses ea eviden-
tia

tia perfoluerint, quae casuum adeo similium illico recluderet diiudicationem. Crebriorum utique quaestionum densantur spinae, prout plurium rerum nexus etiamnum implicatos iudicium recte extricare nescit. Ni igitur imperfectionis, difficultatis certe intellectus atque applicationis scientia a medendo grata toties argui videtur, quoties iudices, super praegressam corporis delicti inspectionem, necesse habent, petere adhuc de tripode apollineo dicta. Namque in clarissima rationis ac experientiae luce si posita plane proflarent salutaris scientiae scita, illa sane ad forum pertinentia: arrepturi essent eadem legum interpretes et ad casus simpliciores facilioresue translaturi, remissis modo ad medicos difficultioribus, iisdemque paucis. Tantum ergo abest, ut eo impensius Hippocrates honoretur, quo crebriora dat Numae responsa, ut potius, in rebus vehementer ambiguis, ubi consultantium expectationi satisfacere vix licet, vituperari incurrat, penes eos praecipue, qui cognitionem humanam modulo ac pede metuntur, cuius scioli illi ipsi magis auidi, quam capaces. Fatorum sane suorum magnam habet excusationem iatrice, quandoquidem primi eius, quorum monumenta ad nos peruenerunt, fatores semina spargere tam bona, tam frugifera, tamque copiosa, ut haud minorem admirationem, quam gratiam, ab omni posteritate inierint. Erant tamen mala mixta bonis. Haec igitur omni cultura fouere, illorum inutiles herbas

has sarritione quantocius eiicere decuisset. Sed torpida multorum subsequentiū saeculorum barbaries Hippocrati ac Galeno magis mancipabat medicos, quam naturae ac veritati. Diu igitur nimisque diu erroribus et opinionibus veterum delusi medici iurisprudentiam simul laepe nitenda contaminarunt, donec, litterarum bonarum studiis reliquis reuiuiscen- tibus atque in libertatem cogitandi tandem vindicatis, medicina quoque forensis superstitionum ac erratorum pristinorum bona parte sensim se exsolueret. Et quid non egregium sponderi ulterius seruior tot tantorumue ingeniorum vel nostra aetate artem salutarem excolentium? Quid porro non promittit temporum ipsa illa conuersio, qua, non feminae, sed viri, anatomes et luculentissimarum obseruationum lumine acuatīs oculis, introspectiunt arcana mulierum, quae hinc incuriosus thori legitimi vsus, illinc clandestini amoris fallax vafrities, perpetuis alioquin tenebris inuoluere videbatur, vt, in vexatis, e. c. grauiditatis casibus, non posset non vacillare certitudo medica, anicularum fere integritati, peritiae ac narrationibus, heu quam ficulneis fundamentis! superfluenda. Laetatur merito optimus quisque his scientiae incrementis ac emendationibus iam iam impetratis, impetrandorumue hoc acriorem sentit incitationem, quo minus obstructa prospicitur via ulterius procedendi, quam poterant maiores nostri. Propius propiusque accedatur ita quidem ad perfectionem scientiae, nunquam

quam tamen perfectissimam obtinere licebit, vel propterea, quod homo ab homine multis affectionibus mirifice differt, ut alter ad alterum, quoad illas, coniectura admodum incerta, exigatur; quod praeterea violentiarum et facultatum aliarum nociuarum vires inimicas in numero quasi habere, cumque cuiusvis robore naturae certa ratione conferre, humani ingenii longe transgreditur angustiam.

II. Quemadmodum vero perferendae sunt tricae atque lacunae quaedam studii apollinei, ceteroque admirabiliter exculti, quas vere habet, siue, ob rerum naturam nimis occultam, siue ob experiendi rarissimam opportunitatem, siue ob intelligentiae humanae imbecillitatem, usque dum lucem maiorem pluribus adhuc obscuris adferet forsitan ventura dies: sic amoliendum, et quantum potest extirpandum dedecus illud medicinae forensis, illudue auersissimum iustitiae impedimentum, quod aliunde prorsus praeter necessitatem irrepens actis criminalibus suffuratur liquidi corporis delicti euentiam legitimam. Increpamus scilicet relationes medicorum atque chirurgorum negligenter, imperite ac inconcinne factas, ut parum eorum signorum complectantur, quae tamen videre et sensibus reperire in subiecto corpore quaestionis licebat, quae, siue sigillatim, siue in concursu cum aliis, declaratura, aut saltem illustratura forent veritatem, falsitatem criminis imputati. Etenim ex talibus

talibus ieiunis ac mancis insipientium medicorum aut secantium chirurgorum testimoniis, saepius ne viri quidem artis salutaris peritissimi inque rebus eiusmodi diiudicandis exercitatissimi quidpiam certi elicere valent. Caussidici autem eum, quem susceperunt tuendum, si vnquam, tum profecto ad contumacias pernegandum obiecta instruunt, criminisue minus liquidi defensione obiectum iustae ac debitae poenae subtrahunt. Quid quod infantes nonnunquam exagitantur insinulatis sceleribus, quae alias probum et accuratum, quod communiter dicitur, visum repertum ex facili fuisset propulsaturum. Inscitiam eorum, quibus negotia ista medico-forensia committuntur, tot malorum scaturiginem esse primariam, neque ignorant legum interpretes, neque medici ipsi insitiari possunt. Idcirco Summi quidem Principes benignissimis perinde ac sapientissimis mandatis identidem cautum voluerunt, vt. ad curam rerum medicarum publicam in vrbibus ac prouinciis, viri vere Physici, probatae doctrinae, ac omnium minime in anatomicis rudēs admouerentur.

Sed plures laurigeros, paucos est cernere Phoebos.

Inscitiam procul dubio arguit, quando circa casus vulgares, saepius obtusos, neque extrema atrocitate sua humanum sensum opprimentes, medicus nescit, quid sibi agendum, et quomodo expediat cognitioni causae satisfacere. Mitiori vero reprehensione dimittendum eum, qui, in

causis

caussis fori maxime subitis, raris, scelere adspic-
tu horrificis, non omne attigerit punctum, no-
biscum facile sentient, quotquot negotiorum fo-
rensiū ambitum, casuum infinitam varietatem
contuentur. Vtique cogitandum, haud prorsus
ignorari, quae in subita perturbatione ad mentem
non statim occurrunt. Postremo maleferiato-
rum iuxta atque sceleratissimorum hominum,
qui hinc malignitate ius inflectere student, qui
illinc socordia res gravissimas leni transmittunt
brachio, horum refugit omnino animus mentio-
nem, utpote monstrorum inter medicos raro-
rum, quae etiam omnem respuere videntur hu-
manam emendationem, praeterquam vindictae
forlan metum.

III. Leuissimorum hominum negligentiam
excitent, ac vafros veritatum medicarum et na-
turalium venditores, ne ius fasque ab illis incli-
netur, quo pondus lucri trahit, conterreant Prae-
potentes rerum publicarum Principes, quorum
dextera terroris ac vitionis iusta iaciuntur fulmi-
na. Nos vero leuissimi exsilemus monitores
commendatoresue attendendorum, quae demon-
strare testibus indicialibus, quae colligere et viso
suo reperto inferere oportet administratorem aut
directorem sectionis legalis, quoties insanticidii su-
spicio est. Particulam hanc Anatomiae forensis
exponendam nobis ideo sumimus, quia exerci-
tium eius, proh dolor! exigit saepissime nullis
saeculis mitefcens matrum praecipue in propriam
L prolem

prolem inmanitas, quia argumentum praeterea amplitudine sua facile sufficit specimini modico, quale procudere instituti praesentis fert ratio, si vel potiora, certioraque deligamus. Primam tamen iniecit eiusmodi tractationis incitationem, quod relationes plurimas medicorum indicialiter testimonia sua deponentium, super iis, quae viderint, quae repererint in corpusculo infantis anatomicè peruestigando, etiam nostra litteris ac omnibus studiis adeo illustri aetate, deprehendebamus plenas rerum inutilium, deliramentorum vetustorum, et fere vacuas iudiciorum, quibus vel maturitas et vita nuper nati diiudicetur, nedum mortis genus. Quo vero implicatior saepius res est, iudiciis quamlibet omnibus rite observatis, declarare mortis genus, ipsamque adeo vitam post natiuitatem debiliter breuique actam, hoc magis elaborandum, ne quid eorum desit, quae cadaver infantuli obicit inspicienti sectori, vitae impie sibi ereptae tot quasi vindictam efflagitantia vocabula. Huic itaque negotio plenius expediendo, ab auctoribus optimis optima, quae sparsim occurrere, maturitatis, roboris, vitae, mortis signa colligere suscepimus, neglectis falsis, aliisque ambiguae aut fidei, aut dictionis, aut anatomiae subtilissimae absolutissimaeque, quam legalis sectio aegrius admittit. Ne vero gratis adgrauare videamur sectoris iustitiae subseruientis spartam in se grauem, vbiuis rationem adiungemus in paucissima verba contractam, vna moventes, quo usque valeat quoduis signum. Cautione

tione hic quam maxima opus esse, probe perspeximus. Et quemadmodum vel in casu singulari, cuius singulas condiciones cum singulis conferre datur, non facillimum est, cuiusvis secundarii quasi et debilioris signi vim confirmandem gradibus suis definire certis: ita generatim de quovis constituere, difficillimum omnino est, ut lapsus penes aequos arbitros aliqualem nobis promittere possimus excusationem, si casum forte praeteruiderimus admodum singularem et de regula excipiendum. Operam sane adhibuimus in re sanguinis, quam potuimus, diligentissimam, ne parum, ne nimium significationis tribueremus indicij ab anatomico conquirendis. Si quid in vulgus minus notum putauimus, aut controuersis obnoxium proposuimus, testimonia addere idonea non intermisimus quae confirmant sententiam nostram. Praeceptiendorum ordinem haut alium sectio fert legalis, quam anatomicum, cum nimirum, quo in praecedente scrutinio illibata ac integerrima conseruantur, quae inuestigatione adhuc proxima considerari debent.

IV. Probe callemus, extra corpusculum quoque infantis, plurima sollicitè indaganda superesse, quae a magistratu rite cognita lucem adfundunt certitudini nonnunquam obscuriori infantieidii commissi. Quae si sectori, sectionem adgredienti, antea quidem innotuerint, aut innotescere possent, vehementer admonerent eundem, immo compellerent, ut haec vel illa se-

tionis momenta attentione acuata perlustraret, in minimis etiam circumspectior. Huc pertinent: matris aetas, sanitatis constitutio praecedens partum eundemque subsequens, graviditas incommodis gravioribus vacua, aut molestior; animus simplex, aut astutus. Primipara, an puerperii iam prudens, quod olim experta? mammarum habitus, qualis partum praecesserit, qui refliterit? sanguinis fluxus an doloribus partus fuerit iunctus placentaeque praematura solutio? an partus primo quidem sanguine fuerit siccus, placentaque, donec proles prodierit, utero cohaerens manserit? quo tempore secundinae tandem protrusae? quanta tum laticis rubri profusio ingruens vestimenta compleverit locumque parturiae cruentaverit? quem modum fluxus lochialis postmodum tenuerit, quando sanguineus in lacteum ac serosum transierit? subitis ad partum doloribus paritura an fuerit correpta, qui quidem eandem continuo incrementum vigore detinuerint ad expulsionem usque prolis? quantum temporis spatium his efficacibus ad pariendum laboribus infusum? Stans, sedens, an decumbens excludendum excluderit? an vocem, an motum ediderit ergastulo suo materno liberatus pufio? an funiculus fuerit deligatus nato, et cuius opera, matris, an alius? quo modo? duplici vinctura, altera ad foetum, altera ad placentam pertinente, an modo simplici? integer adhuc placentae et infantulo cohaerens fuerit ligatus, an posteaquam disruptus, aut dissectus iam erat? quam

quam cito hac vinctura infantulo prospectum? an aër ori sufflatus? de qua altitudine eiectus praecipiti forsan partu ceciderit? Quod quoties perhibetur, toties inspectione ventrali perinaeum lustrandum, cuius dilaceratio in primipara, a foetu maturo, insignis non potest non induci. De praecipitationis loco tum etiam dispiciendum, duritia, angulositas, vel acutis prominentiis infusus fuerit, an mollietie appulsus leniuerit? Quamdiu frigori nuper natus fuerit expositus, et calore fouente cum reliqua cura decenti caruerit? num sub integumentis stragulisue detento infanti, aut alia ratione, aëris commercium interciderit? quae caeli ac mansionis suae tum temperies existerit? quorsum abiectus, et abs quo tempore tandem delituerit? repertus an sanguine vehementer ad corpusculum conspurcatus apparuerit? num illum suum locum, quo inueniebatur, latice vitali irrigauerit, fune non ligato? cernuo posito num inuentus, an corpusculo prorsum curuato, aut potius directo? Magnum enim momentum haemorrhagiae per funem in hoc diuerso corporis statu esse positum ^{a)}, proxima opportunitate demonstrabitur. Cuinam aëri ac

L 3

tempe-

- a) *Petri* IDEMA obseruatt. pag. 21. „Cum puer „nuper exclusus respirare non posset, extensus „potuit. III. A. V. HALLER Elem. Physiol. „Tom. II p. 187. „Ita Umbilicales, grandif- „simae arteriae, ob insignem, quem cum exten- „so puero interceptiunt anfractum, continuo san- „guinem desinunt suppeditare. Quae interim te- „stimonia adduxisse, satis habemus“.

temperiei patuerit corpusculum, donec examen anatomicum experiebatur? quem asseruationis locum repertus habuerit? an ibidem, ex malignitate forte cuiusdam in matrem, violentiam post sua fata nouam accipere potuerit? Quamquam id ipsum, ex sugillatione iniuriae perpetratae non iuncta, in cadauere nondum putredine valde emollito ac liuido, facile est dissectori diiudicare. Quam breui se sodalium communioni subtractam reddiderit, quam facie ac vestimentis compositam se exhibuerit nouissima puerpera? qualem in consuetis, grauioribus praesertim laboribus, se gesserit? Et quae reliqua. Ex actis quidem criminalibus momentorum adductorum pleraque pateferi, ipsisque articulis inquisitionalibus comprehendi solent, vt tamen nonnulla interdum desiderentur, quorum tum defectu, diiudicatio causae redditur adhuc difficilior, quam forte esset, omnibus eiusmodi indiciiis rite collectis. Monere itaque de his iisdem oportebat, quanquam suis firmare singula rationibus, et concludendi finibus circumscribere, non fuit propositi instituti reliqua moles, quam aggredi rectius ordinur.

V. Haud absque indiciiis obseruandis ipsae sunt secundinae. Quapropter easdem, quoties haberi possunt, lustrare diligenter conuenit. Substantia minus aequabilis quoad mollitiem ^{b)}, si hinc inde

b) Quarum ita morbosarum placentarum exempla vidit Dom. PRAESES Berolini, inter praeparata

inde in scirrhum indurata, aut concrementis sabulosis aspera, aut hydatidibus vesicularis appareat, non solum partum praematurum, sed etiam obitum embryonis in matrice, inde euenire potuisse, declarat, aliis praesertim concurrentibus adhuc eius rei vestigiis. Suus ceterum placentae naturalis est mollitiei modus, experto notus, verbis tamen minus definiendus. Ultra hunc vero mollescit, quando embryo mortuus diutius in matrice resistit, donec excluderetur. Tuncque ex colore vinido in lividum subviridescentem simul transit. Sed similem quoque, in mollitie ac colore naturali mutandis, exlerit effectum cum puredine aer extra uterum. Signo igitur plerumque ambiguo, haud refert, pluribus immorari, cum alias et euidentiores habeamus notas embryonis pridem mortui, anteaquam partu eieceretur. Orbis placentae in sua superficie uterina et conuexa vel leuiter examinatus dignoscitur statim ex pluribus veluti placentulis in vnum corpus compactus. Fit vero, ut nonnunquam placentula talis ad marginem placentae separatior haereat. Fit porro, ut sub initium, vel per moram partus, indicante id ut plurimum haec-

L 4

morrha-

rata numerosissima, artificiosissima, ac rara Ill. MECKELII, quem Praeceptoris pietate veneramus. Collegit etiam observationes eiusmodi plurimas HALLERVS in comm. ad praell. BOERHAVII Tom. V. parte altera p. 286-289.

morrhagia, solvatur placenta de vtero, aut ex toto, aut ea saltim parte, vbi placentula margini placenta exili nexu cohaerebat. Quo facto, vasa Umbilicalia de placenta ad placentulam emissâ non possunt non rumpi, *quoties placentula vtero adnata remanserit.* Per reptas has vasorum Umbilicalium radices sanguinem suum foetus perdere poterit. Quodsi igitur partum haemorrhagia fuerit comitata, insolentiusque perrexerit postea, inuento corpusculo foetus exsanguis, *ad hanc causam sedulo est respiciendum.* Namque infanticidii, sanguine prolem fœne non ligato priuantis certitudo cadit, dicta haemorrhagiae perpessae causa deprehensa. Non quidem huius loci est prolixè laudare cautionem illam medicorum prudentium, dum, haemorrhagia vteri post partum effusius saeuiente, simulque affligente dolore alicubi intra Hypogastrium fixo ac nonnunquam inflammatorio, de relicta eiusmodi placenta appendicula cogitant, et, si per orificiū vterini occlusionem licet, manu perite inmissa, extrahendam suadent. Huc tamen pertinet Illustris MECKELII, quem Dominus PRAESES in arte obstetrica praeceptorem, manu etiam ductorem sibi sortitum esse, gratulatur, consilium eximium, occasione huius casus, ore tenus datum, quo certi prius reddimur, de tali placenta reliquia, praeterquam, quod puerpera orificiū vterini diductione, manusue ingrata contrectatione, frustra defatigatur. *Nimirum placentaē marginem circumquaque examinare oportet,*

tet, an qua parte trunculus quidam vasorum Umbilicalium conspicuae amplitudinis subito desinere obseruetur. Sic enim desinere minus solent, sed, vt ex diuisione in ramos sensim minores tandem circa marginem dispareant. Loco tali detecto, vel etiam non deprehenso, temperate insletur ex funiculo vena, dein utraque arteria Umbilicalis, dum interim placenta aquae immersa detinetur. Prorumpens bulla circa marginem rupta vasa, placentulamque separatam, demonstrat. Haemorrhagia vero partui iuncta, cum exinanitione vasorum infantuli, placentulam illam, durante partu, fuisse abruptam, indeque sanguinis iacturam concitatam foetui, statuere licebit, nisi funiculus praeterea non ligatus, aut vulnus grandioris vasis, aliunde efficiat dubium iudicium quidem vltimum. Animaduerti denique meretur de vasis Umbilicalibus placentae, an flaccida, atque inania, quamuis funiculo, qui huic cohaeret, ante eius dissectionem, ligato? an sanguinis congulo plus minus referta deprehendantur, siue licet non ligato? Quare, isthanc commendamus animadversionem, commodius, absque repetitione saltem de funiculo praecipientes statim expediemus.

VI. Proximum est, *chordam Umbilicalem considerare*, qua mediante venosum placentae sanguinem accipit, per vnicam communiter venam, foetus, remittitque illuc suum, per duas arterias Umbilicales. Haec tria vasa includuntur laxae vagina membranacea. Vaginae huius laxioris

L 5 inter-

intercapedinem, praeter dicta vasa, complet opus spongiosum cellulosae naturae, spongiosi vero operis cellulas facit humor magis minusue gelatinosus, maiori vel minori quantitate. Quando hoc obtinet, non solum *gracilis funiculus* est sed etiam *venae praesertim suae rutilum colorem translucere sinit*, tuncque *sanguineus dicitur*. Quando vero copiosior humor intercipit venae ruborem et crassitiem adauget funis, tunc pinguis vulgo audit. Notetur igitur: *an pinguis*, qualis sub partu, quamvis praecipiti, difficilior, in sua nempe longitudine media, rumpitur? *an sanguineus?* a quo plus metuitur, ne distrahatur. *Longitudinis deinde ratio est habenda, quam notiore mensura, veluti Rhenolandica est, aestimare decet.* Utque recte aestimetur, *pars funis de infantulo pendens addetur illi placentae continuae*. Longitudo chordae maior fauet illaqueando foetui, ac circumuolutionibus circa eius membra. Duplici hinc premitur periculo. In matrice primo si adstringantur laquei quasi canalium Umbilicalium circumuoluti: elidentur canales arctati suo sanguine, aut sub axillis v. c. compressa, nihil transmittent amplius, circulusue placentam inter ac foetum ita quidem sufflaminabitur; deinde collum circumductus funis iugulat nasciturum sub partu, prout laxum antea laqueum protrusus sibi magis magisque trahendo constringit. *Longior ceterum funis, quam est altitudo de naturalibus parturientis stantis ad pavementum*, facile demittit, praeterquam quod discerpatur, foetum

tum praecipiti lapsu effusum. *Brevior* non item, qui aut diuellitur lapsu, aut placentae secum abreptae, (III.) phaenomenis comitatur, rariusue puerperium matri indulget facile et incommodis grauioribus vacuum. Dispiciat sector: an *chor-da sit vel dissecla, vel praerupta*, et quo loco? Praerupti, licet non ligati funiculi minus periculum, haud absque rationibus, censetur, quam si acie ferri fuerit praefectus. Hocque minus adhuc erit funiculi rupti discrimen, *quo longius et remotius ab umbilico rupturam passus*. Si itaque foetus suum, quo inueniebatur, locum non cruentauerit, si funiculi spongiosum opus sanguinis extrusati vix quidquam ostenderit, si vasa maiora sanguine haud orbata deprehendantur: ruptura funiculi, quamuis non ligati, atque haemorrhagia inde timenda, gratis suspicaretur mortis causa. Attentione denique dignum, foetus maturi neque dudum emortui funiculum pinguem, si abruptitur, id amare ad sua extrema, cum ubi placentae implantatur, tum proxime ubi umbilico se inmittit. Medio loco esse diuulsum, vix vlla constat certa obseruatione. Marcidus siue flaccidus, similiterque abortiuus ad dilacerationem multo magis, quam sanguineus, in toto suo tractu habilis indicatur. *Pro marcido vero habemus talem, qui non solum gracilis, sed etiam nullo sanguine pellicente hic illic rutilat, et colore potius lurido liuescente quodammodo viridescit, vasaque continet Umbilicalia exsanguia sanguine nempe fluido.* Cum marcore funi-

funiculi, placentae quoque maior mollities, ingratus color, suorumue vasorum inanitas nunquam non colludit. Et nisi aëris, praesertim calidi, diuturna admissio placentam cum funiculo sic mutauerit, certo cognoscemus inde: alumnium vterinum bono tempore ante natales suos defunctum fuisse. Quod ad ligaturam chordae attinet, notetur: *an omnino deligata fuerit, an decenter? quanta funiculi non constricti ab umbilico longitudo? Alteram item eiusdem portionem, quae placentae cohaeret, haud prorsus inutile putamus exeminare, an ligatura sit munita, an eius tum vasa sanguinem contineant, an evacuata deprehendantur.* Per funem haud obligatum, posse quidem foetum cum sanguine vitam effundere, neque tamen semper et necessario effundere, praesertim aëri frigidiori subiectum, et corpusculo in directum expanso, istud, cum optimis medicinae legalis scriptoribus, hic adsciscere suffecerit. Quo posito, per funem contigisse letalem cruoris profusionem, ex depletis demum venis maioribus foetus, certo intelligitur, cuius praeterea vitae in vtero dudum amissae nulla apparent signa, nullum vulnus sanguini exhauriendo idoneum. Sic quoque ligatura funiculi, etiamsi inueniatur decenter iniecta, sub conditionibus tamen modo adductis, profluvii per chordam non abolet certitudinem, quoties corpusculum exsanguine de haemorrhagia perpeffa testatur, quandoquidem enecti iam corpusculi chordae astute vinculum concinnari postmodum potuit.

potuit. *Ipsum praefecti ac ligati funiculi extremum, nisi admodum fuerit curtum, proficiens habet observationes.* Primo itaque praefecti funis extremum, quoad opus suum cellulosum, est inspicendum, quod cruore si animaduertatur inundatum, declarat, aut prius dissectam fuisse chordam, ac deinceps vinculo constrictam, ut vinculum minus decenter esse circumiectum, inundatio enim talis cruenta alioquin euenire nulla potuisset. Absit, ut propositionem inuertat. *Tum chordae vasa, quae ultra ligaturam adhuc in extremo sine supersunt, attentionem merentur.* Si coagulo sanguinis plena haec vasa, inde concludimus, foetum vita excessisse, aut dum utero gestabatur adhuc tranquillo, aut sub partu protracto. Namque foetus recenter nati ac viui vasa Umbilicalia cum fune, praeter notabilem cunctationem, discissa sanguinem illico fluxilem expellunt, seque exinaniunt, grumis vix vllis relictis. Tantumque tribuit huic signo Dom. PRAESES, ut, cum in nupera foetus oblatus dissectione conspiceret, ligaturam ultra, grumis sanguineis facta ac plena vasa Umbilicalia, nullus dubitaret, reliquis etiam obseruandis nondum lustratis, pronunciare, foetum praesentem post sua fata demum esse natum. Similis conclusio de iisdem etiam vasis, quae ex portione funiculi placentali secundinas percurrunt, valebit, quando coaguli grumos conspicuos ad aliquam sui plenitudinem ostendunt, nullo tamen vinculo constricta. Absit etiam hic propositionis inuersio, quia

quia sanguis alius atque alius ad coagulum diuersi-
mode pronus. Neque *nodosus* tandem *funis* silen-
tio plane praetereundus erit. Nodosi nomine talis
insignitur, qui minus sibi met simili et spirali suo-
rum vasorum tractu, alicubi in tuber inaequabile
abit. Rarissimum ac non nisi in chorda enormiter
longa occurrens vitium autumamus, ut *verus ipsi
inmetatur nodus*, qualem quidem Smellie deli-
neatum c) dedit. Eiusmodi forte nodo veriore
praesente, intellectu haud difficile, istum ita
firmiter constringi posse per tractionem funis,
quando nasciturus propius propiusque ad limen
vitae aëreae appellitur, ut, per partum protra-
ctum, ex circuli sanguinei sic constricto itinere,
in magnum vitae discrimen adducatur. Plerum-
que autem nodosi funiculi aberratio nihil aliud
est, quam, quod *vasa Umbilicalia ordinatius
tortilem suum tractum relinquunt ac in capreolos
quasi extranogantes luxuriantur*. Quae nodi
species arteriam complicatam in capreolum mul-
to longiorem reddit, quam portio alias permit-
teret funiculi ad umbilicum relicta. In longiori
vero arteria, sanguis, per aëris frigidioris con-
tactum coagulatus, angustatione item arteriae
impeditus, citius haemorrhagiae, per non obli-
gatam chordam metuendae, obicem ponet. In-
quirat itaque lector, *cuius naturae sit nodus for-
te praesens*.

VII. Ac-

c) Tabula XXIX. suarum Tabularum anatomica-
rum de vtero gravido.

VII. Accedimus iam ad corpusculum infantis ipsum. Tanta vero observabilium turba obrui nosmet sentimus, quae aptam partitionem pensi amplioris fieri debere, monet, cuius beneficio, expeditius per singula eundo, totum denique, quoad vires et scriptionis limites sinunt, emetiamur. Praecerpere igitur maturitatis signa, visum, cuius defectu, veluti omissione potius curae decenter fouentis, tenerum nimis vitae incertae flamen latenter abruptitur, quam violentia commissa, nouae in lucem aduenae certioris vitae stabilita suo robore usura eripitur. Vitae dein post natiuitatem superstitis certitudinem, cum mortis genere, prosequemur. Memores tamen in iisdem tradendis semper erimus, nos non promississe medicinae forensis ad illa diiudicanda systema, sed regulas per anatonem eruendorum ac subministrandorum indiciorum, ex quibus quaestio, de vita et mortis genere, secundum medicinae forensis principia, decidatur. Haec vero indicia exhibent vel corpusculi conditio vniuersa, vel violentiarum hic ibi reperta vestigia, vel conformationis vitia externa, vel peculiare interiorum viscerum ac singularium corporis regionum affectiones. Collum itaque, iubente sic ordine anatomico, sigillatim perscrutabimur, dein pectus, tunc abdomen, denique caput.

VIII. Foetum intra vterum facilius calore matris suae, intra 96 fere gradus Thermometri Fahrenheitiani aequabiliter consistente, foueri, quam

quam aëris atmosphaerici vicissitudines, absque noxio refrigerio, perferre, eundem porro sanguine, quem, cordis ac arteriarum suarum viribus sibi inquilinis, ex placentae succis, ipse sibi parat, facilius nutrir, quam crudiore matris lacte, eundem denique facilius a respirationis labore feriari, quam 30000 respirationibus intra 24 horarum tempus defungi, istud, vel ex levissima virium ad suos effectus aestimatione, iuxta perspectissima statim perspicitur. Exinde etiam aequae prona consecutione efficitur, foetum vitae facilioris tamdiu praesidiis indigere, donec, cum augmento corporis, tantum virium ac roboris indeptus, ut calorem sibi met conferuare, lucem, ac aëris sonos perferre, respirationibus tot ciendis sufficere, lac sugere, deglutire, concoquere, in sanguinem mutare, faecesque residuas rite expellere valeat. Qui ad haec vitae duccendae ac sustentandae munia validus evasit foetus, cum maturum dicere sœuimus. Queritur: quot grauiditatis mensibus maturitatem illam consequatur, quibus signis cognoscatur. Silet iam ratio, quemadmodum in praevidendis naturae singulariter definitis effectibus, nisi ab experientia prima coniecturae ac ulterioris ratiocinii fundamenta prius accepit, quantumvis sibi confisa, perpetuum tenere silentium, necesse habet, aut nugari periclitatur. Adorandus vitae nostrae amator, Deus, post noni mensis solaris finem, longe plurimos mortales in lucem prodire iubet. Eumue partus terminum maturitatis necessariae
prae-

praesidium simul nobis afferre, promittit illico sapientia benignitasque Summi naturae legum Machinatoris. Videmus etiam, qui hac gestationis aetatula pronascuntur, eorum maximam partem non solum edurare difficilius nouae vitae stadium, sed etiam, sine artis blandimentis, ac curae fouentis exquisitissimo moderamine, superflites esse. Hebdomade itaque 39 vel 40 maturus fit homuncio, minusue vitae ducendae blandimenta, ab arte concinnanda, sibi deposcit. Ut propius huic maturitatis culmini adpropinquauit, intraque noni minimum mensis solaris tempus ^{d)} fretum natiuitatis viuis traiecit, respirationemue inchoauit, hoc plus spei suppetentium eousque virium ostendit, quibus, accedente, primis saltim diebus, sollicita calor et alimentum applicatione, debilitatem primam superet, ac tandem confirmatio vitam protrahat. Quo vero a nono mense plus recedit, hoc minus rariusue blandiens fouensque quam maxime cura vitae tenerae flammam conseruando sufficit, ut Roederus, harum rerum arbiter grauissimus: „vitem esse, pronunciet ^{e)}, oclimesirem, immo „septimesirem, id est, viuum quidem pronasce, „aliquamdiu etiam superesse, non manere tamen „superstitem, sed breui deponere animam. Quando

d) ROEDERERI *Elementa artis obstetriciae*.
§. 219. „Ante nonum mensem foetus maturus
censendus non est.

e) l. c. §. 716 et 717.

do igitur pauperculae matres, improviso praefertim partu correptae, cum ipsae nesciunt exquisita artis fomenta blandimentaue, nec a sodalibus, aequae imperitis, facile edocentur, tum, si callerent artificia fountia, indigentiam tamen subitaeque opis adeo festinandae imparabile subsidium facile excusant: sua debilitate, nullo admissio crimine, interiisse nono mense inferiores partus, fere censentur, nisi aperta violentiae signa aliter sentire iubeant, veluti vulnus periculosum, sugillationes, ossa fracta, praecipuae cranii, suffocationis indicia, corpusculum exsangue, simulque mortis, intra vterum ex defectu alimenti conflatæ, notis destitutum. Praecipuum itaque nobis, qui notas infanticidii, per sectionem, plenius cognoscendi, tradendas habemus, tractationis nostrae obiectum manet partus maturus, ni initio decimi, currente tamen nono mense solari, exclusus. Iste quidem a matre sana ac vegeta, partu etiam naturali ac facili redditus luci, maxime quando respirauit, parricidio intereremus, non sine maiori veri similitudine, suspicatur. Hinc est, quod Nemesis CAROLINA partum praefertim torosum, qui articulis ad motum muscularem rite obfirmatis, *ein Gliedmäßig Kind*, vindicandum iubeat.

IX. Nervosae adeo significationis lectissimo torosi foetus vocabulo sapienter vtitur Constitutio illa Aurea, ut non solum, quid fieri debeat, inde intelligatur, sed maturitatis simul nota insigniatur deposcens vindictam homulus. Et poterunt

terunt omnino, *ex toroso corporis habitu*, ut plurimum maturitatem vel primo agnoscere ad spectu, quique puerperis inferuire, recenterque natos magnitudine ac plenitudine varios oculis usurpare suenerunt. Quid vero, si sectori Phisico ea experientiae pars forte defuerit? Temere tunc ipsi creditur. Operae proin pretium facit sector, qui alia immaturitatis signa adfuisse, vel abfuisse, sigillatim testatur. Qui multis aetatulae parafangis inter se distant foetus, nouimestrem e. g. a semestri internoscere, cuius in procliui. Octimestrem autem, sola magnitudine et plenitudine, a nouimestri distinguere, haud semper facillimum erit. *Rubor itaque cutis*, quando praesens, immaturitatis signum annotari mere tur. Embryones primorum mensium pallent, corpore lymphamagis, quam sanguine adimple to. Aucto dein cordis ac arteriarum robore, plus laticis purpurei sensim elaboratur, ut vltimis mensibus muscoli suum honorem rubrum induant, ipsaque cutis rutillet, laetius etiam, quam artificiosus fucus, quem floridi coloris affectatrices feminae genis affricant. Cum perfecta iterum maturitate, alia corporis pars, post aliam, phoeniceum illum habitum sensim exuit. *Vltima roseum retinent colorem, cum facie, manuum volae, pedum plantae, scrotum, mamma rum papillae.* Loco ruboris nonnunquam liuent. Liuere credimus immaturos eos, qui dudum ante natales, morte minus lenta, nec ob deficiens nutrimentum subrepente, viuere desierant,

aut quos sanguine plenos donec examini legali subiiciebantur, alluens aër putredine iamiam vitiauit. Observationibus tamen sententiam hanc nostram nondum vidimus confirmatam, ipsi ergo nos fidem plenissimam coniecturae verissimi interim denegamus. Hoc vero magis ambiguum manet signum, quia foetus maturi, qui in partu denati difficili, liuere etiam solent. *Ex mento, ac circa nasum praecipue, tubercula secacea, velut colliculi albicantes, immaturo foetui assatim protuberant.* Decantatum alias immaturitatis signum, a defectu vnguium, capillorumue, sumtum, exulare encomia medica, malleus, quum egregii harum rerum testes in semestri iam foetu, vngues cum capillis, quamuis argenteolis et singulariter splendentibus, deprehenderint. Cutis potius notamus *laxam mobilitatem super suas carnes et ossa.* *Quam ponderosum infantis sit corpusculum lance explorandum, et ad pondus vbiuis magis commune, quale medicum, ratio inuenta redigenda.* Vtilissimo sane instituto Vir maioribus artis salutaris, quae ab ipso expectare licebat, commodis praematura morte surreptus, Roedererus, 113 partus catalogo comprehendit f), diligenter notatis, primo conceptionis, inde partus temporibus, certis vt fieri potuit proximis, notatis porro cuiusuis pondere, ac in vltimis

f) In Dissertatione de temporum in graviditate et partu aestimatione. Respondente S. F. G. DIETZ. 1757.

timis obseruationibus, longitudine corporis porrecti. Ex tot naturae exemplis igitur discimus, rarissimas fore exceptiones contra inductiones inde formatas sequentes g). „*Infans, qui aequat pondere, vel superat sex libras, maturus censendus* h). *Immaturo foetus proprium est pondus, quintam libram non excedens*“. Inter quintam vero ac sextam libram medii, immaturitatis diudicationem inde ambiguam, ex aliis signis demum certiore sortiuntur i). „*Quae infantis in directum protensi longitudo pedem cum nouem pollicibus excedit*, ad maturi partus periodum pertinere videtur, quod istum longitudinis excessum in immaturis nunquam obseruauimus. „*Longitudo autem, quae pedem cum dimidio minor est*, indicare immaturum infantem videtur“. Quoniam minor in mensura longitudinis, quam pondere maturorum et immaturorum, differentia inuenitur, hoc exactius infantuli longitudinem inire, et ad mensuram vulgo notam, qualis Rhénolandica est, exprimere decet. Nuperus infantulus, roseo faciei ac scroti colore aliquantum immaturitatis adhuc habens, intraque 35 et 36 hebdomadem aestimatus, pondere ℥℞. Helmstad. VI. 3xi, siue ℥℞. VIII. medicas 3xi, longitudine pedem cum 7½ pollicibus mensurae Rhénolandicae Domino PRAESIDI exhibuit. Haud nescimus, Osteoge-

M 3

niam

g) l. c. §. XIV. N. 1.

h) ibid. N. 3.

i) ibid. N. 4.

niam foetus multum significationis habere ad aetutulam diiudicandam, sed repetitis experimentis, iisque eo respectu certis, quod conceptionis tempus neque matrem fefellerit, neque mater sectorem fallere voluerit, adhuc opus, donec Osteogeniae plus possit confidi, quam signis maturitatis adductis. De reliquo scientiam in anatomicis adeo exactam desiderat, qualem a plerisque sic dictis Physicis, sectionem legalem obeuntibus, frustra expectes.

X. Ad affectiones corpuseuli vniuersales, aut in superficie eiusdem comparentes, quod attinet, cum medicinae legalis scriptoribus, *rigoris emortualis* animaduerfionem primo tradendam putauimus. Obriget exanimus homo. Qui sanguinis profusione, aut cum conuulfionibus interierat, intensioris rigoris contumaciam obicit. Rigent denique fortius, qui a morte subito refrigescunt frigore. Minus e contrario rigidos deprehenderis, quos tepor aetatis, aut straguli aliquamdiu defuncto concessus calor lentius ac sensim frigesieri finit. Indidem intelligitur, quare infantulus, qui magis riget, aut perbreui ante natales, aut viuis adeo natus obiisse, aliqua cum veri specie, credatur, quare infantulus flexilior ante natiuitatem viuere desiisse putetur. Sed parum fidimus rigori, ex tot causis variabili. Sit signum iuuans confirmans. Soli hoc minus tribuitur, quo peritior talium rerum testis requiritur, quae Semioticen, vacula magis et minus,

minus, obscuram, neque satis certam mensuram habent. *Colorem, cum totius corporis, tum singularum partium singularem*, silentio male transmitteremus. Pallent abortus minores, et si qui foetus ex nutritionis defectu languida morte interierunt. De rubro ac liuido colore, tanquam immaturitatis signo, superius diximus. *Liure* vero ceteroqui *potest foetus, ex alia quacunque causa sanguinem alienubi accumulante*, siue caput foetus in angusta pelui diu incuneatum, siue ossibus appulsum, siue oris vterini corona durius diutiusque comprehensum, affligatur; siue cernuo posito defuncti quanquam infantis caput diu versus infimum dependerit locum, quemadmodum adultorum etiam cadauerum sanguine plenorum terga liore foedantur, humoribus inum locum proprio pondere affectantibus; siue rudius violentiusque compingantur, quassentur, contundantur, premantur, allidantur, constringantur eius quaecunque membra, *sicuti funiculus collum arctius illaqueans liuidam imprimit zonam*. Nobile omnino magnum ac firmum *su-gillationum hic ibi singularium* est signum, quo de vita post natiuitatem acta certi reddimur, etiam si respirationis confirmatione careamus. In partu enim facillimo clam parientium nihil plerumque, vide §. XX. eiusmodi violentiae fugilantis ad infantem peruenire potest, *excepto tumore aliquali proxime et pone fontanellam*, oris vterini comprehendente corona excitato. Effugium tunc superest vnicum infanticidis, vt, prae-

capiti effusione infantem sugillatum, perhibeant. Nisi itaque ab immaturitate, a pondere fluidorum, statim lioris insons causa agnosceatur, liuorque magis aequabilis late cutem solam occupet, absque sanguinis suffusione subter cutem, quod partibus, sanguine plenis, intra vel extra vterum extinctis, haud infrequenter accidere, iam diximus: *non solum retagenda cutis, sed musculorum quoque eius loci strata post strata dimouenda, ut constet, quousque, et quaenam partes nobiliores, ac quo gradu, durius habitae, ac effuso sanguine sugillatae. Idem, quod sugillatio, exigit tumor praeternaturalis cuiuscuius indolis apparens.* Contra opinionem vulgarem obiter monere refert, non semper liuere facie foetus, quibus, aut os vteri, aut funiculus circumductus collum constrinxit ^{k)}, etiam ad enecationem. *Sugillationum etiamsi leuior initio ex colore rubido aut atro caerule scat, sicque faciliorem diagnosis habeat, ab maculis putridis, quae subuiride quoddam sibi admixtum ostendunt, progressu tamen putredinis nullo certo discrimine inter se distinguuntur, nisi forte locus decolor molliter tumeat, collectiue tabi colluuiem manifestet inuestigatori.* Surripit igitur vel propterea putredo insignior sectionis legalis emolumentum detegendae vitae partus post natiuitatem, cognoscendiae mortis generis. Ossium saltim fractorum et vulneris acie inscripti vestigia putredine non delentur. Sed
potest

k) ROEDERERI *sutura de suffocatis* §. 4.

potest etiam mortuo ac putrido infanti vulnus intelligi, quod sectorem omnia circumspicere monet, ut tale cognoscatur. Infans vero, qui manifestas putredinis notas, in lucem laud difficulter leniterque progressus, secum iam affert, ante natales vita excessisse, certo scitur, quanquam nulla e contrario valeat conclusio ad vitam ex putredinis absentia. *Notetur itaque, an cuticula ex facili de cute secesserit, abdomen an solum liuore foedum, an totum corpusculum intensiori putredine maceratum ad mollitiem cultro inhabilem. An Meconio corpus apparuerit conspurcatum,* mentionem facere in testimonio denique suo, ne medicus intermittat, diligentiae suae et accurationis documentum additurus, licet vitae ac mortis dubium vehementer signum.

XI. Quodsi vulnus alicubi affuerit: *eius simplicitas, vel composita indoles, longitudo item, ac directio tam longitudinis, quam profunditatis sollerter indagentur.* Utque certius de laesionis periculo constitui queat, nolit grauari sector, cute resecta, musculum post musculum, ut artis est, separando, ad neruos et vasa maiora oculos intendere, suo nomine proprio, dummodo scirit, quoduis insignire, et ad maiorem rei confirmationem, ortum vasis et nerui laesi, cum decursu, si non toto, ex parte tamen ad probandum sufficiente, describere. *E longinquo vulneris praeparationem deducat ad vulnus.* Sic enim facilitati simul praeparationis, atque certitudini designatorum optime, consulitur. Neque caussidicus aciem cultri

anatomici accusare poterit, quasi laedendo amplius, quae laesa non erant, vulneris periculum temere aggrauauerit. *Stigmata, acus compunctionis similia, eandem sibi deposcunt ab anatomico sollicitudinem, ut sciatur, quam alte, ad quas partes, acus adacta.* Fontanellam, et coartulationem capitis cum vertebriis colli ut plurimum versuta improbitas sibi deligit. *Ad quae proin loca attentione praecipua oculos figere decet. Monstrum si forte partus fuerit: in quantum a decente hominis forma recedat, omni data opera describendum, maxima tamen debetur tum attentio encephalo cum organis sensoriiis, de quibus in encomium sectionis reseat, qualia haec sensoria deprehenderit.* *Dispicat; an natus imperforatus ad os, nares, anum, vaginam, urethram, anque aliud quidpiam morbidi aut vitiosi extus compareat.*

XII. Corpuseculo in uniuersum a calce ad verticem considerato: singularum tandem eiusdem regionum animaduersiones peculiare adhuc restant. Non videmus, quid impeliat, quo minus ab collo exordiamur. Si nihil sic delinquitur, opportunius capitis considerationem fini referuamus, quandoquidem cerebri diffusa illuie manus administratoris ac corpusculum aequo citius inquinarentur, cum aliquo reliquae sectionis taedio gratis accumulato. Circumspiciat igitur in collo Physicus sectioni praefectus de zona liuida, seu funiculi circumducti vestigio. *Nucham praesertim examinet, quam appetunt acu infanticidae.*

ticidae. Capitis dein circumuolutionem tentet, an mentum multum ultra humeros reuolui patiatur. Infantes, quemadmodum reliquorum artuum, sic capitis laxiores quidem motus terminos habent, neque tamen eo usque indulgentes, ut faciem possis sine vi ad dorsi auersissima obuertere. Succedente tamen eiusmodi extrauagante circumuolutione, gula, quod dicitur, obtorta, misellus interemitus esse, merito suspicatur. Operae tum pretium est, detegere cute musculos, et earum carnes ad vertebrae usque lustrare, quae aut disruptae, aut sugillatae, altero certe in latere, deprehenduntur. Vertebrarum, secundae praefertim, tertiae, ac quartae, etiam quintae inter se commissurae veniunt examinandae, si forte fractae, luxatae, suis ligamentis hac illac dissolutae compareant. Dumque suo tempore ad capitis peruestigationem deuenitur, ne praetermittatur, accuratae medullam Spinalem contueri, an sanguine effuso inundata, an nervi inde egredientes Cernicales cum Accessoriis abrupti. De reliquo vasa colli maiora, vena maxime Iugularis Interna, quoad plenitudinem suam, quantum sanguinis habeant, aduerti merentur, quod, dissectio Sternomastoideo, et dein vel scalpelli manubrio repressis carnibus vicinis, statim sub oculos cadit. Ultima in collo et utilissima contemplatio est Asperae arteriae. Haec igitur denudetur, subque larynge per longitudinem aperiat, ut in conspectum prodeat, si quid singulare in se concludat. Si aqua efflueret pura, si coeno referta, in aqua, in coe-

no.

no suffocatum infantulum, certo sic nosceretur, quoniam mortuus infans aquae aut coeno quamvis diutissime ac alte immerfus ^{l)} nihil eius in pectus recipit. Si vero nihil effluit, suffocationis ideo suspicio non statim aboletur, quando suffocatos nonnullos aquam, aut coenum non attraxisse ^{m)}, aequè certis constitit observationibus. Si porro thrombus mucido viscidus ex Aspera protraheretur, qualem in nupero infantulo Dominus PRAESES apprehendebat, non est, ut aliam mortis causam circumspiciamus, similiter ubi Bronchus liquoris multum continet. Si sanguis, aut alius viscidulus, simulque spumofus prorumperet humor, vixisse testaretur infantem, et oppressa respiratione mortuum, nisi putredinis signa mitigent illud iudicium. Ergone matres parricidae semper opprimunt animam ex se nati? Visum fere ita medicorum ipsis antilibus. Etenim vix, aiebant, verisimilitudinem habere, ut, ex sana matre, partu facili, prognatus, postquam respirationi primae ciendae se parem ostendit, infirmitate sua pereat, veri similis eidem violentia opprimente respirationem interceptam desuisse. Quodsi, ob illam, ex spuma comparente, verisimilitudinem, iudici existerent modo suasores, ut suspectam matrem quaestionis feuerioris ostentatione terreret: argumenti illius digni-

^{l)} ROEDERERI observat. medicar. satura de suffocatis. §. 15. N. 1.

^{m)} ROEDERERI observat. de submersis aqua §. I. II. et III.

dignitati abunde satisfactum, cederemus, quod omnino parum est, vt, pro causa respirationem opprimente, mater simpliciter habeatur. Meminisse par est, quam proclives ad Epilepsiam sint tenelli partus. Eandem vero generare spumam, scimus, quae ipsa illa Bronchi spuma aëris inspirationem vltiorem denique intercipere, quemadmodum Epilepsia per se, aliis pluribus modis, natum interimere, potest, citra omnem matris culpam. Non audire denique nefas adeo esset audiendum imprimis Roedererum, facti ⁿ⁾ luculentissimum testem: quod nati respirare demum coeperint partus, eiecta, ex Aspera arteria, humore, pulmones inundante. Eiusmodi etiam puerulum, per horae quadrantem, abdomen atque thoracem primo motitantes, notabili muci copia dein eliminata, spiritum quidem debilem roncho subsonorum magis ceptare, quam ducere, post duodecim a partu horas denique extinctum, extincti vero Tracheam cum pulmonibus spuma viscidula refertam, observauit. Humor itaque abundans in pulmonibus plenam impedire potest respirationem, spumam generare, generata tandem viam aëris intercludere, natum suffocare. Et quidquid tandem spumam apparentem in Broncho significare concessimus hactenus, nihil tamen significationis retinet, in foetu putredine intensiore vitato, quoniam

n) in obseruatt. medicarum de suffocatis fatura §. VII. XI et XIII. N. 3 et 6.

niam pulmonis, neque per respirationem, neque per aëris sufflationem, mutati Bronchus, ex sola putredine, Domino PRAESIDI spumulam exhibuit.

XIII. Circa pectus quae sectorem exsequi oporteat, iam praecipere, ordo noster iubet. Vehementer vero veremur, ne gratis id facere illis videamur, qui Hebenstreitii *) plenam elegantemque eius officii institutionem norunt. *Cutem igitur, carnesque pectoris desuper a claviculae commissura cum Sterno virinque sic incidimus, ut locum sequamur, ubi cartilaginee cum suis quaeque costis ossis consuunt. Cautè tunc cartilago una atque altera incidenda, ne acies cultri temere excurrentes contentum thoracicum laedat. Impetrato foramini digitus inseratur, crates costarum eleuetur, ac superimmissa forfice, costae omnes, quam late cauum thoracis sepiunt, atque Diaphragma sibi adnatum habent, discindantur. Claviculas cum costa prima, cultro iterum in manum sumto, de Sterno liberare, expeditum magis putamus. Effluet forsan humidum thoracicum; quod quale, quantumque fuerit, notamus. Pulmones, si adhaeserint Pleurae, digito admoto degluberemus, mentione eius quoque rei facta in encomio medico. Pulmonum situs nunc, praeter mutationis industiae metum, optime animadvertitur, an cauum pectoris bene repleant, et Pericardii posteriora contigui amplectantur, an potius pone cor ad tergum reuoluti*

*) Anthropologia forensi p. 411.

*Inti iaceant ac spatium suum minus conserciant, quandoquidem hoc pulmonibus propria affectio, qui aëre nondum, aut insufficienter distenti. Ut dein Sternum remoueat, Mediafinum Anterius, pressim ipsum Sternum cultro sequentes, diffecamus, quo modo optime cauemus Thymi aut venae Causae Superioris intempestiua vulnera. Sternum sic de Mediafino liberatum, in consinio adhaerentis Diaphragmatis perscissis forfice costarum cartilaginibus, omnino tollimus. Thymum postea nullo vulnere perfringendum Mediafino eximere, illaesa Caua, illaesis Subclauis, colorem eius annotare et aquae immittere, suademus, quae experimento pulmonali parata habetur. An natet, tanquam putredinis signum, an mergatur, tanquam confirmans vitiliter inmomentum, notamus, certae vitae post partum, quoties pulmones in alto soli persistunt. De Pericardio referimus in nostrum encomium intensiorem ruborem forsan praesentem, velut effectum solemnem lentae suffocationis, aut sanguinis, ex quacunque alia causa, in pectus abundantius congesti. Eandem animadversionem habet liquor Pericardii, quando in maturo foetu, loturae carnis specie rubet. Plenitudinem postea vasorum cordis maiorum ipsiusque cordis contuemur. Restindimus in collo Causae Superioris ramos, arterias Carotides, Subclauias utriusque lateris, Causam similiter Inferiorem. Spongia ampliori, siue pluribus, ex aqua mollitis, diligenter expressis, lance antea explorandis, utimur, pro abstergendo inbibendoque sanguine, vti-
solum*

salum thoracico, sed eo omni, quem profundissimus, tres ventres corporis sic dictos perscrutando. Consilii rationem fini dissertationis reservamus. Dein Trachea cum Cauo Superiore, et Aortae Adscendentibus ramis, lenatis, Mediaſtino Posteriori persciso, amputata Aorta Descendente, dissecto super Diaphragma Oesophago, pulmones cum corde eximimus cauo thoracico. Ablatis, qui forte cruentati, iisdem et corde, pulmonum dispiciamus colorem. Albus, parum rutilus deficientis sanguinis testis. Laete roseum inducit aër vesiculas pulmonales expandens. Nullo autem aëre rarefactorum pulmonum adspicius obscure rubens, qualis cinnabaris sublimati frusti, non spongiosus, lineis tamen distinctus e fusco nigris, quibus circumscribuntur acini substantiae pulmonis. Diligentius vero tota pulmonum superficies, quoad colorem, lustrandā, notatis primo, si quae se hic ibi offerant, obscurius rubidis sedibus, vipote ecchymomatibus sanguineis, quae aqua submersis P) non solum familiares, sed in vniuersum significant ad expansos aëre pulmones effuie congestum sanguinem. Notata similiter laete miniatea particula, quae forte in pullo, ac rubido reliquo pulmone distinguitur, imperfectae respirationis vestigio, cuius vi aër nondum totum pulmonein peruadere, sed lobulum saltim inflare valuit. Notato denique loco duriore, scirrroso, crudi tuber-

P) ROEDERERI obseruati. de submersis aqua §. IV. N. V.

tuberculi specie, si tacta contrectante talem in foetu deprehendere cuiquam contigerit. Quo separatim exsecto, pulmo reliquus mersionis, aut natatus fida nobis phaenomena exhibebit, et suspicaci dubitationi Summi Viri b. m. HEISTERI sic erit satisfactum. Pulmones dein inuertos, ut Bronchus liber dependeat, digitis per aliquot minuta suspendere suademus, maxime, quando ex Aspera quidpiam effluere vidimus, ad cognoscendum, quantum eius ipsa forte pulmonum substantia contineat, quoniam pulmonibus ita fluido quocunque plenis q) inspiratio aut prorsus cohibita, aut imperfecta, cum spuma necante, non potuit non fieri, in foetu, quamvis viuentē nato sed ope destituto. Ad cruoris postremo consistentiam attendendum, qui pertuso Atrio Sinistro de venis Pulmonalibus exiit. Niger ac coagulatus cum eiusmodi stigmatibus, an confirmans indicium fumī sulphuris, quo suffocante mors pulsioni concitata? Problema esto, donec certas quis afferat obseruationes.

XIV. Celebre pulmonum experimentum iam nunc tradere nisi nobis imponeret instituti quaedam necessitas: absolutissimis circa eam rem vel Praestantissimi r) Hebenstreiti praeceptis, non solum

q) Vrgente id IOH. ZELLERO in Dissert. Infanticidas non absoluit, nec respirationem foetus in utero tollit pulmonum infantis in aqua subsidentia. Tubing. 1691.

r) Anthropologiae forensis p. 411. 412.

solum quivis Physicus sectioni praefectus viam tutam exploratamque ingredi posset, sed etiam nos lectorem huc transmittere malle. Breuissimis tamen hanc etiam telae partem pertexere tenemur. Aqua, in qua pulmonum respiratione generatam raritatem exploramus, suas sibi requirit cautiones. *Aqua praefertur fluuiialis puteali, ex circumspectione magis Physicorum quorundam scrupulosiori, quam cum vero experimenti discrimine, effectum explorandum frustrante.* Sunt item, qui non in vnda solum frigida, *sed etiam tepida, omnium minime autem calidiore*, utpote carnes quasuis teneras crispante, pulmones experiri iubent. Eatenus utile consilium, quatenus acinus vel lobulus pulmonalis, imperfecta inspiratione miniaceus factus, reliquo pulmone non mutato, *quatenus idem ille lobulus, quocunque diuerso positu aquae impositus, etiamsi pulmo lentius mergatur, supremum initio locum quasi enando tenet, dein similiter superiora respicit mergendo,* quatenus, puta, talis lobulus, ut aëre paulum rarefactus, aqua tepida melius dignosci potest. Ad aquae necessariam quantitatem quod attinet, caueat medicus de secto cadauere renuncians, ne reproba ista utatur formula, *sufficientem aquae quantitatem se experimento impendisse.* Caussidici alias maligno pectine misere carpitur, corporisue delicti liquida certitudo nonnunquam ad incertitudinem ferme detruditur. *Capacitatem potius vasis, quoad diametrum, quoad profunditatem disertis mensurae numeris exponat, et quousque descri-*

descriptum vas aqua fuerit repletum. Quo profundius descendere pulmones videmus, hoc melius fiat experimenti fides. Huic ita quidem procuratae aquae, cum corde, maximam partem suo sanguine orbato, integer pulmo non iniiciatur, sed moderata manu imponatur. Notetur: an totus pulmo supernatans persistat? an mergatur lente, particula aliqua forte eius tum affedante supera? an subito ad fundum descenderit? Quando totus pulmo cum corde supernatat, minus quidem necesse esset, neque tamen in re tam ardua superuacaneum omnino censuerunt summi medicinae legalis dictatores, vt, separato corde, immissio pulmonis in aquam iterum, et adhibita modo commendata attentione fieret. Multo vero magis experimento iterato, absque corde, opus, si lentior ad fundum descensus fuerit, maxime, si quae particula superiora affedaret, vt adeo tunc tepidam aquam adhiberi suaderemus, pro facilius cognoscenda imperfectiori respiratione. Inuerit praeterea, alio atque alio positu, alia atque alia parte, modo dextra, modo sinistra, modo suprema, modo infima, pulmones aquae committere, atque obseruare: an quadam constantia singularis, pars mergendo superiora respiciat? Ad quam tandem detectam maior sollicitudo adiicienda, vt colore miniaceo, lenitate praecipua, inspirationis vim expertus lobulus cognoscatur plenius natatu. Quo tandem omnis dubitatio eripiat ad contradicendum obstinatis, male, aut dubiae causae patronis, frustatim forfice concidantur pulmones.

ea diligentia, qua, scirrhusa a reliquo molliore, laetius miniatea a pullo, superiora affeclans inter mergendum particula separatim a citius submergente pulmone refecetur. Omnia dein frustula aquae imponantur. Ceterum pulmo aëre inspirato rarefactus, aut putredine tactus inter secandum stridet crepitu obscuro. Omnium frustulorum mergentium notatu dignissima animadversio, quia inde partum non respirasse concluditur, cuius nonnunquam causa humor pulmones complens. Quorundam saltim mergentium, si vitium intra foetum latet, scirrhus, aut sarcimens humor, aut sanguis effusus, aut inspiratio incompleta causa habetur. Quorundam supernantium, quanquam reliqua frusta descenderint, indicium imperfecta respiratio. Omnium superficiem aquae tenentium significatio, quod natus aut post plenissimam respirationem defunctus, aut putredine rarefactus.

XV. Contra has ultimas conclusiones, utpote in re ardua, Egregiorum Virorum laudabile omnino studium varia excogitavit, quibus certitudinem pulmonum experimenti, aut destructum, aut saltim circumscriptum irent. Reclamauerunt itaque:

1) ipso in utero clauso, ex aëre, intra fluidum Amnii, expedito, suppetere embryoni^{s)}, unde respiraret. Adiecerunt insuper pipitum pullo-

s) I. O. ZELLERI disp. cit. quae exstat. in dissp. anat. ab V. HALLER selectar. Vol. V. p. 8-12.

pullorum, in oui cortice, nondum fracta, comparationem instituentes nutritionis similime pulli in ovo, atque hominis intra matricem ¹⁾. Quodsi vero intra uterum iam respirat homo, quale vitae post natiuitatem actae indicium esse potest pulmo aëre distentus?

2) Sin minus in utero respirat, ante liquoris Amnii effusionem, antequam apertura vteri diducta: poterit tamen respirare foetus, velamentis suis ruptis, ore ad aperturam vteri forte posito ^{u)}. Respirantis ergo foetus respiratio, antequam sinu matris excutitur, nullum est indicium vitae post natiuitatem protractae.

3) Sin minus toti foetui intra uterum adhuc moranti respirandi potestas: spiritum tamen adducturum esse, dum capite propulsus aura libera circumfunditur ^{x)}, in vagina, multo magis, dum capite iam extra sinum pro- pendet.

4) Potuisse infanti nato aërem a quopiam esse in pulmones sufflatum. Quod vero sufflati aëris effectum, non vitam, testaretur.

5) Fallax esse experimentum, quia pulmo, in qua computruit, aquae sublimis teneret. Ut

N 3

primum

¹⁾ l. c. p. 10.

^{u)} *Insignis IULIAE CAROLINAE quondam Doctoris, L. HEISTERI Diss. de fallaci pulmonum infantis experimento. Helmst. 1732.*

^{x)} *Eph, N. C. cent. I, obs. L, p. 121.*

primum eundem pulmonem in aquam recentem inieceris y), mergi dicebatur.

6) Posse pulmonem mortui infantis intra matricem, aut post natiuitatem, putredine rarefieri.

XVI. *Isis* vero §. praecedentis obiectionibus dudum ab aliis *Oculatis Viris* paratam habemus refutationem.

Ad. 1. ergo respondemus: a pullo in ovo, si vera fide, intra corticem nondum fractam, vnquam pipiuit, non valere conclusionem ad foetum humanum, qui vndique aquis immersus, matricis praeterea arctatione vrgetur, quominus thoracem aëri vel verius occurrent expedire possit.

Ad. 2. Quando ob faciem osque infantis aperturae vteri propinquum, laceris velamentis, effusis aquis, aëre liberius admissio, potestas respirandi in vtero creditur: totus casus huc parum pertinet, quia infanticidae longe plerumque solent clam parere, et quia os ad vteri aperturam oblatum facilem breuemque partum vix admittit, sed semper fere ope indiget obstetricis. Atque si propius ad facilem §. XX. clam parientium partum pertineret obiectio illa de facie ac ore nascendi ad vteri aperturam conuerso: cogitandum praeterea esset, sub

y) I. E. HEBENSTREITII *Anthropol. forens.*
p. 407.

sub tali foetus capitis iniquo posito, eius necessario collum usque eo distendi aut obtorqueri, ut, vel propter hanc magnam colli distensionem, respirare non posset. Cogitandum porro, letalis puerperii praesagium artis obstetriciae peritos compertum tenere, quando in feminis, quae praesertim partibus nondum plurimis valde relaxata nactae sunt genitalia, uterum, manu sua inferta, deprehendunt, laxius nascendum comprehendere, idque vel tempore intercalari, quiescentibus tunc doloribus. Compressio itaque, quam foetus ab utero nunquam non experitur, inspirationi ita officit, ut pectoris dilatationi, ventris expansioni atque eius prouolutioni praeualenter resistit. Vix igitur ac ne vix quidem exsisterit casus, qui ex hac causa pulmonum docimasiam posset certitudine sua priuare.

3) Capite iam intra vaginam morante, vel etiam extra sinum propendente, aëris quidem accessus adest, deficit vero thoracis perinde dilatatio, ac abdominis per Diaphragma prouolutio, ob constrictionem longe 2) fortiolem orificii uterini uterique ipsius, sine quibus autem infantis viribus nulla adeo inspiratio.

4) ut Ill. Roedererus „neque etiam a spiritu ori inflato, aiat a), pulmones inflari dilatarique, N 4 „nisi

2) ROEDERERI observatt. medicar. satura de suffocatis §. 10. 6. Confect. V.

a) l. c. §. 6. Confect. IV.

„nisi aliunde foetus respirauerit. Neque adeo istum
 „inflatum iudicium de pulmonum descensu dubium
 „reddere“. Quantumvis autem tollertiae ac ex-
 perimentis fortan inflando factis Viri huius fide
 dignissimi tribuamus, sententiam tamen illam
 nondum nostram facimus, re potius ad vltiores
 obseruationes reiecta, eoque magis, quoniam
 ista conclusio parum stat talo recto: mortui in-
 fantis pulmones, ore compresso, aëre per nares
 sufflato, expandere ac dilatare nequimus, ergo
 tentamen illud in viuo quoque infante erit fru-
 straneum. Sunt tamen plurima, quae Roede-
 reri sententiae fauent.

5) Quando in sectione infantuli legali fieri
 vix potest, certe non debet, vt pulmonum do-
 cimaliam in aqua instituamus, in qua computruit
 prius ille pulmo, dubium istud nullius plane est
 momenti ad certitudinem experimenti infringen-
 dam. Neque vero tota ab Hebenstreitio enar-
 rata b) experientia, testium licet magni nomi-
 nis producat symbola, per Viri „doctrinae me-
 ritorumue plurimis luminibus Illustris, Medico-
 rum apud nos Senioris Venerandi, P. C. FABRI-
 CII c) obseruationem, solida, sed potius falsa
 cognoscitur. Quemadmodum Dom. PRAESES
 ipse eius rei experiendae captum periculum non
 Heben-

b) *Anthrop. forens. p. 406.*

c) *Zweite Sammlung einiger medicinischen Respon-
 sorum und Sectionsberichten. Helmst. 1760. Vor-
 bericht. Erste, zweite und dritte Wahrnehmung.*

tentia, inde debile, aut potius nullum, quoniam, nec cerebrum, nec cor, suis caueis ab aëre externo seclusa viscera putrescere, aërisque putredine liberati efficacia reddi deberent leuiora. Sed redduntur nihilo secius ab aëris externi accessu licet tecta ac defensa. *Infans itaque putredine iam vitiat, ob natatum pulmonum non statim respirasse perhibendus est, sed tum demum respirauit verisimillime, si solus pulmo natat, reliqua vero viscera, maxime Capsulae Suprarenales, Thymus, lien, hepar merguntur.* Vix enim ratio inuenitur, quare pulmo citius putredine rare fieri deberet, quam reliquae partes. Adducta itaque viscera reliqua, ob cauernales, quibus aër liberatus facilius contineri atque colligi potest, pulmoni inde similia, quoties fundum adhuc petunt, pulmonem ex respiratione potius, quam ex putredine, nare credimus atque statuimus. Insigni cum voluptate, apud Incomparabilem eiusmodi rerum peruestigatorem, Roedererum, coniecturae nostrae, quam conceperamus, quam proxima quaque occasione experimento explorare constitueramus, confirmationem ^{e)} reperiebamus.

e) *Observatt. medicar. satura de suffocatis* §. 4. circa finem, observatio sine epicrisi, et §. 6. plenior observatio cum conscriptario IV. lectu dignissimo exstat. „Neque signum iste descensus ea
 „propter dubium euadit, quod pulmones, qui
 „spiritum nondum continuerunt, putridi aquae
 „innatant. Facilius enim distinctio est. Quando
 „pulmones natant, et aliud viscus, cor v. g. vel
 hepar

-bamus. Quod scimus, Roedererò primo, inter Germanos sane, ista gloria debetur pulmonum docimasiae usque eo perfectioris, ut eius nunc valor, ne putredine quidem impediatur, nisi intensior viscera quoque notata nare, coëgerit. *Cuiuscunque itaque foetus pulmones natant, reliquis illis mergentibus, is vixit respirantque.* Neutiquam tamen contrario modo ratiocinari licet: qui respirasse non cognoscitur, ille ergo non vixit, siquidem Zellerus non solum cum Bohnio, sed prudentissimus quisque nostra aetate medicinae forensis scriptor profitetur: vivere aliquamdiu recenter natos, absque respiratione, ac, antequam respirant, internecioni dari, vel sua infirmitate perire posse.

XVII. Pulmo itaque foetus, qui spiritum nondum duxit, densus et ruber, in aqua praeceps datur, nisi putredine ita fuerit mutatus, ut, cum aliis visceribus, iam sublime teneat, nisi porro aëre sufflato forsan levitatem consequi possit. Pulmo autem, qui inspiratione, quamvis unica,

„hepar praeceps datur, foetus spiritum duxit:
„pulmones vero cum natant, natat etiam cor,
„hepar natat, reliqua viscera natant, vasa coronaria aëre plena sunt, reliquaque putredinis
„signa observantur, de praegressa infantis respiratione dubii sumus. Dictam hancce differentiationem non solum ad superiorem observationem,
„sed ex pluribus aliis experimentis didici“.

quamvis imperfecta, aërem concepit natat in aqua, ni totus, tamen in partibus quibusdam suis, natatque solus, dum reliqua § praecedente adducta viscera merguntur. Sola putredo intensior pulmones simul cum aliis visceribus nando aptat, respirationiue obscurat diagnofin. Aëris fufflatio quid poffit, in dubio reliquimus. Os vero infantis aperturae vteri propinquum non fufficit pro aëre hauriendo, fiquidem vterus arcte comprimens thoracem, atque abdomen dilatationem eorundem non permittit.

XVIII. *In abdomine fufflatio, vel vulnus forte praefens anatomici attentionem excitet officiiue admoneat, viscerum internorum flatus hoc folertius examinandi. Ventrem autem in hunc modum aperire suademus, vt, a Spina Ilium Anteriore Superiore, incifionis lineae, in angulum fupra umbilicum concurrentes producantur, pro arteriis Umbilicalibus integris feruandis, vt porro ab umbilico ventris integumenta confcindantur, vtrique renum fuperiora petendo, neque eo usque excurrendo. Notetur: an arteriae Umbilicales fanguine bene plenae ad tranfitum per umbilicum? Plenitudini harum arteriarum nondum ligatarum, in placenta §. V. earundemue fini libero vltra ligaturam funiculi §. VI. cum infante cohaerentis plurimum tribuimus. Parum vero et cum fiducia certa fignificatus nihil omnino concedimus earundem arteriarum plenitudini, quoad Peritoneo inftitata nondum umbilicum traiecerunt, fiquidem euacuatae quamvis, a morte, dum infantulus*

lus tractatur varie flectendo ac premendo eius corpus, postea plenitudinem suam recipere possunt, plica et angulo sic imminutis, quibus in extenso infante transitus sanguinis ex Hypogastrica in Umbilicalem alias impeditur. Quodsi autem coagulo ad rotunditatem quandam plenae fuerint, inter pariendum, aut ante partum, obisse natus, quodammodo videtur. Omnium vero minime Umbilicalis venae plenitudini quidquam fidimus, quasi de morte, aut viæ nati significationem haberet, utpote quæ diutissime aperta, sanguini etiam perua f) inuenitur. In encomium sectionis refertur de aqua, abdominalia forsan viscera inundante. Notetur eius color, si loturae carnis instar flauescat. Quod quidem in foetu aliquantum imperfectiore perinde nihil indicat, ac rubellus color liquidi thoracici g) et Pericardii h). In maturo etiam, partus, cum compresso capite, protractus Ill. Roederero i) rubellae aquae illuuiem obtulit. Vasorum enim summe distentorum quoddam siue vera Diaeresi ruptum, siue eorum extrema Anastomasi eo vsque

f) *Dissertatio crudita de necessaria funiculi umbil. deligat. in nuper natis.* Praeside Viro Ill. BOEHMERO Resp. I. Burchart. 1745. Collect. Hallerianae Vol. V. p. 646 et 647.

g) Ill. A. V. HALLER *Elementa Physiologiae C.* H. Tom. III. pag. 120.

h) Tom. I. p. 281. et ROEDERERI *observatt. medic. satyra de suffocatis.*

i) *IBID.*

que dilatata, vt, loco feri, sanguinem tenuiorem exsudarint. Possè sanguinolentam talem lympham, *cum intestinorum viscerum abdominalium vasis vehementer sanguine turgidis*, accedentibus signis alijs, confirmare: infantem maturum, qui, minus pressò capite, partu facili ac breui foras dabatur, vixisse post natiuitatem, et lente colubita quidem respiratione interiisse, probe perspicimus. Quando vero mater haud necessaria atque vnica oppressi spiritus est causa §. XIII: neque serum proin rubellum matris crimen certo declarat. Maiori vtique terret suspicionem *verus sanguis in abdomen effusus*. Maxima, *quando ventris integumenta sugillatione simul insignita deprehenduntur*. Nondum tamen illa maior suspicio certitudinis omnes absoluit numeros. Quodsi enim capite intra peluim compresso ^{k)}, serum sanguinolentum, siue Diaeresi, siue Anastomosi vasorum sanguine plenissimorum generari potuit, si oppressa similiter respiratio viuentis infantis abdominalia vasa obruit atque distendit: quidni, sine violentia matris, indicato modo verus sanguis perinde in ventris cauum effundi poterit? Ac nihil tandem significatus relinquimus sanguini in abdomen effuso, quoties sector *non solum vasa sanguine plenissima, sed etiam aëris bullis interdistincta, animaduertit*. Quemadmodum enim putredine generatus aër vasa pulmonalia plena saepius perrumpit, vt mortuorum

k) ROEDERER. l. c.

tuorum demum ex ore ac naribus sanguis affatim profundatur, adaeque aër vasa sanguine farta abdominis percurrere et sanguinis profusioni portam aperire poterit. *Contenta tum abdominis viscera peruestigantis anatomici oculos in se vocant, examine digna, si forte insidiarum vitae aëreae actae, constitutionis praeternaturalis quae, sua morte, natum periisse testaretur, notas sibi impressas ostenderent. Color cuiusvis visceris contempletur, notato, prout lioribus, ecchymomatibus, vel stigmatibus quasi petechialibus hic ibi variegata deprehenduntur. Plus inde concluditur ad vim externam, ventrem comprimentem contudentemque, si integumentorum sugillatio concurrit. Parum vero certitudinis truculenta hinc deducta in matrem valet conclusio, quoties, absque sugillatione externa, sanguine admodum turgida Mensenterii vasa ¹⁾ apparent, accedente inprimis putredine aërem liberante, qui, dein vasis suis displosis, ecchymomata produxit. Inaequalem itaque viscerum ruborem praecipue notamus, cum intensiorem infantulorum visceribus familiarem norint periti sectores, neque mirentur, quid sit, quod ex humorum ad abdomen colluie nonnunquam minimorum vasorum retia ultra, quam siphonis anatomici valet potestas, aequabiliusue intestina rubore tinguant. Hepatis color an singulare quid possit significare,*

1) ROEDERERI de infantibus in partu suffocationis observat. §. IV. N. 3.

ficare, dubitamus, quoniam varie varius in variis inuenitur infantibus, ipsiusque aëris afflatu breui mutatur. *Quam plena fuerint non solum Mesenterica, sed reliqua etiam abdominis vasa*, id utile ac omnino necessarium encomii sectionis constituit momentum. *Ventriculi dein contenta curate examinare operae pretium est.* Foetus quodammodo immaturi *ex rutilo fuscum ac viscidum stomacho concludunt magna*, idque obscurius, quam illud, quod cystidem felleam replet. Maturis scatet magis *succo albide cinereo et crasso*. Quodsi ventriculus *alio limpidiori, tenaci tamen et filu trahente, praeterea fere insipido, aut subsalso humore ebrius est*, inter pariendum maxime, „quum, anteaquam ^{m)} nascatur puer, nihil „Amnii humoris effluit, sed rapidus eius torrens „eundem insequitur“ liquorem hunc Amnii, constrictione vteri, depulsum atque impressum, testaretur ⁿ⁾ in stomachum. Et quanquam non semper ad pulmones simul ^{o)} adigatur hoc modo liquor, contigit tamen, et quoties pulmones similiter inundati deprehenduntur, vere contigisse, hoc sumus certiores. Quo casu mortem a crimine matris male suspicaremur, cuius causam liquor Amnii constituit, pulmones pro respiratione inutiles reddens. *Aquam limpidam puramque, aut coenum qui habet ventriculus*, in aqua,

^{m)} EIVSDEM *observatt. medicar. satira de suffocatis* §. II. obs. IV.

ⁿ⁾ IBID. §. 12. *Consect.* IV.

^{o)} IBID.

aqua, aut coeno suffocatum infantulum esse, declarat. Absit tamen conclusionis inuersio: vbi in ventriculo nihil aquae aut coeni, is quidem infantulus suffocatus sic non est. Eundem eiusdem rei doctorem atque testem iam citauimus §. XII. de pulmonibus indicia suffocationis tradentes. Nos non fugiunt harum veritatum auctores idonei alii. Sed sufficit facile Ill. Roederus. Longuin foret, recensere multas de *Meconio effuso, de eiusdem in Recto intestino quantitate*, data opera collectas obseruationes, atque inter se, quoad omnes circumstantias, caute collatas. Omnibus tamen perpensis, Meconii plus vel minus Rectum intestinum farcientis significationem nullam esse, quod foetus ante natiuitatem satis cesserit, aut luci expositus viuere demum desierit, censemus cum aliis Egregiis Viris. Notetur interim, quantum, *Recti intestini et flexus Sigmoidei tractum, Meconium in secando infante occuparit*, si forte alii nobis iudicio ac experientia praeualescentes Viri plaris id signum facere possint velintque. *Vesicae autem urinae vacuitatem* maioris momenti rem esse, his persuademur argumentis. Quotquot haecenus ipsi secandos nati fuimus infantulos ante natiuitatem mortuos, quotquot etiam obseruatores earum rerum, aut sectionum encomia sollerter facta legimus, *vestiam eorum communiter semiplenam, rarius plenam, experientia comperimus*. Si itaque euacuata inueniretur, pauculis guttulis urinae tantum *madens*, vixisse iam natum infantem, verissimilimum

linum cuius videbitur cogitanti, urinam difficilius de vesica exprimi, facilius vero Meconium de Recto, quando abdomen infantuli, inter pariendum, vteri eiusue orificii compressione arctatur. Longum Recti ac Flexus Sigmoidei farcimen Meconii 3j. et ultra plenum eandem vim arctantem efficacius experitur, ob massam suam maiorem arctanti vi reagentem, quam vesica urinae 3j. semiplena, ossibus praeterea pubis ab altero latere defensa, ut eandem vi arctante non undique possit arctari, quemadmodum arctatur undique Rectum. Quid diuersa vesicae urinariae plenitudo valeat, pro faciliore aut difficiliore mictu, discimus experimento luculento in illa Ischuriae specie, quae Atoniam vesicae pro sua causa agnoscit. Fit tunc, ut, musculorum abdominalium, et Diaphragmatis compressu, vesica admodum plena tandem ea potentia compingatur, ut iam lotium emittere incipiat quidem, sed subsistente mox riuo, quamprimum eadem dictae vires comprimentes fractam facultatem vesicae iam semiplenae impendunt. Et cathetere immisso vehementer opus est exhaurire, quod residuum manebat. Accedit, quod Meconio amplius ani hiatus inde faueat, illinc urinae exprimendae oblit angustum a ceruice cyllidis vrethrae initium, vrethrae porro longus cum angustia tractus, quem totum urinae exitum vterus premendo efficacius occludere, quam vrgere vesicam, nobis videtur. Haec partus conditio diuersa cyllidis ac Recti plenitudo, diuersus
vtrius-

utriusque exitus suggestit. Dabis, Lector Beneuole! rogamus, medico loquenti veniam, qui naturae speculator eandem vel illuc insequitur, ubi per secretum res agere nostras auemus. Quoties corporis leuandi ergo secedimus, simulque aluum excrementis onustam, simulque vesicam adferimus lotio admodum dissentam, vera necessitate primo vesicam mictu, aut in totum euacuamus, aut aliquantum deplemus, succedente tum demum fimo. Alio tempore, solius ventris impetu auocamur, silente lotii parum collecti stimulo: anus nunc reddit primo sua, lotii deinceps vltimum exsoluimus tributum. Desistitur inde, vesicae plenitudinem impedire excretionem alui, et vicissim Rectum fartum, ac quamdiu suo defungitur officio, lotium retinere. Sufficit nobis scire, quid fiat, quare ex structura partium sic non possit non fieri, cum longum, demonstrare, tum minus necessarium reputamus. Quoad ergo suppetit Recto Meconii satis, suppetere autem credimus totum per partum, facilem neque longum, quia multum Meconii infantes habent, quia non pars Recti, sed totus intestinorum tractus ab utero vrgetur: tam diu, vel ex hoc nouo argumento, vesicae sua confereatur vrina, quam denique natus uiuensque effundat. In puellis vltimi quidem argumenti vim, per diuersam corporis structuram quodammodo imminutam intelligimus, experientiae etiam destituimur calculo, absque quo nihil omnino firmum ac indubium habere, dudum

O 2

legem

legem nobis fecimus. In pueris vero vitae post natiuitatem actae verisimillimum pronunciamus signum, vesicae vacuitatem. Quo minus certissimum laudemus, impedit conuulsivae mortis intra matricem observatio, sub qua, quemadmodum Meconio se polluit nascendus, ita vehementi forte spasmo correpta etiam vesica urinam expellere poterit. Deprecamur ceterum propositionis hactenus ventilatae inuersionem, quoniam viui pronascuntur infantes, mortemque citius experiuntur, quam lotium dimittunt. *Eximatur ex ventre hepar, lien, similiter Capsulae Suprarenales ipsique renes, quibus cum corde ac Thynto aquae impostis, notamus eorum natatum, aut inuersionem. Si vel unicum eorum natet, pulmonum natatus haud vitam amplius et respirationem indubie demonstrat. Si omnia haec viscera merguntur, natantium pulmonum stat atque perstat significatio* § XVI de vita post natiuitatem, quam putredine infantulus ceteroquin deprehendatur tactus ac decolor. *Quicquid inter ea sanguinis profunditur in abdomine, id similiter ut in thorace §. XIII. ac capite, spongia non solum abstergimus, sed etiam conseruamus, donec omnem possimus sic collectum cruorem lance trutinari.*

XIX. In capite tandem desinat considerata anatomici industria. *Sanguine quoties foedum conspicitur, eius fontem inquirat, si forte praesto fuerit in infantulo ipso: an ex vulnere eiusdem prodierit, an ex pulmonibus, quod in aqua submersis*

sis p) obseruatum fuit; quod posse perinde contingere, si alia ratione infantibus respiratio eripitur, verissimum est; quod denique *ex violenta thoracis percussione adesse suspicatur, quum thorax extus simul sugillatus deprehenditur.* Quando vero putredinis iam signa fortis ostendit, nantibus maxime visceribus reliquis, quidni pulmones naresque sanguinem fundunt per vasa aëre rupta? Confer. §. XVIII. *Liquamine quocunque alio, non rubro, facies si perfusa apparuerit, notari meretur.* Cuius quidem fontibus proximis detectis, nempe naribus ac faucibus, de significato iterum hic praecipere velle, idem esset, quam repetere dicta iam in §. §. XII ac XIII. Indidem scitur, interesse, arbitros causae edocere: *an cum spuma, an absque illa, sanguis aut aliud liquamen ore effluerit? Os hians, vel labia clausa* ab aliquibus non sine significatione esse, creduntur. Toties quidem contuemur plurimos ante natiuitatem mortuos partus compressa labia ostendere, sed Roederus Industrius q) refert: *infanti cuidam inter nascendum mortuo „laxam pependisse maxillam inferiorem, suaeque vicissim spon- te, cum eleuaretur, decidisse“.* Ob experientias proin contrariis sibi frontibus occurrentes, nihil ori hianti, aut aperto tribuimus. Pluris

O 3

faci-

p) ROEDERERT *programmata habens de submersis aqua obseruationes* §. I. N. 5. et §. IV. N. 5. §. V. N. 5.

q) *obseruat. medic. satyra de suffocatis.* §. 13.

facimus linguam ex ore profertam. „Lingua palato appressa in omnibus, quos secuit, embryonibus, Roederero ^{r)} inuenta fuit, rarissimoque „casa proferta aduertitur“. Atque proferre eandem foetum vix sine magno incommodo posse, utpote, qui, sub partu facili, mentum Sterno appressum detinet, id cum anatome declarat, tum quivis homo adultus in semet difficile experitur. Vixisse itaque postquam aluo materna iam excussus, ille partus verisimillime videtur, qui linguam ore exfertam monstrat. Certum quominus proponamus hoc signum, facit cogitatio motuum convulsivorum, cum quibus embryones nonnunquam emoriuntur intra matricem, qui convulsionem singulares nonnunquam in partibus singularibus praevalidi assultus linguae praecipue protrusorem musculum forte appetere poterunt. Sed casus erunt oppido rari. Tum suasores sumus: ut, diuisa ad suam symphysin maxilla inferiore, marginem eius concavam scalpello sequendo, cum eius ramo dein adscendente adscendens, quicquid sic carniū tangitur, discindat anatomicus. Ex commissura porro labiorum cultrum dirigat, Buccinatorem, Temporalem, Pterygoideos perscisurus, quo possit mandibulum ita suis reuincientibus carniū liberatam reclinare, apertumue faucium introspicere cauum. In quo quicquid reperiatur, siue viscidius magna, siue fluidius liquamen, siue coenum, siue arena, siue slupa,

r) l. c. §. 14. VII. confect.

Supra, illinc infontem, hinc nefariam iudici aperiet mortis causam. *Glottidis profunda loca* eximiam sibi postulant attentionem, quae toties viscido muco obfessa, ciuium tot nouis supplementis societatem humanam emungunt, nullo matrum imperitarum crimine admissio. *Fontanellam profunde depressam ac subsidentem* haud immerito notam habemus mortis dudum intra vterum perpeffae. *De reliquo omne circa caput diligenter circumspicimus violentiae vestigium, siue vulnus, siue compunctio, siue excoriatio, suae formae deprauatio fuerit, impressione, confractione ossum, sugillatione conspicua.* Sugillationum magna dignitas, difficilisque diiudicatio. Hinc absque animaduersionibus necessariis has leuiter transmittere non possumus. *Loco, magnitudine ac profunditate diuersimode terrent.* Quemadmodum sugillatio absque vita ac circulatione nulla esse potest: ita de vita inter nascendum superfluite eius partus egregie testatur, qui haud difficulter nascebatur, *quo casu, circa fontanellam, frequentissime autem pone illam, ni sugillatio, tumor tamen aliqualis apparet* ⁹⁾. „Raro foetus „nascitur, in quo omnis a capite tumor absit, nisi „is, qui ante partum iam obiit. Multo autem „verosimilius a violenta matris post partum „manu adest, si vnicam angustam regionem tumor foedat“. Addere liceat, si a vertice re-

O 4

motior

⁹⁾ L. c. §. 6. *Consect. VIII.*

motior est, quandoquidem verticem partus ^{t)} facilis vteri orificio offert, eiusque corona verticem comprehendente tumor sugillatus excitatur. *Longius ergo remotae a vertice sugillationes, angustioribus terminis circumscriptae, profundiusque ad ossa usque pertingentes*, plus omnino violentiae metu terrent, siquidem aut vterum, quod dicitur, obliquum, aut caput iniquius positum, aut violentam manum, aut lapsum praecipitem significant. Quando vero neque minor vteri obliquitas ^{u)} neque capitis iniquus ^{x)} situs partum semper inducit difficillimum, arte absoluendum, sed naturae viribus interdum obedientem; quando porro duratae agreslesque puellae dolorum spuriorum, quos vterus minori gradu obliquus, capitisque positus iniquus concitat, sensum, ut alia delicatulis intolerabilia, facilius tolerant, vixque, postquam transierunt, conqueruntur: ex sugillatione verticem non proxime respiciente, non usquequaque certum matri parari nobis videtur crimen, quamdiu acta criminalia minus diserte negant, protractiorem fuisse partum atque doloribus spuris difficilem. Quicquid igitur alii aliter sentiant, propter sugillationem tamen a vertice aliquantum remotiorem, ad quaestionem quidem

Q) W. SMELLIE *institutio artis obstetriciae*. Ex versione Germanica, quae Altenburgi prodit 1755. Libro III, Cap II, Sect. II, p. 223. et seq.

u) ROEDERERI *Elementa artis obstetriciae*, §. 457.

x) l. c. §. 511.

quidem seueriorem, minime tamen ad vltimum supplicium iudici committi poterunt suspectae matres. Idem sentimus, *quamuis angustiores plures vna sugillationes, cutaneae tamen omnes, aut non valde profundae, circa fontanellam quando offendantur, quas etiam vnus comprehendit tumor.* Quoniam enim caput, inter nascendum, ossibus cranii varie dimotis inter se, diuersimode compingatur; mirum non est, orificii vterini coronam cranii ossa hic illic posse inaequaliter affligere, pluresue discretas imprimere sugillationes. *Angustiores ambitu sugillationes, quae solitariae, plus suspicionis mouent, quam latae. Amplarum enim circa fontanellam causa adest orificii vterini corona late strangulans prominule impacti capitis nascendi portionem.* Angustiarum e contrario concipitur generatio ex rotundula capitis forma, quam allisus ad externa corpora violentus haud ita late, sane rarius maculabit. Loco, amplitudine ac numero sugillationum considerato, *de profunditate, contentione circumspicimus.* Quae profundae, aut sanguine pura ac grumoso scatent, matrem admodum crimine grauat, si facilem habuit ac breuem partum. Vix quidquam culpaē alit tumor oedematofus, intra cutem et Galeam aponeuroticam consistens, parum sero sanguinolento scatens, plus sanguine, plurimum grumo eius plenus. Profundior omnino sugillatio, quae, praeter cutem, cellulofamque intercutem, Galeam adeo Aponeuroticam vitiat, et de cranio soluit, suspicionem violentiae

O 5

auget

auget y), extra partum difficilem ac protractum: neque tamen conuictam matrem statim detinet, si acta criminalia breuem ac facillimum partum non diserte produnt. Magis adhuc violenta manus insignitur, si in partu non difficillimo, nec diuturno, *Diploetica cranii substantia intense suffunditur cruore*. Cuius rei descriptio habetur apud Roedererum z), quod tetigit Hebenstreitius a), quod vidit Dom. PRAESES, absque quod Vitrea simul Tabula rubore fuerit maculata. Quod quidem vltimum a partu quodam modo difficili euenire posse, vix nobis persuademus. Diploes autem sugillatae significationem violentiam simpliciter denotare, nondum credimus, nisi in partu facillimo ac breuissimo. Quis enim sanguinis, in quouis foetu, abundantiam vniuersalem, quis particularem circa caput, quis, vasorum adflctorum robur definire, quis adflctionis vim mensurare poterit, qua vel brevis ad peluis ossa capitis appulsio Diploen adfligit? Si Vitreae Tabulae sugillatio criminis nota, quanto magis, *Dura praeter ea Mater de Vitrea Tabula sanguine suffuso separata? Ad haec omnia inuestiganda incisione cruciata ampliter diuidatur cutis, eius colore prius notato. Tumoris aut sugillationis contentum ad quantitatem, colorem, consistentiam describatur. Galeae aponeuroticae solutio,*
vel

y) Progr. saepius citato quo obseruat. medic. de suffoc. saturam addit. §. 13. z) l. c.

a) Anthropologia forensi p. 422.

vel firma adhaesio cum eius colore animadvertatur, diligentius habita ratione Diploes, diligentissime Tabulae Vitrae. In retegendo Encephale, auferendisque ossibus cranii, praesertim Bregmatis, attendat sedor: ne ad huius maxime angulum anteriorem inferiorem, arteriam Spinosam, ad angulum inferiorem vero, simulque posteriorem, Sinum lateralem cultro vel dilaceratione laedat. Male omnino suffusio Meningem Duram inter ac cerebrum diceretur, quod administrationis anatomicae est infortunium aut peccatum. In sutura itaque media Coronali initium ordiatur incisionis, manubrio dein scalpelli sensim ac prouide reliquam resolutionem sincipitis a Meninge Dura perficiendo. Vno Bregmatis osse remoto, facilius succedet alterius solutio, atque ossis frontis, et occipitis per medium eorum dissectio ac ablatio. Notetur: an loco externae jugillationis respondeat Durae quoque Matris ibidem rubor inflammatorius. Quod durum sceleris argumentum foret. Quominus durissimam perhibeamus, facit observatio b) Roedereri in his rebus nonquam satis consulendi, qua, reliqua Dura Matre naturali, in partu ob angustam peluim XVIII. horarum, Falx tamen cerebri cum Tentorio Cerebelli, non solum vasa sature rubra exhibuit, ultra siphonis anatomici facultatem, sed etiam reliquam membranam sanguineam, praeter omnem retium vasculosissimorum rupturam. Locus sane, quem

b) l. c.

ipssimis legere verbis, neminem pœnitebit, nisi, qui sanguinem humanum susque deque habet. *Sanguine, vel lymphâ sanguinolenta, subter Duram Matrem existente, vel integra ea, dissecta tamen multo luculentius apparebit.* Lympha rubella in fructibus immaturis vix quidquam significat. Quicquid de sero sanguinolento, vel sanguine ipso extrahato §. XVIII. iamiam in abdomine adduximus, pro mollienda Egregiorum Virorum truculentioris sententia, ad ea, repetitionis vitandæ ergo, remittimus B. L. Hocque iustius valent illa, quo cerebri vasa, ut teneriora, cum Dæresi, tum Anasomosi sunt magis habilia; quo pluries Ventriculos cerebri sanguinolenta lymphâ plenos anatomicorum aduersaria annotarunt, præter omnem violentiæ prægressæ suspicionem. *Cortex vero cerebri, tum rubedine inflammatoria intense ut simul rubeat, ut sugillatio exterius compareat fontica nulla, necesse est, absque quibus signis excusantibus matrem iudici deferimus ipsimet nos, ni ultimo supplicio feuerioris tamen quaestionis territione afficiendam.* Quoties vero bullæ aëreæ apparent, visceraque natant, nullius prorsus certi significatus sanguinem sub Meninge, in Ventriculis item repertum declaramus, ex rationibus §. XVIII. supeditatis. Idem sentimus, de sanguine sincero extrahato, quando visum repertum undique miserum arguit sectorem, cuius culter, inter secandum, vasa imprudenter perrumpere potuit, et qui sanguini effuso quidem videndo suffecit, neque

neque tamen perinde agnoscendo, semet hunc sanguinem demum prolexisse. *Corticis color observetur, et quid Ventriculi cerebri concluderint, exponatur.* Dum frustra cerebri pedetentim auferimus, dum Ventriculis disaperiendis vacamus, minutis spongiolis, quicquid sanguinis effunditur, excipimus, ne de sanguinis in Ventriculis ac basi cranii praesentia ambigere liceat: sectoris culpa, an praecedanea inundatione adsit. *Exempto cerebro, dissecto Tentorio cerebelli, via ad Ventriculum quartum patet.* Quo examinato, frustra-
tim cerebellum vtrinque egeritur, non sine spongiolarum volsella submissarum ope protinus detergente. Sic comparebit, an consilia Medullae Ob-
longatae atque Spinalis, ex obtorto collo, sanguine circumfluantur, an nervi Cervicales cum
Accessorii diuulsi. Sinuum cerebri maiorum sanguis copiosior spongia excipitur, ut ille thoracis
ac abdominis. *Quantopere Sinus fuerint repleti? sanguine, an fluido, an grumoso? visum ingreditur repertum.* Si ossa fracta deprehendantur, locus, et magnitudo fracturae cum fragmen-
torum multitudine, depressione, fissurarum etiam
excursu diligenter describantur.

XX. Spongiis lance ante exploratis, omnem, qui tres ventres corporis perscrutando, profunditur, qui obtineri pressione artuum etiam potest, sanguinem imbibere, diligenter colligere, denno-
que ad sanguinis collecti pondus capiendum, trutinari suavisimus. Sanguinis merum pondus quia
sic

222 *De infanticidii notis sectione legali etc.*

sic cognoscere, animus est, *easdem spongiar absterfione aliarum sordium profanare, vetitum illi-
co prospicitur.* Consilii haec est ratio. Ambigitur nonnunquam: foetus, qui non ligatum umbilicum, aut vulnus cum sanguinis profusi signis offert, cuius vasorum plenitudinem insufficienter visum repertum tradit, an talis foetus ex crimine matris, haemorrhagia vere interierit? Iuvat itaque experientiam consulere: quantum sanguinis *ex corpusculo maturi partus* sere in petretur, *dum colligimus, quicquid eius inter secundum effluit, ac artuum elidente pressione prolicitur?* Aegerrime Dom. PRAESES pluries factis experimentis obtinuit plenas ℥ii. cruoris. Defuit saepius ℥j. etiam altera. Quando porro drachma infanti non solum innocue, sed etiam vtiliter per funem de industria discissum, ea intentione, subtrahitur, ut, qui aliis excitantibus remediis non auscultabat, hoc modo excitetur: nulli veremur, adfirmare: haemorrhagiae letalis crimen evanesce-
re, *si sanguinis ℥j. cum ℥iii. adhuc in defuncto corpusculo colligere liceat.* Plus sane certitudinis commendatum studium collecti sanguinis habet, quam Physici testimonium, vasa maiora ubique sanguine aut satis, aut iniquius plena comparuisse, quandoquidem non omnes experti, quam plena naturaliter esse soleant, debeantque.

V. LAV.

V.

LAVRENTII HEISTERI

Dissertatio

de summe necessaria inspectione cordis vasorumque maiorum sub legali infantum sectione.

Helmst. 1752.

Respond. et Auct.

IOAN. DANIEL FARENHOLTZ.

P R O O E M I U M.

Actiones humanas ad normam statutorum praeceptorumque diuinorum et ciuiliū semper dirigendas ac comparandas esse, quis est mortalium, qui nesciat? Ne haec itaque negligentur, legibus tam diuinis, quam humanis sancitum est, vt quilibet praecepta violantes, et a iure iustoque recedentes, poena adficiantur delicto proportionata. Haec vero vt reuera sit proportionata, iudici quantitas delicti eiusque qualitas perspecta esse debet, hinc Constitutio Crim. Carolina ait: *Poena irrogari non debet, antequam certo constet de corpore delicti.* Quam itaque

itaque multorum hominum indoles ita deprauata et corrupta est, vt in aliorum hominum sanitatem et vitam, imo in proprium sanguinem facinrire haud erubescant, id quod potissimum et facpissime *de infanticidis* valet, quae tam ex fortuito, quam interdum quoque ex licito veneris exercitio impraegnatae, partim ob ignominiam euitandam, partim alias ob causas, v. gr. ob paupertatem vel solam mentem malitiosam grauiditatem occultant, et clanculum parientes infanti vix edito lucem iterum adimunt. Hinc interdum iudicis obiectum est cadaver humanum infantile, de quo quaestio oritur: *an extra uterum viuus infans a causa violenta mortuus sit?* Quum itaque ad hanc quaestionem resolvendam ac decidendam necessario requiri ut exquisita partium corporis humani earumque actionum integritatis et laesionis notitia, ideoque Medicinae cognitio; factum inde est, vt cadauera quaestionis infantilia Medicis tradantur, cum hac requisitione, vt Medici illorum constitutionem tam internam quam externam probe inspiciant, deque inuentis Iudici exhibeant relationem Medicam, vili reperti nomine venientem, quae partes nobiliores corporis tam integras quam laesas, itemque rationes vitae, vitalitatis et mortis indicare debet. Iudex enim exinde perspicere debet, vtrum infans viuus sit exclusus et an vel ex culpa, vel ex dolo aueusatorum interemtus sit. Medicus itaque sectionem administrans Iudici euidentia, indubitata et certa indicia suppeditare debet, vt ita dictum

dictum corpus delicti sit apertum, clarum et indubitatum. Corpus delicti vero saltem adest, ubi constat de infantis viui et perfecti nari occisione. Hinc STRYKIVS de Jure sensuum Diss. I. C. 1. n. 24. 26. ait: *In infanticidio qualitates corporis delicti oculis accurate subiici debent.*

Sed, quot inueniuntur relationes Medicae iudiciales imperfectae et mancae, ex quibus nec Iudex nec Collegia Medica certi quid elicere possunt? Quales non solum in scriptis Medico forensibus frequentissime mihi occurrerunt, sed et Ill. et Celeberr. Facultatis Medicae hic florentis diiudicationi sub Actis in puncto infanticidii imputati commissae sunt; quarum nonnullas Ill. Dom. PRAESES, Praeceptor ac Patronus meus omni aeuo pie deuenerandus, pro summa qua me amplectitur, benenolentia, perlegendas, mihi tradidit. In hisce, inquam, viliis repertis ne minima obueniebat litera de repletione vel euacuatione cordis vasorumque sanguiferorum, quorum conditio tamen hic scitu summe erat necessaria. Hinc factum est, vt Ill. Facultas Medica de infantis morte nihil certi concludere et demonstrare posset, quapropter infanticidium relinquebatur anceps et dubium, ergo nullum aderat corpus delicti, hinc necessario ex culpa et negligentia Medici deponentis poena a Deo et iure criminali statuta, minimum ordinaria cessabat; sicuti certa datur regula: In casu dubio semper eligenda est sententia mitior. Querebatur tunc temporis Venerand. D. PRAESES negligentiam

P

Medi-

226 *De summe necessaria inspectione*

Medicorum sectiones eiusmodi iudiciales fuscipientium, quod praesertim *in plurimis sectionibus inspectionem cordis et vasorum maiorum sanguiferorum prorsus omittant*, nihilque de ea in relatione denuncient. Propterea Ill. D. PRAESES mihi de themate inaugurali ex Medicina legali desumendo cogitanti, auctor erat electionis huius rei summe necessariae pro obiecto Dissertationis meae inauguralis, ea intentione, ut in posterum forsitan Medici, et praesertim iuniores, in perustratione eiusmodi infantum magis ad hanc rem respiciant. Idcirco in hac Dissertatione inaugurali Medica ostendere mihi proposui; summe necessariam esse inspectionem cordis et vasorum sanguiferorum sub legali vel iudiciali infantum sectione. Faxit summus rerum arbiter, ut hic labor feliciter cedat in nominis sui gloriam hominumque salutem.

I.

Varii profecto ac quamplurimi dantur nefandi et scelestissimi hominum plane inhumanorum conatus, quibus tenello infanti vix ex utero propulso lucemque huius uniuersi adspicienti, lucis vltra mox abripitur. Omnes hos infantem dirimendi modos Medicus probe cognitos habeat, atque perspectos, ut Iudicem certiore reddere valeat, non solum, an infans a causis violentis mortuus sit, sed etiam qualis haec fuerit causa violenta et interficiendi methodus. Nam in casu
Infanti-

Infanticidii solis praesumptionibus nulla prorsus habetur fides; contingere enim potest, ut feminae infantes vitae suae quandoque peritae, hoc vel illud Infanticidium se commississe dicant aut fateantur. Ne tales itaque miserae immerito plectantur supplicio, requiruntur probationes luce meridiana clariores; v. BOHNIVS in appendice Exam. Vuln. lethal. Diss. I. de Infanticidio p. 185. ait: *Infanticidii suspicio aliqualis tantum ad huius poenam ordinariam decernendam minus adaequata creditur, nisi de modo infantem occidendi ratione evidente plenius constet.*

II. Omnes autem nequitias ac laedendi rationes recens natis exitiosas hic recensere superfluum et a scopo meo alienum esse existimo; dum plurimae commemoratae leguntur in scriptis Medico-forensibus v. gr. TEICHMEYERI Institut. Med. Leg. p. m. 236. sqq. Clar. ALBERTI System Jurisprud. Med. Tom. I. p. 168. sq. *Eiusd.* Commentat. in Const. Crim. Car. p. 267. sq. Inter omnes vero recensitas scopo meo conveniens est et maximam meretur attentionem *abruptio vel discissio funiculi umbilicalis absque ligatura injecta*, item non facta foetus ab utero placenta solutio; quae omnium mortuosarum technarum foetum enecantium primum occupat locum, et omnium frequentissime hodie in praxi forensi et Auctoribus Medico-Legalibus occurrit, ita ut raro inveniuntur casus de infanticidio, ubi hic funiculus decenter filo constrictus fuit.

228 *De summe necessaria inspectione*

III. Ex physiologicis adducere huc cogor, quod infans in utero cum matre cohaereat *interueniente quodam funiculo carnosio*, aliquomodo contorto, a medio circiter infantis ventre ad placentam uteri exporrecto, in quo latent vasa sanguifera tria, scil. vnica vena in sinum venae portae infantis insinuata, quae ex placenta uterina sanguinem foetus nutritioni et incremento inferuentem aduehit; *et binae arteriae*, ut plurimum ex utraque arteria foetus iliaca interna prodeuntes, quorum officium id est, ut sanguinem in foetu abundantem ad matris placentam uterinam remittant. Vid. Celeberr. D. PRAESIDIS Comp. Anatom. p. 109. Quamprimum nunc foetus ex utero materno egressus est, cessat necessitas funiculi umbilicalis; ergo vel discinditur vel anellitur.

IV. Quum itaque hoc facto binae arteriae et vena vna (§. III.) funiculi umbilicalis dissectae apertum nanseiscantur hiatus, sanguinem ex corpore foetus fundentem; ita ut vberissima infantum ex haemorrhagia vasorum umbilicalium demortuorum proflent exempla, consueta ab antiquis et forsan a primis iam temporibus fuit ligatura huius funiculi umbilicalis filo satis forti circumducto, vel saltem eius compressio aliaque obturatio, ea intentione, ne infans per haemorrhagiam ex vasis umbilicalibus certe non exilibus, uti egregie depicta et aeri incisa videmus in Diss. *de necessaria funiculi umbilicalis vi vasorum stru-*
cturae

Sturæ in nuper natis deligatione; sub praesidio Cl. BOEHMERI Halae 1745 ventilata, tenelula vita priuetur. Vniuersale enim erat effatum et communis, ob frequentes huius rei observationes, concludendi modus, quod ex intermissa funiculi umbilicalis deligatione foetus necessario et absolute lethalem experiri debeat haemorrhagiam.

V. Hanc assertionem ad nostra fere vsque tempora pro verissima ac indubitata ob dictam modo rationem venditabantur, vt nemo de eius cogitaret limitatione. Hinc, quando de infante mortuo, cui funiculus umbilicalis haud constrictus erat, quaestio ventilabatur, an a causa violenta interemtus fuerit, mox non solum a Medicis in relationibus iudicialibus, sed etiam a variis Collegiis Medicis sententia eo decernebatur; foetum *ex haemorrhagia per funiculum umbilicalem*, vel ex proposito, vel ignorantia vel negligentia non deligatum, viuere desiisse. Vid. AMMANNI *Medicina Critica. Cas. LXIX.* et VALENTINI *Pandect. Med. Legal. P. II. de Infanticidio Cas. XXI. p. 630.* Ibi sermo est de infante viuo nato, in pauiementum ab alto delapso, et deinde adhuc viuente sub lectum, vbi quoque mortuus est, posito, cui funiculus umbilicalis non constrictus erat. *In sectione* obseruabant depressionem ossis occipitis et sanguinem ibi sub cranio extra vasa effusum; attamen Facultas Medica Lips. in responso ita loquitur: „Vtique praesentissimam mortem et lethalityatem absolutam *caussatur non*

230 *De summe necessaria inspectione*

„*facta vasorum umbilicalium deligatio*, dum hac
 „ratione infans sanguine et spiritibus vitalibus
 „priuatur, prout experientia suffragiis suis hoc
 „comprobat; ideo etiam Medici sine exceptione,
 „*non factam umbilicalium vasorum deligationem*
 „*pro absolute et simpliciter lethali reputant*“. Ipse
 VALENTINVS l. c. in *Introductione ad Cap. de*
Infantic. p. 551. huic adstipulatur sententiae. Item
 ex recentioribus FAIERVS in *Introduct. in Med.*
forens. p. 19. adhuc asserit „*Umbilicalis funiculi*
 „*apparens abruptio violenta aut resectio, neglecta*
 „*deligatione, euidentis infanticidii perpetrati prae-*
 „*bet indicium*“. ALBERTI *Comment. in C. C. C.*
p. 121 dicens: „*Certum est viuum infantem eum-*
 „*que sanum e funiculo non deligato funestam expe-*
 „*riri haemorrhogiam*“. Multos alios hanc sen-
 tentiam tam grauiter asserentium hic allegare
 superfedeo.

VI. Nostro tandem aeuo SCHVLTZIVS
 Hallenf. Prof. primus, ni fallor, fuit, qui in *Diff.*
Halae 1737. habita, problema *an umbilici deliga-*
tio in nuper natis absolute necessaria sit? in par-
 tem negatiuam resoluit, et ibi ostendere conatus
 est, quod infantes in statu naturali et sano in lu-
 cem editi per vasa umbilicalia tantam non patian-
 tur sanguinis profusionem, ex qua vita defungi
 possint, adeoque *non facta funiculi umbilicalis de-*
ligatio pro absoluta causa mortis censeretur nequeat.
Fundamenta et neruum probandi desumpsit Autor
partim ex analogia structurae vasorum umbilica-
lium hominum et brutorum, quibus vltimis funi-
 culus

culus umbilicalis nulla munitur ligatura: partim ex peculiari, quam in hac et alia Diss. de vasis umbilicalibus natorum et adultorum defendebat, constitutione et structura vasorum umbilicalium, quod scil. haec vasa vel resecta vel disrupta *sepe* prorsus ad locum originis retrahant, et hinc viam sanguini praeccludant: partim denique ex observationibus, quarum primam adducit ex Actis phys. med. Acad. Nat. Cur. Vol. II. Obs. L. Vbi recensetur de honesta femina pariente gemellos, quorum vnus iam diu natus, et cui funiculus umbilicalis proxime ab ipso ventre abruptus erat, tam diu sine ligatura decubuit, vsque dum obstetrix accersita aduenit, et gemellorum alterum cum secundina extraxit. *Tunc videt obstetrix primo exclusum in tam longo tempore plane nihil sanguinis amisisse, foetu tamen supersite.* Secunda observatio desumpta est ex epistola ab Excell. TREWIO ad SCHVLTZIVM data, quae historiam refert de foetu, cui funiculus umbilicalis non deligatus, nec sanguis multus inde effusus, attamen sequenti nocte, forsan ex nimia refrigeratione, praegressa nocte perpeffa, mortuo, in cuius sectione nullus sanguinis defectus observatus est.

VII. Huic sententiae quoque fauet Clar. Jenens. Med. Prof. KALTSCHMIEDIVS. Praeceptor quondam meus pie colendus, in Programme de intermissa funiculi umbilicalis post partum deligatione non absolute lethali, Dissertationi de scorbuto frigido sub Praesidio Cel. HAMBERGE,

RI, Praeceptoris quoque mei omni honoris cultu prosequendi, Jenae 1751 publici iuris factae, praemisso. Ibi primo a *contractione arteriarum discissarum spontanea*, haemorrhagias in operationibus chirurgicis saepius occurrentes, sistente; deinde quoque *ex comparatione vasorum umbilicalium* brutorum maiorum cum hominibus facta concludit, quod et in infante *lethalis haemorrhagia ex vasis umbilicalibus oriri non debeat*; hinc et ipse periculum fecit in duobus infantibus secundum ipsius verba: „Impune id fieri credebam, „cum intermissa deligatio, si haemorrhagiam „produceret, eadem statim suscipi posse credere, „rem, vel per compressionem inhiberi. Feci „itaque bis periculum et in altero casu vix decem, „in altero vix viginti guttas sanguinis amisit infans“. Aliud exemplum prostat in ALBERTI *Syst. Iurisprud. Med. T. III. Cap. XIII. p. 138.* Sermo ibi est de foetu, cui *funiculus umbilicalis proxime ab umbilico abruptus erat*, ex quo nulla facta sanguinis profusio, licet per os sanguis emanauerit. Infans adhuc per sex horas inter vivos exstitit. In sectione sugillationes in capite repertae, sanguis inter cutem et cranium effusus, item inter meningis: nihilominus tamen *Medicus referens mortem ex abrupto funiculo umbilicali renuntiavit*, non obstante, testimonio in Actis repertiundo, *quod nulla ex umbilico facta sit haemorrhagia*. Sed Celeb. Facultas Med. Hallensis infantis mortem ex aliis causis inductam esse in responso asseuerabat. Plures eiusmodi casus annotatos

notatos esse adserit ALBERTI *Comment. in C. C. C. p. 122.* hisce verbis: „Non desunt obseruationes *funiculi umbilicalis non deligati, unde vitae infantis nullum contigit damnum*“.

VIII. Ex praemissis itaque liquet, alios infantes per vasa umbilicalia non deligata plane nullam expertos esse haemorrhagiam, alios vero haemorrhagia quidem corryptos esse, ast minime lethali. Propterea Autores §. VI. et VII. nominati absolutam letholitatem ex intermissa funiculi umbilicalis deligatione inferendam esse negant. Sed longe plura posteritati tradita exstant exempla infantum ex haemorrhagia vasorum umbilicalium defunctorum, quibus funiculus umbilicalis vel prorsus non vel insufficienter deligatus fuit. v. gr. *Select. Francofurt. p. 327. Commere. Norimb. 1734. Obs. 34. 1735. hebdom. 32. 1737. p. 196. Eph. N. C. Dec. II. an. VII. Obs. 193. Vol. I. Obs. 169. Vol. II. Obs. 50. MAVRICEAV derniers observations sur la grosseesse. Obs. 44. et 143. RICHTERI Decis. Med. forens. p. 353. ACTA BEROLINENSIA variis locis, multisque aliis scriptoribus tam artis Obstetriciae quam Casuum Med. forensium. Imo ipse Venerand. D. PRAESES, vti mihi narravit, Helmstädtii duo notauit exempla, vbi in honestarum mulierum infantibus ligatura funiculi umbilicalis quidem facta erat, attamen minus cauta et sufficiens, vnde sanguis, dum in lecto vel cunis decumbebant et dormientes habebantur, ad mortem vsque effluerat, et infantes mor-*

tui reperti sunt in lecto, in sanguine quasi nantes. Quum itaque in Medicina forense *generaliter concluditur ab eo, quod ut plurimum fit*, hinc prorsus absortum non est, si intermissa ligatura funiculi umbilicalis, tanquam absoluta causa mortis, generatim tamen loquendo, renunciatur; sicuti a plerisque probatissimis nostri aevi scriptoribus factum est. Vid. Ill. D. FABRICII, Prof. Med. Praeceptoris mei ad vnam colendi Dissertatio, exhibens *praecipuas cautiones in sectionibus et perquisitionibus cadaverum humanorum pro usu fori observandas* § XII. p. 9. ALBERTI *Comment. in C. C. C. p. 121. et passim in System. Iurispr. Med. SCHVRIGIVS in Embryologia p. 854. alique*

IX. Quum igitur scriptores Medico-forenses de lethalitate intermissae ligaturae funiculi umbilicalis inter se discrepant, quilibet facili perspiciet negotio, quod *Iureconsulti inculpatas Infanticidas defendentes, hunc Medicorum dissensum, tanquam exoptatam et optimam occasionem, corpus delicti pro dubio vel prorsus nullo declarandum, ambabus arripiant, in tali scil. casu, ubi praeter neglectum funiculi umbilicalis deligationem nullae violentae ac mortiferae laesiones inveniuntur; dicentes: Ipsi Medici non mediocris famae ac eruditionis testantur, quod ex omissa funiculi umbilicalis ligatura haemorrhagia absolute lethalis non oriatur. Inde concludunt, nullam adesse laesionem exitiosam, hinc non certo constare de*

de infantis occisione, ergo non adesse corpus delicti, et consequenter inquietudine accitatae non posse irrogari poenam mortis.

X. Quando nunc Medicus iudicalem administrans sectionem, et iudicium super lethalitatem deponens, praeconcepatae opinioni et praesumptioni fortiter insistit, ut vasa umbilicalia non obturata absolute ad mortem infantis usque sanguinem plorare debeant; quomodo Defensorum exceptioni §. IX. obuiam iturus est? quomodo illam excutiet? *Meliori ratione hoc fieri nequit, nisi lethalitatem probando, i. e. causam mortis ex ipso foetu mortuo dissecto ad oculos demonstrando.* Quemadmodum enim „mors naturalis aequae ac „violenta semper fere quaedam sui in *cadaveris* „vestigia relinquit notabilia, quorum accurata „exploratio et a se invicem distinctio utramque „in hoc negotio paginam absoluit“, ut differit Ill. D. FABRICIVS l. c. p. 15. It. LANCISIUS in *Lib. de subitaneis mortibus* p. m. 287. hisce verbis: „Nihil est, quod nos doceat apertius, quam „ipsa *cadaverum sectio*, quae occultas necis causas ad solis lucem evidenter exponit“. Ita cum primis in eo casu, ubi de lethalitate omissae funiculi umbilicalis ligaturae sermo est, causa mortis ad oculos demonstrari potest, ut probatio ista sit luce meridiana clarior.

XI. *Causam mortis ex non deligato funiculo umbilicali dependere ab haemorrhagia vasorum umbilicalium* lethali omnes unanimi ore asserunt Auctores.

236 *De summe necessaria inspectione*

tores. Haemorrhagia autem haec fit lethalis, quando tanta sanguinis copia per vasa umbilicalia effluit, ut reliquus sanguis in corpore remanens non sufficiat eos et vasa sanguifera ita replendi, ut illa in sanguinem adhuc contentum pressione sua agere nequeant; (de relaxatione cordis vasorumque ex sublato fluidi neruei influxu ob sanguinis defectum hic nihil dicam, ne nimis prolixus evadam) sublata itaque pressione solidorum in sanguinem, tollitur quoque sanguinis propulsus, i. e. cessat circulatio laticis rubicundi sanguinei ad vitam necessaria, ideo mors presso pede sublata insequitur circulationem. Quando itaque ob quascunque causas sanguini per vasa umbilicalia effluxum tentanti agger opponitur, ut supra laudata sanguinis quantitas per vasa umbilicalia promanare nequeat, sanguinis circulus ergo et vita continuari potest, hinc in hoc casu nulla mortifera oritur haemorrhagia.

XII. *Ex anatomia practica observationes* quasdam huc trahere cogor: quod scil. in sectione hominum non ex haemorrhagia mortuorum arteriae quidem sanguine plerumque orbatae; venae autem, dexter ventriculus cordis et dextra cordis auricula sanguine repletae reperiuntur. In illis itaque, quos haemorrhagia sustulit, necesse est, ut eorum venae, cor et eius auriculae vel omnino aut prorsus vel quoad maximam partem sanguine exhaustae sint. Id quod confirmant sectiones hominum haemorrhagia extinctorum.

Qualia

Qualia exempla vbertima legi possunt in Scripto-
ribus Medicò-legalibus. Imo Celeberr. et Ve-
nerand. D. PRAESES, cuius dexteritati hac in re
certo credere licet, in *Compend. Anat. T. II. p.*
86. observationem quandam huc praecipue spe-
ctantem adnotauit, *de foemina gemellos gerenti,*
quae, postquam vnum gemellorum exclusit, leth-
alem experta est haemorrhagiam; in eius sectione
tam matris quam alterius gemellorum in utero
adhuc latitantis, *corda ac vasa maiora sanguine*
vacua deprehendit.

XIII. Quae cum ita sint, optime ita conclu-
dendum esse exillimo; *Vbi in foetus sectione cor*
cum auriculis et venae maiores, praecipue caua
superior et inferior, item vena portae sanguine
adhuc repletae inueniuntur, ille foetus non obiit
ex haemorrhagia vasorum umbilicalium: ergo
omissa funiculi umbilicalis deligatio hic tanquam
necis causa non accusanda venit. E contrario,
quando in corde eiusque auriculis et venis allegatis
vel plane nullus vel saltem admodum parvus sanguis
deprehenditur, certissime infantis interitus ex ni-
mia sanguinis per vasa umbilicalia non deligata
profusione ortum traxit; posito nempe, quod
nullum adsit vulnus externum, nec alia laesio,
vnde sanguinis effusio per vasa sanguifera alia,
vel in thorace vel in abdomine disrupta, adsit
vel reperta sit.

XIV. Medicus itaque ad inspectionem cada-
ueris infantuli, de quo quaestio ventilatur, an
violenta

violenta causa interemptus sit, legitime requisitus, ut non solum regiones corporis externas per-
lustrare, sed et interna trium cavitationum contenta
indagare, et quid inuenerit indicare, vel ut Icri
dicere solent, *deponere* debeat, plerique Autores
Medico-forenses valde et quidem merito vigent
atque intendunt. Sectionem itaque suscipiens,
postquam caput, cerebrum et collum peruestiga-
uit, remoueat sternum, et, antequam pulmones
pro consueto experimento cum illis in aquam
proiciendis instituendo, e thoracis cauo eripian-
tur, *simul abdomen aperiatur*; tunc cor cum ve-
nis annexis toto suo decursu in conspectum ve-
niunt, ut inde, utrum sanguine plena an vacua
sint, visu et tactu melius explorari possit, quam
si, abdomine non aperto, pulmones, uti alias
nonnullis moris est, cum corde e thorace eximun-
tur; quia hac ratione ex venis, in thorace discis-
sis, sanguis ex corde et vena caua, tam superio-
ri quam inferiori, in cauum thoracis effluit, nisi
filo circumiecto venae deligentur, ut tunc quan-
titas sanguinis contenti rite determinari nequeat.

XV. Quando nunc Medicus in sectione cor-
pusculi infantilis *cor cum auriculis et venis maiori-
bus adhuc sanguine repletum reperit*, illico hanc
rem, Iudici, Scabinis aliisque praesentibus pate-
faciat, eamque non pro inutili censeat, sed in
viso reperto claris verbis commemoret. Docet
enim tam Iudicem quam Collegia Medica, qui-
bus Acta inquisitionalia committuntur, foetum
ex

ex haemorrhagia per vasa umbilicalia minus deligata non esse extinctum. Quod si vero cor eiusque auriculae cum venis maioribus vel plane vel maximam partem sanguine exhausta et collapsa deprehendit, eandem Medicus obseruet cautelam, ostendendo scil. adstantibus vasa sanguine vacua, utpote praesentaneum tunc et certissimum signum, foetus mortem ex funiculo umbilicali haud deligato indutam indicans, eamque denique rem accuratissimo studio in relatione sua Indici tradat atque renunciaret. Hoc signum longe certius est illo, quod a nonnullis commendatur Autoribus: inspicienda nempe esse linteamina, quibus foetus circumuolutus fuit, v. gr. BOHNIVS de renunciatione vulnerum p. 185. inquit: „Quam quidem circumstantiam (scil. haemorrhagiam lethalem per vasa „umbilicalia) dignoscimus, si vel linteamina, quibus natus inuolutus, vel locus in quo occultatus „reperitusue, multum cruoris profusi ostendant“. It. ALBERTI *Syst. Iurispr. Med. T. I. Cas. XII et XIII in relatione Medica*. Sed, quis non videt, infantem ex amisso sanguine re vera mortuum, post mortem a malitiosis mulieribus lauari atque linteis puris et mundis rursus obuelari posse? Et, unde scimus, utrum sanguis repertus a matre, an a nato prouenerit?

XVI. Veritatem huius nostrae sententiae probant relationes Medicae iudiciales, quae passim in ALBERTI *Syst. Iurispr. Med.* legi possunt; ubi primo in relationibus Medicis notatum legitur

tur, quod totum vasorum systema in infantibus sanguine orbatum, viscera alias rubicunda, nunc pallida, et tota cadaueris dissectio prorsus inervata fuerit; deinde ex Actis inquisitionalibus affirmatur vel ab infanticidii inculcata vel ab aliis partui superuenientibus, quod multum sanguinis ex vasis umbilicalibus foetus effluerit. Confirmant porro hanc sententiam TEICHMEYER. *Instit. Med. Leg. p. m. 235* hisce verbis: „Quando „infans ex haemorrhagia funiculi umbilicalis moritur, nulla vel exigua sanguinis quantitas in corpore et visceribus deprehenditur. Corculum „cum suis auriculis flaccidum est, nec sanguine „repletum. Vasa omnia, imprimis maiora sunt „evacuata. Hepar, lien et reliqua viscera pallent“. Idem testatur BOHNIVS *l. c. p. 185* ALBERTI *Comment. in C. C. C. p. 121 et Syst. Iurispr. Med. T. I. p. 188*. Simili etiam modo Collegium Medicum hic Helmsladii in pluribus eiusmodi casibus, qui ipsi, ut sententiam diceret, transmissi fuerunt, semper respondisse Ill. Dom. FRAESES mihi narrauit, et casus atque Responsum mihi legenda dedit, quae vero, dum breuitati studeo, hic referre non possum.

XVII. *Haec accurata inspectio cordis vasorumque maiorum in illis cadaueribus, quibus funiculus umbilicalis non fuit deligatus, Iudices et Collegia Medica certiores reddit, utrum foetus inde mortuus sit, an secus. Interdum enim per fascias et lintheamina, deligationis vices comprimendo susti-*

insistentia, vel per frigus externum vel foetus debilitatem, vel peculiarem vasorum vmbilicalium constitutionem, haemorrhagia vasorum vmbilicalium auertitur, vt ligatura non opus sit; morbus autem internus infantem denique enecat, tunc apparet funiculus vmbilicalis non deligatus, et signa adsunt partum viuum innuentia. Porro fieri potest, vt sub ipsius partus actu caput foetus iam extra vteri orificium propendeat, ita vt respirare iam possit, reliqua vero pars corporis intus in vtero adhuc haeret, vt tam cito expelli nequeat, quo facto foetus debilitatus nimis mox post partum absque matris culpa et dolo subinde moritur, antequam ligatura funiculo vmbilicali iniiciatur, ergo nulla haemorrhagia lethalis adsuit; tunc sub sectione quidem signa partus viui, sed simul sanguis adhuc in corde et vasis maioribus sufficienter haerens reperiuntur; ergo ibi ex certis signis concludendum, mortem per vmbilicum minus deligatum non factam esse: quapropter tunc mater, quae antea ob grauiditatem occultatam, partum clandestinum, et infanticidii suspicionem ad torturam grauata erat, si hoc facto signa certa non facti infanticidii (posita scil. quod semper suppono, nulla alia laesione lethifera) adducuntur, adeoque suspicio infanticidii tollitur, et torturae tunc a Ictis non subiicitur. Medicus itaque, cui haec cautela curae cordique non fuit, conscientiam suam valde premere et commaculare potest, dum ex Medici culpa eo facto matres innocentes non solum

Q

tortu-

torturae, sed et ultimo subinde supplicio obnoxiae fieri possunt. Noxiae autem et verae infanticidae, neglecta hac inspectione, poenam et mortem promeritam effugere possunt, si nempe propter hanc curam siue inspectionem non adhibitam Collegium Medicum occisionem foetus dubiam esse declarat. Quapropter rebus sic stantibus Medicus secans causa est, quin poena legibus diuinis aequae ac humanis homicidis infanticidis sancita exequi nequeat. Colligitur inde summa huius in his casibus inspectionis necessitas.

XVIII. Sed necessaria quoque est ea inspectio cordis vasorumque, ubi cadauer cum funiculo umbilicali ligato offertur. Fieri enim potest, ut sceleratissimae matres vel impiae earum adiutrices infanti nato funiculum umbilicalem disruptum vel discissum ex proposito nulla ratione comprimant, et foetu ex haemorrhagia per vasa umbilicalia iam denato, deinde funiculo umbilicali ligaturam admoueant. Nisi in hoc casu instituatur inspectio et depositio repletionis aequae ac exinanitionis cordis eiusque auricularum et vasorum; certo conclusio Iudicii eo verget, quod funiculus umbilicalis rite deligatus fuerit, ergo nulla fieri potuit haemorrhagia lethalis, hinc infanticida ab ultimo supplicio et forsan etiam a tortura liberatur.

XIX. Verum enim vero, quum foetus, qui Medico secandus committitur, funiculus umbilicalis vel est deligatus vel non deligatus; in §.

XVII

XVII et XVIII. autem ostendimus, *inspectionem cordis et venarum maiorum et depositionem super illarum repletionem et euacuationem in utroque hoc casu necessariam esse*; sponte sua, dum tertius siue intermedius casus impossibilis est (per princip. contradictionis) exinde fluit, *inspectionem cordis vasorumque maiorum sub quacunque legali foetuum sectione summe necessariam esse.*

XX. Huius inspectionis cordis vasorumque necessitatem ulterius confirmat BOHN. *l. c. p. 185.* quando inquit: „Deinde disquirere conueniet per cadaueruli sectionem, num vasa huius maiora sanguine adhuc scateant, vnde non propter laceratum minusque obturatum funiculum natum periisse probabile sit: *secus si haec euidenter exinanita*prehendantur“. Cl. BOEHMER *Diff. supra citata p. 68.* dicit: „haemorrhagiam ex vasis umbilicalis funiculi factam diiudicandam esse ex inanitione vasorum et ventriculorum cordis. ALBERTI *Comment in C. C. C. p. 121.* hisce verbis: „Ideo sub curationi inspectione non modo extrinsecus, vbi foeminae pepererunt, et quorsum viuum infantem deposuerunt, magna copia sanguinis inuenitur, sed etiam vasa umbilicalia sanguine penitus exhausta conspiciuntur, tanto magis autem ob eandem lethalem sanguinis profusionem interna maiora vasa sanguifera, quin ipsum plane cor plurimum sanguine destituta et depleta inueniuntur, quem circumstantiam Medici et Chirurgi sectionem ad-
Q 2 „mini-

244 *De summe necessaria inspectione*

„ministrantes accuratissimo studio annotare et
 „denunciare debent, quoniam huius observatio-
 „nis et relationis defectus casus praesentes valde
 „confundere, et quoad categoricam decisionem
 „impedire potest. Admonendi itaque sunt Me-
 „dici, ut data occasione hanc circumstantiam
 „probe observent, referantque praecipue, quan-
 „tum sanguinis in corde, vasis pulmonalibus,
 „vena cava, hepate et capacioribus venis invene-
 „rint. Eiusd. Syst. iurispr. Med. T. I. Append.
 „Cas. IV. *Ibi relatio Medica plane nullum violentiae
 „externae signum in cadavere adfuisse perhibet,
 „praeter neglectam ligaturam funiculi umbilicalis,*
 inde Medicus deponens ad absolutam causam
 mortis concludit, quum nec externe sanguinem
 viderit, nec de interna vasorum depletione uni-
 cum verbum protulerit; propterea quoque Celeb.
 Facultatis Medic. Hallens. censuram incurrit in
 Responso p. 14 et 15. Praesertim dum ipsa ma-
 ter confessi est, se hunc infantem vivum adhuc
 lintaminibus involuisse, qua propter alii Medi-
 ci infantem suffocatum esse renunciarunt. Ibid.
 Tom. II. Cas. X. Medicus deponens adfirmavit,
 multum sanguinis in sinistro cordis ventriculo ad-
 huc adfuisse, foetum tamen ex funiculi umbili-
 calis deligatione omissa mortuum esse; sed in
 Responso III. Facultatis Med. Hall. idcirco Me-
 dicus secans valde reprehenditur et haec mor-
 tis causa negatur. It. Tom. III. Cas. XI. Rela-
 tio Medici nullam facit vasorum depletionis men-
 tionem, mortem tamen ex funiculo non deligato
 ortam

ortam esse renunciat: hinc Defensor illam relationem mancā declarat et insufficientem, quoniam non indicauerat, an cor adhuc sanguine repletum fuisset. Eadem res circumstantes in Responso Facultatis Med. Hall. desiderantur, ideoque infanticidium ab ea in dubio relinquitur. Idem factum est in Casu XVI. Deinde quoque Tom. V. Cas. V. in Responso Facultatis Med. Hallens. iudicatur, infantem ex non deligato funiculo umbilicali mortuum non esse, quia sanguis adhuc in vasis cerebri et ventriculis cordis repertus sit. Ibid. Cas. VI. In relatione Medica legitur: *funiculus umbilicalis non fuit ligatus, et in corde ne minimum sanguinis reperiundum. Sed nulla sit mentio vasorum sanguiferorum;* propterea haec desideratur in Responso Fac. Med. Hall. dum simul signa quaedam suffocationis adfuerunt. Vtriusque casus acta et exempla et huius *Helmstädiensi Academiae* decidenda oblata sunt, quae vero eadem ratione decisa sunt. Et sic plura ad nauseam vsque legi possunt exempla necessitatem inspectionis cordis et vasorum maiorum probantia. Hinc maxime mirandum, quod adhuc hodie illa cautio tam frequenter negligatur, quum certe ad principalia sectionis infantum iudicialis momenta pertineat.

XXI. Antecedentes autem assertiones saltem propositae sunt absque respectu, ad alias res circumstantes, tam ante, quam in et post foetus exclusionem. *Adfirmavi nempe, quod cor cum*

auriculis suis et venae maiores sanguine vel prorsus vel maximam partem vacua reperta, certissima sint signa foetum ex haemorrhagia per vasa umbilicalia defunctum indicantia. Sed tantum abest, ut mox inde ad infanticidium peractum concludere posset Medicus, ut potius semper secundum regulas Medicinae forensis accuratissimo studio et in omnes res obuias alias inquirere, ac quaelibet obuenientia signa coniunctim sumere debeat, si iudicium certum, et omnibus numeris absolutum exhibere cupit.

XXII. *Quod non semper a corde vasisque maioribus sanguine exhaustis, absque aliis signis coniunctim suntis, ad infanticidium perpetratum concludere liceat, sequentia docebunt:*

I) *Foetus in utero materno adhuc degens vel ex plenaria vel ex aliquali placentae uterinae ab utero solutione, vel prorsus lethalem experiri potest haemorrhagiam; sicuti ex Venerand. D. PRAESIDIS supra §. XII. prolata obseruatione probatum est: vel ex forti haemorrhagia adeo viribus priuari, ut sub ipso partus actu, vel mox post partum, animam exhalet. Tunc itidem cor et vasa maiora sanguine non repleta inueniuntur, quamuis mater haemorrhagiam hancce nullo modo sistere potuerit; adeoque nullum adsit infanticidium, nec ex proposito, nec ex ignorantia vel negligentia commissum. Idem fieri potest, quando funiculus umbilicalis circa embryonis artus circumductus disrumpitur ex conuulsionibus*

nibus embryonis. (vt quidam perhibent, quod vero mihi improbabile videtur.) Sed tunc vix euitari potest, quin mater quoque enormem largamque patiatur haemorrhagiam, tam ante, quam in partu; quae, si probari potest, hic signis probantibus quoque adnumerari censetur.

II) *Observationes BOHNII l. c. p. 181. 186. It. Obstetricis Brandenburgicae Cap. VI. p. 128. testantur, interdum spasmus adeo sortem uteri, foeminis stantibus vel obambulantibus, tam subito citra spem superuenire, vt foetus vno quasi ictu ex utero protrudatur, et nisi extraordinaria longitudo umbilicalis funiculi id prohibeat, ille vel a placenta uterina vel cum secundinis ab utero auellatur foetusque in terram decadat; mater vero vel ex hoc spasmo fortiori vel ex terrore percussa itidem lipothymia prostratur, vt interea ex aulsi funiculi umbilicalis haemorrhagia foetus viuere desinat. Mors eiusmodi infecuta est absque praemeditato consilio matris, et absque eius negligentia, aut culpa: ergo mater et hic non est caussa mortis.*

III) *Mater consortii expers sub conuulsionibus pariens, pedibus suis foetum calcitrando vel corpus hinc inde iactitando funiculum umbilicalem inuita disrumpere et haemorrhagiam infanti lethalem inducere potest; quam rem tamen minime in tali statu euitare potuit, dum mentis non fuit compos.*

XXIII. Paucis nunc adhuc inquirendum est, an ex inspectione cordis et vasorum maiorum signa foetus viui vel mortui nati peti possint. Nonnulli scil. Auctores ex ea ratione, quod ad sanguinis profusione necessario requiratur actio cordis et sanguinis circulus: hinc mortuus sanguinem non fundat, contendunt, quod foetus viuus natus sit, si haemorrhagia funiculi umbilicalis praecesserit; contra vero mortuus exclusus sit, si ex funiculo umbilicali non deligato nullus permanuerit sanguis v. gr. BOHNIVS l. c. p. 170. quando inquit: „Porro attendi meretur, num funiculus non deligatus multum cruoris fuderit? „de quo si constet, viuum exstitisse partum, verosimile sit? secus, si parum eius comparuerit, appulsu nempe sanguinis penes foetum, in utero qui exspirauit, iamdum deficiente. Ibid. p. 185 his verbis viuitur: „Cum parciore sanguinis profuso tenellum ante partum exspirasse innuat“. Excell. HEBENSTREIT in *Dissert. de funiculi umbilicalis humani pathologia* p. 39. dicit: „Luculentius vitae in aere actae ac indubitatum omnino signum est, si sanguinem ex fune foetus dimiserit“. Sed, quando ad superius dicta aliquantulum saltem respicimus, mox inde elucet, theses horum aliorumque magnae famae Virorum non esse infallibiles. Quod enim haemorrhagia funiculi umbilicalis praegressa non semper innuat infantem viuum natum, patet ex §. XXII. Altera quoque propositio; scil. quod foetus in utero iam extinctus sit, si ex funiculo umbilicali

non

non deligato nihil cruoris effundatur: limitatio-
ne valde indiget; dum non in omnibus infanti-
bus sanguis per vasa umbilicalia non deligata ef-
fluit, vti §. VI. VII. ostendi.

XXIV. Propterea in quolibet eiusmodi casu
occurrente *signa quoque a pulmonibus, intesti-
nis, vesica urinaria, externo foetus habitu, item
ex ipsis Actis coniunctim sumi debent*, si aliquid
certi concludere et veritatem recte eruere volu-
mus. Sed dantur casus tam ambigui tamque
dubii, in quibus quaedam phaenomena vitam
foetus eiusque mortem violentam adfirmant;
alia vero contrarium credere iubent, vt fere im-
possibile sit iudicium de iis exhibere indubitatum,
praesertim, quia inquisitae earumque affines aut
adstantes non semper veritatem recte enunciant
et consentunt. In eo statu in relatione Medica,
prouti semper omnes res circumstantes adducen-
das esse, scriptores Medico-forenses vrgent,
Medicus omnes conditiones probe annotet et
rite perpendat, atque deinde ex valentioribus
et ponderosioribus argumentis, nisi ad certitu-
dinem, ad probabilitatem saltem, concludat.
Si enim vita foetus et mors ex dolo vel culpa
probabilis facta est, tunc infanticidii inculcata
ad torturam grauata est, quo facto, nisi sponte
confiteatur, confessio deinde a Ictis eis extor-
quetur. Sin vero magis probabilis sit mors foe-
tui in utero iam inducta, tunc inculcata torturae
non subiicitur. Ex hisce collectis videre est,

MAOI. IV

Q 5

tam

250 *De summe necess. inspect. cordis etc.*

tam ad torturam quam ultimum supplicium infanticidii accusatis dictitandum et decernendum multum conferre relationem Medicam accuratam et perfectam. Medicus itaque conscientiam suam, quantum fieri potest, liberare debet, ne sanguine innocenti eam maculet, quando nempe sanguinem sanguine accumulatur, efficiendo, ut innocentes non solum torturae subiiciantur, sed etiam capite plectantur; aliae vero noxiae mortem meritam non experiantur.

VI.

IOAN. CHRISTOPH. ANDR. MAYERI

Differtatio

*sistens praecipua experimenta de effectibus
putredinis in pulmones infantum ante et post
partum mortuorum, subiunctis novis qui-
busdam experimentis circa pulmones infan-
tum ante partum mortuorum
institutis.*

Traiecti ad Viadrum 1782.

Resp.

IOAN. GODOFR. REIMANN.

I.

Docimasia pulmonum.

Notissimum est illud experimentum quod
Docimasiam pulmonum (*Lungenprobe*)
vocant. Institui solet in inquisitionibus
medico legalibus a Medicis forensibus circa pul-
mones infantis neonati, ut nempe detegant an
vita extra uterum maternum gauisus sit infans,
an vero iam ante partum sit defunctus. Virum-
que

252 *Sistens praecipua experimenta*

que enim pulmonem non modo integrum cum et sine corde annexo, sed etiam in frustula discissum immittunt aquae fontanae puriori, in vase satis amplo ut injectus pulmo latera vasis non contingat. In omnibus igitur hisce periculis vel fundum illico petit pulmo, vel aquae supernatat, vel in dubio res haeret, ita ut, qui primo natauerant pulmones mox dein lento descensu fundum petant, aut supernatent frustula quaedam discissi pulmonis, qui antea integer cum et sine corde sese submerferat.

II.

Pulmones in aqua se submergentes.

Cum in aqua quouis in experimento descendunt pulmones, concludere inde licet eos aqua fuisse grauiores. Ex eo autem, quod pulmo sanus qui ab aere inflato seu inspirato fuit distensus, in nullo horum experimentorum fundum petit, conicere solent, pulmones in omni casu subsidentes indicare, nihil vnquam aeris in eos intrasse, infantem itaque nec respirasse nec vnquam extra vterum vitam habuisse.

III.

Pulmones natantes.

Vbi vero superficiei aquae in omni experimento innatat pulmo, contrarium contendunt; huncque euentum pro indicio habent pulmonem fuisse ab aere distentum, atque inde ob maius volumen aqua leuiorem redditum. Quodsi itaque

que nulla adest suspicio aerem inflatione artificiali per os infantis in pulmonem impulsam, aut a putredine in ipsa pulmonis substantia evolutum fuisse, aut vomitum magnam quae pulmonem aqua leuiorem reddiderat, illamne pituitosam resolutionem adfuisse, quam cum Huebéro nonnulli defendunt, solet tum quidem ex pulmonibus natantibus affirmari, aerem ope respirationis in pulmones intrasse, ideoque infantem veram habuisse vitam extra uterum maternum.

IV.

Pulmones ex parte natantes et ex parte sese submergentes.

Cum vero euenerit, ut frustula pulmonis, qui integer fundum petierat, non omnia subsideant, sed aquae pro parte supernatent, certior inde fit medicus forensis, aliquas tantum partes pulmonis aqua fuisse specificè leuiores. Cuius rei causam praecipuam ponunt vel in vlceribus exiguis pulmonum, vel in imperfecta quadam, ut aiunt, respiratione in ipso partu peracta vel in inflatione artificiali aliquarum vesicularum, vel denique in incipiente putredine. Iisdem ex causis accidit ut aliquando pulmones, qui antea per breue tempus natauerant postea paulatim subsideant.

V.

Docimasia pulmonum ulteriori examine indiget.

Quamuis singula momenta experimenti huius, in inquisitionibus medico legalibus adeo usitati,

254 *Sistens praecipua experimenta*

tati, ab auctoribus medico legalibus et inprimis nouissimis temporibus seorsim sint pertractata. Plurimum enim hac in doctrina debemus viris Illust. HALLERO, BVETTNERO, FABRICIO, IAEGERO, PLOVQVETO, attamen multa supersunt, quae consensu omnium adhuc dubia videantur; non inutile itaque negotium sed officii potius, nam de vita agitur, religionisque foret, omnia quae ad Docimasiam pulmonum pertinent feueriori denuo subiicere examini, id quod in votis habet Illustr. Praefes.

VI.

Argumenti nostri ratio.

Equidem in hoc libello subsistam in enarrandis experimentis, quae iam ante plures annos Berolini instituit Praefes, vt de effectibus putredinis in pulmones. infantis ante partum mortui sese redderet certissimum. Maxima enim haec res huc vsque premitur ambiguitate, et varii a variis illustribus viris, qui idcirco pericula fecerunt, effectus sunt relati. Non alienum itaque erit primorum inter eos sententias antea recensere.

VII.

Pulmones a putredine non fieri grauiores confirmatum per experimenta antiqua Facult.

Med. Lipsiensis.

Pulmones qui semel aerem respirarunt a putredine correptos nec grauiores reddi nec in aqua
vnuquam

vnquam subsidere iam saeculo praeterlapso per experimenta Facultatis Medicae Lipsiensis in pulmonibus vitulorum iam extra vterum viventium, compertum est. Relata sunt illa experimenta in Dissert. Ill. SCHOEFFERI *de pulmone infantis natante vel submergente*. Halae 1747. p. 13. et in Ill. BVETTNERI *Tractat vom Kindermord* p. 45, fq.

VIII.

Sententia Ludowici et Bohmii.

Eminet inter primos, qui putredinis tanquam causas natantis pulmonis mentionem fecerunt Ill. LUDOWICI; Monet enim in Comment. ad C. C. Art. 35. ut Docimasia pulmonum caute adhibeatur, et imprimis attendatur vtrum infans iam a putredine sit corruptus an non. In priori casu pulmones ab aere, in fermentatione putrida orto, natate affirmat, licet aeris externi nihil in eos ope respirationis intrauerit. Cui asserto subscribit Cel. BOHNIVS in *Dissertatione de partu enecato*, quae annexa est libro eius *de renum vulneribus* Lipsi. 1755. vbi haec p. 349. „Porro nec adeo fidum atque tutum erit, hoc fluctuationis atque subsidentiae pulmonum experimentum, si putredine iam dum in cadauere inchoata illud tentetur, dum per hanc eius, qui nondum respirauit ac mortuus natus est, pulmones forsan ad fluctuationem immutari valent“.

IX. *Sen.*

IX.

Sententia et Experimenta Ill. Teichmeyeri.

Vir olim in Academia Jenensi Celeberrimus Ill. TEICHMEYER, experimentis quae circa pulmones vitulorum iam ante partum mortuorum instituit, animaduersioni Ludowicianae plane aduersatur. Legas in *Institutionibus medico legalibus* eius Cap. XXIV. Vidit enim pulmones hos, postquam per tres ad octo usque dies noctesque putredini expositi fuerant, semper fundum petere cum in vas aqua repletum iniicerentur. Animaduertit tamen lentius descendere putridos, quam qui in statu essent recenti. Posuit itaque tamquam dogma medico legale, putredinem non in eodem gradu leniores reddere pulmones, ac aerem per respirationem inhalatum, nec vnquam innatare aquae pulmones putridos.

X.

Sententia et Experimenta Hebenstreitii.

TEICHMEYERI opinionem confirmat Ill. HEBENSTREIT, Vir in Academia Lipsiensi quondam meritissimus *Confer. Anthropologiae Forensis Sect. II. Membr. II. Cap. II. §. 28. Edit. Lips. 1750.* Narrat Vir Ill. se ipsum experimenta instituisse circa pulmones infantum ante partum mortuorum nec vnquam ex putredine pulmones vidisse natantes. Fallacia quoque pronunciat pericula eorum qui pulmones putridos natare viderant,

viderant, propterea, quod iidem pulmones, qui in aqua illa spurca natant in qua putredinem conceperunt, nunquam non subsideant in aquam puriorem injecti; aquam enim illam spurcam ac foetidam maiorem a putredine et abrasis pulmonum putrescentium fibris nancisci densitatem et grauitatem specificam affirmat.

XI.

Hueberi sententia de resolutione mucosa pulmonum.

HUEBER in *Dissertatione de pulmonibus natantibus*, quam sub praesidio Illustr. SCHMIEDEL Erlangae 1767, defendit, duas narrat observationes, ubi pulmonum infantum, in vtero materno mortuorum in aqua mox subsidentium, alter post septimum diem alter vero post decimum sextum praeterlapsum, aquae supernatabat. Cuius tamen euentus causam, non tam putredinem quam resolutionem mucosam quandam fibrarum pulmonalium fuisse, credit.

XII.

Experimentum Halleri.

III. HALLERVS, cuius fama tanta est inter medicos, in operibus minoribus T. I. pag. 321. Exper. 32. sequentia refert. Infantis ante partum mortui pulmones habuit ex atro rubentes, qui integri et in partes dissecti fundum in aqua statim petebant. Horum pulmonum portionem reliquit putrefactioni in aqua non renouata, quae

R

portio

258 *Sistens praecipua experimenta*

portio cito putredinem cepit, colore in rubicundum mutato, bullulis quoque aereis tecta est, putredine dein aucta lento adscensu superficiei aquae sese appropinquavit, natauit penitus die septimo fundum non amplius petens.

XIII.

Cel. Büttneri sectiones huc pertinentes.

BVETNERVS, celebris ille anatomes Professor Regiomontanus, qui merito inter medicos forenses primi ordinis refertur, in Cadaveribus infantum qui iam putredine correpta fuerunt duo vidit exempla ubi natabant pulmones, quatuor ubi fundum petebant. Singula haec exempla quoad certas quasdam circumstantias exponam, quae singularem merentur animi attentionem.

1) *Büttner* l. c. p. 160. N. 59. A partu d. 5. Aug. peracto ad diem obductionis d. 14. Aug. nouem elapsi sunt dies. Mox post partum a Matre ipsa fuit sepultus. Pulmones natabant.

2) *Büttner* l. c. p. 162. N. 60. partum edidit mater d. 24. May, obductio facta est d. 30. May. Partum non clandestine peregit stuprata sed in praesentia parentum, atque inde, cum praterea mentionem nullam in viso reperto fecit auctor sepulturae tam antea factae, verisimile est, infantem ad diem obductionis vsque nondum fuisse sepultum. Pulmones natabant.

3) *Bütt-*

de effectibus putredinis in pulmones etc. 259

3) Büttner l. c. p. 164. N. 61. Infans dilaceratus a suis et canibus; putredo incipiens, nondum enim secedebat cuticula, pulmones fundum petebant.

4) Büttner l. c. p. 164. N. 62. Partum edidit mater d. 17. April, obductio facta est d. 22. April. Putredo in pulmonibus incipiens; pulmones collapsi; pulmones descenderunt.

5) Büttner l. c. p. 168. N. 61. obductio facta est d. 17. Aug. quatuor hebdomadibus post partum praeterlapsis. Putredo in toto corpore consummata. Pulmones submersi.

6) Büttner l. c. p. 188. N. 169. Partum pergit mater d. 29. Jan. obductio facta est d. 11. Mart. putredinis gradus insignis in plerisque corporis partibus in pulmonibus exiguus. Pulmones descendebant in aqua.

XIV.

Experimenta Fabricii.

Celeberrimus PHIL. CONRAD. FABRICIUS, qui ut medicus forensis summus me non indiget laude, in *Responsionibus Medicis (Sectionsberichten)* de putredine pulmonum infantum ante partum mortuorum plura monet.

Vidit pulmonem foetus octimestris, qui iniectus in aquam statim submergebatur, dein vero, postquam tempore verno per quatuordecim dies in aqua computruerat, plane aquae supernatauit. Aquae immixtus renouatae itidem natauit ac deinceps continuo.

R 2

Idem

260 *Sifflens praecipua experimenta*

Idem experimentum in pulmone foetus quinque-
 mestris fecit, qui etiam putredine sufficiente
 correptus post hebdomades aliquas aquae innata-
 uit, neque illi solum in qua putredinem ceperat,
 sed et tum cum in aquam fontanam puriorem
 vel pluuialem immisus esset. Monet tamen vir
 celeberrimus pulmonem ob putredinem natan-
 tem in summo eius gradu iterum ad fundum de-
 scendere, particulis aereis et volatilibus per
 putredinem euolutis et quoad maximam partem
 in aere dispersis.

XV.

Experimentum Cl. Eschenbachii.

Instituit quoque circa pulmones vituli ante
 partum mortui experimentum Cl. ESCHEN-
 BACH cuius mentionem fecit in *Observationibus*
rarioribus Vir ille in Medicina forensi versatissi-
 mus. Pulmonem a putredine quoque vidit na-
 tantem.

XVI.

Opinio Ill. Wrisbergii.

WRISBERGIUS acutissimus incisor in Aca-
 demia Georgia Augusta in *Novis Commentariis*
Soc. Reg. Scient. Goetting. T. VI. observationes
 et Experimenta ad confirmandam Docimasiam
 pulmonum narrat, cuius verba sunt haec p. 51.
 „licet non omnes corporis animalis partes tam
 „facili negotio ad natandum disponi possint uti
 „id quidem de pulmonibus, intestinis, vesica
 „urinaria,

„vrinaria, thymo et pene ostensum est, putre-
„dine tamen omnium partium animalium (osli-
„bus exceptis) vel volumen ita augetur, vel aer a
„vinculis liberatur vt sensim versus aquae super-
„ficiem emergant, et si summo in gradu eadem
„contaminatae fuerunt, perfecte natent, nec
„vlla ratione ad submergendum reduci possunt
„nisi soluto animalis vinculo terreae particulae
„fundum denuo petant“. Consentire itaque vi-
detur Vir Illustris cum iis qui pulmones a putre-
dine natare affirmant.

XVII.

Ill. Iaegeri pericula.

ILL. IAEGER in Academia Tubingensi Medi-
cinae Professor in *Observationibus suis de Foetibus*
recens natis iam in utero mortuis et putridis, cum
subiuncta epicrisi, Respond. Storr. Tubingae 1767.
sua refert experimenta, quorum summa haec est.
Pulmones infantis in utero materno mortui, dum
recentes sunt, in aqua nunquam non fundum pe-
tunt, a putredine correpti denuo natant, post
compressionem autem quamvis leuissimam mox
iterum submerguntur et exinde in fundo vasis
semper manent.

XVIII.

Torrezii opinio.

Medicus quidam hispanicus nomine TOR-
REZ in *Tractatu de subsidentia pulmonum in aqua*
cuius recensionem videre est in VOGELII *neue*
R 3 *medicini-*

262 *Sistens praecipua experimenta*

medizinische Bibliothek 1ster Band 4tes Stück p. 173. inter alia argumenta quibus contra certitudinem Docimasiae pulmonum insurgit, experimenta quoque refert, vbi pulmones infantis iam ante partum mortui vidit ob putredinem natantes.

XIX.

Experimenta Lieberkuhniana.

Tandem et Ill. LIEBERKVHNII experimenta adducere fas est quorum mentionem fecit in *Dissertatione de Experimento pulmonum natantium et submergentium*, Halae 1772. Confirmant Imo pulmones canum ex vtero exsectorum aquae putrefactae, in qua putredinem conceperunt, innatare, aquae autem purae immisos fundum constanter petere. Ad quam sententiam magis stabiliendam §. VIII. affert praeter alia a nobis commemorata, Vateri et Hornii experimenta.

Ido Pulmones tam animales quam infantiles qui semel respirarunt semper natare, licet in summo putredinis gradu sint constituti,

XX.

Experimenta Ill. Praefidis.

Nunc vero accedam ad Experimenta Ill. Praefidis, quae vigesies et ultra instituit. Quorum omnium summa haec fuit.

Omnia experimenta facta sunt cum pulmonibus infantum neonatorum, qui ne minimum quidem respirationis et vitae signum nec in partu ipso neque post ediderunt.

Pulmo-

Pulmones non solum integri cum et sine corde, sed etiam in frustula discissi putredine exponebantur, et quidem tum in aere tum in aqua, nec solum in umbra sed etiam in locis in quae radii solis libere intrabant.

Facta sunt experimenta a 1mo die mensis Julii ad finem mensis Augusti vsque.

Pulmones aquae immissi sunt puriori fontanae in vasis satis amplis vt latera eorum tangere non possent.

Quibus periculis comperta habuit haec:

Pulmones integri cum et sine corde fundum petebant cum in aquam iniecti erant; idem euenit pulmonibus in frustula dissectis. Duobus vel tribus postea praeterlapsis diebus aqua reddebatur turbida, pulmones ex fusco rubentes paululum sese dilatabant, vna alteraue vesicula aerea inde ad superficiem aquae adscendit et putridus exhalari coepit odor. Symptomata haec omnia indies augebantur, sexto, septimo aut vbi tardissime octauo die aqua in qua putredinem conceperant omnes innatabant pulmones tam integri quam in frustula dissecti. Pulmones cum corde numquam fere ante initium octauae diei natabant. Quilibet horum pulmonum natantium, ex aqua illa spurca in aquam purissimam fontanam summa cum diligentia translatus, nihilominus natauit, at leuissima accedente compressione omnes submersi sunt.

R 4

Pulmo-

264 *Sistens praecipua experimenta*

Pulmones aquae immixti et radiis solis expositi sexto iam die natarunt.

Pulmones in aere libero putrescentes raro ante decimum aut undecimum diem aquae innatarunt.

Qui semel natabant pulmones in eo statu permanebant grauiorem indies spirantes odorem et maius volumen accipientes vsque ad diem XXI. et ubi tardissime XXXV; tumque iterum ne villo quidem frustulo excepto sensim sensimque submergebantur nec fundum vasis deseruerunt, licet per septem hebdomades et amplius retenti fuerint.

Habuit in animo Celeb. Praefes haec, circa putredinem pulmonum infantum ante partum mortuorum instituta pericula, denuo repetendi cum pulmonibus sub terra per certum temporis intervallum inhumandis, sed defuit ei huc vsque opportunitas.

XXI.

Epicrisis.

Experimenta haec cum opinione Ill. FABRICII et IAEGERI nec non cum periculis BVETTNERI consentire videntur, et pleraque dubia, ab alijs Ill. Viris contra hanc sententiam prolata, inde conciliari posse existimo.

Maxime enim probabile est, illa experimenta, ubi pulmones aquae supernatabant spurcae et impurae in qua putredinem conceperant, in
aqua

aqua puriori iterum subsidentes, non rite fuisse instituta, nisi vel a leuissima pressione caueas, idem ibi continget,

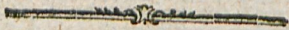
Quod vero non omnes, quos diximus obser-
uatores, putridos et nanantes pulmones iterum
subsidentes in aqua viderint id non nisi taedio
forsan experimenti per satis longum temporis
spatium non protrahi tribuendum credo; non
enim unquam hoc videbis nisi summa adlit pu-
treredo.

Resolutio illa mucosa, de qua §. XI. monuimus effectus putredinis est, ideoque ab eadem oriuntur euentus illi quorum causam in resolutione illa mucosa ponit Ill. HUEBER, qui et ipse monet non a primo foetore sed aucto demum nataste.

Iure itaque meo hoc, tanquam dogma for-
 renſis medicinae ſtabiliri poſſe, cenſeo, quod
 nunquam contra theſin, de vita infantis extra
 vterum peracta, ex pulmonibus in Docimaſia
 natantibus valeat argumentum a putredine de-
 ſumtum, niſi ſex ad minimum dies a partu ad
 obductionem, tempore aëſtuo, elapſi fuerint;
 verno et autumnali tempore vnum aliumue diem
 addere licebit, hyemali autem vel plures hebdo-
 mades non ſufficere vt pulmones a putredine na-
 tent Vitum Exemplum a BVETTNERO alla-
 tum comprobare videtur. Verno, aëſtuo vel
 autumnali tempore praeterlapſis ſeptem aut octo
 R 5 diebus

266 *Sistens praecipua experimenta etc.*

diebus ex putredine omnino natare possunt pulmones infantis ante partum mortui; illud tamen constat, solam putredinem nunquam praebere pulmonibus colorem tam dilute rubicundum quam inflationem et respirationem aeris; nec in pulmonibus ob putredinem natantibus unquam deesse putridam exhalationem. Submerguntur tandem experimento longius protracto pulmones infantum ante partum mortuorum qui putridi antea natauerant, id quod a pulmonibus qui semel inspirationem plenam habuerunt, fieri adhuc dubito. Ceterum nostris quoque experimentis compertum habemus, id quod iam B V E T T N E R V S vidit, in infante nempe neonato, qui nunquam respiravit, pulmones longe tardius putredine corumpi ac reliquam corpusculi superficiem,

VII. HEN-

VII.

HENRIC. FRIDER. DELII

Dissertatio

de sugillatione quatenus infanticidii indicium.

Erlangae 1751.

Resp.

M. IGNAT. BERGER.

I.

Arduam fane medicinae legalis scientiam, arduumque medici requisiti deponentis et diiudicantis officium esse, vel ex eo constat, quoniam huius rationibus responsis et argumentis, Iureconsultorum et Iudicum nituntur decisiones, dictataeque poenae. Cum itaque hic de vita hominis saepissime agatur, oportet sine dubio perquam sollicitè et serio inquirere, ne ex mutila mancaque inspectione prodeant argumenta, secundum quae vel innocens in vitae discrimen perueniat, vel reus iustam effugiat poenam. Non est ut per admodum spatiosum casuum medico legalium campum excurramus; doctrina de *infanticidio*, facto horrendo, tot tantasque circumstantias subministrat, quas
etiam

etiam minimas observare et curare debet medicus forensis, ita, vt, si integram tractationem exhaustire vellemus, multis opus esset verbis. Substamus in praesenti circa peculiare quoddam infanticidii indicium, et *remotemus ad rationes sugillationis, in tenellorum cadaveribus frequenter obuiæ, historiam.* A medicorum enim felici vel infelici testimonio hic praecipue salus infanticidae dependet: *utrum scilicet infantem naturali fato defunctum, an morte violenta suppressum fuisse attestetur:* vti KRESSIVS in *Comment. ad Conslit. Crim. Carol. p. 423.* grauiter vereque loquitur.

II. Sapienter non minus quam iuste a diuo Imperatore in *Conslit. Crimin.* articulis diuersis, praecipue CXXXI. lege sancitum est, vt excusationibus inquisitorum, infanticidarum praecipue, concedatur locus, vt videlicet inde veritas in aprico constituatur, an cum vel sine dolo et culpa editus in lucem partus viuus et vitalis viuere desierit, vel etiam, an mortuus repertus infans mortuus quoque exclusus a matre sit. Et testantur etiam acta criminalia et Casus medico forenses saepissime, quantum fidant excusationibus inquisitae earumque defensores, cum iam mortuum vel etiam praematurum, non vitalem, admodum infirmum, *cet.* natum esse infantem, iam partu laborioso difficilique editum, iam ex ignorantia oppressum, laesum, et ex accidenti enecatam perhibeant. Ergo a medicis, qui res recto iudicio ponderare consueuerunt, constituta sunt

sunt in ratione et experientia fundata signa, quae tam modos, quibus vita priuantur miselli infantes, produnt, quam quaestionem determinant, an repertus infans viuus et vitalis exclusus fuerit, nec ne?

III. Verum haec omnia signa in praesenti enarrare instituti vetat ratio, cum ea a Iurisprudentiae medicae scriptoribus AMMANNO, ALBERTI, BOHNIO, VALENTINI, ZACCHIA, BONETO, ZACUTO, TEICHMEYERO, ZITTMANNO, HILDANO, aliisque luculenter adducta fuerint. Immorabimur tantum *sugillationis* signo, quatenus indicium enecati infantis viui subministrare potest.

IV. *Sugillationis* Theoriam et curationem sibi vendicare videtur chirurgia medica, et si opus fuerit, instrumentalis. Sed advertamus ea animo, quae ad scopum nostrum faciunt. Vocamus autem *sugillationem*, quando in aliqua corporis, cutanea praecipue parte, maculam caeruleam, liuescentem, nigricantem, brunneam etiam, cum exiguo tantum tumore obseruamus. Qua ratione autem ab inflammatione, a gangraena, ab exanthematibus cutaneis acutis et chronicis, a naeuis maternis, ab aliis, differat, e causis fiendi que modo, facile patebit. A *sugendo* praecipue vocem, a PLINIO, praeter reliquos, iam vsitaram deriuant critici et medici. Neque vana est haec vel e longinquo petita deriuatio. Quando enim vel ore, respirationis ope, vel aliis
etiam

etiam instrumentis, cucurbitarum variis generibus, Syringa, nec non pneumatica antlia, in parte quadam cutanea viventis animalis minuitur vel etiam aufertur pressio atmosphaerae, motusque vergit secundum directionem vis fortioris, p. *Princip. Physf.* tum sanguis in motu constitutus ruit versus hunc locum minus pressum, et ingreditur minora spatia vasaque; collectus hinc partim in loca, rubicundiori sanguini legitime non patentia, cruor, sublata simul ipsarum partium solidarum resistentia, stagnabit, et impaetus effususque haerens, nesciensque retrogradi, relinquet per cuticulam transparentem *maculam rubram, liuidam, caeruleam, nigrificantem, atram.* Hinc vocatur etiam sugillatio: *ein blauer Fleck, blauer Mahl, unterlaufenes Blut.* Lactantes alias matres, nutricesue non raro sugillationes ex *suctione* infantis sentiunt, quando esuriens tenellus, papillam in ipsa mamma nimis latentem, parvam, minus perforatam, lactiferis ductibus minus patentibus, fortiter admouet ore, fugitque.

V. Perficitur ergo haec sanguinis stagnatio sublata actione debita fibrarum. Ergo si per alias quascunque causas infringitur, minuitur, debilitatur, aufertur tensio fibrarum determinata in parte quadam, et maior conceditur sanguinis adfluxus, oritur inde suffusio, stagnatio, stasis. Iam accedat parti corporis viui iniuria externa, pressio, ictus, percussio, aufertur tum debita *reactio*

reactio tonica, relaxantur fibrae, et conceditur tunc pressio sanguinis et irruptio in minora vasa, in cutem, quam percurrunt *arteriae*, et rete subcutaneum *venosum*, HALLER *physiol.* §. 424. BOERHAAV. *praelect.* Tom. III. p. 520. *sequ.* conf. LUDWIG. de *humore cutem inungente* §. 4. 5. in cellulosa porro telam, ad quam manifeste accedunt vasa, HALLER *physiol.* §. 12. 17. in serosa denique et lymphatica vasa. A maiori pressione, praeter hunc sanguinis in minus visitationibus vasis infarctum, oritur etiam ipsorum vasorum disruptio, et cruoris in fibras porosas, spatiosaque cellulosa effusio, cute tamen et cuticula integra saepius manente. Hoc phaenomenon *ecchymosis* nuncupari solet. Haec etiam *ecchymosis* cum *sugillatione* saepiuscule, ob paria phaenomena, pro eodem affectu habetur, cum praeter ea sese saepius mutuo comitentur, licet *ecchymosis* etiam valeat de aliis humoribus extravasatis vel infarctis. Conf. *Illustr. Bar.* VAN SWIETEN *moment. in aphorism.* BOERHAAV. de *cogn. et cur. morb.* Tom. I. p. m. 539. et ipsum BOERHAAV. *Praelect. acad.* Tom. VI. p. 82. sq.

VI. Ex utroque casu satis manifestum esse reor, ad *sugillationem* pertinere *sanguinem e motu progressivo subito ad stagnationem* vel *stasim reductum*. Immo facilis erit differentia *sugillationis* et *inflammationis*. In hac enim color *purpureus* admodum *ruber*, *roseus igneus*, *viuidus*que apparet. Neque hoc mirandum, cum e
theoria

theoria inflammationis pateat, pendere ruborem ab aucta congestione per arteriolas indeque crescente maiori numero et pendente *motu* particularum sanguinis rubicundarum *intestino* aucto; cum contra e maiore reslagnatione minorique regressu sanguinis per venas, maioreque accumulatione molecularum sanguinearum, in peripheria color euadat magis caeruleus, liuescens, nigricans. Color in *gangraena* intense ruber, igneus, varius, HEISTER *chirurg.* p. 319. PLATNER *Chirurg.* §. 184. IVNKER *Consp. chirurg.* Tab. IX. et in *sphacelo* nigricans, ater, horumque Phaenomenorum causae, dicta apprimè illustrent, ex quibus porro elucet, quantum *caloris* etiam vel aucti vel imminuti vel plane deficientis, indeque pendentis molecularum sanguinearum maioris minorisue cohaesionis; mascularum dissolutionis; mixtionis resolutionis, *cet.* in determinandis *coloribus* sanguinis et partium, valeat energia. v. HAMBERGER de *calore* C. H.

VII. Variat utique *macularum rubentium caerulearum, atrarum* indoles, peripheria et tumor, pro ratione prementis, alterantis concutientis et irritantis obiecti. Suctio enim v. g. *hirudinum, acupuncturae*, stigmata tantum forte relinquunt. Contusiones vero factas e sugillationibus maioribus hariolamur. Hinc etiam in *viso* sic dicto *reperito* et relatione obducentis medici forensis, necessaria est exacta *magnitudinis* determinatio, *utrum* scilicet fuerit sugillatio magnitudine crucigeri,

cigeri, grossi, floreni, linearum, pollicis, palmae, an ad *contusiones* magis referenda sit macula, *cet.* Intus porro contenta et obseruata, grumosus sanguis, fracta, depressa, fissa et collisa ossa, contusi muscoli, laceratae fibrae, membranae, disrupta vasa *cet.* sedulo notari merentur. Huc pertinet obseruatio *fouae* vel *tumoris* cum fugillatione coniuncti, secundum quem facilius diiudicatur vtrum fugillatio sit pressione digiti, pugno, ictu scuticae, quae praecipue *vibices* producit, baculo, aliisque instrumentis peracta.

VIII. Id autem articulus 149. *Const. Crimin. Carolin.* innuere videtur, vbi medicis et chirurgis legaliter Inspicientibus praeceptum est, lustrare defuncti corpus, et notare vulnera, ictus, tumores, und alle seine empfangene Wunden, Schläg, AVFFWERFF mit Fleis merken und verzeichnen lassen. Hinc STRYKIVS de iure sensuum Dissert. I. p. 36. necessariam iubet inspectionem, vt constet, circa infanticidium de indicii violentiae. Nam se mortuum edidisse partum constanter asserere solent.

IX. Cum a sanguinis praecipue circa cutis vasa, spatiaque cellulosa stagnatione, effusione, coagulatione fugillationes deriuauerimus, §. 4. 5. 6. sequitur, omne, quod sanguinem in his locis accumulare, congrumare, sistere, effundere vasaque discerpere poterit, in corpore viuo posse fugillationes producere. Iam in veneno interentis communissime praeter maculas viscerum

S

rum

rum partiumue internarum, maculas liuidas, caeruleas, fugillationes etiam in partibus externis, pectore, dorso, collo, genitalibus, tibiis *et.* animaduertimus. Conf. ALBERTI *Iurispr. med. T. I. p. 275. sequ.* CAMERAR. *de venen. indole. BOERHAAV. insit. med. §. 1136. STAHL Op. phys. med. p. 471. HILCHEN de veneni dati signis. p. 21. sequ.* Ergo datum in hoc casu venenum sanguinem vehementius commouit, coëgit, coagulauit, et ad corruptionem disposuit. Sed cum recens nati infantes plerumque quantocyus interfici a matribus, in propria viscera saeuientibus, vel aliis nefariis administris soleant, et ambages per veneficium, si abortiua exceperis, §. 17. non facile quaerantur, missam facimus in praesenti hanc venenorum considerationem.

X. Ex praemissis autem, declaratoque §. §. anteced. fugillationum fiendi modo, facile elucet, quare, ex maculis his liuidis, caeruleis, in inspectione infantis mortui, praeter alia indicia e. g. e pulmonum subsidentia vel supernatione, e funiculi, umbilicalis constitutione *et.* petita, concludere liceat, *infantem viuum exclusum esse, consequenter hoc vel illo violento modo interiisse.* Scilicet cum sanguinis extrauasionem, stagnationem, praecedere debeat ipsius sanguinis progressus et circulatorius motus, p. *princip. patholog.* praesentibus autem causis §. 4. 5. interruptus et magno opere mutatus, motus autem sanguinis

guinis circulatorius sit *vitalis*, et non nisi in viuo animali corpore obseruandus, p. *princip. physiol.* sequitur, *sugillationem et sanguinis in sugillatis locis extrauasationem, stagnationem, in corpore viuo esse peractam.* Consentit BOHNIVS *append. ad exam. vuln. lethal. Diss. I. p. 186. Violentiae illatae vestigia in cadauerulis crebrius obseruamus, ideo suspecta, quod nullae sanguinis ex vasis capillaribus profusiones et sugillationes integumentorum NISI IN VIVO NATO, concipi, et in cadaueribus nec rudiori contrectatione et contusione euenire queant.* Conf. ALBERTI *Iurisprud. med. Tom. I. p. 119.* Et medicae facultatis MARBURGENSIS idem fuit iudicium. V. VALENTINI *pandect. med. legal. p. m. 507.* et HALENSIS V. ALBERTI l. c. p. 115. n. 6. et ERLANGENSIS, aliorumque.

XI. At enim vero, concedunt factas in corpore humano viuo sugillationes, concedi autem debere obiciunt, oriri etiam post mortem stigmata, sugillationes. Admodum hinc reddi videtur dubium assertum, quo e harum macularum praesentia infans iam mortuus, pro antea viuo reputatur. Neque negandum est, in ipsis sphacelatis, hinc emortuis, partibus colorem gangraenosum varium §. 6. mutari in caeruleum, atrum. In venenis extinctis maculae obueniunt §. 9. In febribus exanthematicis pestilentialibus, petechialibus, purpura, variolis, immo apoplexia, epilepsia *et. extinctis*, post aliquot horas,

S 2

imo

imo post vnum alterumue a morte diem, maculae liuidae, nigricantes apparent, quamobrem nihil certi ex his concludi posse iam FORTVNATVS asseruit. Sed salua res est. In casibus enim adductis sole meridiano clarius est, productas licet et auctas post mortem sugillationes, factis in *corpore adhuc viuo* mutationibus *origines* quocunque modo, per stagnationes sanguinis antea in motu constituti, debere. Deinde in morbis praecipue malignis auctas maculas a putredinoso iam motu sanguinis et humorum facillime deriuari posse quis non videt? Tum autem simul alia putredinis signa apparent, veluti, cutis facile dehiscens, cruor ex aliis corporis partibus putidus putridusque emanans, cadauerosus odor teter, et quae sunt reliqua. Discimus autem ex hisce phaenomenis, quam *mature* praecipue infantis mortui reperti inspectio sectione legalis institui debeat, ne ex confusione signorum oriatur decisio manca mutilaque, et inquisitae vel innocentes torturae gladioue subiiciantur, vel reae liberentur; licet praeter ea admodum necessarium sit, ad reliqua quoque signa serio attendere, quae partum viuum a mortuo discernunt. Neque decet repertum infantulum in locis tepidis, tempestate calida, inuolucris squalidis asseruare, aliasue externas causas concedere, quae putredinem magis augeant, visaque et reperta dubia reddant. Huc pertinet necessaria circumspectio, quando frigidissima tempestate inventa cadauerula rigida caminorum vel hypocausto-

caustorum ope pro faciliori lustratione et sectione regelanda sunt. Ceterum ZACCHIAS *Quaest. med. legal. Lib. V. Tit. II. Qu. X.* multa ventilatione sententiam confirmat, ex eo, quod in fugillationibus a causa externa factis, facile, si cutem incidamus, reperiamus extravasatum seu concretum cruorem, quod quidem, ubi ex maligna febre aut alia simili interna causa apparuerint, non habeat locum, neque in his appareat vasorum dilaceratio, quae quidem adest in maculis a violentia externa ortis. Et eleganter PARAEVS in *renunciationibus*, ex inductione vulnerum constitutionis, in partes nostras abit, dum, vulnera hominis qui vivus vulneratus fuit, inquit, sint rubra et cruenta, mortuus vero si fuerit vulneratus, neque rubra neque cruenta sint. Deinde vulneris labra, si vivo inflicta sint, tumida et livida refert, mortuo autem inflicta albida et flaccida cernantur. Addit: id fieri ob concursum humorum sanguinisque in vivente homine, qui concursus nequaquam accidit in mortuo! Quod quidem effatum, nostro quidem iudicio, apprime convenit cum §. 10. nostro. Immo liceat cuicunque periculum facere, an ex fustigatione, contusione, plaga, in cadavere, absque aliis adminiculis excitare possit fugillationem: non res ex voto succedet; cum e contrario quando in mactatis animalibus, detracta pelle, fugillationes perspicimus, facile ex ictu, iactu, scutica, fuste lanionis, res clarius evadat. Volatilia, anseres, gallinae, columbae, quodsi

ante mactationem alis pedibusque, femore, nimis vinculo constrictae sunt, vel ab ancillis mactantibus vario modo contrectatae sunt, postea, etiam coctae assataeque, acceptas inde sugillationes monstrant. A sanguinis congestione, stagnatione, restrictione in vasis, frequenter oriuntur in cute etiam maculae. V. PRAESIDIS *Dissert. de vena cava, plena malorum.* Maculas tales saepe fictitiis spiritibus, sagis, incubis etc. imprudentes adscribunt. Licet praeter ea notae sint *sugillationes absque ulla violentia externa*, quales inter alios RIEDLINVS *Lin. med.* an. 1690. p. 646. et an. 1692. p. 830. sedulo annotavit; tamen hae non nisi in *viuo corpore* productae sunt. Id est quod volumus.

XII. Indicium ergo sugillatio, in infante mortuo reperta, esto, motum sanguinis progressivum adfuisse, et vita gaudium esse infantem §. 10. Ergo, *concurrentibus aliis suspicionibus*, inde ad infanticidium concludi potest, praesertim si suspecta infantem in utero iam mortuum esse constanter asserat. Ne autem feneri nimis, duri, crudeles, immisericordesque videamur, sed providi et conscientiosi procedamus, limitandam eo merito iudicamus sententiam, ut etiam adfirmemus, posse ex sugillationibus ad partum laboriosum difficilemque concludi, ita ut saepiuscule absque dolo vel culpa matris aliorumve infans sugillatus repertus vita privari potuerit. Testantur hac de re complures casus in praxi obstetricia obvenien-

uenientes, ubi vel ex morbo et imbecillitate matris, ex mala conformatione, maloque vel perverso infantis in vtero situ, extrahitur infans, plus minusue sugillatus. Sic D. D. PRAESIDI, inter alios, notus est casus vxoris, quae infantem sanum viuumque, licet non sine difficultate, ediderat, ex relatione autem obstetricis, adhuc alium reslitare in vtero infantem, in graues timores et angustias adducebatur, praesertim cum de perverso huius infantis situ certior facta esset. Scilicet suprema sinistri humeri pars cum collo ante internum vteri orificium constituta erat. Multa contrectatione, ut solent, multo nisu situm variare obstetrix intendebat, usque dum effluxis viginti quatuor adhuc horis extraheretur mortuus infans, nullam quidem putredinis speciem prae se ferens, sed multis sugillationibus in collo, capite, humero, sinistro thoracis latere perfusus, vitam anteaactam, quam et obstetrix, tactu certior reddita, antea asseuerabat. Largimur praeterea, indoctam iuuenulam meretricem sub iussu etiam infantis situ, prodeunte capite, dum hoc arripit, reliquum corpus protrahitura, posse sugillationibus letiferis ansam praebere; immo posse ex inopinato acceleratione partu, et hinc forte prodeunte prolapsu infantis in terram, letalem contusionem oriri, quam sugillatio postea inuenta indigitat. Sed in hisce casibus oportet iudicem vario modo inquirere, quatenus adsint infanticidii suspensiones, quales passim in *CONSTIT. CRIMINALI Brandenburgensi.*

genfi, Bambergensi, Carolina, artic. 35, 131. 151. adducuntur et reservantur, veluti: quando suspecta clam vel sola partum ediderit, grauiditatem vel partum occultauerit, animus occidendi, et effugiendi opprobrii indicium adfuerit, et quae sunt reliqua. V. BRUNNEMAN. *Process. inquisit. c. 8. membr. 5. n. 58. 60.* Sufficit, ex fugillatione indicium formari posse, vixisse infantem, ex quo porro inquirendum est, an et quomodo enecatus fuerit infans. Conf. CARPZOV. *disp. de infantibus expositis. §. 13. sequ.* Ex quibus demum sollicitis inquisitionibus porro determinandum est, an et quomodo in mitiorem sententiam abire possit debeatue iudex.

XIII. Ex praesentibus autem fugillationibus medicus inspiciens porro inquireat necesse est, quid lateat sub hisce maculis. Maculae enim indicia esse possunt, quo infanticidium vel culposum vel inuoluntarium modo peractum sit. Substratae ergo fugillationi partes inspiciendae secandaeque sunt; ut ex earum laesione diiudicetur, quantum e tali modo facta functionum animalium, vitalium, naturalium, laesione ad inferendam mortem sufficiens fuerit. Quodsi enim sectio et inspectio insufficiens et minime legalis euadit, non mirandum, quod COLLEGIA IURCONSULTORVM merito acta redarguant, et de poenis saepe extraordinariis decernant. In variis autem locis fugillationes obseruantur, in fronte, in fontanella, vertice, circa ossa parietalia, tempo-

temporum, occipitis, in facie: in nucha, collo, pectore, cordis sic dicto scrobiculo, *cet.* Ex qua ulteriori inspectione tum facile patet, mox pericranium laceratum suffusumque, ossa cranii fracta, fontanellam depressam, vel etiam longiori acu pertusam, cerebri meninges sugillatas, sanguinem in cranii cavitate, vel in cerebri ventriculis, cerebello, extrausatum, vel in durae matris sinibus praeter modum collectum esse: mox collum filo fasciae constrictum, ex quo strangulatio et suffocatio infantis, nec non articularum carotidum venarumque iugularium letalis compressio, pro re nata determinari potest, nisi hoc ex circumvoluto funiculo umbilicali, vel ex spasmo et constrictione oris vteri factum esse indubie demonstretur: Mox compressio manu digitoue colli, pressaque ad suffocationem aspera arteria iudicatur: veluti exemplum praebet *das Todes-Urtheil über die Inquisiten Maria Zollin et An. Barb. Hoepflin a Iudic. criminali Baruthino publicatum* et executum 1748. Mox compressio et dislocatio vertebrarum colli, medullae spinalis cum inuolucro laesio, apparet. Vulgo loquuntur: *das Genick gebrochen, abgedruckt.* Ex *stigmat* saepius intra foramen occipitale, et vertebram primam colli, perniciosam acupuncturam inuenimus. Mox sugillatio in pectore circa cordis scrobiculum prodit sterni compressionem, respirationis impeditionem, ipsiusque cordis, in motu constituti, subitam et violentam et letalem quietem. Mox e sugillatione oris, la-

S 5

biorum,

biorum, nariumque indicatur irruentis vel expirandi aëris facta prohibitio. E facie, quoad partem plurimam sugillata, consentientibus reliquis circumstantiis, suffocatio in aqua, inquiri potest. Tacemus alios infantes interficiendi modos, quos ALBERTI *Jurisprud. med. T. I. Cap. IX. §. II. sequ.* BOHN. *append. ad exem. vuln. letal. Diff. 1. p. 184. sequ.* aliique referunt. Sufficit sugillationem indicium esse non leue, *redliche Anzeigung, Warzeichen, Argwohn, Verdacht und Vermuthung* uti loquitur CONST. CRIM. CAROL. artic. 19. seq. 25. seq. ex quo, concurrentibus praesertim aliis, ad infanticidium quoquo modo perpetratum conclusio formari potest.

XIV. Illustrabimus dicta exemplo: Notus D. D. PRAESIDI est casus, reperti ad fluminis cuiusdam ripam infantis mortui. Nulla autem aderant signa factae in aquam projectionis vel suffocationis, cum praesertim haud adeo prope litus repertus fuerit. Partus erat perfectus et maturus. Funiculus quidem umbilicalis non ligatus, attamen prope vterinam placentam solutus. Aperto abdomine et thorace nihil, quod quidem mortem inferre potuerit, reperiabatur: vasa sanguine non vacua. Ast capite accuratius inspecto, *in fronte, circa os bregmatis dextrum et in occipite* reperiabantur *sugillationes*. Incisis integumentis, in partibus fibrosis et tela cellulosa, in pericranio, extravasatus omnino sanguis inveniatur. Reclinatis dissectis cruciatim his integumen-

gumentis, non tantum in osse frontis sed et occipitis, nec non parietali *fracturae fissuraeque* variae conspiciebantur. Neque in his solum, sed in ventriculis cerebri, in cranii cavitae extrauafatus sanguis cernebatur, mortis caussa. Conf. ERLANG. CEL. ANZEIGEN 1750. N. XXV. Ex laesionibus autem et sugillationibus hifce modus enecandi facile perspiciebatur. Scilicet admodum erat probabile, diram matrem vel aliam sceleris administram manu comprehendisse tenellum caput, ita vt pollex ossi frontis, index et medius digitus ossi bregmatis, annularis digitus et minimus ossi occipitis violentiam intulerint. Si iam ulterius circa alias sugillationum species subsistere animus esset, plura omnino adducenda forent, quibus demonstrari posset, sugillationes in adultorum cadaueribus repertas saepissime indicia vestigiaue subministrare, vnde porro letalitas determinari queat. Prodeat exemplum aliud: Oritur ante aliquot annos in vrbe quadam infanae plebis tumultus. Nonnulli verberibus vulneribusque adficiuntur. Inter hos vir quidam repente mortuus cadit. Inspicitur cadauer legali modo. Obseruat medicus infra sinistram mammillam, inter costam forte quintam et sextam sugillationem, crucigeri magnitudinem vix excedentem. Curiosius inspicitur macula. Latentem autem angnem in herba apertus thorax monstrauit. Scilicet ad cor ipsum penetrabat sugillatio, hinc ad factam vehementem et validam contusionem concludebatur, et, facta
vltorio-

ulteriori iudiciali inquisitione, eruta tali modo caussa erat, quendam baculi apice tantum, huc illucue directo, fortiter tetigisse miserum interfectum, et in hoc fatali loco cor vicinum grauius contundisse, ipsiusque motum hac ratione velocissime sustulisse.

XV. Iam cum, positum extra dubitationem esse, iudicandum sit, sugillationes esse indicium vitae anteaetiae infantis, quoniam non nisi praesente sanguinis circulo sugillatio aëtuatur, §. 4. 5. 6. 10. 11. circulus autem sanguinis praesens vitae praesentiam inuoluit; quaestio tamen potest oriri, *an non infans sugillatur, et tamen mortuus excludi ex utero possit.* Et possibilitatem iam §. 12. demonstrauimus. Scilicet, ut iam taceamus laboriosi partis, circumstantias, sub quibus viuus in utero infans enecari potest, nefanda nota sunt artificia, quibus e. g. fontanella, antequam caput integrum exclusum fuerit, deprimitur, et sensatio aufertur, letalis sanguinis extravasatio producit. Immo sub partu faciliore nefandae meretrices femorum contractione caput tenelli miseri letali euentu comprimere possunt, et interficere infantem *antequam respiret.* Seu acui longiori fontanellam sub eodem situ perforant, ut habeatur deinde pro foetu mortuo. Inde porro elucet, solum experimentum cum pulmone infantis, neglectis aliis inuestigationibus, infidum esse posse, cum pulmo aquae iniectus fundum petere possit, cum nihilo minus infans viuus partui

partui proximus fuerit. Nisi ergo extra vterum vixit infans, et exclusus totus viuus est, vixit tamen. Patet inde denuo dignitas inquirendarum fugillationum. Conf. BOEHMER *de caede infantum in vtero*.

XVI. Sed inspectio follicita fugillationum in apricum etiam proferet verarum fugillationum a *naeuis maternis*, tam varii generis, e. g. sub specie ambustionis, *eines Feuermahles*, differentiam. Et de liuoribus maculisue in infantibus iam in vtero mortuis, conceptis iam putredinis indiciis, partu demum editis, actum est §. II.

XVII. Plurima quidem violenti *abortus* et *abactus* signa ex ipsius matris varia constitutione, praegressisque causis et indiciis determinanda veniunt. V. ALBERTI *Iurispr. med. T. I. p. 135. 386*. Quando autem expulsus variis modis, *abortiuis* potentialibus et actualibus, *venenis* §. 9. *cet. l. c. p. 136. sequ.* immaturus foetus fugillatus apparet, an est, quod de antea vita foetus dubitemus? non videtur, propter causas fugillationis supra adductas.

XVIII. Quamuis autem fugillationes pro vitae antea indiciis, hinc et in certis casibus pro perpetrati infanticidii vestigiis habeamus merito; tamen in arduis his difficilibusque saepius indiciis nudae coniecturae et solae *praesumptiones* in causis, vbi agitur de sanguine et vita humana, omnino exsulent. Peritus contra et conscientia.

286 *De sigill. quatenus infant. indicium.*

conscientiosus medicus curatori indagatione et sedula inuestigatione signorum sociorum omniumque circumstantiarum apparentes praesumptiones in veras assertiones conuertere, quantum ipsi possibile fuerit, omni studio, omni dexterritate et solertia adlaborabit, nisi quidem in casibus ancipitibus maximeque dubiis iudicium plane suspendere, et rem omnem Deo omniscio supremo factorum cogitationumque scrutatori fatius ducat commendandam.

Un 406

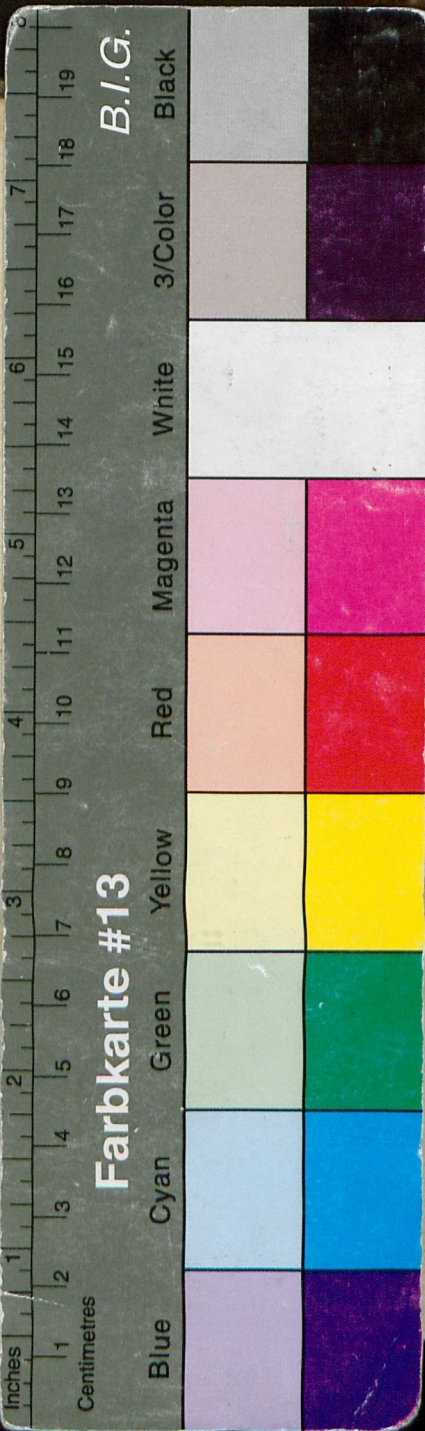
104

ULB Halle
007 416 121

3

11

COLLECTIO
OPVSCVLORVM
SELECTORVM

AD

MEDICINAM FORENSEM
SPECTANTIVM.

CVRANTE

DR. IOAN. CHRIST. TRAVGOTT
SCHLEGEL

MEDICO APVD LONGO-SALISSENSIS.

LIPSIAE

IMPENSIS CAR. FRIDER. SCHNEIDER

1784.